ANALECTA HYMNICA

MEDII AEVI.

Herausgegeben

von

Clemens Blume und **Guido M. Dreves.**

XXXI.

PIA DICTAMINA.

Reimgebete und Leselieder

des

Mittelalters.

Vierte Folge.

Leipzig.
O. R. Reisland.
1898.

PIA DICTAMINA.

Reimgebete und Leselieder

des

Mittelalters.

Vierte Folge.

Aus

Handschriften und Wiegendrucken

herausgegeben

von

Clemens Blume

S. J.

Leipzig.

O. R. Reisland.

1898.

VORWORT.

Band XV unserer Analecta bot die erste Folge der Reimgebete und Leselieder, stofflich gegliedert nach ihrem Inhalte in die vier Teile: de Deo, de Beata, de Sanctis, Diversa. Der weitere reiche Schatz dieser viefach recht anmutigen Dichtungsart, welche im Vorworte zur ersten Folge kurz charakterisiert wurde, soll in gleicher Ordnung vorgelegt werden. Jedoch schien es geraten, bestimmte Gruppen, die nach ihrer Herkunſt oder ihrem eigenartigen Aufbau (Gaude-, Stunden- und Glossenlieder) sich als ein zusammengehöriges Ganzes präsentierten, getrennt herauszuheben. Dieser Gesichtspunkt war maſsgebend bei Anordnung der Reimgebete in der 2. und 3. Folge (Band XXIX u. XXX), wie das Vorwort zu den betreffenden Bändchen des Näheren lehrt.

Die vorliegende vierte Folge eröffnet nun den Reigen mit rhythmischen Gebeten und Liedern de Deo und de Beata, und zwar beschränkt sich letztere Gruppe auf die Feste und besondere Geheimnisse der allerseligsten Jungfrau. Eine weitere Folge wird ausschlieſslich allgemein mariologische Lieder enthalten, ein neuer Beweis, wie die geistlichen Liederdichter mit ganz ausnehmender Vorliebe das Lob der Gottesmutter sich zum Vorwurf ihrer Dichtung wählten. Den Abschluſs der Pia Dictamina soll ein Band mit Reimgebeten de Sanctis bilden, denen sich eine Reihe Lieder gemischten Inhaltes als Diversa anfügt.

Getreu den Grundsätzen unserer Publikation sind auch hier wiederum nur Inedita aufgenommen; etwa ein halbes Dutzend von Liedern bildet scheinbar eine Ausnahme, da dieselben in dem einen oder anderen Druckwerke, namentlich bei Morel oder Milchsack, sich bereits vorfinden. Berücksichtigt man indessen die Quellen, aus denen jene Lieder geschöpft sind, und namentlich den Umstand, dafs sie bislang zumeist bruchstückweise mitgeteilt wurden, so wird kaum jemand diesen wenigen Liedern ihren Platz unter den Inedita verargen.

Eine weitere Reihe von Reimgebeten dieses Bandes, deren Zahl verhältnismäfsig gering, erweist sich als eine Art Variation zu anderen Liedern bezw. als eine Compilation aus denselben. Mit nur annähernder Gewifsheit zu bestimmen, ob die kürzere Fassung die Vorlage zur erweiterten Form bildete, oder ob umgekehrt aus dem längerem Liede später das kürzere entlehnt wurde, hielt sehr schwer. In solchen zweifelhaften Fällen sind beide Fassungen des Liedes vorgelegt.

Feldkirch, 12. September 1898.

Clemens Blume.

I.

DE DEO.

1. De ss. Trinitate.

1 a. Summae fons iucunditatis,
De quo cuncta bonitatis
Manant beneficia,

1 b. O maiestas unitatis,
O potestas trinitatis,
O summa laetitia.

2 a. Tuae, Deus, vox naturae,
Pulchritudo creaturae
Te laudat per omnia;

2 b. Quod amare potest, amat,
Te factura tota clamat,
Tot laudes, quot folia.

3 a. Quod sis lux amabilis,
Astrorum fulgentia,
Quod sis delectabilis,
Florum redolentia
Suo modo fatur.

3 b. Tuam pulchritudinem
Solis pulchritudo,
Tuam celsitudinem
Caeli celsitudo
Nobis protestatur.

4 a. Tu lumen veritatis,
Caelum sinceritatis,
Locus amoenitatis
. . . .
Tu miranda gloria.

4 b. Tu pomum novitatis,
Oliva pietatis,
Panis saturitatis,
Vinum iucunditatis,
Tu suavis memoria.

5 a. Tu mons excellentiae,
Tu vallis es amoena,
Tu ficus clementiae,
Tu vitis uva plena,
Tu fructus honestatis.

5 b. Tu viror decentiae,
Tu lilium candoris,
Tu folium recentiae,
Tu vapor es odoris,
Tu rosa caritatis.

6 a. Tu virgae nux,
Tu summa lux,
Tu noster dux,
Ne hostis trux
Triumphet in conflictu,

6 b. Tu caeli ros,
Tu pulcher flos,
Tu nostra dos,
Tu pasce nos
Te, summe, suavi victu.

7 a. Tu malus es pomifera,
Tu nardus odorifera,
Tu cinamomi calamus,
Tu sponsus es et thalamus,
Et amor et amandus.

7 b. Tu frutex aromatica,
Piscina tu probatica,
Tu rex es atque Dominus,
Tu regnum nihilominus,
Tu mirum et mirandus.

8 a. Te vox dulcis philomenae
Organique dulcis sonus
Et humanae cantilenae
Mirus et motivus sonus
Praedicant suavissimum.

8 b. Botrus Cypri, suavis stilla
Et dulcedo favi mellis
Lacte fluens et mamilla,
Hoc testatur, quod excellis,
Quidquid est dulcissimum.

9 a. Tu venustatis libanus,
Dilectionis clibanus,
Tus flagrans in aestate,
Respirans delicate.

10 a. Ebur candoris,
Aurum decoris,
Tu cedrus es altissima,
Cupressus erectissima,
Tu sidus es fulgoris.

11 a. Gloriosus imperator,
Donum et doni donator,
Tu diadema gloriae,
Tu signifer victoriae,
Tu salus et salvator.

12 a. Tu balsami fraglantia,
Tu mentis abundantia,
Tu pulvis pigmentarius,
Tu cordis unguentarius,
Tu vitae nutrimentum,
Effusum es unguentum.

13 a. Tu templum et altare,
Tu puritatis mare,
Tu fumus thymiamatis,
Tu flatus es aromatis,
Tu pictum laqueare.

14 a. Leo fortitudinis,
Tu redolens panthera,
Cervus pulchritudinis,
Te quoque pulchra fera
Fatetur laudabilem.

15 a. Te patris potentiam
Creaturae magnitudo,
Filii prudentiam
Ordinata pulchritudo,
Spiritus clementiam
Bonitatis multitudo
Evidenter nuntiat.

16 a. Haec sunt signa, sed remota,
Quibus quaerit mens devota
Sibi sit dulcedo tota,
Quae tot venis adfluit;

17 a. Hauriamus ergo gratis
De torrente voluptatis,
Pleno rivis delicatis,
Ubi satis non est satis
Neque nimis nimium.

9 b. Tu mentis es munditia,
Tu vera pudicitia,
Viriditas immensa,
Tu suavitas intensa.

10 b. Cena dulcoris,
Tu cella floris,
Tu domus ornatissima,
Gemma pretiosissima,
Tu princeps es honoris.

11 b. Tu de milibus electe,
Te dilectum da, dilecte,
Quod te candoris speculum,
Illustrans omne saeculum,
Intueatur recte.

12 b. Tu caeli palatium,
Tu decoris spatium,
Tu legis tabernaculum,
Tu velum et oraculum,
Tu mensa deaurata,
Lucerna liliata.

13 b. Tu verus iubilaeus,
Per te fit liber reus,
Tu mensis es uberrimus,
Tu dies celeberrimus,
Tu summae pacis Deus.

14 b. Laudula, luscinia,
Te pavo speculatus,
Turtur dans suspiria,
Te nisus variatus
Indicat amabilem.

15 b. Hinc caelesti hierarchiae
Per novenas acies
Summae relucet sophiae
Gloriosa facies,
De qua nec nocte nec die
Suas flectunt acies,
Quae visa nunc satiat.

16 b. Quam ut nos inveniamus,
Huius opem imploramus,
Quo linquente deviamus,
Sicut ipse docuit.

17 b. Ibi gustus non torpescit,
Appetitus semper crescit,
Satur fastidire nescit,
Sed [gustatum] plus dulcescit
Inconsuetum gaudium.

Orat. ms. S. Albani Treviren. saec. 15. Cod. Treviren. 199. A. — Orat. ms. Engelbergense saec. 14. Cod. Engelbergen. 159. B. — 1b, 2 Unitatis o potestas A. — 2a, 1 Tu es Deus B. — 2a, 3 laudant B. — 2b, 2 factura tua A. — 3a, 3 Quam sis B. — 3b, 2 a caeli solis pulchritudo B. — 3b, 4 Caeli fehlt B. — 5a, 2 es amoenitatis B. — 5a, 3 fehlt B. — 6b, 5 Tu summe A. — 7b, 3 et Dominus A. — 8a, 1 Tu vox B. — 8a, 2 Organisque B. — 8a, 3 Et fehlt B. — 8a, 4 Virus et B. — 8b, 1 stella B. — 8b, 4 testatur in excelsis A. — 9b, 3 Tu viriditas es immensa A; Tu virus es immensa B. — 10a, 1 castoris B. — 10a, 2 Et aurum es A. — 10a, 4 et rectissima B. — 11a, 2 doni fehlt A. — 11b, 1 O tu de B. — 12a, 5 mite nutrimentum B. — 12b, 2 decorum B. — 12b, 3 regis A. — 12b, 4 Tu verum et B. — 13a, 2 Tu fehlt A. — 13b, 2 sit liber B. — 14a, 1 fortitudinem A. — 14a, 2 sq. fehlen A. — 14a, 5 fatur A. — 14b, 2 Te paulo speculatus A. — 15a, 1 Tu patris potentia A. — 15a, 3 providentia A. — 15b, 7 non satiant A. — 16b, 1 tu nos B. — 17a, 4 ubi salus non A. — 17b, 3 sq. fehlen A.

2. De ss. Trinitate.

1. Tremendus in potentia,
   Suavis in amore,
   Qui cuncta creat entia
   Mirabili decore,
   Hic indivisus trinus est
   Ac inconfusus unus est
   Incomprehenso more.

2. Requirunt naturaliter
   Creata creatorem,
   Qua valent laude pariter
   Eidem dant honorem,
   Se clamant pulchre condita,
   Suaviter disposita,
   Sed ipsum pulchriorem.

3. In corde pater genuit
   Aequalem sibi prolem,
   Qua polos caeli statuit
   Cum astris lunam, solem,
   In terra iuga montium,
   Abyssum, rivos fontium
   Vastique mundi molem.

4. Naturam unigenitus
   Non deserens paternam
   Ad nostram venit caelitus
   Misericors cavernam,
   Peccatis nos purificans,
   Miseriam mortificans
   Et mortem sempiternam.

5. In deitate socius
   Est spiritus utrique,
   Procedens amor medius
   Fert gratiam ubique,
   Septenis in muneribus
   Purgatos a sceleribus
   Saluti dat antiquae.

6. Triformis Deus nomine,
   Conformis maiestate,
   Virtute par et numine
   Sub vocis trinitate,
   Personis est proprietas,
   Essentialis unitas
   Stat in aeternitate.

7. Abyssum tantae gloriae
   Non valet quis metiri,
   Resiliunt memoriae,
   Cordati cessant viri,
   Haud ardens Seraph sufficit,
   Humana mens hoc deficit
   Ad plenum experiri.

8. Sublimis Deus caritas,
   O trinitas beata,
   Servorum tua bonitas
   Indulgeat peccata,
   Nociva cuncta remove,
   Auxilio nos refove,
   Da praemia optata.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — Acrostichon: Trinitas.

3. De sanctissima Trinitate.

1. Fidem sanctam orthodoxam,
Ut vitem aeternam noxam,
Fateor veraciter,
Dicens, quod est unus Deus,
Non plures, ut Manichaeus
Errat damnabiliter.

2. Iste Deus aeternalis,
Pater exstat naturalis
Generando filium
Eundem in deitate,
Sed tamen proprietate
Personali alium.

3. De persona genitoris
Exit per modum splendoris
Dei patris filius,
Ut genitus a gignente,
Sicut verbum a dicente
Et a fonte fluvius.

4. Est in ipsis vis activa,
Quae vocatur spirativa,
Qua procedit tertia
Persona, qua conectuntur
Pater, proles et fruuntur
Coaequali gloria.

5. Sunt unius voluntatis,
Per quam dant rebus creatis
Esse, posse, agere,
Cuncta, quae sunt et fuerunt,
Ab his tribus inceperunt
Esse, sed ex tempore.

6. Mundum purgat a peccatis
Virtus sanctae trinitatis,
Cui se communicat,
Quia, cum sit summum bonum,
Nulli negat suum donum,
Sed omnes sanctificat.

7. Et post huius vitae flatum
Resuscitat integratum
Mortuum de pulvere,
Perducens ad talem statum,
Qui facit ipsum beatum
Sine fine vivere.

8. Adhuc credo sana mente,
Quod angelo nuntiante
Verbum caro factum est,
Mysterium facti tanti
Virtute spiritus sancti
Perfecte completum est.

9. Huic addo fide pia,
Quod de virgine Maria
Iesus Christus nascitur,
Ut loquuntur prophetiae,
Et in libro Isaiae
Manifeste scribitur.

10. Erat homo verus Deus,
Qui ut liberetur reus,
Morti se exposuit,
Iudicatus, flagellatus,
Patibulo condemnatus
Spiritum deposuit.

11. Cuius vita consummata
Anima glorificata
Descendit ad inferos,
Infideles reprobavit,
Iustos omnes liberavit,
Derelinquens ceteros.

12. Exsurgens tertia die
Praesentavit se Mariae
Et suis discipulis,
Probans resurrectionem
Carnis per suum sermonem
Et multis miraculis.

13. Sic opere consummato
Et homine reparato
Die quadragesimo
Super caelos elevatur
Et in throno collocatur
Aequalis altissimo.

14. Tandem ad nos reversurus,
Patenter iudicaturus
Facta iam praeterita,
Malos trudens in infernum,
Bonis dans regnum aeternum
Iuxta sua merita.

Cod. Duacen. 396 saec. 15. — 12, 1 Resurgens — Acrostichon: Fides mea h[a]ec est.

4. De ss. Trinitate.

1. Salveto, sancta trinitas,
Aequalis una deitas,
Rerum creator omnium,
Exemplar et principium.

2. El pater tetragrammaton,
El fili homousion,
El utriusque spiritus,
Trinus et unus Dominus.

3. Tu solus es athanatos,
Unus et idem et Theos,
Agios, Heli, Sadai,
Osanna, Nous, Adonai.

4. Rogamus te devotius,
Esto nobis propitius
Hic largiendo gratiam
Et in futuro gloriam.

5. Angelorum militia
Trina, fretum et sidera,
Te sanctum laudant Dominum
Et nunc et in perpetuum.

6. Cum quibus et nos canimus,
Te verum Deum colimus,
Tibi honor, laus, gloria
Per infinita saecula.

Cod. Guelfenbyteran. Helmst. 1076. saec. 15. — 3, 4 Osanna nos Hs. — Es folgen noch Bruchstücke eines anderen Liedes:

1. Deus creator siderum,
Angelorum et hominum,
Qui rerum vices temperas,
Diem creans et tenebras.

2. Tu sedes super Cherubim,
Te sanctum clamat [!] Seraphim,
Te tremit mors et Phlegeton,
Nostri clemens eleison.

3. Tu es rex regum omnium,
Dominus dominantium
Te unum Deum . . . . .

5. De ss. Trinitate.

1. O paternae gloriae
splendor, per respectum
Tuum benignissimum
respice imperfectum,
In utroque homine
subleva defectum.

2. Verus sol iustitiae,
tu interiorem
Hominem irradia,
da cordi amorem,
Ut te trinum unumque
laudemus creatorem.

3. Praesta, summe pater, patris et unice
Amborumque simul spiritus, annue,
Qui regnas Deus unus
Omni tempore saeculi.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Campolilien. 2. A. — Orat. ms. Novacellense saec. 15. Cod. Oenipontan. 353. B.

6. De sanctissima Trinitate.

1. O regum rex altissime,
Pacifica orbem terrae,
Ecclesiam coaduna,
Corda nostra inhabita.

2. Unum pater, flamen, nate,
In nobis sis, et nos in te,
Ut tibi laudes debite
Reddamus omni tempore.

3. Te unum desideremus,
In quo solum gaudeamus,
De nulloque doleamus,
Nisi quia peccavimus.

4. Nostrasque fac voluntates
Tuae omnino conformes,
Ut simus, quia vocati,
Etiam tui electi.

5. Quare exstirpa vitia,
Virtutibus nos adorna,
In hora mortis ultima
Miserrimos nos adiuva.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Cl. Monacen. 20021. A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

7. De sanctissima Trinitate.

1. O trinitas sempiterna
Unitasque sanctissima,
Deus omnium creator,
Rector atque conservator.

2. Visita et illumina
Ab omnique labe munda
Horrida et tenebrosa
Cordis mei latibula.

3. Laudibus tuis mancipa
Nos totaliter et nostra
Caritateque fervida
Mentes nostras in te serva.

4. Ut tibi soli, Domine,
Timeamus displicere
Et studeamus placere
Corde, ore et opere.

5. Quare nos tua opera
In te solum sperantia
Ab omni malo libera
Bonisque omnibus dita.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

8. Oratio ad ss. Trinitatem.

Benedicat me imperialis maiestas,
Protegat me regalis divinitas,
Custodiat me sempiterna deitas,
Foveat me gloriosa unitas,
Defendat me immensa trinitas,
Dirigat me inaestimabilis bonitas.
Regat me potentia patris,
Vivificet me sapientia filii,
Illuminet me gratia et virtus spiritus sancti.
Alpha et O,
Deus et homo,
Sit mihi haec invocatio
Salus et protectio.

Orationale ms. Portugallicum saec. 15. Cod. Sanctae Crucis 483.

9. De ss. Trinitate et Sacramento Altaris.

1. Ave, divina trinitas,
Pater, verbum et spiritus
Atque Christi humanitas,
Plena cunctis virtutibus.

2. Ave, manna dulcissimum,
Fructus Mariae virginis
Atque nostrum refugium,
Christi corpus iudicis.

3. Ave, divina gloria,
Verbum sine principio
Et patris sapientia
Cum spiritu paraclito.

4. Ave, sancta divinitas
Atque una essentia,
In qua Christi humanitas
Aeterna est in gloria.

5. Ave, lumen de lumine,
Patris, verbi et spiritus,
Corpus Christi mirabile,
Natum pro nobis omnibus.

6. Ave, fides credentium
Et caritas sanctissima
Atque spes paenitentium
Cum perfecta laetitia.

7. Ave corona martyrum,
Apostolorum regula,
Confessorum et virginum
Palma atque victoria.

8. Ave, fides ecclesiae,
Honor Mariae virginis,
Quae fuit aula gratiae,
Plena divinis gaudiis.

9. Ave, summa scientia
Atque magister artium,
Dimitte nostra crimina
Propter sacrum mysterium.

10. Ave, caelorum canticum
Et splendor mundi, hodie
Exaudi preces supplicum,
Pater misericordiae.

11. Ave, nostra redemptio,
Fides sine velamine,
Aeterna ab initio,
Ubique sine crimine.

12. Ave, sancta iustitia
Atque sanctorum praemium,
Concede nobis gaudia
Per Christum tuum filium.

13. Ave, decus angelicum
Et trinitatis gaudium,
Honor caelestis curiae
Atque sanctorum omnium.

14. Ave, sacrum mysterium,
Aeternum sine macula
Atque ante luciferum
In maiestatis gloria.

15. Ave, semper in saeculum
Divina sancta hostia,
Animarum fidelium
Nutrimentum cum gratia.

16. Ave, corpus et anima,
Natum de matre virgine,
Atque sanguis in hostia,
Fons pietatis, veniae.

17. Ave, aeterna bonitas,
Gloriosa essentia
Et infinita sanctitas,
Angelorum laetitia.

18. Ave, dulcis memoria,
Iesu, salvator saeculi,
Te collaudat ecclesia
Sancta et mater fidei.

19. Ave, lumen immobile,
Splendor patris ingeniti,
Increatum mirabile,
Lux verbi et parracliti.

20. Ave, divina veritas,
Causa causarum omnium,
Et excelsa humanitas,
Fidelium solacium.

21. Ave, Iesu, amabilis
Ab omnibus fidelibus
Atque a sanctis angelis
Et a cunctis martyribus.

22. Ave, Christe, laudabilis
A sanctis confessoribus
Et a cunctis apostolis
Atque sacris virginibus.

23. Te deprecamur, Domine,
Deus creator omnium,
Concede nobis hodie
Remissionem criminum.

24. Benedicamus Domino,
Laudetur sancta trinitas,
De Christo Dei filio
Deo dicamus gratias.

Orat. ms. S. Servuli Venetiarum saec. 15. Cod. Marcian L III 32. 24, 2 *Et laudetur.* — *Aus der gleichen Quelle bei Huemer, Unters. über* d. ältest. lat.-christl. Rhythmen, S. 75, unter dem Titel „De s. trinitate."

10. Ad Deum Oratio.

1. Gratia excelsa regi
referamus pariter,
Qui nos in unum congregavit,
te laudamus, Domine,
Ut possimus invenire
requiem in saeculum.

2. Alta sede postulemus
summo Dei filio,
Ut suum mittere dignetur
angelum perspicuum
Ad expugnandum, expellendum
hostem antiquissimum.

3. Invidus ille temptator,
fallax atque perditus,
Semper cupit discordare
concordantes fratribus,
Ut possit gratiam mereri
ante nequam principem.

4. Dominus atque salvator,
quod suum redemit sangui-
nem,
In sua semper potestate
reservare animas,
Ut nec unus praeter eum
potestatem habeat.

5. Honor illi et potestas
in aeternum permanet,
Qui nos pastorem super gregem
vocare dignatus est,
Ut salvas oves consignemus
ante eius oculos.

6. Almus ille speculator
sacerdos in populo
Semper astat super gregem,
pugnat contra impios,
Ut nec unam possit ovem
rapere de gregibus.

7. Libare Deo studeamus
hostiam pro fratribus,
Ut ante eum mereamur
portare manipulos
Atque de talentum lucrum
consignemus geminum.

8. Divina templa coeuntes
suspiremus pariter,
Polorum regi obsecrantes
pro nostra facinora,
Ut ipse pius miserator
donet indulgentiam.

9. Vigilemus et oremus
unusquisque pro alio,
Ut possimus invenire
requiem in saeculum
Atque vitam possidere,
quam promisit Dominus.

10. Summo regi postulemus
pro cunctorum scelere
Et de nostro mereamur
invenire veniam
Per eum, qui semper vivit
et regnat in saecula.

11. Te deposco, dulcis frater,
qui canis hunc versiculum,
Ut requiras principales
literas per ordinem,
Sic invenis eius nomen,
qui hunc exposuerat.

Cod. Capit. Veronen. 90. saec. 9. — 2, 1 Ad alta sede. — 2, 3 Ut suo. — 2, 6 hostis antiquissimus. — 6, 3 Semper adstat super adstat supra gregem. — 6, 5 una possit oves. — 7, 3 Populorum regi. — 8, 6 germinum. — 9, 6 quam misit Dominus. — 10, 3 nostra. — 11, 5 Sic invenit. — Nach

Muratori Antiqq. III, 667, bei Migne PP. LL. 151, 769. — Das Akrostich, auf das Str. 11 aufmerksam macht, lautet Gaidhaldus (mit Umstellung von Str. 7 und 8): „qui parochus Veronensi in urbe fuisse videtur.“ So Muratori.

11. Ad Deum Precatio.

O, qui perpetua mundum ratione gubernas,
Terrarum caelique sator, qui tempus ab aevo
Ire iubes stabilisque manens disiuncta moveri,
Quem non aeternae pepulerunt fingere causae
Materiae fluctuantis opus, verum insita summi
Forma boni, livore carens, tu cuncta superno
Ducis ab exemplo, pulchrum pulcherrimus ipse
Mundum mente gerens similique imagine formans
Perfectasque iubens perfectum absolvere partes.
Tu numeris elementa ligans, tu frigora flammis,
Arida conveniant liquidis, ne purior ignis
Evolet aut mersas deducant pondere terras,
Triplicis mediam naturae cuncta moventem
Conectens animam per consona membra resolvis.
Quae cum secta duos motum glomeravit in orbes,
In semet reditura meat mentemque profundam
Circuit et simili convertit imagine caelum.
Tu causis animas paribus vitasque minores
Provehis et levibus sublimes curribus aptans
In caelum terramque seris, quas lege benigna
Ad te conversas reduci facis igne reverti.
Da, pater, augustam menti conscendere sedem,
Da fontem lustrare bonum, da luce reperta
In te conspicuos animi defigere visus.
Disice terrenae nebulas et pondera molis
Atque tuo splendore mica, tu namque serenum,
Tu requies tranquilla piis, te cernere finis,
Principium, vector, dux, semita, terminus idem.

Cod. Admonten. 562. saec. 13.

12. Ad Deum Oratio.

(Fragmentum.)

1. Adonai magne et mirabilis,
Adesto mihi, respice placabilis,
Iam me adpremit vulnus insanabilis.

2. Beatus vir, qui semper est pavidus
Et recordatus de die iudicii
Et metuendus de die supplicii.

3. Caelestis rex, qui plasmasti omnia,
Da mihi sensum atque intellegentiam
Ad corrigendum populum in hoc saeculo.

4. Elegit me Deus in suum servitium
Ad offerendum sanctum sacrificium
Et deprecandum pro iustis et impiis.

5. Habui magistrum Adalbertum episcopum,
Ipse me docuit in suo sancto spiritu
Ac me iniunxit in gradum presbyteri.

Cod. Capit. Veronen. 90 saec. 9.

13. Oratio Paenitentis ad Deum.

1. Audi, Deus creaturam,
Tuis factam manibus,
Corporalem plasmaturam,
Sumptam de pulveribus
Spiritumque viribus
Mirandis, tuam figuram,
Imaginem et picturam
Ornatam monilibus,
Salubribus
Evectam instinctibus.

2. Huius tamen creaturae
In natura splendidae
Innumerae sunt pressurae,
Pestes surgunt horridae,
Medullae sunt tabidae,
Multus est lapsus naturae,
Multae membrorum iacturae,
Compages sunt languidae,
Ut morbidae,
Vires sunt invalidae.

3. Sensus gesto pronitatem
Et concupiscentiam,
Intellectus caecitatem
Et insipientiam,
Carnis immunditiam,
Appetitus vanitatem,
Passionum gravitatem,
Cordis inconstantiam
Et variam
Spiritus miseriam.

4. En, homo de matre natus
Brevi vivit tempore,
Multis malis adgravatus
Destitutus robore,
Qui mox habet abfore,
Ut flos nascendo siccatus,
Ut globus umbrae fugatus,
Ut errans in nemore,
In corpore
Repletus dedecore.

5. Ergo, magne Deus, quare
Contra siccum folium,
Quod ad ventum nequit stare
Praeparas iudicium,
Vis inire proelium,
Vis contra victum pugnare,
Vis potentiam monstrare
Contra fratrem vermium,
Fers gladium
Contra spumam imbrium?

6. Ut quid, Deus, aestimasti
Me tibi contrarium,
Cur in me manum armasti
Ut in adversarium?
Ad meum excidium
Vias meas explorasti,
Opera mea notasti,
Meum scribens studium
Et otium
Actuum sequentium.

7. Figule, quare figmentum
Tuum vis conterere?
Domine, quare iumentum
Tuum vis exstinguere,
Pastor, ovem perdere,
Fons, vis negare fluentum,
Dux, vis gregis vexamentum,
Pater, vis nos linquere?
Quid facere
De tuo vis opere?

8. Ego tuus sum, non meus
Nec me ipsum iudico,
Pro tuo te precor, Deus,
Orans pro me modico,
Tua iura praedico;
Tua res sum, quamvis reus,
David vel Iob vel Zachaeus,
Pro tua re supplico,
Me abdico,
Te autem glorifico.

9. Quare, pater, intuere
Alumnum tam anxium
Eiusque morbis medere,
Collapso da brachium,
Lugenti solacium,
Caecum fac lumen videre
Miseroque miserere,
Praebens ei gremium,
Refugium
Paenitentum omnium.

10. Honor tibi non adcrescit
Ex damnatu pauperis,
Tua manus invalescit
In sui rem operis,
Rem tuam persequeris;
Factum per te cor stupescit
Et desperans evanescit,
Nisi tu peperceris
Ac sceleris
Vulnera curaveris.

11. Miserere, miserator,
Quia nimis anxior,
Corruens praevaricator
Spiritus est tristior;
Dolore confodior,
Cernens, quantus sum peccator,
Draconis factus sectator,
Mortuo miserior,
Amarior,
Vivens enim morior.

12. O dulcis fons bonitatis,
O dulcor clementiae,
O piscina pietatis,
Ros misericordiae,
Mihi, iudex hagie,
Parce, parce sceleratis,
Imbrem funde caritatis,
Munus praesta veniae,
Tu gratiae
Largitor es et gloriae.

Cod. Carnoten. 341. saec. 14. — 6, 10 Largitor es et veniae.

14. Pater Noster.

O pater alme, tuum nomen sit sanctificatum,
Adveniatque tuum regnum per saecla beatum.
In caelis stat velle tuum sicut quoque terris,
Tu panem nostrum da nobis cotidianum,
Debita dimitte nobis, ut nos inimicis,
Et non permittas, ut nos temptatio vincat,
Sed tutela malo tua nos defendat ab omni.

Cod. S. Iosephi Oenipontani A 35. anni 1450.

15. In Ingressu Ecclesiae.

Salve, sancta civitas,
Benedicat te tota trinitas,
Et omnes sancti, qui sunt in te,
Orent Deum pro me
Cum fidelibus cunctis,
Tam vivis quam defunctis.

Cod. S. Floriani XI 198. saec 17.

16. De diebus tredecim vel quid Dominus in his operam egit.

1. Primo die dixit Deus:
fiat lux, et facta est,
Lucem sempiternam dedit,
qui in illo credidit.

2. Secundo die fecit Deus
duo luminaria,
Sol in die, luna nocte
ordine constituit.

3. Tertia die ipsa maiestas
surrexit a mortuis,
Multas turbas ibi fuit
legionum angelis.

4. Quarta die de sepulcro
suscitavit Lazarum,
Cuius corpus iam foetebat,
ligatus sudarium.

5. Quinta die fecit Deus
magna mirabilia,
De quinque panes et duos pisces
satiavit milia.

6. Sexta die fecit Deus
hominem et omnia
Quadrupedia in terra
et omnes [e]spiritus.

7. Septima die requievit
ab omnibus operibus,
Ipso die benedixit
et sanctificavit illum.

8. Octo annorum erat Iosue,
cum regnare coepisset,
Triginta et uno anno
regnavit Hierosolyma.

9. Decem verba sunt in lege
quos praecepit Dominus,
Qui illa custodit semper
manet in perpetuo.

10. Undecim sunt lunationes,
discutent latercula,
Et ut pascha inveniatur,
sic impletur numerus.

11. Duodecim sunt prophetae,
duodecim apostoli,
Quattuor evangelistae,
qui [e]stant in ordine.

12. Tredecim annorum erat
virgo sancta Eulalia,
Ad martyrium est ducta
et accepit gratiam.

13. Gloria et honor Deo
usquequo altissimo,
Una patri filioque
spiritui paraclito.

Cod. Bruxellen. 8860—67. saec. 10. — 3, 3 Lies Multa turba? — Nach 5, 4 folgt noch: Et fragmenta, quae remanserunt quaterni cofinos. — 6, 4 spiritum. — 9, 3 illos — 11, 1 prophetas. — Nach Str. 12 könnte es scheinen, daſs das Lied spanischer Herkunft wäre. Seine Latinität würde dem nicht widersprechen.

17. Metra de Verbo incarnato.

1. Verbum a principio
Procedens aeterno,
Quod cuncta consilio
Creasti aeterno,
Te rogare cupio,
Tibi me prosterno,
Purgatos a vitio
Salves ab inferno.

2. Lucem, caelum, sidera
Creans per mandatum,
Terram, pontum, aethera,
Cunctis dans ornatum,
Adam et post cetera
Ceteris praelatum,
Nos salva, nos libera
Diluens reatum.

3. Qui das locum proprium
Vitae innocentis,
Formans in auxilium
Costam dormientis,
Lapsos per edulium
Subicis tormentis,
Praebe te propitium
Votis paenitentis.

4. Qui munera simplicis
Abel reprobato
Cain pie respicis
Et Abel necato
Facta Lamech despicis
Henoch hinc translato,
Nos vultui iudicis
Praesenta placato.

5. Qui Noe prae ceteris
Iustum invenisti,
Cui post aquas foederis
Signum tribuisti,
Qui superbi generis
Linguas confudisti,
Nos a labe sceleris
Purga dono Christi.

6. Qui das Abrae titulum
Terrae visionis
Et Sarai lectulum
Paras Pharaonis,
Abram et nepotulum
Multis ditas donis,
Salva nos in saeculum
Ex ore leonis.

7. Sternens reges gentium
Per panem et vinum
Signans sacrificium
Promissum divinum,
Das Abrae conubium,
Dans eidem binum,
Duc nos post exsilium
Ad Abrahae sinum.

8. Circumciso puerum
Spondes, ab ardore
Loth dimittis liberum
Ignis cum foetore,
Sordes punis scelerum,
Abrae pro sorore
Regem, coetus pauperum
Serves a dolore.

9. Qui das Sarae parvulum,
Eicis lusorem,
Temptans patrem vetulum,
Nati dilectorem,
Sarae praebes tumulum,
Isaac uxorem,
Ex hoc et in saeculum
Da tuum amorem.

10. Dans Rebeccae geminum
Benedictione,
Iacob facis dominum,
Foves visione.

Cod. Bernen. 592. saec. 14. A. — Cod. Maihingen. II 1. 8° 7. saec. 15. B. — 1, 4 rogari A. — 1, 8 Serva ab B. — 2, 8 Dilue B. — 3, 8 Votis deprecantis B. — 4, 2 improbato B. — 5, 4 Signa B. — 6, 1 Aben B. — 6, 5 Abiam et Nephtalim B. — 6, 8 draconis B. — 7, 1 Sternis B. — 7, 3 Signas B. — 7, 5 Dans B. — 8, 2 Spondens B. — 8, 4 Igneus foetore A. — 8, 7 coetum B. — Str. 8 und 10 fehlen A. — 9, 7 et fehlt. — In beiden Hss. ist das Gedicht unvollständig. Die Aufschrift bietet B.

18. De Incarnatione Domini.

1. Deus, creator omnium,
Ante mundi principium
Praevidit, ut per filium
Nobis daret consilium.

2. Nox silentium tenuit
Medium, dum sponsus venit
A regalibus sedibus
Donans pacem hominibus.

3. Mirabile mysterium,
Dum virgo parit filium,
Ut sidus profert radium
Intacta nesciens virum.

4. Christi generationem
Quis hominum enarrabit,
Verbi incarnationem
Angelorum quis vestigabit?

5. Verbum, quod pater genuit,
Servile corpus induit,
De matre nasci voluit,
Qui matris creator fuit.

6. De sinu patris prodiit,
Qui lucis auctor exstitit,
Formam hominis induit,
Ne perderet, quod condidit.

7. Maria Christum edidit,
Quae viri thorum nesciit,
Mater Dei efficitur,
Dum Deus homo nascitur.

8. Natus est Dei filius,
Caelorum rex, non alius,
Nasciturque in stabulo
Deus, qui regnat in caelo.

9. Vili iacet praesaepio,
Quem nulla claudit regio,
Apparuit pastoribus,
Qui regnat in caelestibus.

10. Stella fulgens apparuit,
Dum virgo Iesse floruit,
Et reges ferunt munera,
Tus, murram, auri pondera.

11. Maria, virgo virginum,
Quae genuisti Dominum
Sine virili semine,
Verum lumen de lumine,

12. Gratiarum monilibus
Ornaris Christi gratia,
Pretiosis lapidibus
Virtutum fulgens gloria.

13. Tu plena sapientia
Cunctisque charismatibus,
Serva tua potentia
Nos a daemonum insultibus.

14. Tu sempiterno foedere
Caelesti sponso iungeris,
Fac nos illum dulcescere,
Cuius tu mater crederis.

15. Tu verbum vitae tractasti
Tuis sacratis manibus,
Dum Iesum Christum lactasti
Tuis sanctis operibus.

16. Gaudebas magno gaudio
Nascente Christo Domino,
Dum cerneres in stabulo
Deum, qui regnat in caelo.

17. Quem desiderant angeli
Videre et archangeli,
Cui caelestis curia
Laudem reddit in gloria.

18. Throni, dominationes,
Virtutes et potestates,
Principatus et Cherubim
Laudant cum sanctis Seraphim.

19. Laudant sine cessatione
Christum in caelis regnantem,
Quem sine corruptione
Tu genuisti infantem.

Orat. ms. Thosanam saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

19. De Incarnatione Domini.

1. Ex adflatu divini flaminis
Verus Deus a summis veniens,
Portam vitae nobis aperiens
Subintravit secreta virginis.

2. Gravidatur virtute numinis
Virgo regem laeta suscipiens,
Deum nobis hominem pariens
Primi lapsum purgantem hominis.

3. O quam virgo felix sanctissima,
Salutata per Dei nuntium,
Hortus florens, lux serenissima,
Facta mater gignendo filium.

4. Incorrupta mater piissima
Post et ante hoc puerperium,
Iacob stella, sed splendidissima,
Trinitatis simplae triclinium.

5. Puer nobis datus est hodie
Prophetatus a sanctis patribus,
Summus regnans in throno gloriae
Conversatusque cum hominibus.

6. Nobis datus filius gratiae,
Luce caecis rite sedentibus
In obscuris et umbra sauciae
Iter dedit mundum a sordibus.

7. Felix dies, mater et filius,
Felix mundus mundum suscipiens,
Fecundator felix et nuntius,
Felix homo Deum parturiens.

8. Illustrator sedens superius,
Devotorum corda respiciens,
Pius nobis sit et propitius,
Nos post vitae cursum recipiens.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen) 14343. anni 1351. — 4, 4 simplex. — 6, 2 cetis.

20. De Nativitate Domini.

Nos regat aeternus custos, partus hodiernus,
Nobis placatus de virgine sit generatus,
Nos a peccatis purget flos virginitatis,
In nostra cura stet caelestis genitura.

Caelestis proles nobis superos det honores,
Nostrum peccatum laxet verbum caro factum.
Virgine de feta sint tempora nostra quieta,
Virgineus fructus det nos postponere luctus.
Nos evangelicis purgemur crimine dictis,
A patre nos missi salvet benedictio Christi.
Virgineus partus sibi nostros mancipet actus,
Matris plasmator nos protegat auxiliator.
Nos radix Iesse semper salvos velit esse,
Rex incarnatus benedicat nos miseratus.
Nos de natura Christi fugiant nocitura,
Virgineus natus nos mundet sorde creatus.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19824. saec. 15. — 7 sint nostra tempora.

21. De Natali Domini.

Gaudeat omnis homo, quia nos de sede paterna
Christus dignatur visere factus homo.
Factus homo Dominus de virgine matre fovetur,
Lactat sicut homo, gaudeat omnis homo.
Inter mortales vivit mortalis et ipse,
Ne moriatur homo, gaudeat omnis homo.
Hunc nova stella Deum de caelo clamat, honorant
Reges muneribus, gaudeat omnis homo.
Tres tria dant, tria mystica sunt, colitur tribus unus,
Qui Deus est et homo, gaudeat omnis homo.

Cod. Parisin. 8865. saec. 13. — Überschrift: „Item Petrus de natali Domini versus.“ Verfasser ist Pierre le Peintre, Kanonicus von Saint-Omer, von dem noch andere Gedichte lehrhaften Inhaltes in derselben Hs. stehen, so de decem plagis Aegypti, versus Petri de denario, de excidio Romani imperii et de magnificentia Catonis, de egestate et fame et siti gulae, de inopia mentis et fame et siti animae, libellus Petri de muliere mala.

22. De Nativitate Christi.

1. Verbum de patre natum,
Lumen de lumine,
Nuper est incarnatum
De matre virgine,
Verbum abbreviatum,
Homo de homine,
Fascia colligatum,
Praesaepe reclinatum
Feni sub tegmine.

2. Anima mea, plora,
Plora cum virgine,
Caruit illa hora
Pauper iuvamine,
Adcurre et labora
Toto conamine,
Para praesaepi loca,
Simul cum ipsa loca
Iesum in stramine.

3. Custodi, ne discedas,
Custodi parvulum,
Per ipsum enim credas
Salvari saeculum,
Et felix es, si te das
Plangenti baculum,
Si manibus levato
Dederis amplexato
Occultum osculum.

4. Nec osculari vultum
Dico [ut] studeas,
Satis est, immo multum,
Pedes si valeas,
Immo pannorum cultum
Tenere studeas,
Fimbria vestimenti
Sanitatem languenti
Dedit, en, timeas.

5. Redde matri lactandum
Castis uberibus,
Sed resume portandum
Alternis vicibus,
Si dura sit ad dandum
In tuis manibus,
Dic: tuus iste natus
Non tibi soli datus,
Sed datus omnibus.

6. Si miserum causaris,
Venit pro miseris,
Per ipsos exaltaris,
Mater efficeris,
Ergo ne dedignaris,
Quod pro me ceperis,
Quanto magis sum reus,
Tam magis erit meus
Una cum ceteris.

7. Adcurre, gens peccatrix,
Non siccis oculis,
Salvatorem salvatrix
Praesentet singulis,
Thesaurum conservatrix
Nunc offert populis,
Si tantae pietati
Fuerimus ingrati,
Vae nobis miseris!

8. Venit ab arce patris
Natus carissimus,
Ubera suxit matris,
Sicut nos fecimus,
Cuius amorem fratris
Quando recolimus,
Mirum, si tam gelati
Calore nominati
Mox non liquescimus.

9. Venit enim ut ignis
Terram accendere,
Tam exemplis quam signis
Mundum concutere,
Eius donis benignis
Carnem exuere,
Ut hoc igne conflati
Soli iam maiestati
Curemus vivere.

10. Si mihi vis iurare
Iurando foedere,
Quod nil velis amare,
Me solum quaerere,
Promitto caelum dare,
Me tibi iungere,
Cuncta bella domare,
Ut possis superare,
Vires tribuere.

11. In primis cor consulta,
Quod vis eligere,
Ecce, requirunt multa
Tuum diligere,
Sed vide, ne sis stulta,
Cura distinguere,
Et si sum eligendus
Cunctisque praeponendus,
Noli me spernere.

12. Ego natura Deus
De patre prodiens,
Ut mundaretur reus
In matrem veniens,
Factus pauper Hebraeus
In cruce patiens,
Patenter demonstravi,
Quod nimis te amavi
Tam magna faciens.

13. Dicas ad amatores:
Quid mihi facitis?
O carnales amores,
Vos me inficitis,
O vos mundani flores,
Cito deficitis,
O mali suggestores,
Ad aeternos ardores
Vos me conducitis.

14. De me inhil habebis
Nisi solacium,
Nec modicum censebis
Vitale gaudium,
Post aeterne ridebis
In regno caelitum
Beataque tenebis,
Cum mihi adhaerebis,
Intra palatium.

15. Erras, si reperire
Te putas melius,
Cito debet perire
Bonum exterius,
In toxicum redire,
Quod sapit dulcius;
Ergo vitam acquire,
Quae non potest perire,
Vivendo sanctius.

Orat. ms. Italicum saec. 15. ex. Cod. S. Ignatii Londinen. s. n.

23. Ad Christum infantem.

1. Ave, Iesu parvule,
Regnum rex sublimis,
Nobilis infantule,
Deus magne nimis.

2. Ave, admirabilis,
Tam fortis et famosus,
Tam pulcher, tam amabilis
Et totus gratiosus.

3. O mentis desiderium,
Iesu desiderate,
O nobile principium,
O Deus incarnate,

4. Venisti, amantissime,
Propter me venisti,
O Deus, plus quam optime,
Sic me attraxisti.

5. Salve, salus omnium,
Puerule formose,
Candens plus quam lilium,
Rubens instar rosae.

6. Mei cordis gaudium,
Mea tu dulcedo,
Tuae matris gremium
Propter te accedo.

7. Vim magnam cordis patior
Pellente me fervore,
Amore tuo crucior,
Iam veni, flos decore.

8. Da mihi o dulcissima
Tuum da dilectum,
Mea languet anima,
Iam patitur defectum.

9. Quamvis sim pauperculus,
Quamvis sim peccator,
Tuus tamen famulus,
Tuus sum amator.

10. Da, Maria, puerum,
Da, quem debes dare,
Veni, salus pauperum,
Veni, Iesu care.

11. Tange me et effice
Digne te gustare,
Velle meum aspice,
Volo te portare.

12. Te cupio, te sitio,
Modo non morare,
In cordis mei gremio
Debes repausare.

13. O sarcina suavissima,
Mihi coaptare,
In mea prorsus anima,
Quam dulcis sis, appare.

14. O sapor omnis gratiae,
In me velis pausare,
Mecum, precor, hodie
Et semper commorare.

15. Qui te meae formulae
Dignaris conformare,
Animae da tremulae
Te leniter tractare.

16. Totus in me labere,
Omnis fons dulcoris,
Ut te portem, patere,
Flos rosei decoris.

17. Ad veri solis radium
Te aperi, cor meum,
Expande late gremium
Praesentem habens Deum.

18. Te meis in brachiis,
Dilecte mi, amplector
Et totis ex praecordiis
Tibi condelector.

19. Ad tam dulcem gratiam
Me totum distendo,
Si tamen patientiam
Tuam non offendo.

20. Non debet tua bonitas
Inanem me transire,
Sed, quae sit tua pietas,
Fac me plene sentire.

21. Tuum ad pectusculum
Me totum inflecto,
Ubi dulce osculum
Daturus sum dilecto.

22. Cordi meo proximus
Super me repausa,
Non gravet te, quod agimus,
Cum tu sis in causa.

23. Tuae grates gratiae
Refero dilecte,
Tua fruens facie,
Prae milibus electe.

24. Non est tui similis,
Dulcis et decorus,
Iucundus, amabilis,
Quem laudat caeli chorus.

25. Quam magnus, quam parvulus,
Quam tener, quam fortis,
Tu dominus, tu famulus,
Tu consors nostrae sortis.

26. Modo te deosculor
Et brachiis amplector,
Afficior et gratulor
Et plurimum delector.

27. Super hoc pectusculum
Os ac vultum pono,
Figo mentis osculum
Te amans corde prono.

28. Quando hoc caruero
Conturbatus gemo,
Mecum intus confero,
Te mihi tollet nemo.

29. Si tu vis abscedere,
Tunc me cogis flere,
Peto te, rex gloriae,
Mecum permanere.

30. Te nunc inter brachia,
Dilecte, constringo,
Amoris haec indicia
Nec simulo nec fingo.

31. Nil unquam sensi dulcius
Nec ita sum affectus
Nec unquam delicatius
Sum, fateor, refectus.

32. Amore totus aestuo,
Fecisti me ardere,
Prae gaudio iam defluo,
Non possum me arcere.

33. O decore parvule,
Flos nimium formose,
Amabilis infantule,
Figuram gerens rosae.

34. Quid iaces in stabulo
Caeli margarita?
In tam vili lectulo
Tu quid iaces ita?

35. Ubi pulvinaria,
Ubi pluma lenis?
Tibi desunt omnia,
O quam pauper venis.

36. Membra tua tenera,
Costas infantiles
Strata premunt aspera,
Panni tegunt viles.

37. Te arta ligat fascia,
Qui solvis compeditos,
Humiliant praesaepia,
Qui relevas attritos.

38. Hic membra foves tenera,
Pausas et quiescis,
Qui patris sedens dextera,
Quid sit labor, nescis.

39. Pro pluma tibi vilibus
Straminibus subiectis
Exemplum es humilibus,
Egenis et abiectis.

40. Praesaepe tuum floribus,
Purpureo decore
Vestiri modis omnibus
Decebat cum honore,

41. Gemmis, rosis, flosculis
Et liliis vernare
Et praeclaris titulis
Auro fulgurare,

42. Quia in se Dominum
Fert deliciosum,
Universis hominum
Prae filiis formosum.

43. Ut saccum hunc indueres,
Te caritas instruxit,
Ut perditos requireres,
Ipsa te induxit.

44. In lectum tam asperum
Ipsa te locavit,
Pluresque in posterum
Labores procuravit.

45. Accipe nunc osculum,
Indicium amoris,
Tuum ad pectusculum,
O salus peccatoris.

46. Tolle tuum puerum,
O genetrix formosa,
Semper habe gaudium,
Tu lilium, tu rosa.

47. Infantis membra tenera
Casta manu tracta,
Nato praebe ubera,
Hunc pasce, fove, lacta.

48. Mamillis tuis applica,
Virgo, tuam prolem,
O mater deifica,
Caelorum pasce solem.

49. Pasce pascentem omnia,
Virgo, tuum natum
Fove foventem omnia,
In sinu collocatum.

50. Stringe, virgo regia,
Regem amplexatum,
Osculis te satia
Ad os mellificatum.

51. Quam dulcis osculatio
Ad genas parvi Christi
Et labii impressio,
Tu sola, virgo, scisti.

52. O admiranda suavitas,
Gena coniuncta genae,
Quam dulcis haec satietas,
Tu, virgo, nosti plene.

53. Vale, spes fidelium,
Dulcis mater Christi,
Nobis fac propitium,
Quem tu genuisti.

54. Vale, salus omnium,
Salutis cum auctore,
Dans verum nobis gaudium
In vero salvatore,

55. Vale, caeli tripudium,
Vale, valde decora,
Tuum dilectum filium
Pro nobis semper ora.

Clm. Monacen. (ol Tegurin) 19824. saec. 15. A. — Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. $^{14}/_{15}$. B. — Cod. S. Petri Salisburgen. a III 10. anni 1475. C. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. D. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19636. saec. 15. E. — Orat. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Cod. Augustan. s. n. F. — Orat. ms. S. Mariae Magdalenae Hildesheimen. saec. $^{15}/_{16}$. Cod. Gotingan. Theol. 233. G. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. H.

1, 1 Iesu puer parvule B. — 1, 2 sq. fehlen G. — 1, 2 Caelorum rex BH. — 1, 4 O Deus BG. — 2, 1 desiderabilis G. — 2, 2 Fortis et BH. famosus B; pulcher et formosus G. — 2, 2 sq. fehlen G. — 2, 3 Quam pulcher quam BCH. — 2, 4 Quam totus BH; amorosus CH. — 3, 1 O meum desiderium GH. — 3, 2 O desiderate A. — 4, 3 O fehlt H. — 4, 4 Sic nos BCH. — 5, 2 Parvule C. — 5, 3 sicut lilium G. — 6, 3 Ad tuae BGH. — 7, 1 corde BG. — 8, 1 o fehlt ABH; mihi dulcissima Maria G. — 8, 2 Tuum praedilectum A. — 8, 3 languens H; Languet mea C. — 8, 4 Patior defectum A. — 9, 3 sq. fehlen G. — 10, 1 Dona, virgo, puerum A. — 11, 1 affice CH; perfice A. — 11, 2 Da mihi te gustare B; Volo te portare H. — 11, 3 meum perfice GH. — 11, 4 Volo te gustare H. — 12, 2 Noli te morare A; Noli immorare G. — 12, 3 mei cordis G. — 13, 1 O fehlt A. — 13, 2 adaptare C. — 13, 3 Mea prorsus H; Nam mea prorsus G. — 13, 4 Ardet, tu scis quare GH. — 14, 2 In me hospitare H; resopinare C. — 14, 3 precor fehlt G; Dignare mecum hodie C; Mecum, mecum hodie H. — 14, 4 Dilecte commorare BCH; Debes commorare G. — 15, 2 Digneris H; Dignatus es G; confortare B. — 15, 3 Da mihi tremulo B; Dona mihi tremulae CH. — 15, 4 Celeriter tractare C; Te leviter G. — 16, 1 Et totus in me illabere G. — 16, 2 Totius fons GH. — 16, 3 sq. fehlen G. — 16, 4 Fons B. — 17, 1 Aperi cordis gremium G. — 17, 2 Ad veri solis radium G. — 17, 3 O cor expande nunc late G. — 17, 4 habes C; Suum praesentem habens Deum G. — 18, 1 Hic te meis B; Te meis hic CH. — 18, 3 ex fehlt G. — 19, 2 Totum me BC; Totam me G. — 19, 3 Tamen si praesentiam GH; Tametsi patientiam B. — 20, 3 Quae sit tua suavitas BH; fehlt G. — 20, 4 Fac me plene scire H; fehlt G. — 21, 2 Totum me BCGH. — 21, 4 Datura G. — 22, 1 Tu cordi meo G. — 22, 3 Non te gravet, quod ago G. — 22, 4 Tu emines in causa B; Tu emines in C; Quia tu es causa GH. — Str. 23 und 24 fehlen G. — 23, 1 Tantae grates BH. — 23, 2 Habeo dilecte B; Te habeo dilecte H. — 23, 3 fruor B, fruens H. — 24, 2 Tam pulcher, tam electe BC; Tam pulcher, tam decorus H. — 24, 3 et amabilis BCH. — 25, 1 O quam G; Quam magnus et quam H. — 25, 2 et quam GH. — 25, 4 nostrae consors GH. — 26, 2 et ulnis te G. — Str. 27 fehlt G. — 27, 2 Os et H. — 27, 3 Affigo BCH; cordis osculum BH. — 27, 4 Te mihi tollet nemo CH. — Str. 28 fehlt CH. — 28, 1 sq. fehlen G. — 28, 3 Te vero hic in brachiis G; Te hic inter H. — Str. 29 fehlt BCGH. — 30, 1 sq. fehlen G. — 30, 1 Te hic inter BC. — 30, 2 Totum ad me stringo BH; Tuum ad me C. — 30, 3 haec fehlt A. — 30, 4 Nec sileo A. — Nach Str. 30 schiebt B ein:

Nunquam mihi melius
  In omni mea vita,
Nec unquam sensi dulcius
  Nec sum affectus ita.

31, 1 Nec unquam G. — 31, 2 fehlt G. — 31, 3 Nunquam A. — 32, 1 Amore tuo aestuo GH. — 32, 3 In lacrimis en defluo C; In lacrimis iam GH. — 32, 4 me continere G. — Nach Str. 32 schieben BGH ein:

Non possum te dimittere,
  Digneris hic manere,
Et si vis discedere
  Me cogis post te [pro te H] flere.

Hierauf folgt in GH. Str. 34; in B dagegen:

Da mente excedere,
Da tibi inhaerere,
Ac si me relinquere
Vis et hinc abire,
Dona sic te quaerere,
Ut possim invenire.

Str. 33 fehlt B. — 33, 2 Flos multum A. — 33, 3 puerule CG. — 33, 4 Formam gerens A. — Str. 34 steht nach Str. 32 G. — 34, 1 Quid tu in hoc stabulo C; Quid tu hic in BGH. — 34, 2 Caelorum GH. — 34, 3 vili tugurio G. — 34, 4 Quid tu CGH; Cur Iesu iaces ita B. Nach Str. 34 schiebt H ein:

O decore parvule,
Flos nimium formose,
Amabilis puerule
Figuram gerens rosae.

35, 1 pulminaria H. — 36, 1 Tua membra BCGH. — 37, 3 Te humiliant G. — 38, 2 Dum quiescis G. — 38, 3 Qui in patris dextera B; In paterna dextera H. — 38, 3 sq. fehlen G. — 39, 1 Pro pluma fehlen G. — 39, 3 sq.: Illud praesepe, quod in se ferebat Dominum universae terrae puerum deliciose universis hominum prae filiis speciosum, vestire etc. G. — 41, 1 rosis fehlt G. — 41, 4 In auro BCGH. — Str. 42 fehlt G. — 42, 1 Quod in se Dominum H; Quod in se ipsum B; Quod in se ipso C. — 42, 2 Affert H. — 43, 2 attraxit A; induxit H. — 44, 4 instruxit H. — 44, 1 In lectum hunc tam BH; In loco isto aspero G. — 44, 3 Tibi plures in B; Et plures in C; Et plurimos in H; Qui tibi postmodum labores G. — 44, 4 Plurimos procuravit G. — 45, 3 sq. fehlen G. — 46, 1 Solve tuum G. — 46, 2 O fehlt G. — 46, 4 Lilium et rosa A; Tu lilium cum rosa B. — Nach 46, 4 hat G noch: In his, quae ago, non te impedio nec sum tibi taedio. — 47, 1 tenera costas infantiles G. — 47, 2 pertracta B; Tu casta mater tracta G. — 47, 4 Hunc fehlt G. — 48, 3 Mater tota deifica B; Et mater tu deifica C; O mater virgo caelica GH. — 48, 4 Caeli pasce A. — 49, 2 Pasce virgo natum BH. — 49, 4 In fehlt A. — 50, 2 Parvulum amplexatum G. — 50, 3 Et osculis BG; socia H. — Nach 50, 4 fügt B noch bei:

Et labris tange labia
Ad os deificatum.

51, 1 Quam dulcis mellificatio H. — 51, 2 Ad os parvuli Christi G. — 51, 3 labiis G. — 51, 4 Tu virgo sola B. — Str. 51 und 52 umgestellt G. — Str. 53 ff. fehlen G. — 52, 1 miranda A. — 52, 2 iuncta A. — 53, 2 O dulcis BH. — 53, 3 Et nobis fac BH. — 53, 4 peperisti C; Quem virgo genuisti B. — 55, 3 Et tuum pium filium H.

Oratio devota ad Dominum Iesum sub forma pueruli in matris gremio sedentem. A; Explicit oratio melliflua de infantia salvatoris. B; Soliloquium beati Bernhardi ad puerum Iesum. G; Oratio beati Bernhardi ad puerum Iesum in gremio matris residentem. H.

24. De Nomine Iesu.

1. Salve, nomen salvatoris,
Salve, gemma redemptoris
Illapsa nobis caelitus,
Salve, nomen sanctum Dei,
Salve, robur nostrae spei,
Largire dona spiritus.

2. Iesu sanctum nomen novum,
Nomen Dei virtuosum,
Esto nostrum refugium,
Iesus salvat, Christus ungit,
Cristus nobis se coniungit,
Plenus sanctorum gaudiis.

3. Iesus amor salvatoris,
Christus sanctus et suavis,
Spiritalis unctio,
Iesus Christus, lux Mariae,
Grandis honor matris piae,
Iesu, nostra redemptio.

4. Iesus tremor infernorum,
Christus amor beatorum,
Viatorum solacium,
Iesus porta salvandorum,
Laus et splendor angelorum.
Pietatis palatium.

5. Per hoc nomen inflammamur,
Inflammati sublevamur
Ad aeterna sidera,
Per hoc nomen coronamur,
Coronati gloriamur
In paradisi gloria.

Orat. ms. Capit. Toletani 34—71. saec. 15/16. — 5, 3 aeterna caeli sidera.

25. De Epiphania Domini.

1. O nata lux de lumine,
Miro clarescens ordine,
Apparuisti hodie
Homo natus de virgine.

2. Et magi stella lucente
Veniunt de oriente,
In Ierosolymis quaerunt
Te Christe, quem natum credunt.

3. Tunc Herodes se turbavit
Et scribas ad se vocavit,
Quatenus sciscitaretur,
Ubi Christus nasceretur.

4. Responderunt, ut est scriptum
Et a prophetis praedictum,
Quod de Bethlehem exiet
Dux, qui plebem Dei reget.

5. Tunc Herodes tempus stellae,
Fingens adorare velle,
Sub dolo a magis quaerit,
Dum Christum necari cupit.

6. Transite, inquit Bethlehem
Et quaerite Christum regem,
Diligenter indagate
Et invento nuntiate.

7. Cumque Herodem audissent
Et ab eo recessissent,
Stellam iterum viderunt
Et puerum invenerunt.

8. Gaudebant magno gaudio,
Dum cernunt in tugurio
Christum, qui regnat in caelo
Iacentem in praesaepio.

9. Videntes adoraverunt
Et munera obtulerunt,
Ad regem non redierunt,
Sed Herodi illuserunt.

10. Monitique ab angelo
Iubente Christo Domino
Ad propria redierunt
Per viam, quam non venerunt.

11. Gloria tibi, Domine,
Qui stella duce regibus
Apparuisti hodie
Devote te quaerentibus.

Orat. ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

26. De Transfiguratione Christi.

1. O cor meum, confortare,
Christo sponso conformare
In mortali corpore,
Ut post tristes nunc agones
Subsint consolationes
In futuro tempore.

2. Vide regem hic despectum,
Sputis litum, spinis tectum,
Non habentem speciem,
Ut levatum celso throno
Cernas cum immenso dono
Facie ad faciem.

3. Corpus tuum reformabit
Suaeque configurabit
Claritatis corpori,
Quod in suo demonstravit,
Ipsum quando transformavit
Divo suadens operi.

4. Quodvis asperum, quod artum,
Quamvis cum dolore partum,
Non evacuabitur,
Laetam spem dat splendor vultus
Christi, noster labor multus
Inde praemiabitur.

5. Adest patris vox contestans,
Lucem nubis sibi gestans
Spiritus paraclitus,
Quod sit filius dilectus,
Doctor verus, doctor rectus
Sibique complacitus.

6. Inter legem et prophetas
Complens utrorumque metas
Salvator apparebat,
Testem habens utrobique
Suae mortis, quam inique
Iudaea infligebat.

7. O amator plasmatorum,
Consolator orphanorum,
Rex aeternae gloriae,
Quos ad sortem regni ducis,
His fulgorem tuae lucis
Dignaris praeostendere.

8. Ut illuminato corde
Et detersa mundi sorde
Lumen cernant lumine,
Ad te tendant fontem vitae,
Voluptatis concupitae
Debrientur flumine.

9. Quam sit bonum ibi esse,
Contestati sunt expresse
Viri evangelici,
Qui praesentes adfuerunt,
Quam sit dulcis praesenserunt
Sapor regni caelici.

10. O mi Deus, nos conforta,
Nos infirmos hic supporta,
Nobis illucescere,
Benedic et miserere,
Qui dixisti lumen vere
De tenebris splendescere.

11. Cognoscamus viam tuam,
Agat quis salutem suam,
Dum tempus hic habemus,
Ut cum apparebis iustis,
Videamus te cum istis,
Ad nuptias intremus.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. 4° 29.

27. Incipit prologus rigmaticus in iubilum alaudae mysticae in nomine Domini.

1. Lucis in principio
   Tempore brumali
Semel fui gaudio
   Permotus spiritali,
Coepi mente volvere,
   Quid sit post futurum,
Quoniam hoc tempore
   Nihil est securum.

2. Coepi pueritiam
   Hic mente retractare,
Pastorum laetitiam
   Antiquam ruminare,
Et quam transitoria
   Sit haec res mundana,
Et quam vana gloria
   Corda caecat humana.

3. Puer pastor ovium
   Saepe fui laetus,
Et concentus avium
   Sedabat meos fletus,
Sed inter aviculas
   Una praecellebat,
Quae me post oviculas
   Saltare faciebat.

4. Illa septem vicibus
   Sursum volitabat
Et praeclaris vocibus
   Sic Deum collaudabat,
Clamans magnis vocibus
   . . . .
Exemplar hominibus
   Sic est suo cantu.

5. Haec est illa nobilis
   Humilis alauda,
Grisea cum pennulis
   Ac alis, ventre, cauda;
Niger corvus crocitat
   Clamens semper cras, cras,
Piger sic procrastinat,
   Sic transit ver et aestas.

6. Quid tu, rudis cucule,
   Quid nescis cantare,
Nisi semper simile
   Kukuk reciprocare;
Pica satis saltitat,
   Sed non valet cantus,
Quia multum garrulat,
   Hoc fugat omnis sanctus.

7. Sic se gerunt homines,
   Ut quivis consuevit,
Et sic cantant volucres,
   Ut eis rostrum crevit,
Ergo modum volucris
   Primae praeelegi,
Quae sit tantum alacris,
   Huic similem non legi.

8. Grates, Christe, milies,
   Qui sic me vocasti,
Quod in die septies
   Laudare te donasti,
Ut alaudam mysticam
   Tibi praeparasti,
Ad turbam minoricam
   Tam sanctam adgregasti.

9. Et quod sic sum griseo
   Panno decoratus,
In hoc multum gaudeo
   Alaudae similatus,
Ut alauda quaerito
   Grana per plateas
Et hinc liber visito
   Caelestium choreas.

10. Iam propinquo senio
   Ad modum alaudae
Magno desiderio
   Virescit cor in laude;
Nunc, alauda mystica,
   Tempus est cantandi
Et nos laude caelica
   Parum laetificandi.

Bene cane canticum
   Iubilum amoris,
Ut tandem angelicum
   Decantes in choris.

Incipit iubilus alaudae mysticae in septem ascensiones distinctus cum pausis totidem correspondentibus.

I.

1. Regem Christum hodie,
   Fratres, honoremus,
Laudes suae curiae
   Ad mentem revocemus.
Ibi mille milia
   Cantant cum Maria,
Dicunt cum laetitia,
   Cum dulci symphonia:

2. Nunc cantemus Domino
   Multum gloriose,
Toto cordis organo
   Multum affectuose,
Omne quod iuraverat
   Patribus daturum,
Nihil irritaverat
   Hoc denotat futurum.

* * *

3. Nunc, alauda nobilis,
   Modicum quiescas,
Ne fatigata debilis
   Effecta contabescas,
Sed resume citius
   Laudes, ne tepescas,
Semper, semper dulcius
   In cantu convalescas.

II.

1. Cum regina sapiens
   Vidit Salomonem,
Sensu fit deficiens,
   Hunc protulit sermonem,
Clamat famam vincere
   Visam veritatem
Et beatam dicere
   Suam societatem.

2. Ut cervus desiderat
   Ad fontem aquarum,
Sic cor meum properat
   Ad Christum regem carum,
Gloriosam praedicat
   Sanctam civitatem,
David cum laetificat
   Totam societatem.

* * *

3. Lauda, lauda Dominum
   Semper tu, alauda,
Nullum sacrificium
   Est gratum sine cauda,
Semper sursum teneas
   Cor, alauda pia,
Christo laudes offeras
   Cum dulci melodia.

III.

1. Civitas gratissima,
   Quando te videbo,
Cur infelicissima
   Tamdiu te carebo?
Heu, quod prolongatus est
   Talis incolatus!
Ergo maestum factum est
   Cor, sum attaediatus.

2. Ibi cum spiritibus
   Congaudent omnes sancti,
Senes cum iunioribus
   Corde desideranti,
Ibi in cubilibus
   Suis laetabuntur,
Iubilus in faucibus,
   His semper implebuntur.

* * *

3. Nunc, alauda, iubila
   Dulci melodia,
Canta tuo modulo
   L a u s C h r i s t e voce pia,
Lauda pium Dominum
   Regem saeculorum,
Salvatorem hominum
   Cum choris angelorum.

IV.

1. Plateae Ierusalem
   Auro consternentur,
Per cantum mirabilem
   Tunc aures informentur,
Hic est cantus mellicus
   Alleluia dulce,
Hoc resument crebrius
   Nunquam tamen insulse.

2. Quam grande convivium
   Fecerat Assuerus,
Multo plus magnificum
   Rex praeparavit verus,
Ibi merum caelicum
   In auro potatur
Et panem angelicum
   Mens edens saturatur.

* * *

3. O felix avicula,
   Ales spiritalis,
Sursum cor in saecula,
   Ubi laus aeternalis,
Non est inter volucres
   Laudans ut alaudae,
Hoc nos reddat alacres
   Nunc in divina laude.

V.

1. Ut victores incliti
   Ibi laetabuntur,
Capta praeda dediti
   Quieti iocabuntur,
Ibi regem Dominum
   Vident in decore,
Salvatorem omnium
   Collaudant in amore.

2. Ibi super omnia
   Bona statuentur,
Qui ad transitoria
   Amore non tenentur,
Ibi in caelestibus
   Dantur mansiones,
Pro bonis operibus
   Habent pausationes.

* * *

3. Ach, amoris canticum,
   Iubilus alaudae,
Sis dulce viaticum
   In tua laeta laude,
Quia caput tremere,
   Visu caligare
Coepi, corde gemere
   Ac gressu declinare.

VI.

1. Non est comparatio
   Digna passionum,
Clara revelatio
   Ostendet omne bonum,
Quod non vidit oculus
   Nec aures intravit,
Hoc exspectat populus,
   Hic Iesum qui amavit.

2. O vos Christi pugiles,
   Certetis constanter,
Sitis modo vigiles,
   Rependet abundanter,
Fertis momentaneam
   Tribulationem,
Tunc rex dabit auream
   Remunerationem.

* * *

3. Nunc ad Christi gloriam
   Simus ut alaudae,
Ad caelestem curiam
   Volemus dulci laude,
Quia vires defluunt,
   Et capilli cani,
Et nil plus reficiunt
   Amores hi mundani.

VII.

1. Tunc absterget lacrimas
   Deus miserator,
Passiones plurimas
   Delebit recreator,
Nova fient omnia
   Caelum, terra, mare,
Iudicabis somnia,
   Quae soles nunc amare.

2. Exsul in exsilio,
   Iesu, clamo: veni;
Dicis: cito venio.
   Amore non praeveni,
Alleluia resono
   Saepe resumendo,
Dulces laudes persono
   Et gaudeo canendo.

3. Facit laudis terminum
   Defectus sermonis,
Hic sit finis carminum,
   Qui regnat caeli thronis,
In caelesti curia
   Iesus et Maria
Laudetur per saecula
   In trina hierarchia.

* * *

Cod. Londinen. Reg. 2 A II. saec. 15. — Prolog. 3, 4 Cedebat meos fletus.

28. De Christo.

1. Splendor patris, fons, sol, ares,
Languent oculi solares,
Quae nos salvet, tu sola res,
In te clavis laesos lares
Tutos nobis pares; ha, res
Mira! Deus patri pares,
Minor patre patri par es,
Nobis vitae mensam pares.

2. Crux est vitis, hac in vite
Botrus Cypri, botrus vitae
Floret, cuius vinum rite
Sumptum sobrium et mite
Et laetum cor reddit. Ite,
Sitientes, et haurite,
Dulcis potus, hunc sitite,
Qui vos sitit, et venite.

3. Cerno portantem dolores,
Corvi per quem in olores
Mutantur, nobis dolor es,
Nostra salus, nostrum cor es.
Homo miser, quid dolo res
Quaeris? tui proditor es,
Est iactura gravis
   praeclaros perdere mores.

4. Orat pro nobis patronus,
Cuius est in caelo thronus,
Se pro suis pastor bonus
Dedit nostrum ferens onus,
Colit hunc civis colonus,
Orbis isti servit pronus.

5. En in crucis aret ara,
Munda caro, mundo cara,
Labis expers et ignara,
Obscuratur lux praeclara,
Fecundatur tandem Sara;
Ha, quid quaeris, mens avara?
Quod instat, foro te para,
Amor rarus, fides rara,
Spes exilis, sors amara.

6. Vera salus infirmatur,
Sitit fons, risus tristatur,
Innocentia damnatur,
Vita vivens morti datur,
Dum securitas turbatur,
Tremit orbis et miratur,
Princeps mundi triumphatur,
Caput Sisarae foratur,
Aman perit, superatur
Golias, Eglon necatur.

7. Surgit vita victa morte,
Gazae confringuntur portae,
Philistaeorum cohorte
Iam prostrata dira sorte
Multus illustrat decor te;
Miserere, rex, precor te,
In me sunt tot pestes ortae,
His demptis sequar, dulcor, te.

8. Inexhausta tu dulcedo,
Tibi, quod in me dulce, do;
Dicet quis: Quid? Nihil cedo,

Verbis saepius excedo.
Dulce manna semper edo,
Cum te sumens recte credo,
Fer opem, tibi me dedo,
Fremit mundus, saevit praedo,
Carnis blanditur putredo;
Hanc pestem, Iesu, vix sedo,
Seda tu, mundum ex foedo,
Agnum faciens ex boedo.

9. In diversa flecto mentem,
In conclavi residentem
Cerno virginem decentem,
Mundam mundum fugientem,
Partem bonam eligentem,
In superna spe tendentem;
Angelum cernit praesentem,
Verbum dulce proponentem,
Sed attende respondentem
Et ancillam se fatentem,
Dictis fidem adhibentem.
CernoChristum descendentem,
Servi formam induentem,
Deum cerno vagientem,
Fontem vitae sitientem,
Veste solem indigentem,
Vitam cerno morientem,
Sed agnosco resurgentem
Et cum suis convescentem,
Dehinc caelos ascendentem,
Suos secum adducentem,
Pro nobis intercedentem,
Suis opem conferentem.

10. Quo praecessit, nos sequemur,
Si tamen sequi meremur;
Igitur, ut exaltemur,
Decet, ut humiliemur;
Sic sic Christum imitemur,
Ut cum ipso coronemur.

Cod. Cantabrigen. Gg. VI. 42. saec. 13.

29. De Vita Christi.

Ave, salus nostrae spei,
Iesu Christe, fili Dei,
Qui de caelo descendisti,
Incarnari dum coepisti.
Ab angelo nuntiatus,
Ex intacta matre natus,
In praesaepi reclinatus,
Absque domo hospitatus.
Tu a magis adoratus
Et in templo praesentatus,
In Aegyptum es fugatus,
Post Herodem revocatus
Et ut homo conversatus,
In Iordane baptizatus,
A columba protestatus,
Post ieiunas tu temptatus,
Sed nequaquam superatus,
Ab angelis ministratus,
Post haec mira operatus,
Praedicando fatigatus,
Siti, fame maceratus
Et a multis exprobratus,
Adorando cruentatus
Et a Iuda venumdatus,
Ab iniquis accusatus
Et iniuste iudicatus,
Absque causa condemnatus,
Caesus, sputus, alapatus,
In derisum purpuratus,
De spineto coronatus,
Genu flexo adoratus,
Ab Herode subsanatus,
Iudaeorum rex vocatus,
In columna flagellatus,
Ecce homo demonstratus,
Crucem ferre coartatus.
Hanc ferendo es lassatus,
Crucifixus et artatus,
Hac in cruce dilatatus,
Felle mixto tu potatus,
Cum clamore lacrimatus,
Pro Iudaeis deprecatus,
Tuo patri commendatus,
Mortis victor morti datus.
Nostri causa tu vocatus,
A Longino lanceatus,
Post de cruce tu delatus
In sepulcro collocatus,

Cum custodibus signatus.
Ad inferna descendisti,
Inde tuos redemisti,
Terna die surrexisti
Et ad caelos ascendisti
Locum tuis paraturus
Et pro ipsis oraturus,
Inde [iudex es venturus
Dans] bonis vitam aeternam,
Malis poenam sempiternam.
Ergo, pie fili Dei,
Miserere, precor, mei.
Haec te passum quia nosco,
Toto corde supplex posco,
Ut des mihi paenitere
Et peccata mea flere,
Ut confessus et contritus,
Pane, vino sim munitus,
Ita firme in te credam,
De hac vita dum decedam,
Inveniar emendatus,
Post emendam expurgatus,
Ut in bono confirmatus
Et te duce conducatus
Ad te ferar te visurus,
Vultu tuo fruiturus.

Orat. ms. Sangallense 521. anni 1497.

30. De Vita Christi.

1. Tibi laudes et gratias,
Iesu benigne, refero,
Nam res nimis eximias
Fecisti pro me misero.

2. Ad nos de caelo veniens
Stetisti novem mensibus
Ut reus vincla patiens
In virginis visceribus.

3. Nascens pro domo stabulo
Habes cunam praesaepium
Iumentaque pro famulo
Et fenum loco vestium.

4. Tunc angelus cum gaudio
Te nuntiat pastoribus,
Et magi pio studio
Te colunt cum muneribus.

5. Octavo die sanguinem
Coepisti pro me spargere,
Redemptus es per virginem
De templo duplo turture.

6. Herodes te persequitur
Et credens interficere
Innocentes aggreditur
Et facit omnes perdere.

7. Te septem annis tenuit
Aegyptus in exsilio,
Et virgo pauper aluit
Te verae matris studio.

8. Patri Ioseph oboediens
Eras es matri subditus,
Quae Dei sunt, perficiens,
In his eras sollicitus.

9. Iohannes ut te diluit
Aqua fontis ut noxium,
Paterna vox intonuit
Te suum dicens filium.

10. Post prolixum ieiunium
Homo verus esuriens
Vicisti ter daemonium
Verba legis obiciens.

11. Congregatis discipulis
Aeternae vitae semina
Spargis ingratis populis
Metens vitae gramina.

12. Tibi nullum hospitium
Nec est ulla possessio,
Solum praebet subsidium
Rara tibi devotio.

13. Famem, sitim, vigilias,
Fletum, aestum cum frigore
Et multas poenas alias
In tuo suffers corpore.

14. Omnes peccantes arguis,
In vultu nullum respicis
Nec peccatores respuis,
Quos iam conversos conspicis.

15. Crepant scribae, pontifices
Et pharisaei nocui,
Dum per sermones simplices
Se falsos cernunt argui.

16. Tibi parant insidias
Et optant te consumere,
Per fraudem et blanditias
Quaerunt in verbo capere.

17. Tentant de censu Caesaris,
Casum ponunt adulterae,
Ab aliis tu quaereris
Signum de caelo facere.

18. Te fabri dicunt filium,
Publicanorum socium,
Samaritanum, ebrium
Et habere daemonium.

19. Non te tenent iniuriae,
Quin illis benefacias,
Nec artant te penuriae,
Incepta quin perficias.

20. Morbos fugas et daemones,
Defunctos facis vivere,
Sed obstinati homines
Nec signis volunt credere.

21. Mortis tuae cum fratribus
Cenas instante tempore
Et pedes lavas omnibus
Et tuo cibas corpore.

22. Et mandas verbis dulcibus
Se invicem diligere
Et mundi passionibus
Valenter corda subdere.

23. Tandem completis omnibus
Mandatis legis veteris
Et Deo datis laudibus
Hortum petis cum ceteris.

24. Ventura sciens sociis
Dicis orare vigiles,
Ne hostis cum insidiis
Vos tentet carne fragiles.

25. Et ter prosternens supplicem
Oras patrem sic humile:
A me transfer hunc calicem,
Si vis et est possibile.

26. Et venis ad discipulos
Gravatos somnolentia,
Ter preci facis sedulos
Orans mente anxia.

27. Et sudas totus sanguine
Propinquae mortis taedio,
Sed angeli solamine
Firmaris in hoc proelio.

28. Surgis et vadis obviam
Armatis te quaerentibus
Et pacem Iudae noxiam
Verbis monstrans humilibus.

29. Verbo prosternis aemulos
Tuos et facis surgere,
Et prohibes discipulos
Volentes te defendere.

30. Malcho sanam auriculam
Reddis, post dicis: sinite
Hanc abire pauperculam
Turbam meam, me capite.

31. Tunc videntes discipuli,
Quod tu defendi renuis,
In fugam se dant tremuli
Et te relinquunt nocuis.

32. Ligatus pontificibus
Pertraheris crudeliter,
A falsis ibi testibus
Accusaris mendaciter.

33. Affligeris blasphemiis,
Iniuriis, clamoribus,
Sputis, palmis, opprobriis
Atque duris verberibus.

34. Mane Pilato duceris
Vinctus ut latro pessimus
Ab omnibusque diceris
Mortis es[se] dignissimus.

35. Te Pilatus innoxium
Videns quaerit dimittere,
Ad Herodem, te anxium
Videre, facit ducere.

36. Herodes sprevit impius
Te vestiens ut simplicem
Pilatoque te citius
Mittit et pax fit invicem.

37. Pilatus satisfacere
Credens tuis aemulis
Te totum facit caedere
Et sic monstrari populis.

38. Portans vestem purpuream
Spargis ubique sanguinem,
Habes coronam spineam
Dextra tenens arundinem.

39. Scribae cum pontificibus
Et universo populo
Te clamant magnis vocibus
Crucis figi patibulo.

40. A Pilato sententia
Contra te datur impia,
Stimulatur familia
Et parata sunt omnia.

41. Portanda tuis umeris
Crux ponderosa ponitur,
Ad locum mortis duceris,
Calvariae qui dicitur.

42. Nudus vidente populo
Clavis fixus crudelibus
Levaris in patibulo
Duobus cum latronibus.

43. Pendes in crucis onere
Propter nostra peccamina,
Magis mente quam corpore
Doloris fers gravamina,

44. Matrem tuam dulcissimam
Videns pro te deficere
Et tuam sacratissimam
Mortem paucis proficere.

45. Patri excusas populum
Dicens: nescit, quod faciat.
Matri donas discipulum,
Ut florem flos custodiat.

46. Fel gustas in angustia
Mortis, dum dicis: sitio,
Et paradisi gaudia
Latroni spondes socio.

47. Quod scriptum de te fuerat,
Consummatum est, asseris,
Cur pater te reliquerat,
Humiliter conquereris.

48. Patri clamans fortissime
Tuum commendans spiritum
Caput flectis, vilissime
Tuum concludis exitum.

49. Tunc mare, terra tremuit,
Velum templi dividitur,
Sol ut in nocte latuit,
Petrarum tenor frangitur.

50. Videns tanta centurio
Fatur te Dei filium,
Dat lateris apertio
Nobis salutis fluvium.

51. Largire mihi, Domine,
Virtutum exercitium,
Pro tua matre virgine
Et vitiorum taedium.

52. Me fac in tuis laudibus
Promptum, devotum, vigilem
Et in orationibus
Crebrum, ferventem, humilem.

53. Mitte tuum subsidium
Infirmis et pauperibus
Et veritatis radium
Errantium in cordibus.

54. Depositus in vesperis
A tuis de patibulo,
In sero pie conderis
In alieno tumulo.

55. Et descendens ad inferos
Portas frangis cum vectibus
Et patres illinc liberos
Trahis laetos cum laudibus.

56. Totus desiderabilis
Resurgis die tertia,
Pares tuis discipulis,
Ut fertur, matre praevia.

57. Scandis caeli sublimia,
Sedes in patris dextera,
Venturus es cum gloria
Nostra censurus opera.

58. Ut dixeras, paraclitus
Descendens in discipulos
Illos cunctarum caelitus
Linguarum docet modulos.

59. Precor, Iesu dulcissime,
Post tanta beneficia
Adhuc fac me latissime
Tua gaudere gratia.

60. Ad meam confer animam
Claram intellegentiam,
Voluntatem rectissimam
Et utilem memoriam.

61. Fac eam carnem subdere,
Falsum mundum despicere,
Hostis fraudes evadere
Et te semper appetere.

62. Mortis tuae memoria
Iugis cor meum fodiat,
Amoris tui gratia
Spiritum ardere faciat.

63. Patri, nato, paraclito
Laus sit semper et gloria,
Mortis Christi sint merito
Nobis aeterna gaudia.

Thesaurus spiritualis imp. Venetiis 1570. „Hymnus devotissimae meditationis totius vitae salvatoris.“ — Mehrere Verse haben, wie es scheint beabsichtigter Weise, eine Silbe weniger und beginnen mit der Arsis.

31. Ad Christum Oratio.

I.

1. Splendor patris, lumen verum,
Salus mundi, sator rerum,
Iesu Christe, summe Deus,
Ad te clamat miser reus,

2. Optans vitam, vitans necem,
Tu gementis audi precem.
Audi, quaeso, deprecantem,
Consolare lacrimantem.

3. Me peccati premit moles,
Miserere, sicut soles,
Vulnerato multis telis
Opem [mihi] ferre velis.

4. Morbis premor, tu divinam
Fer aegroto medicinam,
Affer medicantem manum,
Quae me tactum reddet sanum.

5. Inter lupos cubo graves,
Qui me vorant, nisi faves,
Quam crudeles in me fremunt,
Instant, urgent, iam me premunt.

6. Lupos dico spiritales,
Quorum morsus sunt letales,
Quorum dentes venenati
Virus infundunt peccati.

7. Intus nocent, intus laedunt,
Nunquam cessant nec recedunt
Et, si quando depelluntur,
Saeviores revertuntur.

8. Delectantur tantum nece,
Non fugantur, nisi prece,
Et si precibus cessatur,
Vita mox periclitatur.

9. Sunt crudeles et sunt multi
Et, quod peius est, occulti,
Nam si forsan viderentur,
Te iuvante caverentur.

10. Sunt arguti ad fallendum
Et sunt fortes ad nocendum,
Heu, stultis blandiri sciunt
Et sic plus nocivi fiunt.

11. Vultus celant feritatem,
Precum dant utilitatem,
Sic fallunt incautam mentem,
Sic discindunt non caventem.

12. Sed quid miser ista queror,
Cum me maior coquat maeror,
Heu, mali vicinioris
Nunquam cessantis languoris?

13. Nam si sanum me viderent,
Isti lupi non nocerent,
Nempe, quamvis circumstarent,
Non me tamen laniarent.

14. Dum me vident ulceratum,
In me pandunt mox hiatum,
Totus enim ulcerosus,
Miser, foetens et leprosus.

15. Nec me possum ipse ferre,
Robur fugit, cubo terrae,
Mole pressus sum morborum,
Morbos dico vitiorum.

16. Ach, letali coquor febri,
Pectus urunt aestus crebri,
Aestus sunt libidinosi
Morbi mentis vitiosi.

17. Actus mei mihi sordent,
Motus turpes mentem mordent,
Sed quid dicam meam vitam
Semper malis irretitam?

II.

18. Heu, foedatam ac nigratam
Tuis beneficiis,
Te spernentem, lacessentem
Multis te nequitiis.

19. Cum me partus fudit, artus
De materno viscere
Involutos ac pollutos
Traxi primo scelere.

20. Sed me lavit et mundavit
Tui fontis gratia,
Labem tersit, qua me mersit
Serpentis fallacia.

21. Hoc indigno tu in ligno
Crucis confers, Domine,
Dum per sortem nostram mortem
Pateris pro homine.

22. Pietatis huius gratis
A te mihi praebitae,
Ni sum vanus et insanus,
Memor eram debite.

23. Ast oblitus tui litus
Fugi verae patriae,
Intrans fluctus maris ductus
Flatibus insaniae.

III.

24. Annos intrans pueriles
Actus parvos et exiles
Dicavi nequitiae,
Quod honestum, hoc devovi,
Quidquid decens, hoc removi
Deditus stultitiae.

25. Non sum patrem veneratus,
Verba matris dedignatus
Feci, quod non debui,
Sprevi miser coaequales,
Saepe laesi consodales,
Sic sontem me praebui.

26. Qui levis et dissolutus,
Hunc amplexus, hunc secutus,
Huic libens me tradidi,
Qui traxit ad vanitates
Et qui suasit levitates,
Huic me totum dedidi.

27. Apernatus monitorem
Non secutus sum doctorem,
Disciplinas respui,
Demum, quidquid me iuvaret,
Quidquid mores informaret,
Ore cordis exspui.

28. Sic in praeceps, heu, ruebam,
Callem vitae contemnebam
Mortis iter rapiens,
Nunquam mentem adplicabam,
Vestigare non curabam,
Quid amaret sapiens.

29. Sic a puero crescebam
Et sic crescens assuescebam,
Involvi criminibus,
Et quo magis me foedavi,
Ex hoc esse cogitavi
Plus gratus hominibus.

30. Si quid blandum sentiebam,
Illuc sensus infundebam,
Ibi me prostituens,
Summum bonum aestimavi,
Si tenerem, quod amavi,
Bono me destituens.

31. Illud verum summum bonum,
Quod largitur tuum donum,
Deus meus, abnui,
Quisquis illud ingerebat,
Quisquis illud persuadebat,
Hunc audire renui.

32. Desperatus iam divinam
Respuebam medicinam
Nec aegrotus dolui,
Panem vitae fastidivi,
Potum dulcem non sitivi,
Nam salutem nolui.

33. Quod peccavi, defendebam,
Aeger sanum me dicebam
Fovens mea crimina,
Aegrum febres delectabant,
Quae levarent, me gravabant,
Vitae fugi limina.

IV.

34. Sed nunc, vita mea, Deus,
Via mea, ductor meus,
Nunc revertor ad te reus
Petens a te veniam.
Ovem errantem tu quaeris,
Tu reverso misereris,
Ne me clemens averseris,
Mitem te inveniam.

35. Tu reversum ad te natum
Tamquam de morte relatum
Suscepisti magis gratum,
Quam si non recesserit,
Stola candida vestisti,
Diem festum edixisti,
Epulari praecepisti
Nato, qui revixerit.

36. Verax Deus, ne muteris,
Da, quaeso, quod polliceris,
Suspirantem ne moreris,
Lacrimantem respice.
Portam pulso pietatis,
Aures tango veritatis,
Miserere, pie, gratis,
Mendicum ne despice.

37. Sputa, probra, quae tulisti,
Mors, in cruce quam vicisti,
Sacer sanguis, quem fudisti,
Iram tuam leniant.
Virgo mater, caeli coetus,
Qui te regem laudat laetus,
Quem iam nullus terret metus,
Placatum te veniant,

38. Quo convertas ad me vultum,
Quem offendi miser multum,
Errantemque diu stultum
Digneris corrigere;
Vera salute carentem
Tangas blanda manu mentem
Atque pestem obsidentem
Hanc cures abigere.

39. Igne sancto caritatis
Cremes sordes foeditatis
Atque tuae claritatis
Reformes imaginem,
Germen evellas spinosum,
Nemus uras tenebrosum,
Fetum neces vitiosum,
Des vitis propaginem.

40. Quae de vite surgens crescat,
Dilatetur, ne marcescat,
Irrigetur, ne arescat,
Fonte tui spiritus;
Sursum crescens erigatur
Nec ad terram deflectatur,
Pingui succo distendatur
Fecundata caelitus.

41. Talem gestans in me vitem
Tristes mortis fructus vitem,
Domum spiritalem ditem
Vitae dulci germine.
Sim fidelis, castus, suavis,
Mente, verbo, facto gravis,
Nunquam me coniungam pravis,
Vivam sine crimine.

42. In te solo requiescam,
In te flagrem nec tepescam,
Ad te curram nec lassescam,
Credam, sperem, diligam.
Sic exutus carne gravi
Laetus fungar luce suavi
Hocque tenens, quod optavi,
Ultra nihil eligam.

Clm. Monacen 2600. (ol. Alrispacen.) saec. 13.

32. Ad Christum Oratio.

1. Iesu, dulcis et decore,
Flos odorans miro more,
Sponse meus amorose,
Super modum speciose,
Dilecte mi pulcherrime,
Ubi, quaeso, demoraris,
Ubi vis, ut perquiraris,
Ubi cubas et quiescis,
Qui sic sapis et dulcescis,
O dulcis sapor animae.

2. Trahe me, o mi dilecte,
Mentem meam in te flecte,
Tuo currat in odore,
Fatigato prae amore
Da manum dicens: sequere.
Vide mentem, quae te videt,
Cuius cor ad te subridet,
Nullam curam habet sui,
Ut dilecto possit frui,
O care mi, convertere.

3. Esto mihi, simque tibi,
Ubi cubas, sim et ibi,
Meo mecum sis in lecto
Ac sub uno simus tecto,
Sit lectus noster floridus.
Domus nostra liliosa,
Delicata sit ut rosa,
Nam et noster est dilectus
Pulcher totus et perfectus,
Rubicundus et candidus.

4. Appropinqua, veni, care,
Cum amante convivare,
Ne offendam te amicum,
Tolle, quidquid est iniquum,
De cordis mei medio.
Omne bonum de te spero,
Corde fruar te sincero,
De me vero nil praesumo,
Cuius vita par est fumo,
Tu scis in me, quod nescio.

5. Ergo, Iesu, veni, bone,
In cor meum te compone,
Esto mecum in hac vice,
O dilecte mi amice,
Sic venias, ut sentiam.
Iam cor meum dilatetur,
Et affectus inflammetur,
Sentiat te venientem,
Semper mecum permanentem,
Praegustet suavem gratiam.

6. Ut cum fonte lacrimarum
Cor contritum et amarum
Tuo sancto in altari
Delectetur epulari
Affectu tantae hostiae.
O quam dulcis hic affectus,
Quo dulcescit meum pectus,
Blandus amor atque lenis
Natat meis iam in venis,
O tantae grates gratiae!

Cod. S. Petri Salisburgen. b VII 10. saec. 15. A. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Lunaelacen) 3848. saec. 15. B. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20001. C. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen IV° 29. D. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19824. saec. 15. E.

1, 5 mi revertere A. — 2, 5 sequere me B. — 2, 10 O fehlt ABCE. — 3, 3 Mecum meo sis BCE. — 3, 4 Ac de sub uno A. — 3, 10 et fehlt ABCE. — 4, 2 commorare E. — 6, 1—6 fehlen ABCE. — 6, 10 O fehlt ABCE.

„Carmen iucundum et perfecti amoris indicium ad dulcem amatorem et sponsum ecclesiae Iesum Christum, Dei et Mariae filium.“ A. „Mellifluus rhythmus beati Bernardi“. D. Der Wiener Handschriftenkatalog schreibt das Lied dem Hieronymus von Mondsee zu, offenbar irrtümlicher Weise.

33. Ad Christum Oratio.

1. Iesu, qui de virgine
pro nobis es natus,
Circumcisus postmodum,
in templum oblatus,
Post annum tricesimum
aqua baptizatus,
Dein post ieiunium
a Sathana temptatus,
Ut omnes dilueres
humanos reatus,
Mihi dona, Domine,
dona sacri flatus.

2. Qui Iohannem utero
gaudere fecisti,
Ad te magos praevia
stella perduxisti,
Qui vinum in nuptiis
ex aqua fecisti,
Captum a daemonio
mutum eruisti,
Diuturnam feminam
statim erexisti,
Ficum reddis aridum,
cui male dixisti,

3. Motui maris imperas
et ventum sedasti,
Pisce dante staterem
didragma solvisti,
Socrum Petri febribus
tentatum curasti,
Super aquam veluti
per terram transisti,
Te coram discipulis
transfiguravisti,
Qui de septem panibus
milia pavisti,
Plures de residuo
sportas implevisti,
Peccatori subveni,
pie Deus, isti.

4. Qui propulso daemone
Surdum das audire,
Rupto linguae vinculo
mutum loqui mire,
Sanas paralyticum
et facis abire,
Legionem imperas
in porcos subire,
Quae sunt tibi placita,
fac me, Deus, scire.

5. Qui decem a macula
leprosos mundasti,
Qui de quinque panibus
multos tu curasti,
Qui Chananeae filiam
clamantis salvasti,
Qui Martham a sanguinis
fluxu liberasti,
Me salva, quem sanguine
proprio purgasti.

6. Qui fatentem recipis
pie publicanum,
Pharisaeum despicis
superbum et vanum,
Qui verbo restituis
mauro siccam manum,
Servum, pro quo centurio
rogat, facis sanum,
Quod est in me subdolum
tolle et profanum.

7. Qui de ficu fatua
vocasti Zachaeum,
Theloneo subtrahis
transiens Matthaeum,
Qui sanas hydropicum,
sabbato curas reum,
Qui distans a reguli
nato sanas eum,
Reparante gratia
perfunde cor meum.

8. Qui Mariae lacrimas
pie respexisti,
Qui clementer crimina
multa dimisisti,
Captam adulterio
moecham absolvisti,
Caecum natum liniens
videre fecisti,
. . . .
. . . .

Cod. Graecen. 938. saec. 15. Das Weitere fehlt.

34. Ad Christum Oratio.

1. Dulcis Iesu, qui es natus
De Maria virgine,
Verus homo, qui es datus
In cruce pro homine,
Sordes meas et reatus
Terge tuo sanguine.

2. Memento, quod carnis iura
Nostrae quondam sumpseris,
Quod creator creatura
Pro nobis efficeris,
Et quod factor pro factura
Mortem crucis tuleris.

3. Deus unus tu et pater
Cum sitis essentia,
Et te mihi parit mater
Viri quoque nescia,
Deus meus es et frater
In carnis substantia.

4. Si me mei creatoris
Abhorret divinitas,
Fratris mei salvatoris
Non odit humanitas,
Nec me mei redemptoris
Negabit benignitas.

5. Memor esto, quod creando
Me fecisti filium
Et te mihi hoc iuvando
Fratrem facis proprium,
Non me perdas condemnando
Mortis tuae pretium.

6. Quia flere, quae peccavi,
Per me non sufficio,
Indulgebit, quod erravi,
Patris miseratio,
Et quas poenas comparavi,
Solvet fratris passio.

7. Apud patrem plus meretur
Innocens iustitia,
Apud te nam, ut videtur,
Plus potest paenitentia,
Nam quod a te plus ametur,
Probant subsequentia.

8. Nunquam merita iustorum
Sanctitatis opere
Et non amor miserorum
Lugentum in carcere
Te coegit, rex caelorum,
Ad terram descendere.

9. Potest insons te factorem
Altius inspicere,
Sed te reus redemptorem
Plus potest diligere,
Cum sis amor, amatorem
Non potes repellere.

10. Nam te teste tu dixisti,
Non iustos ad veniam
Ut vocares, advenisti,
Sed ad paenitentiam
Peccatores, quos traxisti
Per amoris gratiam.

11. Plus amare comprobatur,
Cui plus dimittitur
Et plus amans plus amatur;
Cur? quia redimitur,
Nam, quod care comparatur,
Carius diligitur.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375.

35. Ad Christum Oratio.

1. Iesu, virtus deitatis,
Patris sapientia,
Tu es dextra maiestatis,
Par patri potentia,
Auctor universitatis,
Rex et regens omnia.

2. Tu es splendor et figura
Paternae substantiae,
Verbum factum caro pura,
Carens carnis carie,
Et creator creatura
Ex David progenie.

3. Tu es mitis et severus,
Humilis, altissimus,
Agnus mitis, leo ferus,
Clemens [et] iustissimus,
Deus fortis, homo verus,
Potens et piissimus.

4. Tu es iudex pietatis,
Fons tamen clementiae,
Deus fortis, auctor pacis,
Rex tamen iustitiae,
Vindex iustus pravitatis,
Vena tamen veniae.

5. Tu es novae lator legis
Et largitor veteris,
Rex et natus summi regis
Descendens de superis,
Ovem ad ovile gregis
Reportans in umeris.

6. O peccati paenitudo,
Reatus remedium,
Tu erroris rectitudo,
Doloris refugium,
Tu amoris plenitudo,
Pudoris conubium.

7. Tu es pacis gratitudo,
Timoris iustitia,
Tu in via fortitudo,
Praemium in patria,
Sanctorum beatitudo,
Angelorum gloria.

8. Tu es legis plenitudo,
Gratiae tu largitas,
Fidei tu fortitudo,
Tu spei profunditas,
Caritatis latitudo,
Via, vita, veritas.

9. Te adoro, mi creator,
Tuo factus numine,
Te collaudo, mediator,
Cuius vocor nomine,
Te saluto, mi salvator,
Emptus tuo sanguine.

10. Salve, fili Dei, Deus,
Splendor paternae gloriae,
Vita mea, Deus meus,
Amor et deliciae,
Tibi laudes, licet reus,
Cantabo cotidie.

11. Ave, fuga tenebrarum,
Lux solis et siderum,
Iesu, salus animarum,
Medicina scelerum,
In hac valle lacrimarum
Respice me miserum.

12. Vale, via beatorum,
Iesu, pacis visio,
Via vitae, spes lapsorum
Et eorum redemptio,
Ad te miser peccatorum
Mole pressus fugio.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — Nach 9, 4 sind folgende zwei überzählige Zeilen eingeschoben:

Quia Christianus dicor
Et te laudo carmine,

in denen auch der Reim der ungeraden Zeile fehlt. — 10, 1 Deus fehlt. — 12, 3 Tu via.

36. Ad Christum Oratio.

1. O rex, pater gentium,
Caeli triumphator,
Cunctorum gementium
Pius consolator,
In eum credentium
Firmus consolator,
Devote colentium
Es remunerator.

2. Ad terras pro homine
Victor descendisti
Et de matre virgine
Nasci voluisti,
Quam sacro spiramine
Totam replevisti,
De qua, caeli domine,
Carnem assumpsisti.

3. Patris tui genitus
Nos illuminasti
Et cunctorum gemitus
Pius illustrasti,
Veniens divinitus
Hostem sic fugasti,
Ad ovile caelitus
Ovem revocasti.

4. Nam passus pro homine
In cruce fuisti,
Et pro nostro nomine
Sanguinem fudisti,
Cunctipotens Domine,
Sic nos redemisti,
Solutos a crimine
Et a poena tristi.

5. Fac nos, rex piissime,
Cunctos te timere,
Victor potentissime,
Peccata deflere,
Post mortem plenissime,
Christe, te videre,
In caelis laetissime
Tecum congaudere.

Cod. Vindobonen. 4314 anni 1456. — 3, 1 Partus tui. — 4, 8 poena iusti.

37. Ad Christum Oratio.

1. Christe, fili summi patris,
Per amorem tuae matris,
Cuius venter te portavit
Et te dulci lacte pavit,

2. Te per ipsam oro supplex,
Quia tu es salus duplex,
Salus rerum mundanarum
Atque salus animarum.

3. Te nunc precor licet reus,
Miserere mei, Deus,
Miserere, miserator,
Quia vere sum peccator.

4. Tu peccata dele mea
Et cor mundum in me crea,
Da spem firmam, fidem rectam
Caritatemque perfectam.

5. Et concede finem bonum,
Quod est super omne donum,
Ut in corde sic compungar,
Tibi, Christe, quod coniungar.

6. Fac me digne manducare
Corpus tuum salutare,
Ira tua ne me gravet,
Sanguis tuus sic me lavet

7. Extra corpus et in corde
A peccatis et a sorde,
Mors si carnem meam frangat,
Mors secunda non me tangat.

8. Licet caro imputrescat,
Spiritus tecum quiescat,
Ut dum instet hora mortis,
Angelus tis assit fortis,

9. A te datus mihi custos,
Qui me locet inter iustos,
Ut resurgam te visurus,
Tecum semper permansurus.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Cremifanen. 394. — 1, 4 potavit. — 8, 2 requiescat. — 8, 4 Angelus tuus assit. — Nach 9, 4 noch per infinita saecula saeculorum.

38. Ad Christum Oratio.

1. Tibi, Iesu, creatori
Detur benedictio,
Tibi, Iesu, redemptori
Honor et laudatio
. . . .
. . . .

2. Tibi, Iesu, confiteri
Bonum est et psallere,
Modus cuius est mederi,
Usus est ignoscere,
Ius naturae misereri,
Et voluntas parcere.

3. Non est onus ita grave,
Ut peccati sarcina,
Corpus enim premit prave,
Cordis caecans lumina,
Mentem ducens in vae a vae
Et offendit numina.

4. Heu, quid agam, toti mundo
Vilescens obsordui,
Coetu caeli laetabundo
Non sum dignus perfrui,
Solum Stygis in profundo
Mansionem merui.

5. Omnem mundum maculavi
Per meam libidinem,
Mala tanta perpetravi,
Quod ob multitudinem
. . . .
. . . .

6. Iesu, motu medicinae
Miserum me visita,
Et a vinclo mortis trinae
Foetentem me suscita,
Ac da vitam sine fine
Pietate solita.

7. Mihi reo miserere,
Sic et cunctis miseris,
In praesenti nos tuere
Et post diem funeris
In futuro fac gaudere
Perpetim cum superis.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — Dies Lied oder Bruchstück eines Liedes ist in der Hs. einem Marienliede angehängt, mit dem es nichts zu thun hat. Am Schlusse folgt noch: Veniam rogo Christi, Ut sua per vulnera Deleat nunc omnia facinora, quae

egi. — Str. 6 und 7 stehen in derselben Hs. aber am anderen Orte, ebenfalls hinter einem Marienlied; dieselben scheinen zu obigem Liede zu gehören.

39. Ad Christum Oratio.

1. Dulcis Iesus, amor meus,
Verus homo, verus Deus,
Regum rex et domine,
In hunc mundum qui venisti
Atque tuo redemisti
Pretioso sanguine

2. Genus perditum humanum,
Mihi, precor, praebe manum,
Ut a tantis eruar
Per me miserum peccatis
In hac vita perpetratis
Et venire merear

3. Ad te, verbum incarnatum
Dei, quem ama[m]us natum
Ex intacta virgine.

Cod. Trecen. (ol. Claravallen.) 1612. saec. 15.

40. Oratio pro peccatis ad Dominum Iesum.

1. Iesu benignissime,
ad te flens suspiro,
Custodi me, Domine,
a serpente diro,
Nam oppressus vitiis,
proh dolor, deliro
Peccatorum funibus
complexus in gyro.

2. Heu, heu, heu me miserum,
nam peccavi nimis,
Misericordissime
pater, qui sublimis
Sedibus me miserum
reducas ab imis,
Ne quando remaneam
in gehennae rimis.

3. Ego miserabilis,
gemens, desperatus,
Peccatorum funibus
dire sauciatus,
Ad te clementissimum
fugio prostratus,
Parce mihi, Domine,
pro me morti datus.

4. Spes hic et refugium
o desperatorum,
Da, redemptor, scelerum
veniam meorum,
Ne ultra memineris,
clemens, delictorum,
Sed ignosce impio,
salus miserorum.

5. Vota pie suscipe
diu paenitentis,
De commissis contra te
intime dolentis,
Intuere gemitus
pauperis lugentis,
Pro suis flagitiis
coram te plangentis.

6. Si a tuis semitis
peccando erravi
Tuamque clementiam
nimis provocavi,
Te tamen, piissime
pater, non negavi,
Sed ut meum dominum
semper adoravi.

Orat. ms. Lehninense anni 1518 Cod. Berolinen. 4° 29. — 2, 5 Sedes me. — 2, 6 Ducas ab. — 5, 2 tui. — Acrostich: Ihesus.

41. Ad Christum Oratio.

1. Adonai, rex omnium,
Salus et spes fidelium,
Qui non habes initium
Et regnas in perpetuum,

2. De tuis non est numerus,
Rex, miserationibus,
Tu igitur piissimus
Meis adesto precibus.

3. Propter tuam clementiam
Atque misericordiam
Da de peccatis veniam
De malisque custodiam.

4. Parce meis criminibus
Nec non iniquitatibus,
Qui parcis paenitentibus,
Esto mihi propitius.

5. Erue me a noxiis
Et pravis desideriis,
Ab hostium insidiis,
Ab inferni suppliciis.

6. Da mihi, benignissime,
Hic locum paenitentiae,
Priusquam ab hoc corpore
Egressus fiat animae.

7. Fac me, quod spernis, spernere,
Quod diligis, diligere,
Me cunctis locis protege,
A cunctis malis eripe.

8. Virtutes in me insere,
Quae sint acceptae coram te,
Quibus possim proficere
Et in bono persistere.

9. Dona donum auxilii,
Sis mihi spes refugii,
Inter fluctus huius saeculi
Ne mergar, mihi subveni.

10. Tuos super me oculos,
Rex, aperi piissimos
Et mitte sanctos angelos
Hodie mihi socios.

11. Libera me ab hostibus
Malignis spiritalibus,
Ab iniquis hominibus
A cunctisque doloribus.

12. Diem largire prosperum,
Praesentis vitae gaudium,
Tu in me insurgentium
Compesce fauces omnium.

13. Audi mea precamina
Dimitteque peccamina,
Fiantque cuncta omnia
Per sanctorum suffragia.

14. Te Iesum super omnia
Fac diligam per saecula,
Ut cum sanctis in gloria
Tua laudem magnalia.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. — 8, 3 perficere. — 9, 1 Dona mihi donum. — 9, 3 eine Silbe zu viel. — 12, 4 Compesce factor.

42. Ad Christum Oratio.

1. Te Deum laudamus,
qui carnem induisti,
Qui lac virginale
homo factus suxisti,

2. Qui sub cura matris
in maiorem crevisti,
Qui parvus et maior
miracula fecisti,

3. Qui mandata legis
in templo docuisti,
Qui vitam perfectam
exemplo ostendisti.

4. Qui verba salutis
mundo proposuisti,
Qui te (vel)ut hominem
temptare permisisti.

5. Qui tandem in cruce
mortem sustinuisti,
Qui matrem in cruce
Iohanni commisisti.

6. Qui nec eius poenis
nec tuis pepercisti,
Tibi supplicamus,
pro quibus tot egisti,

Nos matris amore
serves a nece tristi.

Orat. ms. S. Petri Salisburgen. saec. 15. Cod. Plagen. 274. — 6, 2 neque tuis.

43. Ad Christum et Mariam Oratio.

1. Ave, puer amorose,
Ave, Christe speciose,
Ave, Iesu gratiose.

2. Ave et tu gloriosa
Christi mater generosa,
Sponsa patris amorosa.

3. Ave, pugil virtuose,
Iesu, victor gloriose,
Proles stirpis generosae.

4. Ave, virgo speciosa,
Deo placens et iocosa
Prae cunctis et luminosa.

* * *

5. Ave, Iesu, fac benigne,
Quod vivamus semper digne,
Fac nobiscum gratiose
Bona praestans copiose.

6. Ave, bonitatum stola,
Ave, praeelecta sola,
Ave, mater bonitatis,
Nos associa beatis.

7. Ave, o puer optime,
Ave, deorum maxime,
Ave, Christe, ave, care,
Ave, nostrum salutare.

8. Ave, Maria regia,
Ave, parens egregia,
Ave, virgo, sed fecunda,
Tota pulchra, tu nos munda.

Orat ms. Diessense saec. 15. Clm. Monacen. 5688.

44. Verba Christi ad animam.

1. Quanta cura mihi de te,
Homo, si cognosceres,
Tam miser et inops in te
Nequaquam exsisteres,
Sed quia remotus a me,
Quid, exsul, in fluctu es?
O si tu hoc saperes.

2. In abysso deitatis
Finxi te de nihilo,
Summae quoque trinitatis
Signavi te signaculo,
Tuque liber a reatis
Comparatus angelo,
Tam nobilis es homo.

3. In loco te voluptatis
Gloriosum posui,
Per ministrum falsitatis
Decepto condolui,
Vesteque simplicitatis
Nudatum te vestii,
Sic homo pro te fui.

4. Te iuste quamvis fugavi
De loco laetitiae,
Nequaquam tamen privavi
Spe misericordiae,
Nam suo praedestinavi
Salvare te tempore,
Hinc, homo, dilige me.

5. Satana semper damnato
Nasci pro te volui,
Malo nullo perpetrato
Poenam pro te subii,
Me circumciso et oblato
Legem non praeterii;
Scis, homo, cur id egi?

6. Quid faciendum non feci,
Homo, cum hominibus?
Te docui, te perfeci
Verbis et operibus,
Corporis mei refeci
Mysticis te dapibus;
Quid homo vis amplius?

7. Spretus eram et abiectus
Veluti vas perditum,
Sputis ac plagis affectus,
Mala ferens omnium,
Ut reprobus, non electus
In oculis hominum;
Id, homo, pro te totum.

8. Pro te pedes, pro te manus
Perfossae saevissime,
Spinis caput, ense latus
Vulneratum impie,
Felleque pro te potatus,
Crucifixus undique,
Sic homo dilexi te.

9. Quia pro te pauper natus,
Tu ditaris meritis,
Quia pro te cruciatus,
Tu quitaris debitis,
Et quia glorificatus,
Coronaris praemiis;
Quid, homo, mihi pro his?

10. O caritas inaudita
Stupendaque pietas!
Deitatique unita
Mea sit humanitas.
Hinc tibi sit infinita
Laus, maiestas, claritas,
Sempiterna Trinitas.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 20015 anni 1500.

45. Verba Christi consolatoria.

1. Et ego quid demerui?
Pendens inter latrones
Oravi nec obtinui
Carnis petitiones,
Calicem mortis sorbui,
Patri placere studui
Per carnis passiones.

2. Ergo non murmur exeat,
Si non fit, quod orasti,
Nec orasse paeniteat,
Quamvis non impetrasti,
Si fraudet desiderium,
Ad maius beneficium
Datorem obligasti.

3. Ad me si levas oculum,
Vides argento vendi,
Tradi quoque post osculum
Et dire comprehendi
Et alligari funibus
Et affici verberibus,
Sine lege suspendi.

4. Relinquor ab amantibus
Velut iam desperatus,
Praesentor pontificibus
Velut latro ligatus,
Si quos amavi fortius,
Ab illis, inquam, citius
Sum spretus et negatus.

5. Ibi clamor, derisio,
Severitas minarum
Et capitis velatio
Et ictus maxillarum,
Omnes impune feriunt,
Et quidquid mihi faciunt,
Videtur esse parum.

6. Saturatus opprobiis
Reducor ad Pilatum,
Revocatis iniuriis
Ruunt in accusatum,
Tandem latronem liberant
Et me cruenter verberant
Ad crucem iudicatum.

7. Ibi nil valet veritas
Suum ius allegando,
Sed aemula clamositas
Praevalet insultando,
Nec praeses dat praesidia,
Nec curam gerit curia
De iusto liberando.

8. Tamquam vile mancipium
Dant in Herodes manus,
Mox reducor in medium,
Deludor ut insanus,
Tandem remissus Pontio
Dirae mortis opprobrio
Condemnor ut profanus.

9. Ultra muros proicior
Et ipse crucem fero,
Matre vidente spolior
Vestimentis, quae gero,
Tandem clavis perfodior,
In cruce sed dum morior,
De vita non despero.

10. Ergo, miser, non mireris,
Licet non obtinetur
Tam cito, quod a patre quaeris,
Nec putes, quod negetur,
Sed placide tu patieris,
Cum per adversa promereris,
Et gratia sequetur.

Cod. Palat. Matriten. 2 N 4. saec. 13/14. add. saec. 13/14. A. — Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. 14/15. B. — 2, 1 nec murmur B. — 2, 5 Dum tardat desiderium B. — 3, 1 levas oculos B. — 3, 6 confici B. — 3, 7 lege parcendi B. — 5, 1 Illis clamor B. — 5, 5 in pugnis A. — 6, 3 Revocatus A. — 6, 5 hic homicidam liberant B. — 7, 2 Sive ius A. — 7, 5 Nec preces dant A. — 8, 1 Quasi vile B. — 8, 6 mortis supplicio B. — 9, 1 Extra muros B. — Str. 10 fehlt B. — Zum Verständnisse schickt A die Note voraus: Quidam clericus in nimia tristitia detentus et conquerens crucifixo, quod omnia sibi non evenissent ad votum, quae in oratione petebat, sic sibi responsum est."

46. De Passione Christi.

1. Christe, via, quae perducis
Ad supernae lucem lucis,
Purga labe labia,
Ut in cruce laudem crucis
Exaltando de caducis
Volem ad caelestia.

2. Post Mariam, virgam Iesse,
Cuius fructu, cuius messe
Cuncta vivunt saecula,
Designanter et expresse
Virgam crucis dat prodesse
Legis nostrae regula.

3. Illam caeli ros irrorat,
Istam pingit et colorat
Sanguinis effusio,
Honor summus hanc honorat,
Illam flore non deflorat
Floris generatio.

4. Nihil habet hoc secundum,
Christus vivens, passus mundum
Voluntate propria
Altum tenens et profundum,
Ab immundo mundat mundum,
Propter hostes hostia.

5. Vermes amat hamus ille,
Per quem serpens in maxillae
Parte laesus vincitur,
Suae fraudis artes mille,
Suus ignis ad favillae
Finem non perducitur.

6. Botrus Cypri vecte vectus,
Cuius sacrum colit pectus
Immortalis gratia,
Gloriosus et abiectus
Fit protector, non protectus
A mortis angustia.

7. Dum iuvenca concrematur,
Ut sollemnis impendatur
Iudaeis aspersio,
Byssus Christi purpuratur
Et colore, quo purgatur,
Rosa praestat lilio.

8. Ut amarum non sit mare,
Ionam sorbet sed vorare
Clausum nequit bestia,
Christus, templum et altare,
Templum solvens restaurare
Die novit tertia.

9. Hic est vermis matutinus,
Corruptelae non vicinus,
Sol, qui siccat hederam,
Quem sustollens alta pinus
Infert ei nihil minus
His, qui vivunt perperam.

10. Habitavit urbem lunae
Prostituta, sed impune,
Quae sub typo criminum
Figuravit opportune
Sacrum funus suo fune,
Quo pependit coccinum.

11. Ut plus agat in agone
Decus serti vel coronae
Coaptatur crinibus,
Et soluta quaestione
Punctionem punctione
Vepres fugat vepribus.

12. Inserebat illi serto
Auctor certus in incerto
Maiestatis gloriam,
Dum clamaret in aperto
Sed desertam in deserto
Aquam vitae consciam.

13. Dum acetum, dum fel ori
Ministratur, peccatori
Sacrans Deus calicem,
Non humano more mori
Dedignatur, sed cruori
Miscet latus laticem.

14. Commendatur sepulturae,
Sepelitur tus in ture,
Balsamita balsamo,
Puncto noctis secuturae
Usurpato claudit iure
Talem tali thalamo.

15. Iste lapis est iacinthus,
Dum rex caeli iacet intus,
Lapis clausus lapide,
Vinctos solvens ipse vinctus,
Deus vivens vir exstinctus
Zelo gentis invidae.

16. Auctor vitae, princeps pacis
Frangens minas et minacis
Lenta reddens brachia,
Tu divisos unum facis,
Rapiendo contumacis
Spoliatus spolia.

17. Tu qui caeli lato lates,
Tuae dignas fero grates
Non ingratus gratiae,
Fac, ut tendat tuus vates
Per has poenas ad pennates
Permanentis gloriae.

Cod. Londinen. („Liber Cistercii“) Add. 15722. saec. $^{12}/_{13}$.

47. „Sequitur devotus rigmus dominicae passionis.“

1. Christus Deus homo natus
Et in mundo conversatus
Poenam tulit damnatorum
Absque noxa peccatorum.

2. Tentus namque a Iudaeis
Et oblatus Pharisaeis,
Innocenter accusatur
Et probrose iudicatur.

3. Hoc a gente infideli
Auctor mundi, rector caeli
Ultra suffert non invitus,
Tamquam sui sit oblitus.

4. Iudicatus flagellatur,
Flagellatus condemnatur
Et in manus impiorum
Datur princeps angelorum.

5. Caput eius venerandum
Atque cunctis adorandum
Plexis spinis coronatur
Et per sputa inquinatur.

6. Spinae pungunt, guttae ruunt,
Genae madent, sputa fluunt
Et saliva foedi oris
Vultum replet salvatoris.

7. Vestis ei purpurata
Est in dolo praesentata,
Qua indutus adoratur
Et derisus verberatur.

8. Genu flexo dicunt Ave,
Verbum bonum et suave,
Sed amarum nimis dictum,
Quando manus praebet ictum.

9. Nam post cultum simulatum
Colaphizant adoratum,
Ora velo contingentes
Et velatum ferientes.

10. Quasi latro, quasi reus
Sic tractatur homo Deus,
Tractus, caesus et consputus
Non respondet quasi mutus.

11. Inter reos deputatur
Et sub cruce incurvatur,
In augmentum dirae sortis
Portat signum suae mortis.

12. Ligno crucis applicatur
Et in altum exaltatur,
Manus, pedes distenduntur
Atque clavis transfiguntur.

13. Ibi pendet ut leprosus
Ille forma speciosus,
Corpus eius ligno strictum
Pendet tamquam maledictum.

14. Murram sumit et acetum,
Quibus erat vas repletum,
Quod dabatur sitienti
Et iam paene morienti.

15. Post haec caput inclinavit
Et sic clamans exspiravit,
Hasta latus perforatur,
Et sic Iesus consummatur.

Orat. ms. Brigittin. Neerlanden. saec. 15. (Privatbesitz.)

48. De Passione Domini.

1. Ave, Iesu, qui fuisti
Nocte natus, descendisti
  Ad inferni latebras,
Da renatis adimplere
Nova iussa, da cavere
  Vetustatis tenebras.

2. Ave, florens vultus Christi,
Sputa pro me suscepisti,
  Et decora facies,
Non, te precor, avertaris,
Sed et me intuearis
  Centies, millesies.

3. Ave, Iesu, qui damnatus
Mane es et suscitatus
  De sepulcri lectulo,
Morte tua triumphali
Me suscita de letali
  Peccatorum tumulo.

4. Ave, qui apparuisti,
Iesu, tuis et fuisti
  Vinctus hora prima,
Solve reos, ne reatus
Contra eos iudicatus
  Condemnet in infima.

5. Ave, Iesu, qui misisti
Paraclitum et fuisti
Caesus hora tertia,
Fac me digne flagellare
Carnem, sancti exspectare
Spiritus solacia.

6. Ave, Iesu, qui proiectus
Extra portam et erectus
In crucis es patibulo,
Qui misertus es latronis,
Tuae miserationis
Nos astringe vinculis.

7. Ave, Iesu, quo in cruce
Viso mundus sueta luce
Hora sexta caruit,
Mihi semper sit in mente
Lux, quae Iesu resurgente
Credulis apparuit.

8. Ave, Iesu, qui potatus
Felle tradis inclinatus
Hora nona spiritum,
Ne peccati pastus melle
Poter male mortis felle,
Da salutis exitum.

9. Ave, ave, Iesu bone,
Tui cordis scissione
Confertur utilitas,
Sanguis tuus me emundet,
Cor impinguet, cor fecundet,
Tollatur infirmitas.

10. Ave, qui decubuisti
Lecto crucis et fuisti
Totus in doloribus,
Opem fer in lecto mortis,
Mihi sis adiutor fortis,
Defensor ab hostibus.

11. Ave, Iesu, qui undena
Hora pastus es in cena
Et de cruce depositus,
Mystica refectione
Pasce me atque depone
Iugum culpae funditus.

12. Ave, Iesu, qui locatus
In sepulcro es vallatus
Militum custodia,
Et hac hora duodena
Me custodi et refrena
Mihi adversantia.

13. Iesu, tuam venerantem
Crucem, mortem cogitantem
Fove, serva, dirige
Lassum, stantem, gradientem
Post te, consolare flentem,
Incurvatum erige.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. — 4, 3 fehlt eine Silbe. — 11, 3 Lies et cruce depositus? — 11, 5 me et depone.

49. De Passione Domini.

1. Iesus patri oboediens,
Suis tradendus aemulis,
De Ierusalem exiens
Processit cum discipulis.

2. Cumque venisset ad hortum
Proditori suo notum,
Avulsus a discipulis
Sudavit guttas sanguinis.

3. Et factus in agonia,
Cum tristis esset anima,
A se transire calicem
Oravit ad Deum patrem.

4. O Iesu, pie Domine,
Qui pro salvando homine
Passus es crudelissime
Noctis quieto tempore.

5. Cum enim orabas maestus,
Iudas turbis, en, infestus,
Ut te traderet ad mortem,
Secum assumpsit corhortem.

6. Cumque ad hortum venisset
Et turbam ad te duxisset,
Tunc agno miti basia
Lupus dedit venenosa.

7. Et Iudaei accesserunt,
Ut latronem te ceperunt,
Manus tuas ligaverunt.
Et ad principes duxerunt.

8. Tunc discipuli fugerunt
Et omnes te reliquerunt,
Iudaei te percusserunt
Et Annae praesentaverunt.

9. Annas dum scire voluit
Doctrinam, quam non docuit,
De discipulis discutit
Et servus Iesum percutit.

10. Palma caesa dulcis illa
Iesu Christi tu maxilla,
Fac cuncta adversantia
Pati cum patientia.

11. Gloria tibi, Domine,
Qui sacro tuo sanguine
Miro amoris ordine
Nos lavasti a crimine.

Orat ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

50. Dialogus de passione Domini.

Christus ad hominem dicens:

1. O vos omnes, qui transitis
Et plangentem me auditis,
Mecum plangere velitis,
Qui pro vobis crucior,
Qui transitis, o vos gentes,
Sitis mihi condolentes,
Graves poenas intuentes,
Quas pro vobis patior.

2. Qui transitis, attendatis,
Me pendentem videatis,
Me plangentem lugeatis
Innocentem Dominum.
Attendatis in me Christo,
Si est dolor maior isto,
In quo pendens nunc exsisto
Plenus cruciaminum.

3. Si est nunquam maior dolor,
Quo contristor et desolor,
Duram mortem, quam praestolor,
Rogo, hanc advertite.
Si est nunquam dolor talis,
Tam crudelis, tam poenalis,
Cunctis sum repletus malis,
Hoc, precor, attendite.

4. Attendatis, cum sim sanctus,
Faciatis in me planctus,
Si est dolor nunquam tantus,
Quantum ego tolero,
Qui cum essem gloriosus,
Ego tamquam vir leprosus,
Pauper, inops, dolorosus
Morte mortem supero.

5. Ego cum sim rex immensus,
Comprehensus et offensus
Et in crucem sum extensus,
Pro peccatis populi,
Exprobratus, vulneratus,
Quinque plagis perforatus,
Crucifixus, morti datus
Iustus iudex saeculi.

6. Qui sedebam super thronum,
Comes factus sum latronum,
Reputate grande donum,
Quod pro vobis morior;
Pro iniquis fero mortem,
Quam necesse est ut portem,
Tam crudelem et tam fortem,
Qua non est acerbior.

7. Solus ego non peccavi,
Stans in cruce laboravi,
Pro indignis, quos amavi,
Perfero supplicia;
Fero mortem pro gravatis,
Qui nascuntur in peccatis,
Sed libenter fero gratis,
Ne priventur gloria.

8. Vos, captivi transitivi,
Sitis mihi compassivi,
Lacrimarum tamquam rivi
Sint in vestris oculis,
Me videntes huc venite,
Passi mecum haec sentite,
Pertransire me nolite
Passum membris singulis.

9. Insolentes effrenati,
Cordis nimis indurati,
Me pro vobis facit pati
Maxima compassio;
Porto poenas pro peccatis,
Quas portare debebatis,
Nam pro vobis sic ingratis
Crucifixus sitio.

10. Mihi qui compatiuntur,
Et in cunctis obsequuntur,
Exaltari laetabuntur
Mecum in caelestibus;
Qui non credunt nec attendunt,
Sed ridentes vilipendunt,
Tales ad infernum tendunt,
Stabunt cum daemonibus.

Homo.

11. O fons omnis boni, Deus,
Iesu, dulcis amor meus,
Quare pendes velut reus
In hac crucis arbore?
Esne summi creatoris
Proles, consors et amoris,
Cum his regnans caeli choris
Nondum facto tempore?

Christus.

12. Amor tuus me impellit,
Immo mori me compellit
Propter gustum, qui fefellit
Ligni te scientiae;
Nam cum essem aeternalis,
Nec non patri coaequalis,
Pro te factus sum mortalis
Recordans clementiae.

Homo.

13. O abyssus pietatis,
Quis pro tantae caritatis
Dono te laudabit satis
In isto exsilio?
O amator mi, sincere
Fac me digne tecum flere,
Ut regnantem te videre
Caeli possim solio.

14. Grates tibi salvatori,
Qui dignaris pro me mori,
Assis tuo laudatori
Illustrans per gratiam;
Iesu, patris o sophia,
Qui es natus de Maria,
Vitae dux sis, qui es via,
Quae ducit ad patriam.

15. Te exoro, Iesu bone,
Fatigatum in agone,
Mores meos sic compone,
Ut securus moriar;
O vitalis medicina,
Aurem mihi nunc inclina
Et me serves a ruina,
Ne mente concutiar.

16. O amator amplectende,
Te in cruce hic ostende
Et ab hoste me defende,
Ab latrante nequiter;
O benigne, tunc iuvamen
Mihi praesta et solamen,
Quo ad caelum vehar, Amen,
Ad laetandum iugiter.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 4106 A. — Orat ms. Tegurinum anni 1466. Clm. Monacen. 19991. B. — 15, 6 mihi tunc B.

51. De Passione Domini.

1. Salve, Iesu, natus de virgine,
Candor lucis et sol iustitiae,
Imago patris et fons gratiae,
Princeps pacis atque rex gloriae,
Verus Deus.

2. O quam fervens tua dilectio,
Quam dulcis, quam pia dignatio,
Quod pro me tam vili vermiculo,
Te tanto exponis supplicio,
Amor meus.

3. Ecce, quam stupendum spectaculum,
Verus Deus, virtutum speculum,
Flagellatur per suum populum,
Pro quo descendit in hoc saeculum,
Ne periret.

4. Obstupescat mens atque ratio
Nec non simul superna contio,
Quod talis, tanta dominatio
Facta est perfidorum abiectio,
Ut salvaret.

5. O quam plenus amaritudine,
Exaratus virgis dirissime,
Rubricatus undique sanguine,
Per quem laver, quaeso, a crimine,
Ego reus.

6. Speciose prae filiis hominum,
Converte ad me vultum roseum,
Debrietur cor fonte vulnerum,
Ut plus amem te meum Dominum,
Quod es Deus.

7. Quid fecisti, regalis Domine,
Qui semper vixisti purissime,
Sine labe et sine crimine,
Et tamen caederis ab homine
Tamquam reus?

8. O quis fuit tam temerarius,
Tam perversus tamque nefarius,
Quod te, Iesus, quo nihil carius,
Sic flagellis caedit tam acrius,
Cum sis Deus?

9. Iesu, iudex irrefragabilis,
Deus fortis, Deus terribilis,
Cum veneris in caeli nubeculis,
Contremiscet tunc homo, fragilis
Creatura.

10. Salvator meus, plenus gratia,
Patefac mihi tua vulnera,
Ut nunc atque in mortis horula
Delitescat mens mea misera
Sine cura.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19636. saec. 15. — 10, 3 nunc et in.

52. De Passione Domini.

1. O pugna mirabilis,
o tropaeum dignum,
Agnus lupum perimit,
innocens malignum,
Qui per lignum vicerat
victus est per lignum,
Quod est terror hostium,
quod est vitae signum.

2. Infirmatur medicus,
ut sanet aegrotum,
Nec per quinque porticus
nec per aquae motum,
Sed in vase figuli
et in parte totum
Proximo parieti
copulat remotum.

3. Incipit in saeculo
factor saeculorum,
Vitae panis esurit,
sitit fons hortorum,
Noctis somno clauditur
oculus caecorum,
Plebis fit abiectio
Deus angelorum.

4. Sol in nube tegitur,
dies obscuratur,
Trepidat securitas,
virtus infirmatur,
Disciplina caeditur,
salus vulneratur,
Vita crucifigitur,
ordo conturbatur.

5. De fraternis manibus
Abel est occisus,
Quod oblatus puer est,
cuius nomen risus,
Demissus in puteum
fratribus invisus,
Quod ascendens in Bethel
calvus est irrisus;

6. Quod in agno mystico
mors est Pharaonis,
Quod saliva defluit
patri Salomonis,
Quod intravit Daniel
lacum Babylonis,
Totum est mysterium
Christi passionis.

Collect. ms. Fr. S. Crucis in Colonia saec. 15. Cod. Vindobonen. 4350. — 2, 3 porticum. — 6, 4 pater. — 6, 6 locum.

53. Oratio bona et devota de passione Domini.

Rex, cui personae tres sunt, pari(li) devotione
Te precor, impone sensum mihi cum ratione,
Ut vigili cura tibi scribam menteque pura,
Quae contra iura tolerasti noxia dura.

Me scio non dignum tibi pangere thema benignum,
Quomodo per lignum superasti quodque malignum
Tempus, devotum sed agat mihi cor fore notum,
Inde, quod est votum, mihi dare nescio totum.
Solus regnavit Deus, omnia quando creavit,
Post sex pausavit ferias, quibus illa patravit,
Adae primatum tribuit super omne creatum.
Perdidit immo statum pomum gustando negatum.
Hoc pomum flebant, ab Eva quotquot veniebant,
Nam descendebant Orco, nece quando ruebant.
Quaeque creatura, veniens Adae genitura,
Pomi censura fuit inferno peritura.
Tunc incarnatum Deus egit virgine natum,
Adae peccatum foret ut per eum vacuatum.
Missum de caelis concepit virgo fidelis
Sub carnis velis, parens dicto Gabrielis.
Est Deus ergo pater, virgo sine crimine mater,
Est noster frater, per quem teritur Satan ater.
Corpore crescebat, summa virtute vigebat,
Templis pergebat, gentes exempla docebat,
Mendicos pavit, miracula multiplicavit,
Caecos sanavit, claudis gressum reparavit.
Fit famulus fictus Iudas Schariot maledictus,
Venditus, afflictus quo rex fuit hic benedictus.
Heu, quam vile forum de domino fit dominorum,
Quem ter denorum vendebat denariorum.
Mane fuit pensus Pilato praeside census,
Membratim tensus, fixus clavis, cruce pensus,
Cum zona finivit, ad tartara spiritus ivit,
Luciferum trivit, vinctos solvendo redivit.
Morte die terna surrexit dote superna,
Regna per aeterna residens in sede paterna.
Calvariae monte rex tot mala tolerans sponte,
Erue de fonte cunctos famulos Acheronte,
Ut benedicentes tibi simus ubique placentes,
Tecum gaudentes et caelica regna tenentes.
Det veniae munus Albertoque trinus et unus.

Orat. ms. Anglicanum saec. 15. Cod. Maihingen. I 2. 8° 19. — 14 ortho. — 25 Mendicus. — 26. Caecus. — 34 Luciferum cernit. — 41 Albertique.

54. De Passione Christi.

1. Tarda gressum, o peccator,
Vide poenam, quam salvator
 Gravem pro te patitur,
Caeli terraeque creator
Et immensus conservator
 In cruce suspenditur.

2. Leva vultum et intende
Et non eius parvipende
 Tam dira supplicia,
Euntem sed repende
Et te compati ostende
 Cordis cum maestitia.

3. O mens plus quam lapis dura,
Quare non est tibi cura
De tanta clementia?
Qui de sinu patris venit
Et te miserum redemit
Mortis violentia.

4. Lacrimas quis contineret,
Sic tractatum dum videret
Huius corpus inclitum?
Cor lapideum haberet,
Die nocte si non fleret
Esum pomi vetitum.

5. Nusquam dolor repetitur
Tam immensus nec sentitur,
Ut iste sustinuit,
Ieremias nam in threnis
Sic de redemptoris poenis
Prophetizans cecinit:

6. O vos omnes, qui transitis
Per viam, quicunque sitis,
Precor vos, intendite,
Si est dolor sicut meus,
Homo sum et verus Deus
Pariter, attendite.

7. O quam magnum caritatis,
Amoris et pietatis
Hoc fuit indicium,
Quod de sede maiestatis
Pater nobis captivatis
Misit suum filium,

8. Ut a morte nos aeterna
Descendendo ad inferna
Libere redimeret
Gaudiumque, quod parentes
Perdiderunt delinquentes,
Nobis restitueret.

9. O peccator, ne desperes,
Quia eius es coheres,
Si tu paenitueris,
Te recipere paratum
Videbis, si cernis statum
Sui sacri corporis.

10. Latus retinet apertum,
Quod te reddat inde certum,
Quod te corde diligit;
Brachia tenet extensa,
Ecce, caritas immensa
Te amplecti satagit.

11. Caput habet inclinatum,
Se monstrat esse paratum
Dare pacis osculum,
Manus habet aptas ad dandum
Et ad tecum convivandum
Praebens tibi ferculum.

12. Totum corpus incurvatur
Ut se tibi largiatur,
Si vis illum tollere.
Bone Iesu, quis iam plura,
Per quem modum, per quae iura
A te potest petere?
Sunanitis fit secura,
Fit purgata et fit pura
Te posse recipere.

13. Nunc rogamus Deum patrem,
Qui et nobis talem fratrem
Ab aeterno genuit,
Qui pro nobis redimendis
Et ad vitam perducendis
Tot poenas sustinuit,

14. Nos ne exhereditare
Velit, sed ad patrem dare
In caeli palatia,
Ut cum Christo coheredes
Possimus habere sedes
In aeterna gloria.

Orat. ms. Ellwangense saec. 15. Cod. Stuttgartien. 1 b 91. — 2, 4 fehlt eine Silbe; euntem jedenfalls verschrieben. — 3, 1 Omnes plus quam. — 7, 5 captivitatis. — 8, 2 Descendens. — 9, 5 Vides. — 10, 2 Quod esse reddat. — 11, 2 monstravit. — 11, 4 hat eine Silbe zu viel. — 11, 5 ad ergänzt. — 12, 2 Nec se tibi. — 14, 1 Et nos ne.

55. De Passione Domini.

1. Plange, fidelis anima,
Amica crucis intima,
Cerne Iesu gravissima
Tormenta crudelissima.

2. Geme, dole, paupercula
Crucifixi discipula,
Plange nimis et eiula
Christi tormenta singula.

3. Cerne Iesu convicia,
Et valida supplicia,
Inter ipsius brachia
Quaere tua solacia.

4. Attende caput inclitum,
Caesum et sputis illitum,
Pro te flagellis subditum,
Morti crucis expositum.

5. Iesum plagatum videas
Et cum dolente doleas,
Ibi cor tuum habeas,
Ut in aeternum gaudeas.

6. Ad crucifixum propera,
Cerne clavos et vulnera,
Nervos tensos et viscera,
Venas, ossa conumera.

7. Plange membra pendentia,
In cruce tam dolentia,
Pro te poenas ferentia
In tanta patientia.

8. Attende Dei filium,
In cruce tam propitium,
Fudit cruorem proprium
Nec timuit opprobrium.

9. Attende rivos sanguinis,
Quem fudit proles virginis,
Iesus, fons veri luminis,
Dulcis amator hominis.

10. Plange pedes amabiles,
Fossos, in cruce stabiles,
Et manus venerabiles
Iesu desiderabiles.

11. Pedum fixuras aspice
Et manuum non modice,
Te crucifixo adice
Bibens eodem calice.

12. Plange latus dominicum
Crucifixi mirificum,
Pro te passum non modicum
Fudit rorem salvificum.

13. Si crucifixum sequeris,
Cur sibi non compateris?
Surge cito, ne steteris,
Curras ad plagam lateris.

14. Ibi latens abscondere,
Si vis mortem evadere,
Ut possis hostem vincere
Et in aeternum vivere.

15. In tam venerabilibus
Crucifixi vulneribus
Stude tibi pro viribus,
Si vis frui caelestibus.

16. Attende Christum nobilem,
Crucifixum mirabilem,
Stantem in cruce flebilem,
Quasi leproso similem.

17. Cerne vultum et oculos
Et lacrimarum rivulos,
Si vis ferre manipulos
Et thesaurorum cumulos.

18. Vide linguam totaliter
Amarizatam graviter,
Quam teneas memoriter
Et secum dole pariter.

19. Tu crucifixo iungere
Et intime compatere,
Quasi pendenti loquere
Et verbis istis utere:

20. Dulcis Iesu, cur moreris
Pro reprobis et miseris?
Quod tu in cruce pateris,
Totum fuit pro ceteris.

21. Cur pendes in patibulo
Tanti amoris stimulo,
Mortis percussus iaculo
Pro redimendo populo?

22. Cur es in cruce sitiens
Et tam despecte moriens,
Iesu, fons indeficiens,
Qui es perfectus oriens?

23. Iesu, vita dulcissima,
Lux animae clarissima,
Cur in cruce vilissima
Peris morte turpissima?

24. Quod pateris, nos fecimus,
Quod bibis, nos infudimus,
Tu rex innocentissimus,
Nos sumus, qui peccavimus.

25. O tu, qui audis talia
Facta tam triumphalia,
Pone crucis magnalia
Ad cordis penetralia.

26. In cruce sit cor sapidum,
Cruore quasi madidum,
In crucifixo validum,
Crucis amore languidum.

27. Intende spiritalibus
Beatae crucis laudibus,
Si vis a mundi nexibus
Esse liber et pestibus.

28. Sanctae crucis memoria,
Qua fugiunt daemonia,
Sit tibi pro victoria,
Qua mala cessant omnia.

29. Ad hoc crucis patibulum
Converte mentis oculum,
Sanctae crucis signaculum
Sit tibi velut speculum.

30. Dulcis Iesu, quem sitio,
Praesta mihi, quod cupio,
Ut sanctae crucis nimio
Me pascas desiderio.

31. Fac mihi delectabile
Crucis signum mirabile,
Tam dulce, tam amabile,
Quod sit inenarrabile.

32. Fac, ut in cruce gaudeam,
Crucis amore langueam
Nec satiari valeam,
Donec in carne maneam.

33. Fac, ut nunquam praeteream
Crucem, clavos et lanceam,
Sputum, coronam spineam,
Vestem quoque purpuream.

34. In his mihi satietas
Et dulcor et ebrietas,
Mei cordis satietas
Sit crucifixi pietas.

35. Precorque unigenitum
Caeli regemque inclitum,
Meum post vitae exitum
Ut suscipiat spiritum.

Cod. Lambacen. 476. saec. 15. A. — Cod. S. Floriani XI. 172. saec. 15. B. — Cod. Vatican. 7824. saec. 15. C. — 1, 1 felix anima A. — 3, 1 commercia B. — 3, 3 eius brachia B. — 4, 4 Et morti C. — 6, 4 et ossa A, connumera fehlt A. — 9, 4 amor hominis B. — Str. 10 und 11 stehen hinter Str. 14. C. — 11, 2 non fehlt A; — Str. 12 steht hinter Str. 14. C. — 12, 2 Crucifixum A. — 12, 4 Fundens C. — 13, 4 plagas C, vulneris AB. — 14, 1 abscedere B. — 14, 3 hostes C. — Nach Str. 14 folgt in C:

Lambe cruoris rivulos,
Lini vultum et oculos,
Si vis ferre manipulos
Et thesaurorum cumulos.

Dann folgen ebenda Str. 10 bis 12. — 15, 1 tam fehlt A. — 15, 3 Stude ubi A. — 15, 3 und 4 umgestellt C. — Str. 16—19 incl. fehlen C. — 17, 3 Inter sanctorum cumulos A. — 20, 1 O dulcis A. — Str. 21 fehlt C. — 22, 1 es fehlt A. — 23, 2 Animae lux C. — 23, 4 Pendens morte A. — 24, 2 bibis et infudimus C. — 24, 3 Et tu innocentissimus A. — Auf Str. 24 folgt unmittelbar als Schlufsstrophe 30; die anderen Str. fehlen B. — 25, 2 tam fehlt A. — 25, 3 crucis mortalia A — 27, 2 Sancta crucis A. — 28, 2 Quam C. — 31, 4 sit memorabile C.— 33, 1 peream A. —33, 2 Cruce A. — 33, 3

Sputis A. — 34, 2 Et dolor A, C — 34, 3 Mihi cordis C; satietas fehlt A. — 35, 3 Ut post huius vitae exitum A. — 35, 4 Meum suscipiat spiritum A.

Roth hat den Text dieses Reimgebetes aus einer Darmstädter Hs. des 15. Jahrh. mitgeteilt (Lat. Hymnen des M. A. Seite 21).

56. De Passione Domini.

1. Iesu dulcis, magne Deus,
Risus cordis, amor meus,
Inexhausti fons dulcoris,
Verbum sonans, sed non foris,
Quo subsistit saeculum.
Tu abyssus veritatis,
Vivae flamma caritatis,
Idem patri in natura,
Splendor eius et figura,
Deitatis speculum.

2. Virtus et imago Dei,
Qua caligant sensus mei,
Sole maior, lux immensa,
Umbris lux incomprehensa,
Lux inaccessibilis.
Virtus ab aeterno viva,
Fortis, movens, unitiva,
Cuncta movens, sed non mota,
Extra, intus, praesens tota,
Vis impermutabilis.

3. Tu lux plena ratione,
Cuius comparatione
Lumen omne tenebrescit,
Tua lux occasum nescit,
Tu iuge solstitium.
Tu mirandus fulgor nimis,
Sursum corda his ab imis
Ad aeternum lumen ducens,
Matutina stella, lucens
In salutem gentium.

4. Dei patris verus heres,
Nos captivos cum videres,
De exelso caeli throno
Miseratus tuo dono
Nostram [es] miseriam;
Descendisti miserando,
Locum tamen [non] mutando,
Loco nullo circumscriptus,
Sic te ludit hic Aegyptus
Per carnis substantiam.

5. Verbum carne contexisti,
Sacco solem involvisti,
Deus verus factus homo,
Quos damnavit Adam pomo,
Cum deiectos cerneres,
Mox ut gigas bello fortis
Ad currendam viam mortis,
Iesu dulcis, exsultasti,
Maiestatem inclinasti,
Ut damnatos solveres.

6. Effecturus, Deus dive[s],
Angelorum nos concives
Sortem tuam in praeclaris,
Cum non essent sortis paris,
Dedisti hominibus.
Versabaris in hoc mundo
Corde gaudens laetabundo,
Quod iam dies propinquaret,
Qui te morte condemnaret
Pro salvandis fratribus.

7. Iesu talis, Iesu tante,
Mortem crucis post et ante
Talis quidem adamari,
Tantus vero formidari
Merito debueras.
Sed nimirum ista sorte
Pro tollenda mundi morte,
Ne periret homo reus,
Ab aeterno, bone Deus,
Mori disposueras.

8. Nox festina cum instaret,
Pascha legis quae mandaret,
Lex, quae iram operatur,
Esu agni consummatur
Subintrante gratia.
Testamentum cedit vetus,
Cum piorum ille coetus
Liberatur regis cura,
Nova factus creatura
Per Christi mysteria.

9. Ibi fiunt fide sanis
Sanguis caro, vinum panis,
Quae in lege servabatur,
Hac in cena exsufflatur
Litteralis palea.
Aufertur velamen vultus,
Moysinae legis cultus,
Fugit umbra, nox legalis,
Sensus lucet spiritalis,
Grano gaudet area.

10. Lupum cernis inter oves,
Tolerando tamen foves,
Sed fovebas tam indignum,
Emollires ut malignum
Tuo beneficio.
Pedes tuis cum lavisti,
Canem illum non sprevisti,
Maledicto incurvaris,
Pedes eius amplexaris
Servuli obsequio.

11. Istis rite consummatis,
Ardens igne caritatis,
Quos amabas, consolaris,
Pro turbandis anxiaris,
Cum instaret passio.
Noctis sinu clauso die
Locum petis agoniae,
Tecum mones vigilandum,
Segregaris ad orandum,
Sed pavoris studio.

12. Res miranda, carnis mortem,
Quae non terret virum fortem,
Bibiturus, quam sitisti,
Ad quam volens demum isti,
Quid pavescis, Domine?
Sed pavorem assumpsisti,
Ne desperent corde tristi,
Qui per carnem infirmantur,
Dum passuri perturbantur
Hic pro tuo nomine.

13. O pavorem venerandum,
Creaturis adorandum,
Qui in terra decurrentes,
Vim amoris ostendentes
Guttas fudit sanguinis.
Iesu dulcis, pavor iste,
Hoc sudoris genus triste,
Quae pro nobis gestiebant,
Tuae nobis ostendebant
Vim amaritudinis.

14. Postquam nequam ille canis
Turbis currens cum vesanis
Te salutans voce leni
Plenum tibi dat veneni
Fictionis osculum,
Ita quidem, o benigne,
Refugisses canem digne,
Sed immensa vis dulcoris
Blande tulit proditoris
Tantum hoc piaculum.

15. Captivaris sine mora,
Nam haec erat illa hora
Et potestas tenebrarum,
Quam figurant prophetarum
Olim vaticinia.
Captivato te pastore
Tui gregis prae timore
Oves passim disperguntur,
Nulla prorsus fulciuntur
Fidei constantia.

16. Res indigna Dei agno,
Cum tumulto urbis magno
Annae primum praesentaris,
Unde tractus applicaris
Caiphae conspectibus.
Huc te Petrus audax ore,
Totus pallens prae pavore,
Qui iam nosci verebatur,
A remotis sequebatur
Nutabundis passibus.

17. Mox infrendit iudex malus,
Blasphematur mundi salus
Et dulcedo irritatur,
Rectitudo infamatur
Subornatis testibus.
Hic maiestas est consputa,
Stat sophia quasi muta,
Maculatur pulchritudo,
Fatigatur fortitudo
Alaparum ictibus.

18. Indulgendum quidem nefas,
Ibi pugnax ille Cephas
Vice terna cum negasset,
Deum suum abiurasset
Prae pavore riguit.
Tu adflictus quamquam stares,
Negatorem cum amares,
Vultu blando suspexisti,
Voti reum monuisti,
Mox in fletus proruit.

19. Hic iam Iesu, Deus fortis,
Condemnaris reus mortis,
Cum te Deum praedicares,
Te venturum praemonstrares
Iudicem in nubibus.
Pari mox furore iuncti
Te blasphemant [scribae] cuncti,
Scindunt vestes suo more,
Omnes frendent uno ore:
Quid egemus testibus?

20. Praeceptores sacerdotum,
Toto nisu vulgus motum
Te adversum conclamantes,
Suam simul malignantes
Instruunt vesaniam.
Sic, sic sese adunantes,
Adunati conclamantes,
Te Pilato tradunt tandem
Ibi iustum per eandem
Damnantes sententiam.

21. Audit praeses pondus rerum,
Perscrutari ardet verum,
An tu rex sis, sciscitatur,
Te tacentem admiratur,
Totis stupet sensibus.
Sed, cum vultus mansuetos,
Gestus mites et quietos
In te cernit hac in hora,
Novis tibi sine mora
Instat quaestionibus.

22. Demum inquis: rex sum ego,
Esse regem me non nego,
Verum non est nutabundo
Regnum meum de hoc mundo,
De supernis prodii.
Contremiscit his auditis
In responso agni mitis,
Pietate consternatur,
Innocentem protestatur
Calculo iudicii.

23. Clamant contra mortis reum,
Iurant esse Galilaeum,
Gentem totam subvertentem,
Censum dari prohibentem
Romanorum usibus.
Ut cognovit clare satis
Te non suae potestatis,
Mox iuberis deportari,
Iudicandus praesentari
Herodis conspectibus.

24. Cum Herode coram stares
Nec responsum fanti dares,
Alta mundi contemnebas
Et exemplo nos docebas
Pompas eius spernere.
Nam cum esses veri vigor,
Aequitatis summae rigor,
Nesciebas adulari
Vel in signis gloriari
Coram putri pulvere.

25. Iesu, verbum Dei, sensus
Ibi stabas indefensus,
Ibi nemo tibi foris
Disciplinae vel honoris
Debitum exhibuit.
A superbo subsannaris,
Veste alba honestaris,
Sed honestas inhonesta,
Foeda, vilis et molesta
Risum de te praebuit.

26. Ad Pilatum redis ita,
Morti dandus, qui es vita,
Conclamantque canes feri,
Nec tumultus cohiberi
Poterat sermonibus.
Tanto vero in tumultu
Inconcusso stabas vultu,
Vultu blandus, gestu mitis
Cum clamarent repetitis
„Crucifige“ vocibus.

27. Tunc iuberis flagellari,
Ut sic saltem satiari
Poena vellent innocentis,
Quos caecatae furor mentis
Adeo flammaverat.
Ita tuum, flos amoene,
Flagellatur corpus lene,
Candens quasi lacte lotum,
Prae cruore rubet totum,
Pulchritudo fugerat.

28. Iesu dulcis, nondum finis:
Coronaris, ecce, spinis,
Caput mite vulneratur,
Frons verenda perforatur
Civibus aethereis.
O funestum regis schema,
O plangendum diadema,
Quod derisum repraesentat,
Dulce caput quod cruentat
Spinarum aculeis.

29. Iesu, dulcis Galilaee,
Sola salus spei meae,
Adae scelus quam amarum,
Quod tu luis, lumen clarum,
Tanto fuso sanguine.
Florem oris et genarum
Plagae tundunt alaparum,
Subsannaris purpuratus,
Sputo, probris saturatus
Nec minaris, Domine.

30. Iesu, tuae mortis rei
Te viderent cum Iudaei,
Sugillose purpuratum,
Spinis caput coronatum,
Patentem ludibrio,
Feri canes ac nefandi
Clamant omnes voce grandi,
Nihil habe, praeses, morae
In damnando seductore
Caesaris contrario.

31. Victus praeses hoc sermone
Caeca prorsus ratione
Iudaeorum paret votis
Manibusque aqua lotis
Finem dat sententiae.
Iam tunc, Iesu, quos pavemus,
Ut doctores tolleremus,
Te fecisti nobis ducem
Baiulando tibi crucem
Ad locum Calvariae.

32. Patet ordo rei gestae,
Fit concursus plebis maestae,
Mulieres lamentantur,
Agni membra [con]clavantur,
Cruci dum affigeris.
Hoc e mundo nos transire,
Phase novum esurire
Ut doceres, Iesu bone,
Rebus loquens non sermone,
Extra portam pateris.

33. Crucifixus inter reos
Dissolvebas nexus meos,
Caelo, terris et inferno
Deus vivens ab aeterno
Factus es spectaculum.
Ibi stabat illa una,
Quam miratur sol et luna;
De dolente plus dolebas.
Quam amarum, quod bibebas
Passionis poculum!

34. Botrus Cypri, o dilecte,
En, levaris crucis vecte,
Ut premaris prelo mortis,
Sanguis tuus potus fortis,
Pias mentes debrians.
Hunc degustat qui cruorem
Castae mentis per saporem,
Solus novit, quid sit amor,
Sine sono cordis clamor
Illi semper inhians.

35. Factus paene sum elinguis,
Dum recordor uvae pinguis,
Qua profluxit ille sanguis,
Quo necatur vetus anguis,
Cum devote bibitur.
Deus in Iudaea notus,
Quem non capit mundus totus,
Carnis nostrae sacco tectus,
Ligno crucis, en, subvectus,
A suis non noscitur.

36. Stant fixuris pedes fracti,
Scissi clavo et compacti
Cornu dextrum altae crucis
Dextram ligat magni ducis
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

37. . . . .
. . . .
. . leno riget laeva
Tui noxa, mater Eva,
Rivi fluunt sanguinis.
Sic clavatur corpus vitae,
Perforatur latus mite,
Vultus fugit pulchritudo,
Dei latet furtitudo,
Poena patet hominis.

38. Litus hoc in poste sanguis,
Hoc in palo pendens anguis,
Vestis Ioseph cruentata,
Cruorosa patri lata
Signabat negotium.
Vervex olim hoc in sente,
Hoc Elias in torrente,
Pecus legis hoc mactatum
Sub figuris obvelatum
Monstrabat mysterium.

39. Sic prae sole speciosus,
Sic prae luna luminosus,
Pax excedens omnem sensum,
Lumen purum et immensum
Tenebris obvolvitur.
Umbra carens clara dies,
Sine cura vera quies,
Lumen verum animarum
Veritate tenebrarum
Sic ecclipsim patitur.

40. Pallet splendor, marcet rosa,
Forma sordet animosa,
Corpus livet laceratum,
Plagis, clavis cruentatum,
Totum tenet vilitas.
Tacet sermo blandi oris,
Silent verba praeceptoris,
Infirmorum cessant curae,
Sed in hora mortis durae
Non cessavit caritas.

41. Cum acetum degustasses,
Patri caput inclinasses,
Exspirando, dulcis Iesu,
Pro unius pomi esu
Mortem crucis toleras.
Opus grande, forte, vivum,
Dans amoris incentivum,
Incentivum das amoris,
Quo tu, Iesu, fons dulcoris,
Mentes tibi foederas.

42. Iam cor meum ingemisce,
Virtus mea contremisce,
Lacrimarum fontes funde,
Plange, clama, pectus tunde,
Dole sine termino.
Vide functos suscitari,
Vide solem obscurari,
Tenebrari mundum, caelum,
Scindi petras, scindi velum
Moriente Domino.

43. Iesu, puer amorose,
Flos camporum pretiose,
Vincens nivem liliorum,
Tibi cedit lux caelorum,
Stellis es fulgentior.
Rosa rubens veri roris,
Flos amoene, flos decoris,
Luce premis omne clarum,
Solem damnans tenebrarum
Longe speciosior.

44. Dulcis super mel et favum,
Amor nihil amans pravum,
Dulcor suavis, sed experto,
Felix ille, qui pro certo
Experiri meruit.
Degustanti dulcor suavis,
Sed ignotus corde pravis,
Caritatis dulcor mirus,
Omne mortis sanans virus,
Quod ex Adam profluit.

45. Iesu bone, mitis agne,
Homo dulcis, Deus magne,
Gestu mitis spiritali,
Omni mole corporali
Longe es praestantior.
Odor tuus [odor] vitae,
Quem exhalat pectus mite,
Suavitatem vincens florum,
Omne genus pigmentorum,
Balsamo fraglantior.

46. Hunc designat mos pantherae,
Quam sequuntur omnes ferae,
Quas demulcet odor suavis,
Solus draco flatu gravis
Torpet et emoritur.
Hoc ferarum miro more
Post te currit in odore
Cor flammatum vi amoris,
Quod delectat nihil foris,
Sed te solo pascitur.

47. Nunc, o Iesu, tante, talis,
Fac me vitae immortalis
Coheredem tecum esse,
In extrema illa messe
Gaudere manipulis.
Suscitatum sono tubae
Rapi sursum fac in nube,
Fac discussum non damnari,
Tecum semper gratulari
Saeculorum saeculis.

Cod. Graecen. 1121. saec. 14. — 11, 1 Ista. — 19, 7 Lies viri cuncti? — 45, 4 molle. — 45, 7 Quem exaltat.

57. De Passione Domini.

1. Iesu, princeps maiestatis,
Fons perennis pietatis,
Angelorum Domine,
Qui de caelis descendisti
Atque nasci voluisti
Ex Maria virgine.
Ad te, pie Iesu clemens,
Clamat hic peccator gemens
Sub peccati pondere,
Pande sinum pietatis,
Ut trementem pro peccatis
Digneris suscipere.

2. Iesu, cuius gloriosa
Faciesque speciosa
Prae cunctis describitur,
Sputis foedis impiorum
Alapisque nefandorum
Hominum exponitur.
Per hanc miram bonitatem,
Quae te tantam pravitatem
Fecit non abnuere,
Mihi faciem beatam,
Civibus supernis gratam,
Digneris ostendere.

3. Iesu, cuius venerandum
Caput, cunctis adorandum
Beatis spiritibus,
Spinis dire coronatur,
Quarum totum cruentatur
Saevis punctionibus,
Ad me vultum bonitatis
Oculosque pietatis
Digneris convertere,
Ut mens intus illustretur,
Et affectus consoletur
Vultus tui sidere.

4. Iesu, dulcis spes reorum,
Qui pro statu salvandorum
Flevisti piissime,
Per hunc fontem pietatis,
Quo ex oculis beatis
Fundebantur lacrimae,
Precor, quidquid vitiorum
Visus traxit oculorum
Digneris absolvere,
Ut reatus ex hoc flere
Mereamur et cavere
Vana tuo munere.

5. Iesu, cuius aures purae
Patienter gentis durae
Tulere convicia,
Quidquid auditu reatus
Iam contraxi, miseratus
Tu clementer expia;
A nocivis cohiberi
Fac auditum et foveri
Tua semper gratia,
Ut discretus sit et prudens,
Vana iugiter excludens,
Admittat utilia.

6. Iesu, cuius odoratus
Nullo prorsus maculatus
Comprobatur vitio,
Dele, quidquid odorando
Cor commisit et mundando
Pie fove gaudio;
Vitiosi nil odoris
Poenis exigat foetoris
Gehennalis, Domine,
Sed mens, sensus a peccati
Sorde prorsus expiati
Sint in tuo nomine.

7. Iesu, salus animarum,
Potum fellis qui amarum
Gustans in patibulo
Et potare renuisti,
Dum te patri obtulisti
Hostiam pro populo,
A reatu, quem edendo
Perpetravi seu bibendo,
Me clementer expia,
Gulae culpa sit deleta
Et donante te discreta
Regar abstinentia.

8. Iesu dulcis, qui docendo
Plebem precesque fundendo
Reserasti labia,
A peccatis labiorum
Munda mentem ac verborum
Sorde tua gratia;
A nocivis fac silere
Linguam meam, sed docere,
Verba vera promere
Da doctrinae veritatis
Precibusque [tibi] gratis
Iugiter insistere.

9. Iesu bone, qui sacratas
Manus clavis perforatas
Extendens in arbore
Rivos fudisti cruoris,
Quem eduxit vis amoris
Ex sincero corpore,
Per cruorem hunc sacratum
Omnem dilue reatum
Quem contraxi manibus,
Da ut factis vitiosis
Emundatus fructuosis
Insistam operibus.

10. Iesu pie, qui beatos
Pedes cruci conclavatos
Irrigasti sanguine,
Per dolores, quos tulisti,
Et cruorem, quem fudisti,
Rogo, dulcis Domine,
Omni munda cor excessu,
Quem contraxi pedis gressu
Sive pravis moribus,
Aufer viam pravitatis,
Iter pandens veritatis
Meis semper gressibus.

11. Iesu, veri fons amoris
Et totius mel dulcoris,
Qui ex pio latere
Nostrae pretium salutis
Sacramentumque virtutis
Dignaris educere,
Dum mucrone perforatur,
Amor cordis declaratur
Lateris foramine,
Et ex fonte pietatis
Unda verae sanitatis
Effluit cum sanguine.

12. Iesu, tuam pietatem
Per hanc miram caritatem
Deprecor attentius,
Omnes cordis emundare
Sordes clementer dignare
Intus et exterius;

Vis amoris vehementer
Cor accendat, ut frequenter
Producat suspiria,
In te semper delectetur
Atque tua visitetur
Saepius praesentia.

13. Iesu, dulce medicamen,
Esto cordis consolamen
Pietatis gratia,
Mentis da tranquillitatem
Atque veram puritatem
Cum pia constantia,
Cogitatus, intellectus,
Motus, sensus et affectus
Tua providentia
Incessanter foveantur,
Ad te semper dirigantur
Cordis desideria.

14. Iesu, dulcis mi salvator,
Pius orbis reparator,
Qui mira clementia
Corpus tuum venerandum
Tradidisti cruciandum
Ad crucis supplicia,
Potestatem praebens pravis
Laniandi membra clavis
Durisque verberibus,
Corpus sinens sic artari,
Ut valerent numerari
Ossa cum lateribus.

15. Iesu clemens, ob amorem,
Dirae mortis qui dolorem
Te fecit suscipere,
Tuam quaeso pietatem,
Meam dele pravitatem
Bonitatis munere;
In adversis patientem,
In dolore fac gaudentem
Tua me clementia,
In secundis temperatum,
In maerore non turbatum,
Laetum in iniuria.

16. Iesu, fons dilectionis,
Iugem tuae passionis
Da mihi victoriam
Fideique firmitatem
Et perfectam caritatem
Speique fiduciam,
Fac me vitiis mundatum
Et virtutibus ditatum
Post praesens exsilium
Ad iucundum beatorum
Civiumque supernorum
Venire consortium.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 2445.

58. Carmen de Passione Domini.

1. Ad honorem nominis
tui, Iesu Christe,
Passionis ordinem
liber tradit iste,
Sicut rei seriem
dant evangelistae,
Narrando supplicia
dulcis agonistae.

2. Iesus in Bethania
castello cenabat,
Discumbente Lazaro
Martha ministrabat,
Christi caput ungere
Maria curabat,
De quo Iudas proditor
dolens murmurabat.

3. Post asello vehitur,
ut rex honoratur,
Praenoscens excidium
urbis lacrimatur,
Vendentes eiciens
templum veneratur,
Sero circumspiciens
a nullo vocatur.

4. Arescit ficulnea
Domino iubente,
Quae nil praeter folia
protulit, repente,
Adducunt adulteram
proceres non lente,
Sed recedunt singuli
Domino scribente.

5. De die iudicii
protrahit sermonem
Suumque discipulis
praedicit agonem,
Pharisaei sitiunt
Christi passionem
Et cum scribis conferunt
necis unionem.

6. Tunc coetum pontificum
princeps congregavit,
Adest Iudas temere,
quem nemo vocavit,
Salvatorem vendere
miser non expavit,
Opportuni temporis
moras exploravit.

7. In grandi cenaculo
pascha manducatur,
Quo ritus legalium
rite terminatur,
Pedes lavans servulis
rex humiliatur,
Et corpus dominicum
cunctis dispensatur.

8. Futurorum praescius
sciens proditorem
Turbatis discipulis
narrat hunc tenorem:
Unus de duodecim
tradet redemptorem;
Mentes innocentium
incurrunt timorem.

9. Ministrum nequitiae
Iohanni detexit
Per buccellam liquidam,
quam Iudae porrexit,
Qui repletus daemone
Christum linquens exit,
Ad malorum complices
Concite perrexit.

10. Caritatis mutuae
revelans doctrinam
Amanti discipulo
praedicit ruinam,
Cui post lapsum veniae
confert medicinam,
Hinc honorant laudibus
faciem divinam.

11. Tunc egressus adiit
montem olivarum,
Orans patrem repetit
transitum poenarum,
Sudor stillat sanguinis
instar lacrimarum,
Somnolentos increpat
custos animarum.

12. Venientem populum
verbo mox prostravit,
Mitis agnus osculum
Iudae non negavit,
Clientis auriculam
Petrus amputavit,
Sed hunc Iesus dulciter
tangendo sanavit.

13. Velut lupi saeviunt
agnum vincientes,
Trahunt, trudunt, feriunt
plagas inferentes,
Fugiunt discipuli
solum relinquentes,
Unus spreta sindone
evasit tenentes.

14. Ad Annam pontificem
cohors Iesum duxit,
Agnitus pontifici
Petrum introduxit,
Qui negando Dominum
turpiter defluxit,
In se tandem rediens
casum flendo luxit.

15. Praetendens calumniam
Annas sciscitatur,
Quem et Christus dulciter
respondens adfatur,
Manu caedens Dominum
servus dedignatur,
Dum a cunctis Dominus
tacens criminatur.

16. Annas Iesum Caiphae
misit alligatum,
Quo necis concilium
erat congregatum,
Falsum testimonium
iniuste prolatum
Producunt in medium
contra Dei natum.

17. Velatur, conspuitur
facies beata,
Palmis, pugnis caeditur,
quem gens scelerata
Morti tunc adiudicat
de cunctis ingrata,
Iesum tradens praesidi
nocte iam fugata.

18. Ductus paenitentia
traditor accessit,
Triginta argenteos
iaciens recessit,
Desperans de venia
guttur fune pressit,
Aes relatum pauperum
sepulturae cessit.

19. Ad Pilatum dirigunt
ingentem clamorem:
Hunc perde celerius
gentis subversorem,
Qui captare satagit
regium honorem
In tributis arguens
Romanorum morem.

20. Praeses non inveniens
causam condemnandi
Iesum dat examini
Herodis nefandi,
Alba veste tegitur
cum despectu grandi,
Pilato remittitur
in signum amandi.

21. Uxor suadet praesidi,
iustus ne laedatur,
Barrabas dimittitur,
Iesus flagellatur,
Amicitur purpura,
spinis coronatur,
Crucifige crebrius
plebs vociferatur.

22. Postquam manus laverat
praeses sceleratus,
Iesus crucem baiulat
poenis fatigatus,
Simon tollit postea
sed angariatus,
Ut seipsas defleant,
flentes est adfatus.

23. Cum duobus ducitur
ad locum poenarum,
Crucifixo poculum
propinant amarum,
Tunc dimitti postulat
crimen lanistarum,
Vestis sorte tollitur,
pars induniarum.

24. Cruci scribens titulum
adfixit Pilatus,
A scribis illuditur
cruci conclavatus;
Pendens hinc blasphemiam
loquitur damnatus,
Quem sodalis increpans
prorsus est salvatus.

25. Matrem tunc maestitiae
Iohanni commisit,
Soli lumen defuit,
vocem cum emisit,
Deus meus, clamitat,
ut quid me dimisit?
In agone positum
turba stans derisit.

26. Consummatis omnibus
Sitio clamavit,
Cui fel per spongiam
miles propinavit,
Lacrimando spiritum
patri commendavit,
Lassatus doloribus
clamans exspiravit.

27. Velum templi scinditur,
petrae dividuntur,
De sepulcris mortui
post egrediuntur,
Visis tot miraculis
multi compunguntur,
Mulieres sedulae
flentes adfliguntur.

28. Crura frangunt ceteris
corpora tollentes,
Ossa tamen Domini
non comminuentes,
Latus Christi perforant
lancea pungentes,
Unda, sanguis profluit
mundans omnes gentes.

29. Ioseph Deum metuens
corpus postulavit,
Nicodemo complice
pigmentis stipavit,
In sepulcro posuit,
quod saxo signavit
Princeps, ad custodiam
milites locavit.

30. Iesu benignissime,
tuum cruciamen
Largiatur tristibus
optatum solamen,
Mihi tuo famulo
praestet adiuvamen,
Laudem te per saecula
saeculorum. Amen.

Orat. ms. Tegurinum saec 15. Clm. Monacen. 19353. A. — Orat. ms. Pollingense saec. 15. Clm. Monacen. 11917. B. — Orat. ms. Wengense anni 1492. — Clm. Monacen. 21313. C. — Orat. ms. Nicolai Muffel Nurembergen. anni 1492. Cod. Sigmaringen. 23. D.

1, 4 tradit liber D. — 1, 7 sq. fehlen D. — 2, 8 dolens fehlt D. — 4, 4 pertulit D. — 5, 7 construunt D. — 6, 1 Cum coetum A. — 7, 3 Qui C. — 8, 6 tradit A. — 9, 1 Ministri nequitiam D. — 9, 5 repletur A. — 10, 2 eructans doctrinam CD. — 10, 4 praedixit D. — 10, 7 sq. fehlen D. — 11, 1—4 fehlen D. — 12, 1 Saevientem A. — 13, 2 vincentes D. — 14, 8 causam C. — 15, 7 Tunc a cunctis D. — 16, 2 transmisit ligatum CD. — 18, 3 Dragmata argenteos A. — 19, 5 captare nititur D. — 21, 5 Induitur D. — 23, 2 loca D. — 23, 5 Dimitti post clamitat C. — 23, 8 induciarum D. — 24, 3 Ascribens illuditur D. — 24, 5 huic C. — 25, 1 maestissimam D. — 25, 3 Solis lumen deficit D. — 25, 5 clamitans C. — 27, 5 fehlt C. — 28, 3 tantum D. — 28, 5 sq. fehlen D. — Nach Str. 28 schiebt C ein:

De cruce deponitur hora vesperarum
Salvator mundi gubernatorque polorum,
Sustinens haec omnia salus peccatorum,
O homo, tu causa es omnium illorum.

Str. 30 fehlt CD; letzteres hat an ihrer Stelle die folgende Strophe:

Hanc da, Christe, omnibus tuam passionem
Devote legentibus non ferre mucronem
Extremi iudicii, quorum ad agonem
Assis tui tribuens vultus visionem.

In D ist das ganze Gedicht in sehr ungleichen Abschnitten auf Tagzeiten verteilt. Vor Str. 8 steht *Sero*, vor Str. 10 *Nocte*, vor 12 *Media nocte*, vor 16 *In Galli cantu*, vor 18 *Ad Primam*, vor 20 *Ad Tertiam*, vor 23 *Ad Sextam*, vor 26 *Ad Nonam*, vor 28 *Ad Vesperas*, vor 29 *Ad Completorium*. Diese Einteilung ist eine spätere und willkürliche.

59. De Passione D. N.

1. Coepit Iesus esse maestus,
Dum instaret passio,
Et discipulis conquestus:
Est nunc, dicens, nimio
Spiritus mihi molestus
Ad mortem prae taedio.

2. Orans post in agonia
Stillas sudat sanguinis
Ex fervore ne in via
Positi certaminis
Torpeant, sed melodia
Ferveant precaminis.

3. Iudas adiens Iudaeos:
Quantos, inquit, dabitis
Nummos mihi, nunc ad meos
Usus et, quem quaeritis,
Tradam, qui ritus Hebraeos
Calcat novis monitis.

4. Et accedens dedit signum:
Cui, dicens, osculum
Oris dedero benignum,
Hic est, illi vinculum
Innectatis; sed malignum
Clamat se post paululum.

5. Eunt mox ministri mortis
In eum inicere
Manus, qui ut leo fortis
Voluit pro scelere
Mundi mori et de portis
Mortis suos tollere.

6. Et eum comprehenderunt
Ut furem et funibus
Manus eius ligaverunt,
Quae multis virtutibus
Aegros saepe curaverunt
In eorum finibus.

7. Sic ligatum reliquerunt
Noti et discipuli
Et ab eo diffugerunt,
Quem tunc eius aemuli
Cum clamore susceperunt
Iudaeorum populi.

8. Primo minant comprehensum
Ad summum presbyterum,
Caritate sic incensum
Pro salute cinerum,
Ut pro eis mortis pensum
Sumat super umerum.

9. Annas primus, quo est ductus,
Ut eum discuteret,
Quaerit, ubi sit instructus,
Ut hanc novam sereret
Doctrinam, et quales fructus
Imitator sumeret.

10. Petrum una est agressa
Ancilla in atrio:
Tua, dicens, est expressa
Cum Iesu communio;
Iurat voce non compressa:
Iesum, inquit, nescio.

11. Unus ibi ministrorum
Alapam cum iurgio
Dedit regi saeculorum,
Alii in odio
Palmas dant in genas, quorum
Probra fert cum serio.

12. Ad principem sacerdotum
Caipham et destinat
Annas Iesum, quem nil motum
Si Christus examinat
Sit, quem vere sanctum totum
Lex venturum nominat.

13. Ibi falsi testes multi
Contra Iesum veniunt,
Nulla veritate fulti
Crimina obiciunt
Plurima nefanda stulti,
Quae probare nesciunt.

14. Princeps suas laceravit
Vestes et blasphemia
Iesum tandem inculpavit
Tunc coram frequentia
Irridensque demonstravit
Dignum contumelia.

15. En, blasphemiam audistis,
Inquit, quid nunc faciam
Ei, qui plebem, ut scistis,
Terret per fallaciam?
At in eum mox pro istis
Mortis dant sententiam.

16. Quidam eum mox caedebant
Colaphis, cui pridie
Ramos in via sternebant
Arborum et curiae
Israel ducem dicebant,
Quod est et rex gloriae.

17. Alii et conspuebant
Hunc cum ignominia
Nec ad mentem reducebant,
Quae fecit, magnalia,
Ob quae ut Deo debebant
Iure sacrificia.

18. Sic et quidam indignati
Eius dant in facie
Palmas, quam omnes beati
Amant sine satie
Videre, quam et damnati
Contremiscunt anxie.

19. Alii conspuunt vultum
Plenum reverentia,
Quem desideravit multum
David rex, sed inscia
Turba velat ut sepultum
Et lapsum memoria.

20. Et in faciem caedentes:
Quis te ferit? inquiunt
Prophetiza, deridentes,
Christe, caeci nesciunt,
Quis futurus inter gentes
Sit, quem sic despiciunt.

21. Post hoc praesidi Pilato
Vinctum tradunt Dominum,
Qui carnem sine peccato
Praeter morem hominum
Sumpsit de intemerato
Alvo non vi seminum.

22. Et silentem accusabant
Senes et presbyteri,
Quod ab eis discrepabant
Mores eius superi,
Sed, quos illi non amabant,
Amplexi sunt posteri.

23. Ad Herodem comitatum
Turbis et militibus
Praeses misit, quod et gratum
Ei fit a pluribus,
Cum audisset tam vulgatum
Signis et virtutibus.

24. Multis sed interrogatum
Herodes sermonibus
Nil loquentem et paratum
Mori pro peccantibus
Sprevit, quod sibi adfatum
Non dat nec clientibus.

25. Stabant ibi sacerdotum
Principes invidia
Pleni scribaeque per totum
Accusantes varia
Probra ferentesque notum,
Nulla fecit talia.

26. Rex indignans eum sprevit
Cum suo exercitu,
Nec sic furor conquievit
Eorum cum fremitu,
Immo maior semper crevit
Tumultus cum strepitu.

27. Atque illum ad derisum
Alba veste induit,
Nesciens, quod paradisum
Cum patre constituit,
Sed quod caeco nato visum
Dedit, scire potuit.

28. Post Herodes ad Pilatum
Remisit ut fatuum
Verbum Dei incarnatum,
Quod non venit vacuum,
Sed per ipsum est monstratum
Iter caeli arduum.

29. Unum vinctum, quod per mare
Gens Hebraea transiit
Sicco pede, festo dare
Solet praeses, petiit
Barrabamque tunc servare,
Et a vinclis exiit.

30. Quem daemones sunt testati
Deum, praeses tribuit
Iudaeorum voluntati,
Quem cocco plebs induit
Irridens, sed deitati
Talis vestis congruit.

31. Tunc Pilatus apprehendit
Et flagellat Dominum,
Turba quem ad hoc incendit
Impiorum hominum,
Eos quia reprehendit
Et arguit criminum.

32. Milites totam cohortem
Vocant ad spectaculum
Purpuraque regem fortem
Induunt, qui saeculum
Condidit nec ipsam mortem
Pavet nec periculum.

33. Et coronam post de spinis
Eius sacro capiti
Plectunt, cuius regni finis
Nullus est, sed additi
Sunt gentes cum inquilinis
Ei post ac subditi.

34. Et in dextra pro regali
Sceptro dant arundinem
Illudentes servi mali,
Si suam formidinem
Monstrasset, in animali
Reliquisset neminem.

35. Ave, tunc, rex Iudaeorum,
Incurvando genua
Dicunt iuriendo, quorum
Ad regna perpetua
Quosdam vocat illusorum
Et ad morum ardua.

36. Et alapis quidam dare
In genis virgineis
Audent, ad quas anhelare
In hortis et vineis
Solet sponsa, cum cubare
Vult in stratis roseis.

37. At in vultum speciosum
Prae filiis hominum
Sputum alii caenosum
Iaciunt et Dominum
Caeli, terrae gloriosum
Ludunt atque fluminum.

38. Caput sacrum perforatum
Spinarum acumine,
Laceratum, cruentatum
Feriunt arundine,
Quod plus melle meditatum
Pascit cor dulcedine.

39. Iesum praeses purpuratum
Foris ducit inquiens:
Ecce, homo, castigatum
Quem vidistis totiens,
Nullum in eo reatum,
Ecce, sum reperiens.

40. Cum vidissent ergo eum
Servi et pontifices,
Clamant: crucifige reum,
Qui decepit simplices,
Ut credant hunc esse Deum,
Quem adorant supplices.

41. Praeses mox in criminali
Sede ad iudicium
Sedit tunc pro tribunali
Et fecit scrutinium
A Iesu, quod si quid mali
Egit, det indicium.

42. Post, ut crucifigeretur,
Iesum servis tribuit
Caesum virgis, nec miretur,
Ita quia voluit,
Ut scriptura impleretur
Vatum, quae hoc docuit.

43. Et in dorso suo lignum
Ad locum Calvariae
Ferens exiit, ut signum
Fieret militiae
Christianis et in dignum
Monimen victoriae.

44. Sed dum iret fatigatus
Curvatus sub onere,
Simon Cyrenensis natus
Crucem Iesu tollere
A militibus artatus
Est post eum propere.

45. Cum ad locum pervenerunt,
Suis eum vestibus
Nudant et cum detraxerunt,
Ut sat liquet omnibus,
Rivi sanguinis fluxerunt
Novi de vulneribus.

46. Extendentes sic ruperunt
Membrorum compagines,
Ad crucem quod potuerunt
Numerari ordines
Ossium, et defecerunt
Inferi tunc cardines.

47. Et cruci sic adfixerunt
Summum regem gloriae
In loco, quem elegerunt,
Qui est mons Calvariae,
Et mox Satan corruerunt
Cornua superbiae.

48. Tunc est clavo perforata
Manus eius dextera,
Per quam cuncta sunt creata,
Caeli, terra, sidera,
Cuius tactu et prostrata
Reviviscunt funera.

49. Est sinistra terebrata
Manus pariformiter,
Unde fluunt delicata
Unguenta, letaliter
Sauciorum per peccata
Curatura pleniter.

50. Et pes dexter penetratus
Est clavo crudeliter,
Per quem nobis est monstratus
Cursus, quo celeriter
Ad virtutum caelibatus
Pertingatur dulciter.

51. Pes sinister iaculatus
Fuit consimiliter,
Et ex eius plaga latus
Sanguinis suaviter
Manat rivus, quo plagatus
Languens fit feliciter.

52. At in altum levant crucem,
Et pedum confractio
Fit ac manuum, et ducem
Sic obfuscat passio,
Ut eum non veram lucem
Crederet tunc contio.

53. Duos nequam adpenderunt
Ad crucis patibulum
Hinc et hinc et statuerunt
Medium, qui saeculum
Salvat, quod tunc nescierunt,
Cernunt post ad oculum.

54. Vestes eius diviserunt,
Postquam crucem induit,
Super quibus et miserunt
Sortem, quod non tacuit
Scriptura, sed cecinerunt
Psalmi hoc, nec latuit.

55. Super crucem et Pilatus
Adponit hunc titulum:
Iesus Nazarenus natus
Rex est super populum
Hebraeorum, en, damnatus
Perit per patibulum.

56. Sacerdotes et levitae
Cum praetereuntibus
Ridendo dicunt: Venite
De cruce, et omnibus
Esse largitorem vitae
Te patebit gentibus.

57. Orat patrem corde puro
Pro crucifigentibus:
Poenas has pro cunctis duro,
Parce delinquentibus,
Quas et meis post procuro
Electis militibus.

58. Unus blasphemans reorum
Ait: salvos facias
Nos et te, si saeculorum
Rex es, sed delicias
Alter petit beatorum
Post carnis exuvias.

59. Matrem post hoc contemplatus
Commendat discipulo
Dicens: Ecce, tuus natus,
Quem pavisti poculo
Lactis, iam est neci datus
Pro salvando saeculo.

60. Heli, pater! circa nonam
Clamat voce maxima,
Quid relictus sum et quonam
Me vertam? durissima,
En, crux premit, sed me ponam,
Ut sim mundi victima.

61. Morti proximus clamavit
Auctor saecli: Sitio.
Quidam spongia potavit
Eum mox in odio
Aceto, quod ante David
Inquit in psalterio.

62. Cum in eo iam impleta
Prophetarum carmina
Fuissent atque deleta
Orbis foeda crimina,
Cuncta, inquit, sunt completa
Et destructa numina.

63. Voce magna post clamavit:
Pater, reddo spiritum
Meum tibi, quem efflavit;
Mox eius interitum
Terra tremit, et sol pavit,
Quod it se absconditum.

64. Latus eius lanceavit
Unus et fons sanguinis
Et aquae evaporavit
Statim, qui dulcedinis
Dat copiam; qui amavit,
Scit vim huius fluminis.

65. Ioseph adiens Pilatum,
Nobilis decurio,
Corpus postulat beatum
Iesu et sudario
Involvit exanimatum
Lotum atque fluvio,

66. Speciebus et conditum
Reponit in tumulo
Iuxta gentis suae ritum
Cum maeroris cumulo,
Quod it miles custoditum,
Ne tollatur clanculo.

67. Cum vexillo triumphali
Crucis mox ingreditur
Infernum, et tremunt mali
Spiritus, quod rapitur
Praeda vetusta vi tali,
Et carcer confringitur.

68. Suos ex averno raptos
Paradiso intulit,
Quos ad hoc effecit aptos
Passio, quam pertulit
In cruce, quos Adae captos
Crimen illuc depulit.

69. Tertia surrexit die
Resumens cum gloria
Corpus, quod venter Mariae
Salva pudicitia
Fudit, et hic cibus viae
Est et patris hostia.

70. Suae resurrectionis
Plura dat indicia
Monstrans, quod corruptionis
Non foret obnoxia
Caro, quae contagionis
Nulla traxit vitia.

71. Terra tremens hanc monstravit
Et cum luce veniens
Angelus, qui consternavit
Custodes aperiens
Tumbam, quam non reseravit
Dominus egrediens.

72. Magdalenae propalavit
Vivere se primitus,
Dehinc Petro, qui negavit,
Noxam donans penitus,
Ceteris post, quos adflavit
Rore sancti spiritus.

73. Monstrans eis intellectum
Mysticum, qui latuit
In scripturis et, quod tectum
Prius est, apperuit,
Caritatis et affectum
Dulcem illis tribuit.

74. Et cum eis manducavit,
Ne nutarent amplius,
Clausis seris et intravit
Inter eos medius
Stans, a quibus declaravit
Momento velocius.

75. Ad pedes, manusque latus
Thomas adhuc dubius
Palpandum est invitatus
Et fatetur ocius,
Quod est homo vere natus
Et Deus eximius.

76. Ad montem et evocavit
Demum omnes pariter,
Quos in fide confirmavit,
Ut eant celeriter
Mandans, id, quod praedicavit,
Mundo narrent taliter.

77. Quadraginta iam exactis
Diebus ad aethera
Tendens implet cataractis
Gratiarum viscera
Suorum, linquens in pactis
Potiora munera.

78. Prius tamen manducavit
Cum eis et tingere
Lymphis omnes destinavit
Baptismi et pellere
Daemones, ut, quod paravit,
Regnum possent capere.

79. Super omnes tunc ascendit
Caelos et ad dexteram
Patris cum palma pertendit
Relinquendo liberam
Sponsam suam, quam defendit
Conterendo viperam.

80. Iubilantes angelorum
Coetus omnes obviant
In lyris et canticorum
Odis, ut recipiant
Regem cum turma captorum
Et consortes faciant.

81. In effigie virorum
Ex his duo fratribus
Dicunt, quod Iesus, polorum
Rex, ostendet omnibus
Se in fine saeculorum
Sicut tunc in nubibus.

82. Cum in unum praestolantes
Promissa caelestia
Convenissent et orantes
Essent hora tertia,
Venit flatus super stantes
Vehemens a gloria.

83. Unde plenum deitatis
Fit ipsum cenaculum,
In quo sedent, caritatis
Dans eis igniculum,
Et loquuntur linguis datis
Diversis ad populum.

84. Turba concurrens stupore
Plena hos pronuntiat
Ita musti ex fervore
Eloqui, cum nesciat,
Vinum esse, quod [ex] rore
Sacri flatus veniat.

85. Illo mero iam madentes
Inferre mysterium
Trinitatis inter gentes
Parant, improperium
Iesu et dogma docentes
Et latum imperium.

86. Tuae sacrae passionis
Et vitae memoriam
Fac habere nos cum donis
Tuis nunc per gratiam
Ac supernae stationis
Regnum post et gloriam.

Cod. Silvae S. Martini prope Geraldimontem saec. 15. Cod. 7961 der k. und k. Familien-Fidei-Kommifsbibliothek in Wien. — 13, 6 probari. — 27, 5 Et quod. — 64, 3 evaporarunt.

60. Oratio de passione Domini et de compassione B. V.

1. O Iesu, rex caelice,
Clamose coram iudice
Es accusatus absque re
Perpessusque pacifice.

2. O Maria, tuum natum
Pertulisti flagellatum,
Multis poenis tribulatum,
Morte quoque vulneratum.

3. O Iesu dulcissime,
Cui osculum mitissime
Dabasque paratissime,
Te morti dedit pessime.

4. O Maria, dum fit natus
Tuus hasta perforatus,
Transit ensis acuatus
Poena nati tuum latus.

5. O Iesu, quam vultu tristi
Tuam matrem inspexisti!
Quam Iohanni commisisti,
Quando crucem ascendisti.

6. O Maria, quam flevisti
In extasimque cecidisti,
Quando mortuum aspexisti,
Cuius mater exstitisti!

7. Quare me in hora mortis
Erue de portis mortis,
Iesu, tu, Maria fortis,
Iunge me supernis portis.

Collect. ms. Gottwicen. saec. 14. [et 15]. Cod. Gottwicen 192. A. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19636. saec. 15. B. — 1, 1 O fehlt B. — 3, 3 percitissime B. — 4, 1 sq. O Maria dum tuus natus Hasta fuit perforatus B. — 5, 4 Cum in cruce pependisti B. — 6, 3 Quando mortem A. — 7, 2 fehlt B.

61. Ad Faciem Domini.

1. Ave, florens vultus Christi,
Sputa pro me suscepisti,
O decora facies,
Rogo, ut non avertaris
A me, sed intuearis
Centies et milies.

2. Ave, caput inclinatum,
Despective coronatum
Spinis infidelium,
Plagis multis perforatum
Circumquaque cruentatum,
Exemplar humilium.

3. Ave, Christe, dulcis frater,
Qui nos lactas velut mater
Corporis vulneribus,
Nobis lac tu produxisti,
Quando sanguinem fudisti
De palmis et de pedibus.

4. Ave, qui plantationem
Per tuam oblationem
Pro me patri exhibes,
Cruce, clavis et cruore,
Spinis, lancea, livore
Eius iram cohibes.

5. Ave, Christe, qui dormisti,
Soporatum suscepisti,
Tibi laus et gloria,
Culpam dele passione,
Tua resurrectione
Confer vitae gaudia.

6. Ave, Iesu, qui solamen
Reis praebes et iuvamen
Relaxando vitia
Et regnando das renatis,
A reatu expurgatis
In perennem gloriam.

Orat. ms. Harlemense saec. 15. Cod. Treviren. 493. — 3, 1 dulce. — 3, 4 lactu. — 6, 4 Lies Et regnare das? — 6, 6 Lies: in perenni gloria?

62. Ad Faciem Domini.

1. Ave, florens vultus Christi,
Pro me sputa suscepisti,
O decora facies!
Rogo te, ne avertaris,
Sed ut me intuearis,
Hostis fugans acies.
Salve, splendor, quem fuscavit
Fletus, decor, quem foedavit
Livor atque macies!
Te rogamus ex affectu,
Tuo pio nos respectu
In aeternum saties.

2. Candor lucis tu supernae,
Clare lucens dies verne,
O superna claritas,
In hac valle lacrimarum
Terge noxas animarum,
Quas paterna caritas
Sanguinem per pretiosum
Et triumphum gloriosum
Genuit, ut paritas
Hominum et angelorum
Esset, da, ut vitiorum
Sit in eis raritas.

3. O quam dulce te videre,
Tibi semper inhaerere,
Speculum laetitiae!
In te salus, virtus, vita,
Bona simul infinita,
Honor et divitiae;
A te semper ut respecti,
Da, servemus iter recti
Normamque iustitiae,
Ut in viis Dei cantent
Omnes, eos nec supplantent
Daemonum nequitiae.

Oration. Lehnin. anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29.

63. Ad Faciem Domini.

1. Ave, facies Iesu Dei,
In te salus nostrae spei,
Te optamus, licet rei,
Perfrui in gloria.

2. Ave, facies illustrata,
Sudore sanguinis rigata,
Sputis nimis deturpata
Magna ex malitia.

3. Ave, facies gratiosa,
Super solem speciosa,
Anxietate tenebrosa
Et cruore livida.

4. Ave, facies benedicta,
Nostra tamen ob delicta
Alapis caesa et adflicta
Ac lacrimis madida.

5. Ave, facies praeclara,
Quae pro nobis in crucis ara
Morte tandem ex amara
Es effecta pallida.

6. Haec cordi meo sit impressa
Per te, Iesu, neque cessa
Hoc cremare indefessa
Tui amoris facula.

7. Ut contemplari possim satis
Post hanc vitam cum beatis
Vultum tuae deitatis
In sempiterna saecula.

Diurn. Misnense imp. Lipsiae 1511 (unter einer Auswahl nicht liturgischer Gebete).

64. Ad Faciem Salvatoris.

1. O vultus amabilis
   Nazareni floris,
Qui Mariae totiens
   delicati oris
Suscepisti oscula,
   plenus es maeroris,
Cum per sputa contrahis
   maculas honoris.

2. Te velant, te lacerant
   manus impiorum,
Gravis ad videndum es
   oculis eorum,
Quibus lumen veneras
   praestare sanctorum,
Margarita, claritas,
   splendor angelorum.

3. Vultum tuum, Domine,
   mihi contemplari
Dulce sit, iniurias
   tuas amplexari,
Tuas contumelias
   hic philosophari,
Tribue proficere
   in hoc exemplari.

4. Quot maxillae alapis
   pro me feriuntur!
Quot verba blasphemiae
   tuis ingeruntur
Auribus! Sic instruor,
   cum ista leguntur,
Arma patientiae
   mihi proponuntur.

Orat. ms. Tegurinum anni 1466. Clm. Monacen. 19991.

65. Salutatio ad Faciem Domini.

O regalis faciei
Forma, summa nostrae spei,
Ave, salve, quae consputa
Es pro nobis et polluta,
A malignis caedi iussa,
Alapata et percussa,
Foeda, sordens, maculosa,
Quamvis multum sis formosa,
Multum pulchra et decora,
Sic, quod gliscunt omni hora
Caeli cives te spectari,
De te quoque satiari;
Quorum merces et corona
Cum sis, eia, nobis dona
Dona tuae pietatis,
Et cum ipsis claritatis
Tuae visu perfruamur,
Qui te modo veneramur.
Lumen vultus tui signa
Super nos, o tu benigna,
O iucunda et amoena
Facies, decore plena,
Nos dignando illustrare,
Sic quod post hanc vitam clare
Te cernamus in caelorum
Regno socii eorum,
Qui te semper speculantur,
Laudant, in te gloriantur.
Quo, tu, Iesu, splendor patris,
Unice Mariae matris,
A beatis adoraris,
Vivis, regnas, gloriaris
Per aeterna et immortalia
Saecula saeculorum.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29.

66. Ad Latus Salvatoris.

1. Salve, plaga sancta
   nostri redemptoris,
Nam ex te fluxit fons
   rosei coloris,
Vera medicina
   totius doloris
Et aeterna requies
   humani laboris.

2. Salve, plaga sacra,
salus peccatorum,
Tu es consolatio
perfecta maestorum,
Grata refectio,
via beatorum,
Pacis fruitio
portaque caelorum.

3. Salve, plaga recens
semper et fecunda,
Emanavit ex te
salutaris unda,
Per quam liberantur
a morte secunda
Cuncti servientes
tibi mente munda.

4. Salve, plaga sancta,
domus requiei,
Tutum refugium,
ancora diei,
Per te purgantur
a crimine rei
Et introducuntur
in conspectu Dei.

5. Salve, plaga rosea,
plena caritate,
Per te fideles animae
sistunt dealbatae,
Sana cunctos homines
de diaboli potestate,
Duri cordis seras
frange, petimus a te.

6. Salve, plaga Domini,
hasta perforata,
Peccatorum crimina
dele, lanceata,
Paradisi porta
est per te reserata,
Caritate iugiter
reple nos beata.

7. Salve, plaga, pulchrum
speculum peccatoris,
Placa nobis faciem
nostri redemptoris,
Quem non offendimus
semel, sed cunctis horis,
Fac nos sequi vestigia
nostri salvatoris.

Orat. ms. Italicum saec. 15. Cod. Londinen. Add. 10826. A. — Orat. ms. Eremitense saec. 15. Cod. Eremiten. 764. B. — Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15 C. — 1, 1 sancta fehlt B; plaga Domini C. — 1, 3 fluxit unda C. — 1, 5 Tu sola medicina C. — 1, 6 totius nostri doloris A; totius languoris C. — 1,7 Ad aeterna B. — 2, 2 desolatorum C. — 2, 3 es fehlt BC. — 2, 4 peccatorum C. — 2, 5 Gratia B. — 2, 7 Salutis fruitio C. — 3, 1 plaga Iesu Christi C. — 3, 2 reis fecunda C. — 3, 3 De qua manet C. — 3, 4 salutis rosa rubicunda C. — 3, 5 liberati C. — 3, 7 obedientes C. — 3, 8 corde munda C. — 4, 1 plaga nobilis C. — 4, 3 Tutumque AC. — 4, 4 fidei C. — 4, 5 purgentur C. — 4, 6 omnes rei C. — 4, 8 ante conspectum C. — 5, 2 plana C. — 5, 3 fideles fehlt B; nostrae animae C. — 5, 5 homines fehlt C. — 5, 6 a diaboli C. — 7, 7 Fac ut sequemur vestigia BC. — 7, 8 nostri fehlt. — C fügt noch folgende zwei Strophen (cfr. folgende Nummer) hinzu:

Salve, vulnus lateris nostri amatoris,
De quo fluxit fluminis fons atque cruoris,
Medicina miseris esto nunc doloris
Sanans simul criminis plagas et erroris.

Salve, plaga vulneris larga et profunda,
Lava multitudinem sordium ac emunda,
Ne laedat in inferis tuos mors secunda,
Sed ad visum numinis fiat mens iucunda.

A bemerkt: „Iohannes papa XXII composuit sequentem salutationem et concessit omnibus devote eam dicentibus XVII annos indulgentiae.“ Ebenso C: „Iohannes papa VIII composuit sequentem salutationem [et] dicentibus concessit diciocto[!] annos indulgentiae.“

67. Ad Latus Salvatoris.

1. Ave, vulnus lateris
   Nostri redemptoris,
Ex quo fluxit fluminis
   Fons sed et cruoris,
Medicina miseris
   Esto nunc doloris,
Sanans simul criminis
   Plagas et erroris.

2. Ave, plaga lateris
   Larga, quam fecunda!
Lava multitudinis
   Sordes et emunda,
Ne laedat in inferis
   Tuos mors secunda,
Sed et visu numinis
   Fiat mens iucunda.

Orat. ms. Caroli V. saec. 16. Cod. Palat. Vindobonen. 1859. A. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. 14/15 B. — 2, 1 plaga vulneris B. — „Innocentius papa hanc orationem quatuor annis plenae indulgentiae dotavit." B. — Vgl. Anmerkung zu Nr. 66.

68. *De Vulneribus Christi.*

1. Omnibus consideratis
Paradisus voluptatis
   Es, Iesu piissime;
In te fons paternitatis
Omnes fructus suavitatis
   Plantavit plenissime;
Passionis tuae fructus
Et cruoris tui fluctus
   Defluens largissime
Finem fecit nostri luctus,
Per hunc infernus destructus
   Gemit amarissime.

2. Triumphale lignum crucis,
Tu seductos nos reducis
   Ad superna gaudia,
Portas pandis verae lucis,
Fauces claudis hostis trucis
   Divina potentia;
Te adoro propter illum,
Qui gregem per te pusillum
   Reduxit in propria,
Orci vectes et sigillum
Confringens per hoc vexillum
   Signa infernalia.

3. Ave, caput inclinatum,
Despective coronatum
   Spinis infidelium,
Multis locis perforatum
Circumquaque cruentatum
   Exemplar humilium;
O corona pretiosa,
Quam cruoris tinxit rosa
   Plasmatoris omnium,
Per te fiat speciosa
Mens humana, mens spinosa
   Declinans in vitium.

4. O fons ave paradisi,
A quo quattuor divisi
   Dulces currunt rivuli,
Per quem daemones invisi
Sunt confracti et elisi
   Et effecti tremuli;
Dulce vulnus laterale,
Inter fontes nullum tale
   Nectar unquam poculi;
Ave, salve, gaude, vale,
Contra venenum letale
   Medicamen populi.

5. Salve, vulnus dextrae manus,
Velut Phison rivus planus
   Miseris scaturiens,
Quod Iudaeus inhumanus,
Inhonestus et insanus
   Fodit Deum nesciens.
Te adoro, te honoro,
Te inquiro, te imploro
   Ut miser iam moriens,
Ut in contritorum choro,
In quo sperans iam laboro,
   Nunquam sim deficiens.

6. Ave tu, sinistra Christi,
Perforata quae fuisti
Clavo perdurissimo,
Velut Gihon effudisti
Rivum tuum, quo lavisti
Nos a morbo pessimo;
Te, o vulnus, adoramus,
Tibi caput inclinamus
Ut fonti dulcissimo,
Per te fiat, ut vincamus
Hostes et ut gaudeamus
In die novissimo.

7. Salve, vulnus dextri pedis,
Tu cruoris rivum edis
Tigri comparabilis,
Per hunc rivum, homo redis
Ad supernae culmen sedis,
Ubi pax est stabilis,
Per hoc vulnus, hoc foramen
Fudit cruoris libamen
Deus impassibilis,
Nobis semper sit solamen
Istud vulnus et iuvamen,
Dum mors adest flebilis.

8. Laevi pedis perforati
Ave vulnus, in quo pati
Deus homo voluit,
Comparandum es Euphrati,
Per te sumus liberati
Nos, quos umbra tenuit;
Dulce vulnus, dulcis clavus
Et cruoris dulcis favus
Per istud efferbuit,
Per te resurgat ignavus,
Emundetur homo pravus,
Qui spem in te habuit.

9. Ave, mater, plasma nati,
Quae vidisti natum pati,
Quis te dolor tenuit!
Non est hoc humanitati
Scire datum neque vati,
Quia nemo potuit;
Prae dolore perforetur
Mea mens et crucietur,
Quae dolorem meruit,
Ne in fine condemnetur,
Sed per poenas emendetur,
Quia carni paruit.

10. Iohannes evangelista,
Tu sacrarii sacrista,
In quo Christus iacuit,
Ne mundus fallat sophista,
Per te mihi dentur ista,
Quae mens supra voluit;
Obsecro te per hunc fletum,
Per dolorem et per metum,
Quo cor tuum tremuit,
Cum videres Deum spretum,
Ut me ducas ad hunc coetum
Quem Christus eripuit.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. A. — Cod. Lambacen. CLXXXVIII saec. 15. B. — Cod. Lambacen. 480. saec 15. C. — Cod. S. Petri Salisburgen. a III 10 anni 1474. D. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. 14/15. E. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Gandaven. 212 (37). F. — Orat. ms. Cantuariense saec. 15. Cod. Londinen. Arundel 318. G. — Orat. ms. Cantuariense saec. 15. Cod. Londinen. Arundel 341. H. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 211. I. — Orat. ms. Anglicanum saec. 15. Cod. Coll. Iesu Oxonien. 32. K. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Coll. SS. Trinitatis Oxonien. 13. L. — Orat. ms. Cistercien. Anglican. saec. 15. Cod. Vatican. Ottobon. 548. M. — Orat. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Vatican. Palatin. 540. N. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Bruxellen. 10776. O. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Bruxellen. 9798 P. — Orat. ms. Brugense saec. 15. Cod. Bruxellen. 4648. Q. — Orationale ms. Tegurinum anni 1467. Clm. Monacen. 19991. R. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 19356. S. — Orat. ms. Anglicanum saec. 15. Cod. Parmen. Palat. 206. T. — Orat. ms. S. Petri Luciliburgen. saec. 14. Cod. Avenionen. 207. U. — Orat. ms. Tegurinum. saec. 15. Clm. Monacen. 19354. V. — Orat. ms. Brigittin Neerlandic. saec. 15. (Privatbesitz). W. — Orat. ms. Cisterciense saec. 15. Cod. Darmstadien. 1228. X. — Orat. ms. saec. 15. Cod. 7977 der k. k. Familien-Fideikommiſs-Bibl. Y. — Orat. ms. Carthusiae Erphes-

forden. saec. 15. Cod. Rossian. VIII 56. Z. — Ferner: Orat. ms. Gallicum saec. 14. ex. Cod. Ianuen. (Miss. Urban.) 31. 4. 9. —

Str. 1 und 10 umgestellt Z; Str. 1—3 fehlen C. — 1, 4 fons pietatis A; puritatis BD. — 1, 9 Deflens Z. — 1, 10 facit W. — 1, 11 Infernus per hunc A; Per hoc infernus BWZ; per haec D. — 1, 12 Gemens A; Sevit amarissime R. — Nach Str. 1 schiebt A ein:

Iesu Christi denudatum
Corpus, salve, quod ligatum
  In columna tremuit,
Quando fuit flagellatum,
Virgis caesum nec (l. sic) reatum
  Nostrum tolli voluit;

Cicatrices remanserunt
Carni Iesu, quam fregerunt
  Ictibus, ut placuit,
Rivi multi defluxerunt
Et membra cruentaverunt,
  Totum corpus maduit.

Str. 2 und 3 umgestellt A; Str. 2 steht hinter Str. 8 D. — 2, 3 deductos Z. — 2, 5 Vinctus [!] patres tu reducis Z. — 2, 8 Qui per te gregem Z. — 2, 9 in patria AWZ; patriam BR. — 2, 10 sq. umgestellt WZ. — 2, 11 Ora vectes B; Mortis ferens et sigillum Z. — 2, 12 Signaris D. — 3, 2 Despectum et coronatum B. — 3, 4 Mille locis D; Mille loris perforatum A. — 3, 8 texit rosa A; cinxit rosa WZ. — 3, 10 pretiosa W. — Str. 4 steht hinter Str. 5 Z; hinter Str. 6 BRW; hinter Str. 8 AD. — 4, 1—6 fehlen C. — 4, 1 Salve, o fons A; Ave, fons D; O fons aquae R. — 4, 4 Per te daemones Z. — 4, 6 Ac effecti Z. — 4, 9 Nectar inquam AW. — 4, 10 Ave, gaude, salve A. — 4, 12 Esto medicina populi A. — 5, 2 Verus rivus Phison W; rivos perlanus Z. — 5, 4 Quod tyrannus B; Quod iudex inhumanus Z. — 5, 7 Te honoro, te adoro A. — 5, 8 fehlt Z. — 5, 9 Ut miser et moriens A. — 5, 10 In quo sperando laboro AZ. — Str. 6 steht hinter 7 Z. — 6, 3 perdurissimo A. — 6, 5 Vinum verum quo lavisti Z. — 6, 6 Nos a malo A; Nos a mortis W. — 6, 7 O te vulnus Z. — Str. 7 steht vor Str. 6 Z. — 7, 2 cruoris vinum WZ. — 7, 4 Per hoc vulnus, homo A; Per hunc vinum Z. — 7, 7 Per hoc vulneris foramen A. — 7, 10 Nobis sit semper Z. — 7, 11 Illud vulnus Z; et foramen W. — Str. 8 steht vor 10 Z. — 8, 1 Christe pedis W; Ave vulnus perforati A. — 8, 4 est D. — 8, 5 Per quod sumus CW. — 8, 6 quos unda tenuit D; quos culpa tenuit W. — 8, 12 In te qui spem Z. — Str. 9 und 10 fehlen W; Str. 9 steht vor Str. 7 Z; Str. 10 folgt auf 8 Z. — 9, 4 hoc fehlt AB; Non est haec Z. — 9, 5 ulli vati Z. — 9, 6 Nullus homo potuit Z. — 9, 8 ut Z. — 9, 11 Sed per fletum A. — 10, 1 O Iohannes Z. — 10, 3 in quo Deus D. — 10, 4 zufista Z. — 10, 5 detur ista Z. — 10, 6 Quae tibi complacuit Z. — 10, 7 Te inquiro per hunc B; Te requiro per hunc Z. — 10, 9 contremuit A.

Oratio sancti Bernhardi de passione Domini B. — Hanc orationem ad quinque vulnera Christi dictavit papa Iohannes XXII et dedit omnibus dicentibus VII annos indulgentiarum X. — Bonifacius papa sextus dedit cuilibet sequentes orationes dicenti in memoriam passionis Iesu Christi viginti diebus continuis ore confesso et corde contrito plenariam indulgentiam et remissionem omnium peccatorum suorum Y.

Vgl. Mone I Nr. 122, eine Bearbeitung dieses Liedes durch Conrad von Gaming; cfr. Anal. III, S. 11. Morel (Nr. 43) hat dieses Verhältnis mifskannt. Ganz entstellt ist Text und namentlich Abteilung bei Roth. Nr. 81.

69. De Vulneribus Christi.

1. Crucifixe Iesu bone,
Me redemptum passione
Iuxta plagas tuas pone,
  Ut te fleam dulciter;

Dulce cum sit de te flere,
Quid erit de te gaudere,
Certe sic est te lugere
  Arrha veri iubili.

2. Verbum, quod est caro factum,
Sextum lustrum post peractum
Tuum ob praeceptum sanctum
Omni parte foederis
Dorsum quoque, pedes, manus,
Sanguis totus, aqua, flatus,
Cuncta dantur morti planctus
Propter mortem hominis.

3. Caput altum conquassatur,
Spinis multis perforatur,
Sputis, palmis exprobratur,
Membrum tuum protegas,
Eia, dextra manus Dei,
Perforata clavo rei,
Iunge tecum actus mei
Meque manu teneas.

4. Manus laeva lapsum leva,
Leva mea facta saeva,
Statuendum parte laeva
Transferas ad dexteram;
O pes dexter salvatoris,
Calles calcans peccatoris
Duc me viam per amoris
Ad amorem spiritus.

5. Tu pes laevus conclavatus,
Gradiendo fatigatus,
Potus, unctus, osculatus,
Gressus meos dirige;
Latus late penetratum,
Sacramentis vas paratum,
His me tuum consignatum
In te fac quiescere.

6. Corpus totum flagellatum,
Demum cruce consummatum
Et sepulcro commendatum,
Cito sed resuscitatum,
Me reum iustifica;
Meae preces non sunt dignae,
Sed tu bonus fac benigne,
Tu qui passus es indigne,
Ne aeterno cremer igne,
Tecum sim in gloria.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Mantuan. E I. 27. — 3, 7 nedus oder aedus Hs. — 4, 6 Cales. — 5, 1 Tu es levus.

70. De Vulneribus Christi.

1. Ave, fructus o Mariae
Et caelestis vas sophiae,
Circumcisus qui in die,
Fac nos salvos, Iesu pie.

2. Ave, cuncta qui creasti,
Dum in monte qui sudasti,
Quando patrem exorasti,
Nos exaudi, quos plasmasti.

3. Ave, caput Christi gratum,
Duris spinis coronatum,
Nos conserva, ne peccatum
Poenae ducat ad reatum.

4. Ave, dextra manus Christi,
Perforata plaga tristi,
Nos ad dextram iube sisti,
Quos per dextram redemisti.

5. Ave, palma Iesu laeva,
Sic confixa plaga saeva,
Nos ab aevo malo leva,
Quod produxit mater Eva.

6. Ave, latus lanceatum,
Unde fluxit flumen gratum,
Praebe nobis conducatum
Ad aeternae vitae statum.

7. Ave, vulnus dextri pedis,
Aedem mentis pie laedis,
Dum ad eam saepe redis,
Esto nobis spes mercedis.

8. Ave, plaga laevae plantae,
Qua virtutum crescunt plantae,
Nos ab hoste supplantante
Contuere post et ante.

9. Ave, tota denudata
Caro Christi flagellata,
Nos conserva, ne peccata
Vita privent nos beata.

10. Ave, Iesu, cruce pressus,
Fatigatus, lassus, fessus,
Tu pro nobis post excessus
Laxa malos cordis gressus.

11. Ave, Iesu, tu frumentum,
In Maria quod inventum,
Crucis venit ad tormentum,
Cordis nostri pascementum.

12. Ergo nostri miserere,
Hic nos pasce et tuere,
Tu nos bona fac videre,
Ubi dies, quies vere.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15.

71. De Vulneribus Christi.

1. Ave, caput gloriosum,
Cruentatum et spinosum,
Te spina pupugit,
sanguis sacer decoravit;
Sic facies pallida
cruore fit rubicunda,
Atque rex gloriae
illuditur impia gente,
Et nobis de spina
salutis fit medicina,
Dum caput angelicum
spineto fit coronatum.
Nos tuo rore
ab omni sana dolore.

2. Ave, manus dextera
(Christi) tendentis ad aethera,
Extensa ad patibulum
reparasti genus humanum,
Clavo perforata
cruore[que] purpurata,
Non clavus tenuit,
sed caritas te crucifixit;
Da hic condolere
post mortem atque gaudere.

3. Ave, laeva manus Christi,
Perforata plaga tristi,
Diro ferro puncta
crudeliter es cruci iuncta,
Defluxit unda
salubris et rubicunda,
Quae vitia purgat
et corda saucia sanat,
Nos tuo dolore
ab omni sana livore.

4. Ave, dexter Christi pes,
Qui ad crucem fixus es,
Perforatus clavo diro
Sustinens et modo miro
Cruciatus et dolorem
Peccatorum ob amorem
Stabas totus in dolore,
Sed immotus ex amore
Fixus manens patibulo;
Condolentes et gementes
Facque tecum patientes
In flebundo saeculo.

5. Ave, vulnus laevi pedis,
Quod infixit volis saevis
Impia gentilitas,
Medicamen factum aegris
A pirata taetro laesis,
Hoc egit summa pietas;
Tuo nos iuvamine
Mortis in examine
Reatum tegat caritas,
Tolle crimen atque nefas,
Ut post huius vitae metas
Propitia sit deitas.

6. Ave, latus perforatum,
Unde fluxit flumen gratum,
In te patet vis amoris,
De te scatet fons cruoris,
Qui corda rigat arida;
Fundis rivos gratiarum,
Fluit salus animarum,
Appares te amantibus
Et cunctis paenitentibus
Medela salutifera;

Beatos fac in gloria.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — 6, 11 Beatosque in. — Unter Plünderung verschiedener Lieder in verschiedenen Maſsen aufgebautes Lied; 1, 3—14; 2, 3—10; 3, 3—10 ungefüge rhythmische Hexameter.

72. Salutatio ad dolores singulorum membrorum Iesu Christi.

1. Salve, salve, Iesu pie,
Fili Dei et Mariae,
Qui de patre sine matre
Et de matre sine patre
  Natus es ineffabiliter;
Aures tuae tam benignae,
Omni vere laude dignae,
Angelorum quos concentus,
Totus caelicus conventus
  Mulcet mirabiliter,

2. Quanta probra pertulerunt
Et quam saepe audiverunt:
Hic seductor et peccator,
Hic potator et vorator,
  Semper habet daemonium;
Quis has poenas enarrare
Posset omnes, Iesu care?
Mihi sapit tecum flere,
Non me possum continere
  Attendens hoc flagitium.

3. Hinc latronem saevientem
Hinc et Iudaeum frementem:
Vah, qui templum hoc rependit,
Hic de cruce, si descendit,
  Hunc scimus Dei filium,
„Prophetiza" nunc clamare,
Nunc te Petrum ter negare,
„Crucifige" replicare,
„Ave rex" te salutare
  Lingua insipientium.

4. Malleorum sonus multus,
Iudaeorum hinc tumultus,
Hinc Mariae manans vultus,
Hinc creator tamquam stultus
  Ab omnibus despicitur.
O stillans mellis dulcore
Pallet totus prae horrore,
Caecos visu qui vestivit,
Hic visu frui desivit,
  Quia sputis obruitur.

5. En, pes, caput, laeva, dextra
Dolens passim intus, extra
Gyro hinc, illic regyro,
Nil in tam praeclaro viro,
  Nisi dolor conspicitur.
Pignus aeterni ardoris,
Huius causa sum doloris,
Scio, Iesu, quod sum reus
Miserere mei, Deus,
  Hoc corpus dum corrumpitur.

Cod. S. Petri Salisburgen. b. II 24. anni 1538. A. — Cod. Virunen. cart. IV anni 1530. B. — 1, 4 fehlt A. — 3, 2 et fehlt A; Et Iudaeum blasphemantem B. — 3, 3 hoc reparat A. — 3, 4 descenderit B. — 3, 5 Credimus ei B. — 3, 8 triplicare B. — 3, 9 te fehlt A; salutare te B. — 4, 1 Hinc malleorum B. — 4, 2 Hinc Iudaeorum B. — 4, 5 A cunctis B. — 5, 3 illic fehlt A. — 5, 6 O pignus B. — 5, 7 sum causa B. — 5, 10 dum moritur. — Cfr. die Note bei Mone I, S. 171.

73. De Cruce Domini.

1. Peccatores, quare desperatis,
Quantiscunque subditi peccatis?
Cernite thesaurum pietatis
  In Cruce.

2. Grandi vobis debito ligatis,
Si non habetis, unde solvatis,
Optimum thesaurum concernatis
In cruce.

3. Culpis infinitae quantitatis,
Immo cunctis culpis adgregatis
Divus sanguis fortior est satis
In cruce.

4. Ibi pendet munus caritatis,
Ibi victimatur pro peccatis,
Qui libertatem cunctis dat gratis
In cruce.

5. O signanda pectore memoria,
O praeclara Domini victoria,
Purgat mundum virtus purgatoria
In cruce.

6. Expurgatur vetus Adae scoria,
Cedit limus, aperitur gloria,
Declaratur virtus amatoria
In cruce.

7. Ibi est abscissa fortitudo,
Ibi livefacta pulchritudo,
Ibi se diffundit plenitudo
In cruce.

8. Ergo si sit culpae magnitudo,
Sola mentis assit paenitudo,
Vincet pietatis multitudo
In cruce.

9. Surge, surge, qui dormis, propera
Dei crucifixi lambe vulnera,
Sibi derelinque tua scelera
In cruce.

10. Christe, qui tulisti lenis aspera,
Crucifige nostrae carnis opera,
Nostra mala dele, tolle, supera
In cruce.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343 anni 1351. — 3, 3 Divinus sanguis. — Der Rundreim „In cruce“ ist in der Hs. unregelmäſsig verteilt.

74. De sancta Cruce oratio devota.

1. O crux sancta et praeclara,
Cuius Christus est in ara
Suspensus, ut erueret
Nos a morte aeternali
Et a summa omnis mali,
Ut omnes nos imbueret;
Quantum ipsum honorare
Debeamus et amare,
Qui poenas nostras lueret!

2. O crux nimis gloriosa,
Nobilis et pretiosa,
In qua mortis supplicium
Sponte Deus est perpessus,
Factus prae tormentis fessus,
Amoris dans indicium;
In te pugnans triumphavit
Et per te nos reparavit
Iustorum spes initium.

3. O crux Christi dedicata,
Per cruorem et sacrata
Effectaque praeclarior
Omni Dei creatura,
In te solvit mortis iura,
Qui est prae cunctis carior,
Iesus Christus, natus patris
Simulque Mariae matris,
Nec mors est hac amarior.

4. O crux rutilans nitore,
Suavi spirans ex odore,
Prae sole splendidissima,
Poenas sanctis faciebas,
Leves suavesque reddebas,
Amantibus dulcissima,
In te salus pependisse
Nostra scitur et obisse
Et vita iucundissima.

5. O crux, nostra salus, ave,
Te rogamus, ut nos a vae
Ab omnique prurigine
Vitiorum conservemur
Et per te mox liberemur
Aeterna a caligine,
Sicque ignis caritatis
Te agente pravitatis
Nos purget a rubigine.

6. O crux, quae es lignum vitae,
In qua corpus Christi mite
Pependit nimis squalidum,
Torridum et macilentum,
Denudatum et cruentum,
Quassatum atque pallidum,
In te agnus se cum fletu
Obtulit pro suo coetu
Clamorem dans praevalidum.

7. O crux, lignum triumphale,
Esse donans immortale
Et in te gloriantibus,
Contra hostes es munimen
Et in omnibus fulcimen,
Fer ergo supplicantibus
Opem nobis salutarem
Et mercedem sanctis parem
In caelo iam regnantibus.

8. O crux, arbor praedecora,
Eia, salva sine mora
Ab omnibus piaculis
Illos, qui in te confidunt
Et quos daemones elidunt
Temptationum iaculis,
Et fac ipsos gloriari
In te semper et mundari
A peccatorum maculis.

9. O crux, digna venerari,
Immo digna adorari,
Nam is, qui culpa caruit,
Tibi dedit hanc virtutem,
Nobis dares ut salutem
Per illum, cuius aruit
In te virtus, quando matri
Valefaciendo patri
Ad mortem usque paruit.

10. O crux, cuius in honore
Omnes gaudent cum amore,
Quam auctor vitae voluit
Esse tantae dignitatis,
Quod spes esset desperatis
Et absque te nos noluit
Liberare rex sublimis,
Patetque, quod nostrae nimis
Miseriae condoluit.

11. O crux, quae sic praedicaris,
Fac nos fletibus amaris
Perfecte culpas plangere,
Absint livor, rixae, scelus,
Torpor, luxus, fraus et zelus,
Da motus irae frangere
Et virtutes in nos large,
O tu summe sator, sparge,
Te dans in cruce tangere.

12. O crux, fac, ut configamur
Tibi Christoque iungamur
Commortui sceleribus
Et amoris sui clavis
Tueatur nos a pravis
Affectu et operibus,
Ut viventi convivamus
Et laudemus, quem amamus
Cum sanctis in aetheribus.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. 4° 29.

75. De sancta Cruce.

1. Ave, sanctae crucis signum,
Quod fuisti ferre dignum
Salvatorem omnium,
Cuius triumphale signum
Excludat [ab]hinc malignum,
Debellatum per benignum
Iesum Christum Dominum.

2. Arbor dedit mortis luctus,
Arbor crucis vitae fructus,
In te prorsus est confractum
Sempiternae mortis pactum,
Quo se homo obligavit,
Cum praeceptum violavit.

3. Per te homo renovatur
Et Deo reconciliatur,
Dum extensus in te Deus
Morti datur velut reus.

4. In te Christus nos redemit,
In te mortem mors peremit
Et vires hosti ademit,
Unde iam se victum gemit.

5. Ergo, Christe, splendor patris
Et pro nobis fili matris,
Assit nobis hoc munimen
Et depellat omne crimen.

6. Per hoc signum terreantur,
Qui nos semper infestantur,
Ut confusi cruci cedant,
Ne nos prava fraude laedant.

Orat. ms. Trudonense saec. 16. in. Cod. Leodien. 395.

76. De sancta Cruce.

1. Sanctae crucis lignum, vale,
Inter ligna nullum tale
Fronde, flore, germine;
Lignum sacrum, lignum gratum
Et a Deo consecratum
Redemptoris sanguine.

2. Ave, lignum singulare,
Caelum, terram [atque] mare
Continentem contines,
Melle stillans dulces favos,
Dulce lignum, dulces clavos,
Dulce pondus sustines.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 19356.

77. De sancta Cruce metra.

Quam venerabilis, impretiabilis, hic ades, o crux,
Arbor amabilis, insuperabilis, hic ades, o dux!
Cuncta poli, maris atque soli bona sola tulisti,
Crimina contere, gaudia congere, baiula Christi.
Ad tua cornua pectora carnea mors trahe mortis,
Ad sacra stigmata contrahe climata quattuor orbis.
Tu sine sordibus influe cordibus, o patris agne,
Crux lita postibus est pavor hostibus, o leo magne.
Hinc procul hinc, leo trux, nihil hic nisi crux, nisi pax, lux.
Vivat homo, foris inque domo viget unica spes crux.
Vasa Dei titulum fidei fuge, letifer anguis.
Nos foveat, mala dimoveat sacer in cruce sanguis.

Add. ms. saec. 15. post Septemplicata septem gaudia imp. s. l. et a.

78. De sancta Cruce.

Crux bona, crux digna, lignum super omnia ligna,
Me tibi consigna salvans a morte maligna.
Aeneus hic coluber, cruce lugubris, ipse saluber
Atque cruore ruber, variis affectibus uber,
Omne fugat tuber et culpae nexile suber,
Hunc puer, hunc puber, hunc canus sugat ut uber.
Qui stas pro mundo nudatus corpore mundo,
Iesu, profundo gemitus tibi corde profundo.
Nulla tibi vestis, qui caelum sidere vestis,
O rex caelestis, sic tu sociare scelestis?
Sors nostrae sortis bellator et optime, fortis
Tu victor mortis Satanae pravaeque cohortis,
In cruce qui moreris, veniam ne dando moreris,
Per clavos teneris manibus pedibusque teneris,
Corde pio miseris, qui te cruciant, misereris,
Dum mala non queris sed dimitti sibi quaeris,
In te confisi socium reprehendere nisi
Ad duo verba nisi praebens aditum paradisi.
Latroni iuveni quod dat contritio sera,
Hoc mihi, quaeso, seni donet confessio vera.
Sit meus hic frater tibi filius, inclita mater,
Et tibi sit mater genetrix mea, tu pie frater.

Cod. Sitanstetten. 265 saec. 15.

79. De sancta Cruce.

I.

Quid sibi vult clamor validus Christi morientis?
Ut moveatur amor hominis sibi compatientis.
Sputa, flagella, minae, crux, clavi, lancea, spinae,
Felici fine sunt nostrae meta ruinae.

Sint mihi tutamen tua vulnera, Christe, cruenta,
Iugeque solamen de miti corde fluenta,
Culpae purgamen cunctis vitiis medicamen,
Vitae libamen, protectio corporis. Amen.

II.

Qui nos plasmasti, nostri miserere, creator,
Atque reformasti nos morte tua, miserator,
Christe, barathrali salvatos exitiali
Morte gehennali, nos eme perpetuali.
Quod praestes rite, qui das pacem sine lite
In regno vitae, cum dices: Ite, venite.

Cod. Sitanstetten. 265. saec. 15.

80. De sancta Cruce.

In cruce palma fuit, cedrus, cupressus, oliva,
Datque pedem cedrus, truncum cupressus, oliva
Dat capiti tabulam, praebet duo brachia palma;
Unde fidem cedrus, spem cupressus, sed amorem
Signat oliva, bonum finem pia palma figurat.

Cod. Sitanstetten. 265. saec. 15.

81. Oratio de Armis Christi.

1. Salve, praeclara, inclita,
Armatura dulcissima
Christi Dei et hominis,
Pro nobis passi miseris.

2. Salve, Christi venditio,
Cum cultro et praeputio
Sudoreque sanguineo,
Cum gallo, Christi captio.

3. Salve, columna nobilis,
Cum flagellis et vinculis,
Sacrata almo sanguine
Ex Christi fuso corpore.

4. Salve, vestis purpurea
Et cuncta Christi vulnera,
Cum effluente sanguine,
Quo redimuntur animae.

5. Salve, alba et colaphi
Ac velamentum oculi,
Sputa quoque et alapae
Illata bino tempore.

6. Salve, mortis sententia,
Crux, clavi, scala, lancea,
Distensio, ludibria,
Acetum, fel et spongia.

7. Salve, arundo, titulus,
Corona, forfex, malleus,
Omnis dolor et passio
Christi et exspiratio.

8. Salve, matris compassio,
Nati quoque propassio,
Fons duplex eius lateris
Nos lavans, ornans gratiis.

9. Salve, sepulcrum nobile,
Lintea cum aromate
Et quaeque Christi reliqua
Passionis insignia.

10. Haec cuncta tuae dulcia
Passionis insignia,
Dulcis Iesu, glorifico,
Adoro et magnifico.

11. Haec cuncta fugent noxia,
Aboleant peccamina,
De manu quoque daemonum
Nos salvent in perpetuum.

12. Praestent hic pati tristia,
Humilient praecordia,
Confirment nos in gratia
Coronentque in gloria.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19824. saec. 15.

82. De Armis Christi.

Vulnera, corona, crux, clavi, lancea, stola,
Spongia, vas, sputum, mantellum, purpura, sceptrum
Cum statua, facula, virgae, flagella, lucerna,
Pelvis cum cantro, forceps, velamen, arundo,
Petrus et ancilla, gallus, mucro, malleus, alba
Tunica, taxilli, mons, calix, palmaque nummi,
Haec sunt arma, quibus flectitur omne genu.

* * *

Christe, per haec arma, quaeso, me virtutibus arma,
Arma Iesu Christi defendant nos a nece tristi
Cunctos cernentes, contrito corde petentes.

Cod. Vindobonen. 4106. saec. 15. — 4 forpex. — 7 sunt arma Iesu, quibus. — In derselben Hs. finden sich noch die folgenden Verse:

Portans secum arma digne
A periculis et igne
Et ab aquis est securus,
Cum est vitam redditurus,
Sacramentis non carebit
Nec daemonia pavebit.
Mulier in partu stricta
Portans secum arma picta
Contuenda reverenter
Mox solvetur eius venter.

83. De Armis Christi.

1. O crux, salve, pretiosa
Ferens mundi gaudia,
Salus, vita gratiosa,
Mundi spes et gloria.

2. O diadema spineum,
Christi cruore roseum,
Qui sceptri per ludibrium
Iudaeis fit opprobrium;

3. A quibus est flagellatus,
Virgis caesus et potatus
Diro fellis poculo,
Captus, palmis vulneratus,
Sputo laesus, adligatus
Columnae pro populo.

4. Cuius latus perforatum,
Corpus veste spoliatum
Pendet clavis vulneratum
In cruce pro homine.
Iesu bone, tuae crucis
Serva servos et in lucis,
Hac de vita quos deducis,
Fac gaudere gloria.

Oration. ms. S. Mariae ad Scotos anni 1410. Cod. Scot. Vindobonen. 54 h 8. A. — Clm. Monacen. (ol. Schiren.) 17466. saec. 15. add. saec. 14 (Vorsetzblatt). B. — Oration. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen.

20 124. C. — Orat. Sangallense 485. saec. 15. D. — 1, 2 Fehlt A; Vera ferens gaudia D. — 2, 3 Qui susceptus per D. — 3, 1 A quibus et B. — 3, 4 verberatus A, D. — 3, 5 Sputis C. — 4, 5 O Iesu bone D. — 4, 6 servos in aeternae lucis A; servos aeternae lucis B,D. — 4, 7 Ac de vita qua B; de via qua D. — 4, 8 in gloria C.

„De armis Christi oratio, [quam] qui dixerit meretur L annos indulgentiae.“ A.

84. De Sepulcro D. N.

1. Salve, sepulcrum nobile,
Tu plenum es aromatum,
Tu manas in dulcedine,
In te Dei deliciae.

2. In te pater et filius,
Sanctus quoque paraclitus
Humanitate socia
Sumunt amplexus et oscula.

3. In te quiescit unicus
Caelestis leonis catulus,
Quem iubilando resuscitat,
Dum „surge, surge“ clamitat.

4. Cum tuba haec intonuit,
Caro eius refloruit
Claritate mirifica
Resumpta divina anima.

5. O anima sanctissima,
Quae confregisti tartara,
Animam meam visita
In exitus suae hora.

6. Gloria tibi, Domine,
Qui surrexisti a mortuis
Cum patre et sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Orat. ms. Caeciliae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1 b 22. — Caecilia Hughen war Nonne in Neukloster bei Buxtehude.

85. Salutatio resurgentis Domini.

1. Salve, Iesu, agne paschalis,
Tu victima legalis,
Tu iubilus mentalis
Et cantus nuptialis.

2. Amorem vincens cordium
Et augens desiderium,
Tu gaudiorum gaudium
Te desiderantium.

3. Tu es pulcher flos paschalis,
Agonista triumphalis,
Rex et sponsus immortalis,
Cui nullus est aequalis.

4. Tu campi nostri flosculus
Purpureus et floridus,
Quinque vernans foliis
Tinctis colore sanguinis.

5. Tu lilium convallium
Spirans odorem suavissimum,
Nomen tuum oleum
Effusum et balsamum.

6. Iesu, rosa et viola,
Eloquia tua suavia,
Extendens os et brachia,
Praebens amplexus et oscula.

7. Ostende tuam faciem
Nobis desiderabilem,
Iucunda redde pectora
De tua morte turbida.

Orat. ms. Caeciliae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1 b 22. — 2, 1 Morem vincens. — 5, 4 est balsamum. — 7, 4 turpida.

86. De Resurrectione D. N.

1. Gloria tibi, Domine,
Qui matutino tempore
Illuxisti de tenebris,
Surrexisti a mortuis.

2. De morte factus potior
Mortem vicisti fortior,
Tu innumerabilia
Eripuisti spolia.

3. Remotus ensis flammeus
Atque Cherubim igneus,
Est paradisus redditus
Ac regni caeli aditus.

4. Per te nostra mortalitas
[Est facta immortalitas]
Est tua resurrectio
Ad vitam reparatio.

5. Christe, cuius perpetuum
Est regnum et imperium,
Tui triumphi gloria
Fac nostra sit victoria.

6. Nos rediens de tartaro
Adiunge regno supero,
In tuo semper agmine
Nostrae resultent animae.

7. Concede nobis munere
Resurrectionis tuae
Per abundantem gratiam
Gaudium et laetitiam.

8. Gloria tibi, Domine,
Qui surrexisti a mortuis,
Cum patre et sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Orat. ms. Caeciliae Hughen anni 1524 saec. 15. Cod. Stuttgartien (ol. Miss. Hamburgen) 1 b 22.

87. De Resurrectione D. N.

1. Caro vita deifica
Triumphat in victoria,
  Rex et Deus deorum
Surrexit hic in gloria,
Non ultra fert opprobria
  De plebe Hebraeorum.
Iniuste is plagatus est
Et impie damnatus est
  A gente Iudaeorum,
Sed belliger fortissimus
Confractis mortis viribus
  Se reddidit decorum.

2. Salve, paschae iucunditas,
Per te fit immortalitas,
  Tu cunctis das honorem,
Tu gemma es et claritas,
Festorum es festivitas,
  Tu patris hic splendore
Cunctorum es laetitia,
Terrena et caelestia
  Te celebrant amore,
Doctorum eloquentiam
Tu vincis, sapientiam
  Decore ampliore.

Orat. Caeciliae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1b 22. — 1, 11 Effractis.

88. De Resurrectione D. N.

1. Imago trini numinis
  et forma claritatis,
Qui illustras Ierusalem
  et domum caritatis,
Tu plenitudo gaudii
  redemptis et vocatis,
Qui contemplantur laetius
  te Deum maiestatis

2. Ave, caeli speculum
  et donum aeternorum,
Qui trahis in te suavius
  aspectum beatorum,
Tu olim maculatus es
  per sputa impiorum,
Pro me, pie, caesus es
  palmis perditorum.

3. Nunc, o lumen caelicum
et vultus deitatis,
Te redde desiderio
universitatis,
Quem hoc die gaudii
nostrae sollemnitatis
Exspectat amor omnium
ut regem aeternitatis.

4. Guttur suavissimum,
organum caelorum,
Quod pro me raucum reddidit
labor tormentorum,
Te saluto intimis
votis praecordiorum,
Per quem reserata sunt
bona secretorum.

5. Aures nobilissimae
insignis auditoris,
Quae non spernunt pauperis
precem peccatoris,
Repletae sunt opprobriis
in tempore maeroris,
Sed nunc abundant gaudio
in laudibus honoris.

6. Dum dies excellentiae
invexit iucunditatem
Et pro contemptus genere
dat sublimitatem,
Dum verbum ens altissimi
audit paternitatem:
Mea surge gloria,
assume claritatem.

7. Odor suavis narium
caelestis odoratus,
Quae cordium dulcedine
fit saepe delectatus,
Sed impiorum sordibus
est quondam molestatus,
Est in caelesti gloria
nunc plene dulcoratus.

8. Salve, os dulcedinis
et dilectionis,
Tu placas iram perditis
divinae ultionis
Per haustum amarissimae
murratae potionis
Pro amaritudine
exspirationis,
Quam de torrente biberas
in via passionis.

Orat. ms. Caeciliae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1 b 22. — 3, 7 Exspecta. — 5, 3 spernunt vocem pauperis. — 5, 4 non precem.

89. De Resurrectione D. N.

1. Cum verbum carnem induit,
Agnosci tunc non potuit,
In mundo conversatus
Incommoda sustinuit,
Ut clemens ipse voluit
Mortalitati datus,
Caelestis decor latuit,
Nec manifeste patuit
Sub tegmine velatus.

2. Praecordialis suavitas,
O paschalis sollemnitas,
Te amo corde toto,
Tu semper in memoria
Auges [desideria]
In animo et voto.

3. Infinita praeconia,
Nec dicta neque litera
Te plene collaudabunt,
Affectus trahis mentium,
Os psallit et cor iubilum,
Te intima amabunt.

4. Tu [das] regi gloriam,
Tu das excellentiam,
Tu facis imperare;
Qui fuit contemptibilis,
Factus est mirabilis,
Dum incipit regnare.

5. Mortale habitaculum
Refloruit perlucidum
Virtutis tuae gratia,

Mirari non sufficiunt
Hic ipsi, qui aspiciunt
Surgentem absque mora.

6. In sua se resuscitat,
Qui omnia vivificat,
Verbo et voluntate;
Qui pauper esse voluit,
Per te honorem recipit
Perfectus deitate.

7. Qui fuerat passibilis,
Factus est insolubilis
Per tuam potestatem,
Qui in carne virginea
Est olim passus aspera,
Recepit maiestatem.

8. Perfectio et claritas
Summorum et sublimitas,
Sanctorum plenitudo,
Vivum cordis gaudium,
Angelicum miraculum
Dum vident reformatum,
Qui formam servi induit,
Dum terras nostras adiit,
Pro nobis inclinatum.

9. Deducis hunc ad propria
Per tua tanta opera,
Quae novit cor secretum,
Quod tuo forti pectore
Exsultavit mirifice
Dulcedine repletum.

Orat. ms. Caeciliae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1 b. 22. — 2, 3 toto corde. — 2, 6 vota. — 7, 4 Qui fehlt. — 7, 5 Qui est olim. — 2, 9 inclinatus.

90. De Resurrectione D. N.

1. Caput honorabile,
tremendum creaturis,
Quod est laudabile
prae omnibus naturis,
Diadema spineum
portavit cum puncturis.
. . . .
. . . .

2. Exaltatur hodie
corona laureatum,
Gestat sertum regium
gemmis adornatum,
Ut carus regis unicus
excepit principatum
Et pro laboris munere
regium potentatum.

3. O inclita iucunditas
paschalis dignitatis,
Merito diligeris,
o decus deitatis,
Per te rex agnoscitur
universitatis,
Qui olim visus est
homo paupertatis.

4. Magna luminaria
hic claustra oculorum,
Quae sunt caeli specula
et splendor angelorum,
Pro nobis caligaverant
prae fletibus dolorum,
In morte obdormiverant
de fructibus laborum.

5. Nox ista pretiosa,
dum spargit suavitatem,
Homines potenter excitat
dans illis claritatem,
Ut iucunde videant
verbi maiestatem,
Cum ornatum recipit
in proprietatem.

Orat. ms. Caeciliae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1 b 22. — 3, 2 dignitas. — 5, 3 Lies: Omnes potenter?

91. De Resurrectione D. N.

1. Corpus innocentiae
   datur monumento,
   Sepulturae traditur
   debito lamento
   Humiliatum nimium
   mortis in tormento,
   Sed haec cuncta tristia
   vertuntur in momento.

2. Cum diva sapientia
   emisit nova mella,
   Effundens nobis dulcia
   de cordis sui cella,
   Dum post peracta proelia
   et virtutis bella,
   Virago ista meruit
   praeconia novella.

* * *

3. Centuplicavit gaudia
   in forma deitatis,
   Oblitus est praeterita
   carnis infirmitatis,
   Vestivit se honoribus
   totius dignitatis.

4. Iam non in memoria
   erunt [nunc] priora,
   Ecce, nova omnia
   et iucundiora,
   Dum meliora suscipit,
   et quam meliora!

5. Vulnerum diversitas
   duplicia suscepit,
   Dum hic honorificatus
   (quo) paululum defecit,
   Salutis nostrae mystica
   dum strenue perfecit.

Orat. ms. Caelicae Hughen anni 1524. Cod. Stuttgartien. (ol. Miss. Hamburgen.) 1 b 22. — 1, 6 morte. — 4, 1 Iam non erunt in. — 4, 2 erunt fehlt hier.

92. Oratio de Resurrectione Christi.

1. Salve, resurrectio
   sancta redemptoris,
   Perfecta ereptio
   cosmi transgressoris,
   Grata tu refectio
   hominum erroris
   Potensque deiectio
   hostis deceptoris.

2. Tu vere sollemnitas
   es sollemnitatum,
   Gratiae ac gloriae
   fructum ferens gratum,
   Relevans salubriter
   hominem prostratum,
   Dans ei veraciter
   verum caelibatum.

3. Ut leo suum catulum
   Iesum suscitasti,
   Sicut phoenix parvulum
   cibo reparasti,
   Velut Samson tumulo
   captum liberasti,
   Ionam ventre belluae
   clausum revocasti.

4. Tua resurrectio
   nostrae sacramentum,
   Effectus erudiens,
   causa et exemplum,
   Tollens quoque pleniter
   nostrum detrimentum,
   Humani ambigui
   clarum argumentum.

5. Quod surgis in triduo
nec ultra moraris,
Nec prius anticipas,
verus ostendaris.
Homo Deus, qui, ut vis,
morte molestaris
Ac resurgens protinus
potens comprobaris.

6. Omnemque miseriam
surgendo deponis,
Clauso quoque tumulo
documen das bonis
Fidei de virgine
matre Dei donis,
Cuius puerperium
expers rationis.

7. Sic et ad discipulos
ostiis intrasti
Clausis ac ad integrum
ipsis reparasti
Fidem sumens, commedens,
lateris monstrasti,
Manum, pedum vulnera,
pie roborasti.

8. Resurgis veraciter
quidquam non passurus
Neque pro hominibus
ultro moriturus,
Doces haec salubria
cum tuis mansurus,
Promittis caelestia
semper regnaturus.

9. Tunc et limbum visitans
infernum praedaris,
Captos tuos liberans
blande consolaris,
O desiderabilis,
diu praestolaris,
Patres clamant: solve nos,
quia dominaris.

10. Tunc horrendi daemones
iustius elisi
Resistendum gloriae
regi sunt advisi,
Angelorum agmine
tormentis divisi,
Eductique singuli
nimium gavisi.

11. Suscitatus appares
bis ter prima die
Primoque prae omnibus
Magdalenae Mariae;
Diligit ardentius,
testes eius viae
Sunt, ut multum quaeritat,
invenit et pie.

12. Mulieres humiles
Simon oboedientes,
In Emaus pauperes
clausi paenitentes
Quinquies diebus aliis
plura invenientes,
Thomae cum discipulis,
notat ambientes.

13. Signant in piscapio
divi praedicantes,
Monte Thabor visitas
viros contemplantes,
Increpas et undecim
dure concertantes,
Ascendens sic corpore
deseris tristantes.

14. Sunt et tres residuae
apparitiones,
Licent evangelicae
non dicant lectiones,
Patrum has veridicae
tradunt rationes,
Creduntque haud dubie
omnes nationes.

15. Dicuntque, quod claruit
surgens primo die
Ioseph, Alphaei Iacobo,
virgini Mariae,
Conresurgunt plurimi
apparentes pie,
Paradisum comeunt
sono harmoniae.

16. Nunc, rex caelo praesidens,
virtutum augmentum
Dona nobis, suggerens
vitae ornamentum,
Mens constanter adpetat
gratiae fomentum
Semperque desideret
caeli ad concentum.

17. Iesu, spes, solacium,
sacrum nobis flamen
Mitte, patrem supplica,
semper da solamen,
Christe, et oboediens
amoris conamen
Ac post hoc exsilium
sanctis confer. Amen.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19354. saec. 15. — 13, 6 concenantes.

93. De Corpore Christi.

1. Ave, Iesu, pastor bone,
Qui tuos commestione
Pascis carnis propriae,
Quam devote manducare
Atque digne salutare
Mihi detur hodie.

2. Ave, caro Christi viva,
Sanitatis effectiva,
Virtuosa, sapida
Piae menti, quae te amat
Et suspirans ad te clamat
Fame tui languida.

3. Ave, caro, cibus grandis,
Ad salutem educandis
Datus exsulantibus,
Ut in via sustententur,
Donec plene satientur
Iuncti caeli civibus.

4. Ave, panis, quo Elias
Confortatus grandes vias
Montis Dei ambulat,
Posce mentem consolando,
Quae ad caelos properando
Carnis massam baiulat.

5. Ave, caro delicata
Deitatis, saginata
Adipe dulcissima,
Tu mel petrae, lignum vitae,
Man caeleste, corpus mite,
Veritatis azyma.

6. Ave, caro Christi crassa,
Igne passionis assa
Crucis in craticula,
Cuius gustu saporatum
Horret animae palatum
Aliena fercula.

7. Ave, grande condimentum,
Brevi vasculo contentum,
Medullatum epulum,
Grandis lasso via restat,
Exspectatio molestat,
Da gustare pabulum.

8. Ave, similago pura,
Liba frixa assatura
David et coliria,
Per te cordium albescant
Fusca, tepida calescant,
Impinguescant marcida.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521.

94. De Corpore Christi.

1. Ave mundi pretium,
Sanguis salvatoris,
Ave salus gentium,
Vita redemptoris.

2. Ave, spes fidelium,
Fons caelestis roris,
Crucis per supplicium
Sparsus mundo foris,
Sis, Iesu, praesidium
Nobis cunctis horis.

3. Ave, sanguis salvatoris,
Me defendas cunctis horis
Ab hoste nefario,
Ut post exitum laboris
Me iungas sanctorum choris
In tuo rosario.

4. Ave, sacer Christi sanguis,
Iter rectum malis pandis
Ad aeterna gaudia,
Ave, potus salutaris,
Nunquam fuit nec est talis
Bonitatis copia.

5. Miserere mihi, Christe,
Fiat mihi rivus iste
Peccatorum venia,
Serva me ab omni malo,
Fac me frui summo bono
In caelesti gloria.

Orat. ms. Underdorfense saec. 15. Clm. Monacen. 7815. — 5, 5 Et fac.

95. De Corpore Christi.

1. Ave, rex, [o] bone Iesu,
Panis vive, cuius esu
Fit pinguior, fit gratior
Noster homo interior.

2. Ave, vinum verae vitis,
Sanguis Christi, panis mitis,
Emunda nos, fecunda nos
De Israelis fontibus.

3. Ave, mundi recreator,
Terrae, maris fabricator,
Cor labile fac stabile
Tentationis tempore.

4. Ave, lumen angelorum,
Vigil oculus caecorum,
Insidias praevideas,
Ne me seducat Satanas.

5. Ave, mortis triumphator,
Christe, gentium salvator,
Da fidem, da spem
Cum caritate, fili Dei.

6. Ave, vita beatorum,
Dulce praemium laborum,
Ad gaudia stabilia
Duc me post exsilia.

Cod. Londinen. Arundel 374. saec. 13/14. — 5, 3 sq. verdorben?

96. De Corpore Christi.

1. O Christe, dum nos reficis
Pane sancto filiorum,
De servis filios facis,
Cum panem das angelorum.

2. Gratias tibi Domine,
Qui tuo sacro corpore
Et pretioso sanguine
Me refecisti hodie.

3. Carnem tuam dans in cibum
Atque sanguinem in potum,
Ut reficeres aegrotum,
Te mihi dedisti totum.

4. O beata refectio
Atque mira dilectio,
Dum pauper servus manducat
Christum, qui in caelis regnat.

5. Christe, qui me refecisti
Pane, quem mihi dedisti,
Per mortem, quam pertulisti,
Serva me a morte tristi.

6. Sanguis, qui die Veneris
Effusus es pro miseris,
Ignem exstingue Veneris,
Ne damnemur cum impiis.

7. O caeleste convivium,
O beatorum gloria,
O requies humilium,
Aeterna refer gaudia.

8. Patri, nato, paraclito
Sit laus, honor et gloria
Eiusque matri merito,
Lux nobis, pax et gratia.

Orat. ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

97. De Corpore Christi.

1. Ave, manna virginale,
Manna novum et legale,
Quod nulli sapit homini
Nisi palato virgini.

2. Gaude, felix et invicta
Cum melle ferens symmicta,
Cum lacte bibens balsamum
Intra amoris thalamum.

3. Quem tua pascis specie
Dilectum in meridie,
De cuius mensa regia
Vivit omnis ecclesia,
Da nobis Deum sapere,
Eius amore vivere.

4. Gaude, per quam panis caeli
Vero datur Israeli,
Quem nulli licet edere,
Qui non scit diligere,
Cuius panis angelici
Ut tam pii viatici
Nos repleas pinguedine.

5. Nobis ostendi nuptias
Sponsi et sponsae [facias],
Maria, dulci patria
Vitae fructu nos satia.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. $^{14}/_{15}$. — 1, 3 nullo. — 1, 4 Nisi placate. — 2, 2 ferens simila. — 3, 1 tu pascis. — 4, 4 fehlt eine Silbe; lies sciat diligere? oder scit hunc diligere? — 5, 1 ostende.

98. Salutatio ad Sacramentum Altaris.

1. Ave, vita beatorum,
Viaticum viatorum,
Ave, mundi pretium.

2. Ave, gustus tu vitalis,
Vitae dator immortalis,
Ave, salus hominum,
Tu perficis te edentes,
Deificas te sumentes,
O sacrum edulium.

3. O victima victimarum,
O sanitas animarum,
Sanctissima hostia,
Sanctus, sanctus, sanctus Deus,
[Deus] et salvator meus,
Iesu, nostra gloria.

4. Tu es Deus in natura,
Qui es sub panis figura
Et sub vini specie,
Qui es natus de virgine
Et es passus pro homine,
Tu es hic identice.

5. Sane credo et sincere,
Quod prolatis verbis vere
Sacris per sacrificem
Panis transsubstantiatur,
In carnem Christi mutatur
Et vinum in sanguinem.

6. Super aquas qui firmavit
Terram, ille sic patravit,
Ut stent accidentia
Sine suo fundamento,
Sine sede et subiecto
Diva providentia.

7. Benedictus, qui venisti,
Crucifixus qui fuisti
In salutem populi,
Ecce, Dei salutare,
Ecce, mundi luminare
Vident mei oculi.

8. Summe Deus, te laudamus,
Sacramentum adoramus
Summo cultu latriae,
Supplicesque [te] rogamus,
Praesta nobis, ut vivamus
Iuste, pie, sobrie.

9. Iesu Christe, te pulsantes
Et pro suis flagitantes
Audi facinoribus,
Iure si vis oppugnare,
Peccatores liberare
Quis potest e manibus?

10. Eia, fide recta rata,
Caritate informata
Fac nos in te credere,
Mentis purae cum fervore
Depuratae in dolore
Digne da te sumere.

11. Age, pie Iesu Christe,
Ut vilescat mundus iste
Cum concupiscentia,
Mentes nostras in te siste,
Gloriose Iesu Christe,
Sancta eucharistia.

12. Fac nos in te transformari,
Voluntati conformari
Tuae tua gratia,
Iter sequi fac virtutis
Et in actibus salutis
Da perseverantiam.

Finem bonum praesta nobis,
Abs peccato mori quovis,
Da post vitae gloriam.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen 4° 29.

99. De Corpore Christi.

1. Ave, vale, o vitale
Sacramentum, quo contentum
Est donum mirificum,
Caeli panis sanctus sanis,
Priscum manna, fluens canna,
Sanguinem vivificum.

2. Ave, agne Dei magne,
Holocaustum vere faustum,
Ad quaevis sufficiens,
Qui in crucis ramo trucis
Immolaris et mactaris,
O fons indeficiens.

3. Ave, Iesu, in hoc esu,
Deus verus et sincerus,
Homo esse crederis,
Nec hic tamen solus: flamen.
On et pater cum te, frater,
Est unius foederis.

4. Ave, tibi hic et ibi
Sancti astant, qui devastant
Hostes, rex pacifice,
Dirigendo et fovendo,
In hoc salo me a malo
Libera magnifice.

5. Ave, caro cara gnaro,
Ave, sanguis Christi, anguis
Hostem necans lividum,
Hac finita mea vita
Me dignare mox vocare
Ad te solem vividum.

Scala Caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3. — 1, 1 Ave, salve.

100. De Corpore Christi.

1. Iesu benignissime,
 fons amoris casti,
Tu mortales homines
 in tantum amasti,
Quod te ipsum credulis
 in cibum donasti
Et, ut tui memores
 te sumant, mandasti.

2. Christe benignissime,
 fili summi Dei,
Precor, indignissimi
 miserere mei,
Tantum caritatis da,
 fidei et spei,
Ut digne mysterium
 sumam tantae rei.

3. Quid hinc reddam gratiae,
 quod me sic dotasti,
Quem tu ministerio
 tanto deputasti
Ac indignum miserum
 semper tolerasti
Et cum tuis famulis
 manere donasti.

4. Heu, mihi, quid faciam,
 o summa dulcedo,
Quia indevotus sum,
 dum te ipsum edo?
Heu, nimis culpabilis
 et durus accedo,
Heu, ad illud durus sum
 durusque recedo.

5. O Iesu, quid faciam
 vermis et putredo,
Cuius mentem opprimit
 peccati nigredo?
Me ministrum dignum fac,
 Deus, in quem credo,
Pro amore virginis
 matris intercedo.

6. Mirum est certissime,
 quod te comedendo
Anima non liquefit
 pure diligendo,
Sed, heu, e contrario
 dura est tependo
Nec mollire valet se
 paululum deflendo.

7. Parce mihi, Domine,
 pie tribuendo,
Ut compungi iugiter
 queam te sumendo,
Semper matrem virginem
 diligam colendo,
Tuam cenam ultimam
 in mente tenendo.

Orat. ms. Franciscan. saec. 15. Cod. Londinen. Reg. 2 A II.

101. De Corpore Christi.

1. Ave, verbum incarnatum,
In altari consecratum,
Verus panis angelorum,
Salus, spes christianorum.

2. Salve, corpus Iesu Christi,
Qui de caelo descendisti
Pro vera mundi salute,
Libera nos servitute.

3. Salve, caro sancta Dei,
Per quam salvi fiunt rei,
Servos tuos redemisti,
Dum in cruce pependisti.

4. Unda, quae de te manavit,
A peccato nos mundavit,
Quod peccavit primus homo
Inoboediens in pomo.

5. Sancta caro, tu me munda,
Sanguinis benigna unda,
Lava me ab omni sorde
Et ab infernali morte.

6. Frange meos inimicos,
Fac mihi eos amicos
Nec non et fastum eorum
Destrue, rex angelorum.

7. Tu, qui es salutis portus,
Praesta mihi tuum corpus,
In exitu meae mortis;
Libera me, Deus fortis,

8. A leone rugiente
Et dracone furiente;
Sedem da mihi iustorum
Saecula per saeculorum.

Collect. ms. Benedictin. saec. 14. in. Cod. Palat. Vindobonen. 1054. (Die Hs. gehörte einem Stifte, dessen Kirche 974 geweiht wurde.) A. — Brev. ms. Arremarense saec. 15. Cod. Parisin. 1063 B. — Miss. ms. Garsten. saec. 12. add. saec. 14. Cod. Lincen. *Γ* o 15. C. — Cod. St. Petri Salisburgen. a VI 35. saec. 15. D.

Str. 1 und 2 fehlen C; umgestellt B. — 1, 3 Panis vivus B, D. — 1, 4 Vita spes B; Spes et salus infirmorum D. — 2, 1 Ave corpus Christi B. — 2, 2 caelis B. — 2, 3 Nostra mundi pro salute B; 2, 3 sq. Populum tu redemisti Dum in cruce pependisti (cfr. 3, 3 sq.) D. — Str. 3 und alle folgenden fehlen D. — 3, 1 sancta caro B, C. — 3, 2 Per te B. — 4, 4 de pomo C. — 5, 1 tu me salva C. — 5, 2 Sanguis et benigna A. — Sacrati sanguinis unda B. — Vor 6, 1 schiebt C ein:

Per tuam sanctam pacem Dona mihi sanitatem,
Per tuam benignitatem Dona prosperitatem.

Ähnlich, aber nur 2 Verse, A: Ac per tuam sanctam pacem Da mihi prosperitatem; ebenso B vor 7, 1 mit der Variante: Et per tuam sanctitatem etc. — 6, 1 Placa B. — 6, 2 Et fac A; Et eos mihi fac C. — 6, 3 Et superbiam eorum B, C. — 6, 4 Tu destrue A. — 7, 2 Dona mihi C. — 7, 3 In extremo C. — 7, 4 Salva me tu C. — 8, 2 A dracone C; saeviente A. — Nach 8, 2 schiebt B ein: Et ab infernali morte = 5, 4. — 8, 3 Concede sedem iustorum A; Da mihi sedem B. — 8, 4 Qui regnas deus angelorum (cfr. 6, 4) A; Per saecula saeculorum B.

102. De Corpore Christi.

1. Salve, verbum incarnatum,
Hic in ara consecratum
Et pro nobis immolatum.

2. Salve, panis angelorum,
Salve, cibus electorum,
Dulcis gustus supernorum.

3. Salve, caro Iesu Christi,
Quae de morte redemisti,
Quos in fine dilexisti.

4. Salve, sanguis pretiose,
Rogo, lava copiose,
Quod commisi vitiose.

5. Salve, Iesu, fili Dei,
Tota salus meae spei,
Rogo, miserere mei.

6. Rogo, fac me manducare
Carnem tuam, qua mundare
Me digneris et sanare.

7. Sis virtutum incrementum,
Vitiorum purgamentum,
Contra hostes firmamentum.

8. Praesta mihi veram pacem,
Carnis, mentis sanitatem,
Panis vitae suavitatem.

9. Et da mihi sensum purum,
Fac in morte me securum,
Post hanc vitam intraturum
In caeleste gaudium.

Cod. Lambacen. 463. saec. 14.

103. De Corpore Christi.

Ave, verum corpus Christi,
Qui nos tuo redemisti
Pretioso sanguine;
Ut pius et propitius
Respice pater super nos
Mortis in examine.

Cod. Trecen. (ol. Claravallen.) 1612. saec. 15.

104. De Corpore Christi.

1. Salve, summum sacramentum,
Sensum meum fac intentum
In te omni tempore.

2. Salve, verum sacramentum,
Per quod nobis est ostensum
Lux aeternae gloriae.

3. Salve, dulce sacramentum,
Spiritale condimentum
Corporis et animae.

4. Salve, firmum sacramentum,
Tutum nobis firmamentum
Sis nunc et in perpetuum.

Oration. ms. Tegurinum anni 1467. Clm. Monacen. 19991. —

105. De Corpore Christi.

1. Ave, vivens hostia,
Veritas et vita,
In qua sacrificia
Cuncta sunt finita,
Per te patri gloria
Datur infinita,
Per te stat ecclesia
Iugiter munita.

2. Ave, vas clementiae,
Scrinium dulcoris,
In quo sunt deliciae
Caelici saporis,
Veritas substantiae
Tota salvatoris,
Sacramentum gratiae,
Pabulum amoris.

3. Ave, manna caelicum
Verius legali,
Datum in viaticum
Misero mortali,
Medicamen mysticum
Morbo spiritali,
Morte dans catholicum
Vitae immortali.

4. Ave, corpus Domini
Et munus finale,
Corpus iunctum numini,
Nobile iocale,
Quod reliquit homini
In memoriale,
Cum finali termino
Mundo dixit vale.

5. Ave, plenum gaudium,
Vita beatorum,
Pauperum solacium,
Salus miserorum,
Grande privilegium
Est hoc viatorum,
Quorum sacrificium
Merces est caelorum.

6. Ave, virtus fortium,
Obvians ruinae,
Turris et praesidium
Plebis peregrinae,
Quam insultus hostium
Frangere non sine,
Ne vi malignantium
Pereat in fine.

7. Hic Iesus veraciter
Duplex est natura,
Non est partialiter
Nec solum figura,
Sed essentialiter
Caro Christi pura
Latet integraliter
Brevi sub clausura.

8. Caelo visibiliter
Caro Christi sita,
Forma panis aliter
Latet hic vestita,
Solus novit qualiter,
Hanc qui ponit ita,
Potest hoc faciliter
Virtus infinita.

9. Sumptum non consumitur
Corpus salvatoris,
Idem totum sumitur
Omnibus in horis,
Forma panis frangitur
Dente comestoris,
Virtus carnis sugitur
Morsibus amoris.

10. Christus nihil patitur
Huius laesionis,
Forma panis solvitur
Vi digestionis,
Tunc si Christus quaeritur,
Est in caeli thronis,
Sicut vult, hinc tollitur
Datis vitae donis.

11. Hoc ardoris calculo
Veni nos ignire,
Hoc amoris stimulo
Frange motus irae,
Et eodem ferculo
Qui nos vis nutrire,
Velis cordis vinculo
Fortiter unire.

12. Moris est amantium
Invicem sitire,
Ut arcana cordium
Possint introire,
Sic vult rex regnantium
Caritatis mirae
Cibando fidelium
Intima subire.

13. O Iesu dulcissime,
Cibus salutaris,
Qui sic nobis intime
Tribui dignaris,
Mala nostra deprime
Fletibus amaris
Et affectus imprime,
Quibus delectaris.

14. Iesu, vivens hostia,
Placa maiestatem,
Sacramenti gratia
Confer sanitatem,
Pauperum substantia,
Da aeternitatem,
Domini memoria,
Fove caritatem.

15. Vanitatem spernere
Fac nos, consolator,
Hostes dona vincere,
Christe, propugnator,
Et quod doces credere,
Iesu reparator,
Per te tandem cernere
Da, remunerator.

Orat. ms. Arnesti de Pardubic ca. 1350. Cod. Mus. Bohem. XIII C 12. A. — Scala caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3. B. — Cod. Lambacen. 463. saec. 14. C. — Cod. Mazarin. 1348 A. saec. 15. D. — Miss. ms. Vallumbrosan. anni 1471. Cod. Laurentian. Conv. sup. 232. E. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VII 10 anni 1470. K. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19354. saec. 15. G. — Oration. ms. Heilsbronnen. saec. 15. Cod Frlangen. 770. H. —

Oration. Erphesfurten. saec. 15. (Privatbesitz) I. — Collect. ms. Campense saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobon. 883. K. — Collect. ms. Benedictinum saec. 14. in. Cod. Palat. Vindob. 1054. L. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. M. — Orat. ms. Gerundense saec. 15/16. Cod. S. Fellicis Gerunden. s. n. N. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20 123. O. — Cod. Londinen. Reg. 2 A II. saec. 15. P.

1, 3 Per quam L. — 1, 5 und 6 fehlen L. — 1, 8 unita A. — 2, 5 Virtus substantiae D. — 2, 5 sq. und 2, 7 sq. umgestellt L. — 3, 7 Vere dans BC; Morem dans F. — 4, 2 Munus et AL. — 4, 4 locale C. — Str. 4 steht hinter 6 FL. — 5, 4 Honor miserorum CL. — 5, 8 Est merces L. — 6, 7 Ne vis ABCL. — 5, 8 Pereat divine BC; Praeeat A. — Str. 7 und 8 umgestellt L. — 7, 3 Nec est B. — 7, 5 Sed est spiritaliter C. — 8, 4 Latens D. — 8, 7 Ponitque faciliter B; Potest quod faciliter L. — Str. 8 ff. fehlen D. — 10, 3 panis frangitur L. — 10, 5 Si nunc Christus C. — Str. 11 und 12 umgestellt F. — 12, 1—4 und 5—8 umgestellt E. — 13, 3 Sicut nobis intime E. — Nach Str. 13 schaltet B ein:

Cunctis venerantibus istud sacramentum
Nobis et credentibus fiat nutrimentum,
Devotis sumentibus sit delectamentum,
Cunctis adorantibus fiat adiumentum.

Dieselbe Strophe, aber in abweichender Form, führt F:

Nobis consecrantibus istud sacramentum
Et cunctis credentibus fiat nutrimentum,
Devote sumentibus sit delectamentum,
Omnibus negantibus fiat detrimentum.

14, 1 O Iesu vivens L. — 15, 3 doce vincere L. — 15, 4 sq. Iesu et quod doces vere reparator L. — Nach Str. 15 folgen in F noch folgende zwei Strophen:

Ave, simplex deitas trinae unitatis,
Te laudamus, trinitas, hostiis beatis,
Nos adfligit pravitas fame egestatis,
Dapes nobis inclitas da aeternitatis.

Vita, salus, gaudium, spes universorum,
Tu merces et praemium, salus beatorum,
Tibi laudes omnium corda devotorum
Concinunt in saecula et in saeculorum.

Verfasser des Liedes ist Iohn Peckham. „Et qui hanc praescriptam orationem devote dixerit ac pro Conrado Contuariensi [!] oraverit, quadraginta dies criminalium obtinebit." B. — „Devota meditatio de sacramento altaris, edita a fratre Iohanne Pictaviensi [!], archiepiscopo Cantuariensi, ordinis minorum." D. — „Sequitur oratio optima de sacramento altaris Iohannis de Pitsthano [!], ad quam Iohannes XXII contulit tres annos indulgentiarum, Nicolaus papa unum annum et 300 dies mortalium et octingentos dies venialium." H. — „Reverendus magister, dominus Iohannes de Sichem [!], archiepiscopus Cantuariensis, magister in theologia, ordinis fratrum minorum, ordinavit sequentia." KM. — „Carmen Alberti magni de corpore Christi." O. Völlig gleichlautend findet sich diese Notiz im Orat. ms. saec. 15. Cod. Cremifanen. 394. — „Explicit devota meditatio de suavissimo sacramento et eius utilitatibus cum explicatione fidei, devotis mentibus ruminanda, edita a fratre Iohanne de Pechano archiepiscopo Cantuariensi et primato [!] totius Angliae, ordinis minorum." P.

Vergl. Morel 54 (aus dem Cod. Engelbergen. 314. saec. 14; Morel's Text weicht an ca. 20 Stellen von der Hs. ab. Diese Abweichungen bezw. die Varianten der Hs. zu verzeichnen, schien belanglos); Roth, 35 (vier Strophen); Mone Nr. 230 (drei diesem Liede entlehnte Strophen). In dem

1516 gedruckten Brevier von Chiemsee ist das Lied als Hymnus (auf Matutin. und Laudes verteilt) angewendet. In einem Orationale Campoliliense saec. 15. Cod. Campolilien. 2. ist es verteilt zu einem *Cursus de corpore Christi*, und zwar für jede Tagzeit je zwei Strophen mit der Doxologie:

Gloria tibi, Domine,
Nos pascens cottidie
Corpore quoque et sanguine
Tuo rex piissime,
Cum patre sanctoque spiramine
Regnans invictissime,
Fac nos collaudare te
Nunc et in omni tempore.

106. Metra de Sacramento Eucharistiae.

Hostia praeclara cordis mactatur in ara
Estque Deo cara, quanto plus fiet amara.
Nos, quia peccamus, medicamine semper egemus;
Hanc pro peccatis medicinam semper habemus.
Viscera munda para, qui pasci quaeris in ara,
Astans altari, pia mens, gaude lacrimari,
Libens libari, sacrans curato sacrari,
Agnum sumpturus sis omni crimine purus
Nec prius hinc capias, quam flendo victima fias;
Primum te luctu, post vitae pascito fructu.
Est cum lactucis agrestibus agnus edendus
Nec nisi cum lacrimis et cum gemitu capiendus;
Lacrima dat risum, lavat artus, dat paradisum.
Cum bene plorasti, cum te lacrimis satiasti,
Mande saginatum vitulum de virgine natum;
Pastus eo rite properes ad pascua vitae.

Collectaneum ms. Sanctae Crucis saec. 14/15. Cod. Sanctae Crucis 155 A. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. 14/15. B. — 1—5 fehlen B. — 9 prius hunc B; flendo vel hostia B. — 11 Et cum A. — 12 Et nisi B. — 13 lavat actus A. — 14 Tunc bene te pasti A. — 16 Castus eo rite properans ad gaudia vitae B. — Hieran schliefsen sich in B unmittelbar folgende Verse, die sichtlich ein eigenes Lied für sich bilden:

Constat in altari carnem de pane creari,
Iste cibus Deus est, qui negat, homo reus est.
Qui capit indigne, digne cruciabitur igne.
Hic cibus est mentis non implens gaudia dentis,
Hic cibus est fortis dissolvens vincula mortis,
Hic cibus est vitae; iusti, properate, venite,
Edite de vite botrum, qui gaudia vitae
Confert credenti dignos fructus facienti.

107. Oratio bona ante Communionem.

O pater noster, Iesu digne,
Alme, mitis et benigne,
Confiteor me praemalignum
Corporis tui et indignum,
Cum corpus tuum summe purum
Non exigat cor nimis durum,
Abundans sorde et peccatis,
Nil habens verae pietatis.
Nam cum non compatiantur
Contraria, sed separantur,
Vilis ego, heu, peccator,
Terrestrium cohabitator,

Animam meam maculando,
Tua mandata non servando,
Sed et peccatis adhaerendo,
Diutius his insistendo
Sic contrarius tibi factus
Propter meos malos actus,
Heu, heu, te saepe offendi,
Me contra hostem non defendi.
Quamvis tamen, Christe care,
Non sim dignus, ut intrare
Digneris domum meam foedam,
Immunditiis multis plenam,
Te invoco et imploro,
Misericordiam adoro,
Ut sicut quondam voluisti,
Cum corporaliter vixisti,
Intrare domos peccatorum
Et fugare pestes horum,
Claudis gressum reparando
Et caecos illuminando,
Pestiferos redintegrando
Et mortuos resuscitando,
Sic me misericors et fortis
Participem fac huius sortis,
Licet sim peccator vere,
Tu mei tamen miserere,
Ut sumptio corporis tui
Taliter mihi detur frui,
Quod sordis sit fugatio
Et cordis mei purgatio,
Daemonis alienatio,
Sensuum reparatio,
In bonis confortatio
Et in his perseveratio,
Ut a te non separari,
Sed semper tibi famulari
Merear, sanctis sociari,
Faciem tuam contemplari.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19636. saec. 15.

108 a. Infra elevationem corporis Christi salutatio.

Ave, mirum sacramentum,
Angelorum nutrimentum,
Ave, panis animarum
Salusque salvandarum;
Veni, munus pretiosum,
Corpus Christi gratiosum,
Fac me digne te gustare,
In salutem manducare,
Nomen tuum ob famosum
Pariter et gloriosum
Venerandum et decorum
Saecula per saeculorum.

Collect. ms. Hospitalense saec. 15. Cod. Vindobonen 4347.

108 b. Infra elevationem sanguinis.

Ave, sanguis Iesu Christi,
Ex cuius latere fluxisti
Fusus pro me peccatore,
Tuae bonitatis rore
Lava me a criminibus
Coniugens caeli agminibus.

Collect. ms. Hospitalense saec. 15. Cod. Vindobon. 4347.

109. Ad elevationem sanguinis Christi.

1. Salve, sacer Christi sanguis,
Iter rectum nobis pandis
Ad aeterna gaudia.

2. Ave, potus salutaris,
Nullus fuit nec est talis
Bonitatis copia.

3. Miserere mei, Christe,
Fiat mihi rivus iste
Peccatorum venia.

4. Salva me ab omni malo,
Fac me frui omni bono
In caelesti patria.

Oration. ms. Pataviense saec. 15. Cod. Gottvicen. 444.

110. Incipit oratio Iohannis presbyteri de sanguine Domini nostri Iesu Christi.

1. Salve, sanguis Christi Dei,
Dos aeterna, firma spei,
Merces, qua salvantur rei,
Vita, salus hominum;
Ave, cruor large fusus
Ad nostrae salutis usus,
Saevus hostis est detrusus
Per te Christum Dominum.

2. Nobis puer circumcisus
Es cruentus orans nisus,
Virgis, flagellis elisus,
Sanguis fluxit libere;
Grandi ludribrio daris,
Triste spinis coronaris,
Carne totus laceraris,
Cruor manat ubere.

3. Vide clavos penetrare,
Manus, pedes vulnerare
Et sanguinem distillare
Corpore poenaliter,
Impetu currit cruoris
Fons de corde salvatoris,
Lancea portam amoris
Aperit totaliter.

4. Saliunt cruor et unda,
Lavacra reis fecunda,
Gratia datur abunda
Purgans omne vitium;
Dulcis cruor, liquor suavis,
Virgis, spinis, ferro, clavis
Prorumpit, quo culpa gravis
Sumit beneficium.

5. Originale peccatum
Solvit delet et reatum,
Omne crimen perpetratum
Postulantis veniam;
Misericors miserator,
Sanguine tuo, salvator,
Cito respirat peccator
Salvatus per gratiam.

6. Iesu Christe, tu thesaurum
Pretiosum super aurum
Dedisti culpae restaurum
Largiter hominibus,
Nos hic qui perigrinamur,
Eius gustu recreamur,
A cunctis morbis sanamur
Mundati criminibus.

7. Ingens pretium solvisti
Sanguinis, quo redemisti,
Christe, lapsos quos vidisti
Mortis in interitum;
Nobilis ara salutis,
Data sexies virtutis
Opem praestat et salutis
Culpis, auget meritum.

8. Obtulisti, Christe, Deo
Patri sanguinem pro reo,
Moriens totum pro eo,
Mundum reconcilians;
Sacro sanguine beatur,
Baptismo Christi sacratur,
Unda lateris lavatur
Reus se humilians.

9. Tale munus, divum pignus,
Donas, quo reus fit dignus,
Dispensator es benignus,
Ablue me maculis;
Refice, sanguis, lassatum,
Me lava coinquinatum,
Culpae vinculis ligatum
Solvas a piaculis.

10. Instaura me peccatorem,
Tuum, Christe, per cruorem
Passionis et dolorem
Reforma, sanctifica;
Iesu, me cruore pota,
Mea mens sit ut devota,
Conscientia sit lota,
Animam vivifica.

11. Huius cursum vitae bonum
Da, me fac ad bona pronum,
Sanguis tuus me ad thronum
Introducat gloriae;
Egrotanti sit medela,
Timenti salus, tutela,
Hostis ne laedant me tela,
Signum sit victoriae.

12. Sanguis fecundet cor, mentem,
Gratia soletur flentem,
Abluat me paenitentem,
Reatum indulgeat;
Vivax cruor, vitam praesta
Puram, mundi fuga maesta,
Orna mores, actus, gesta,
Virtus in me fulgeat.

13. Confer pacem, lites plana,
Purga sensus, corpus sana,
Iusta doce, pelle vana,
Rectifica spiritum;
Rumpat nexus delictorum
Virtus sanguinis meorum,
Veritas sacramentorum
Meum salvet exitum.

14. Induratum cor compungat,
Cruor spiritum perungat,
Transeuntem me coniungat
Caelesti militiae;
Sancte pater, audi natum,
Pro me passum, immolatum,
Omni parte cruentatum,
Auctorem iustitiae.

15. Triumpho, sanguine, cruce
Iesu fisus ab hac luce
Transeam te Christo duce
Ad sanctorum aciem;
Ibi patris creatoris
Cernam, nati redemptoris,
Sancti spiritus amoris
In aeternum faciem.

16. Hoc in loco continetur
Sanguis Christi, qui medetur
Omnem aegrum, si precetur
Deum corde credulo;
Iste sanguis restauravit
Urbem hanc, quam ignis stravit,
Christus gratiam donavit
Hoc in loco sedulo.

17. Civitas ista formosa,
Fidelibus populosa
Effecta est gloriosa
Cruoris praesentia;
Praestantur hic sanitates,
Succedunt prosperitates
Felices et dignitates
Domini clementia.

18. Rex aeterne, dona pacem
Per sanguinem efficacem,
Gladium tolle minacem
In die iudicii;
Emunda cor inquinatum,
Cruor, ablue reatum,
Finem tribue beatum,
Poenam tolle vitii.

19. Sempiterna claritate,
Semper immortalitate
Potiar felicitate,
Deprecor suppliciter;
Eterno fungar thesauro,
Sacro merear restauro
Ditari caelorum auro,
Quo pergam feliciter.

20. Nova fruar visione,
Christi Dei censione,
Pro sanguinis fusione
Dona praecellentia,
Stola gemina beatus,
Dotibus septem donatus,
Perpetim glorificatus
Loco refulgentiae.

Cod. Brunswicen. 48. saec. 15. „Scriptum per manus Henrici Thoren, alias Nessellren, anno Domini 1458 in octavis beatorum apostolorum Petri et Pauli." — Nach dem Liede folgt Versikel und Oration: V. Omnia in sanguine Iesu Christi purgantur R. Et sine sanguine eius non fit remissio. — Deus, qui praesentem ecclesiam pretiosi sanguinis tui thesauro ditare voluisti, praesta, quaesumus, ut qui ad adorandum mysticum tuum sanguinem in loco isto convenerunt, omnium suorum peccatorum remissionem plenissimam consequantur. Qui cum Deo patre etc. Nach dieser Oration und 16, 1 dürfte das Lied wohl aus Wilsnack stammen. — 10, 6 Tua mens. — 11, 2 fac et bona. — 13, 8 salvat. —

Man beachte aufserdem das Akrostichon: „Sanguis Domini nostri Ihesu Cristi hic presens."

111. Ad Spiritum Sanctum.

O princeps pacis et principium pietatis,
O verum lumen, retinens par cum patre numen,
Spiritus o sancte, quo constant cuncta volante,
His quoque personis unus semper specularis,
Ordine qui miro finis constas et origo
Leges aeternas ac solus iure gubernas,
Qui genus humanum miseratus mortificatum
Vivere fecisti pretioso sanguine Christi,
Cuius iudicio statuentur cuncta sub aequo.
Da sentire fidem, qua felix fert sibi finem,
Ut credam recte nec sint aliae mihi sectae
Atque sciam plane, quod iustum sit vel inane;
Spem concede mihi, qua possit vita videri;
Virtus in his prima restat dilectio bina,
Quam Deus infunde sub viscera cordis abunde,
Aures adverte, rogo, sint mihi semper apertae,
Ne reminiscaris delicta mei puerilis,
Sed pius ignosce factis veniam quoque posce.
Non mea mens, quaeso, laedatur more superbo,
Adveniat rite custos patientia vitae,
Mors et perditio discedat, ecce, libido,
Nunquam deliciis confundar crimine ventris,
Ne polluta caro somno turbetur amaro.
Obsecro, me frenas, cum videro res alienas,
Sint procul invidia, iactantia, lis, sed et ira,
Nec rebus vanis me laus seducat inanis,

Fructificaque, mihi quaecunque talenta dedisti,
Sicque meos mores, precor, in aetate decores,
Ut mea sit cura, quod gestat vita futura,
Ac regis veri merear sic talis haberi,
Qui sancto tecum cum flamine regnat in aevum.

Clm. Monacen. (ol. Benedictoburan.) 4549. saec. 11. — 30 tales.

112. De Spiritu Sancto.

1. Veni, sancte spiritus,
Visita nos caelitus,
Funde in nos funditus
Tuae rorem pluviae;
Veni, dulcis, dulciter,
Unge nos suaviter,
Munda nostrae iugiter
Domum conscientiae.

2. Veni, dulcis Domine,
Da frui dulcedine
Caritatis geminae,
Qui es ipsa caritas;
Veni, nostrum gaudium,
Da maestis solacium,
Da copulam cordium,
Qui es pacis unitas.

3. Veni, amor optime,
Veni, vita animae,
Veni suavissime
Amator humilium;
Veni, dator veniae,
Veni in nos hodie,
Veni, sator gratiae,
Dans reis remedium.

4. De supernis fontibus
Stilla sitientibus
Aquam vivam cordibus
Singulos reficiens,
Uni nos pax unica,
Da lucem, lux caelica,
Tuos tibi dedica,
Amor indeficiens.

5. De patre et filio
Tua est processio,
Tu es ab initio
Omnipotentissimus;
Tu creasti omnia
Caelum, terram, maria
Proportionalia,
Pacis dator optimus.

6. Tu formasti, Domine,
A mundi origine
Tuo aquas numine,
Salubris salubriter,
Vatibus veridicis
Et figuris mysticis
De adventu iudicis
Praecinens veraciter.

7. Tu obumbrans virgini
Unis Deum homini,
Ut unius numini
Homo sit homo Deus;
Tu fecundas virginem,
Rerum novas ordinem,
Ut per Deum hominem
Salvetur homo reus.

8. Tu praees virginibus,
Tu ades martyribus,
Tu das confessoribus
Gratiam pro gratia,
Per te candet castitas,
Per te fervet caritas,
Per te vitae sanctitas
Regnat in ecclesia.

9. Tu praelatos eligis,
Tu subiectos colligis,
Tu collectos dirigis,
Ut in unum habitent;
Tu es rex humilium,
Tu dux innocentium,
Tu via simplicium,
Ne a te exorbitent.

10. Tu sapores conficis,
Quibus corda reficis,
Tu nos laetos efficis
Ferre iugum Domini;
Tu nos ditas munere,
Tu nos ligas foedere,
Tu nos colla subdere
Tuo facis ordini.

11. Tuus sapor allicit,
Tuus odor afficit,
Tuus viror reficit
Nostrae mentis oculos;
Tua dulcis unctio,
Omni plena gaudio,
Forti desiderio
Trahit te ad parvulos.

12. Tu dissolvis odia,
Tu extinguis iurgia,
Tu unis contraria,
Artifex mirabilis;
Tu adversa temperas,
Tu incepta prosperas,
Tu signata reseras,
Doctor invisibilis.

13. Tibi ergo canimus,
Tibi corda pandimus,
Tibi manus tendimus
Nova danti munera;
Tu nos in te refice,
Tu nos tales effice,
Quales scis a iudice
Locandos in dextera.

Orat. ms. Maioris Carthusiae saec. 14/15. Cod. Gratianopolitan. 181.

113. De Spiritu Sancto.

1. Sancte, veni, corda leni
Ac subveni, paraclite,
Veni, clare, et dignare
Dulcis dare pignus vitae.

2. Veni dita et invita
In hac vita nos pie,
Da veniam, da gratiam,
Da copiam laetitiae.

3. Nos complue et ablue
Et indue divinitus,
In communi pace uni
Triuni nos funditus.

4. Da socium humilium
Et proprium te convivam,
Pota mentem sitientem
Et quaerentem aquam vivam.

5. Fac humidam hanc aridam
Et floridam virtutibus,
Da humorem, da calorem,
Da virorem cum fructibus.

6. Corda munda et fecunda,
Roris unda salutaris,
Da cor latum, da optatum
Pacis datum singularis.

7. Sana vanum, serva sanum
Cor humanum, pax superna,
Da medelam, da cautelam,
Da tutelam, lux interna.

8. In hoc festo tuis esto
Intus praesto per gratiam,
Tua lege tuam rege,
Rectam tege familiam.

9. Corda fove, linguas move,
Dator novae libertatis,
Doctor bone, unione
Nos compone caritatis.

10. Melliflui potus tui
Fac nos frui dulcedine,
Nil melius, nil mitius,
Nil dulcius te, Domine.

11. Nos pariter, nos dulciter,
Nos iugiter inebria,
Manna verum et sincerum,
Misce merum cum copia.

12. Mentes unge et compunge
Et coniunge, vis amoris,
Tu es pium refugium,
Gaudium peccatoris.

13. Spira gratis fatigatis
Dulce satis, sanctum flamen,
Te laudamus et optamus,
Ut vivamus in te. Amen.

Orat. ms. Maioris Carthusiae saec. 14/15. Cod. Gratianopolitan. 181.

114. Ad Spiritum Sanctum.

1. Veni, creator Domine,
Veni, dulcis paraclite,
Veni, o clementissime,
Tuo reple nos numine.

2. Veni, divina pietas,
Veni, summa benignitas,
Veni, perennis bonitas,
Veni, summa tu caritas.

3. Da mihi cor docibile,
Mundum atque intelligens,
Quo sciam, velim, faciam
Semper, quod est conveniens.

4. Scripturae da notitiam,
Memoriam, facundiam,
Qua verbis sacris profluam,
Et oris da custodiam.

5. Da mihi te diligere,
Da bona cuncta sapere
Et opere perficere,
Quod tecum possim vivere.

6. Da facienda facere
Nec agenda neglegere,
Da bonis me intendere
Et te nunquam offendere.

Cod. S. Floriani. XI 122. saec. 16. — 3, 2 et intellegens. — 3, 3 Quo scientiam velim. — Nach Str. 6 noch Anfang einer Doxologie: Sit laus patri cum filio.

115. De Christo D. N. et Spiritu Sancto.

1. Tu, Christe, nostrum gaudium,
Amor et desiderium,
Deus creator omnium,
Tu esto nostrum gaudium.

2. Iesu, redemptor omnium,
Homo factus ex Maria,
Tu esto nostrum gaudium
Mundana vincens gaudia.

3. Cui magi ferunt munera
Supplices ad praesaepium,
Tu scandis supra sidera
Nostrum futurus praemium.

4. Qui caeli pandis ostium
Patris sedens in gloria,
Ad hinc promissum gaudium
Da exspectata gaudia.

5. Cuius suxisti ubera,
Eius prece paraclitum
Demitte, patris munera
Sanctum daturus spiritum.

6. Mitte eius solacia,
Cui damus in praeconium:
„Beata nobis gaudia“
Et „esto nostrum gaudium.“

7. Ad regni caeli solium
Nos erige clementia,
Ubi sollemne gaudium,
Ubi vera sunt gaudia.

8. Perque septem insignia,
Septem largitor munium,
Da gaudere in patria,
Da sempiternum gaudium.

Brev. Bituricense imp. Venetiis 1481. (Appendix post Sanctorale). — 6, 1 Mire eius.

116. Te Deum de Spiritu Sancto.

1. Te laudamus orphanorum
Spiritum paraclitum,
Pectora apostolorum
Qui ditasti nimium,

2. Te iuvante fidem Christi
Quod monstrarunt saeculis
Et fecerunt, quae iussisti,
Nunc te laudant canticis.

3. Numerus te prophetarum
Laudat super aethera,
Quos fecisti figurarum
Intonare vetera.

4. Martyresque te laudare
Non cessant cum gaudio,
Quos curasti confortare
In omni supplicio.

5. Te ecclesia fidelis
Collaudat hymnidice
Tam in terra quam in caelis,
Cui fons es gratiae.

6. Nosque pie te laudamus
Iubilo cum mentium,
Dare donum te oramus
Septenorum munerum.

7. Fac nos Dei in timore,
Quae sunt recta, agere,
Proximi et sub amore
Pietati vivere.

8. Fac scientiam sitire,
Opera iustitiae,
Fortitudinem, subire
Iugum patientiae.

9. Fac consilio pensare,
Vitare malitiam,
Intellectum penetrare
Ad Dei notitiam.

10. Sapienter gubernare
Fac nos nostra opera,
Ut possimus impetrare
Partem super aethera.

11. Unum tecum pater, natus
In misericordia
Nostros deleat reatus,
Ut absque vecordia

12. Deum semper diligamus
Perfecte et proximos;
In te, Domine, speramus,
Salva tuos famulos.

Collect. ms. Hospitalense saec. 15. Cod. Palat. Vindobon. 4347. — 1, 1 Te Deum laudamus orphanorum. — 10, 1 sq. fac nos gubernare nostra.

II.

DE BEATA.

117. De Festivitatibus BMV.

Aveto, salus omnium,
Mater et virgo virginum,
Ora pro nobis Dominum
Patrem tuum et filium,
Ut tua annuntiatio
Atque sancta conceptio,
Gloriosa paritio,
Digna purificatio
Et in caelis assumptio
Tormentis sint remedium
Et in poenis solacium,
Ut per istam memoriam,
Quam pro salute omnium
Recolimus, dignissimum
Caelestis vitae bravium
Consequamur et gaudium.
Ave, mater orphanorum,
Spes, solamen miserorum,
Pro nobis ora Dominum,
Patrem tuum et filium.

Cod. Trecen. (ol. Claraevallen.) 1612. saec. 15.

118. De Conceptione BMV.

1. Iam laetum mundo promitur,
Dum nova lux accenditur,
Sub nube stella tegitur
   Ventris sub umbraculo;
Antiquum ius dispergitur,
Scelus nostrum abstergitur,
Dum coluber submergitur
   Virginis oraculo.

2. Plaude nunc interius,
Homo fraude perditus,
Te respexit Dominus
   Larga pietate,
Quam promisit angelus,
Deitatis nuntius,
Nobis peccatoribus
   Pia largitate.

3. Sol contectus nubilo
Congaudet altissimo,
Corpus in corpusculo
   Spiritali iubilo
Et in matris gremio
Conridet huic saeculo,
In claritatis speculo
   Laudem trinam dat Domino.

4. Nunc praefulget claritas,
Haec clara pia raritas,
Virginalis fecunditas
Fecundaque virginitas.
Ave, nata nunc concepta,
Infra matris sacra saepta,
Ab omni malo erepta,
Caelesti sponso adepta.

5. Devotum quam oraculum,
Stupendum quam miraculum,
Dicamus Deo gloriam,
Quod Anna profert filiam.
O quam dulcis et beata
Est haec mater, de quanata
Est haec virgo illibata,
Pro salute nobis data.

6. O quam clamant omnes rei:
Summa salus nostrae spei,
Precor te, sis memor mei
Ante vultum Christi Dei.
Non sis mihi aliena,
Omni bonitate plena,
Rosa vernans et amoena,
De salutis fonte vena.

7. Haec festiva conceptio
Fit laeta omni populo,
Quam celebrat cum gaudio
Nunc in praesenti saeculo.
Tua laus cum gloria
Resonet in saecula,
Nostra sume suspiria
Et da beata gaudia.

Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116.

119. De Conceptione BMV.

Sicut tres pueros Dominus protexit ab igne,
Sic prorsus matrem macula praeservat ab omni,
Et sicut Moysi rubus ardens non fuit ustus,
Sic nec primorum vitiis est lapsa parentum.
Ut pungentibus aculeis nux clausa tuetur,
Sic est a vitiis utero protecta parentis;
Ut rosa de spinis procedit non lacerata,
Sic ex Iudaeis producitur immaculata.

Orat. ms. Carthus. Colonien. saec. 15. Cod. Colonien. 28.

120. De Nativitate BMV.

1. Vale, virgo stirpis piae,
Porta clausa, laus sophiae,
Quae es sibilus Eliae,
Ibi nempe Dominus;
Mons a Daniele visus,
De quo lapis est excisus,
Emmanuel indivisus,
Per quem mortis terminus.

2. Ave, nebula festinans,
Universa medicinans,
Vitae praemia propinans
In partu puerperae,
Fons aquarum viventium,
Fons hortorum fertilium,
Nutriens regem omnium
Virginali ubere.

3. Vale, nardus pretiosa,
Quae es mater generosa,
Quae es Rachel speciosa
Verum Ioseph pariens,
Qui nos vini cibo pavit,
Se in potum propinavit,
Vita mortem morte stravit
Pro iniustis moriens.

4. O Noemi, si novisses,
Si perfecte didicisses,
Quod ex tua debuisses
Ruth talem accipere
Progeniem, siluisses
Nec reditum suasisses
Totiens nec intulisses:
Filia, revertere.

5. Ruth meruit mater esse
Obed, qui genuit Iesse,
Qui David, qui penes se
Dei semen habuit,
Cum in utero Mariae
Iuxta voces prophetiae
Isaiae, Ieremiae
Verbum carnem induit.

6. Virgo summum creatorem
Hominumque redemptorem
Suum traxit in amorem
Casta pulchritudine;
Quem capere nequiverunt
Caeli claustra, concluserunt
Virginis et conceperunt
Sine viri semine.

7. Norma morum, o Maria,
Spes lapsorum, vitae via,
Placa Deum prece pia
Nobis peccatoribus;
Per nativitatem tuam
Dona nobis continuam
Caritatem et mutuam
Pacem te laudantibus.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — 2, 1 O nebula. — 5, 3 fehlt eine Silbe; lies: Quique David? — 7, 6 Da nobis. — Vielleicht Sequenz.

121. De Nativitate BMV.

1. Thronus summae clementiae
Domusque sapientiae
Fabricatur,
Cum mundo vas munditiae
Mater misericordiae
Propagatur.

2. Promittitur oraculo,
Concipitur miraculo
Virgo pia,
Partus praesentis luminis
Matris iactura veteris
In Maria.

3. Matris iactura veteris
Vigore novi foederis
Instauratur,
Cum porta nobis aetheris
Nascentis luce sideris
Reseratur.

4. Beata nobis gaudia,
Per ipsius suffragia
Largiatur,
Quo nunc mater in gloria
Supra cunctorum praemia
Coronatur.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343. anni 1351. — 2, 4 Portum praesentis. — 2, 5 (= 3, 1) scheint verderbt zu sein.

122. De Nativitate BMV.

1. Ave, virgo, sponsa, nata,
Mater Christi sublimata,
Ab aeterno ordinata,
Ab antiquo prophetata,
Dei placens oculis.

2. Ave, rosa delicata,
Quae de ramis regum nata
Es trans caelos exaltata
Et per mundum dilatata,
Sis nobis umbraculum.

3. Ave, caelum deitatis,
Paradisus voluptatis,
Aula summae maiestatis,
Templum sanctae trinitatis,
Christi tabernaculum.

4. Salve, mater benedicta,
In qua nulla sunt delicta,
Evae iugo non astricta
Nec in partu es adflicta,
Sed enixa iubilans.

5. Salve, humilis ancilla
Dei veri, quem, pusilla,
Tua lactas ex mamilla,
Luce frui fac nos illa,
In qua fulges rutilans.

6. Salve, Saba generosa,
O regina gloriosa,
Dona regis pretiosa
Impertire gratiosa
Nobis in exsilio.

7. Salve, speculum virtutum,
Sis certanti mihi scutum,
Hostem reprimas versutum,
Mole carnis me exutum
Caeli iunge gaudio.

Orat. ms. Trudonense saec. 16. in. Cod. Leodien. 395.

123. De Nativitate BMV.

1. Ave, virgo, pulchra nimis,
Corporis albedine,
Cuius captus est sublimis
Deus pulchritudine,
Quando venit in his imis
De beatitudine.

2. Unde ipse te laudavit
Omnium pulcherrimam
Et in tantum adamavit
Super omnem feminam,
Quod te sibi desponsavit
In amicam propriam.

3. Et tu eum sic amasti
Caritate nimia,
Quod licenter acceptasti
Ipsius sponsalia,
Dum te ei sociasti
Corpore et anima.

4. Mirum autem non fiebat,
Quod te noster Dominus
Super omnes diligebat,
Nam ut solis radius
Forma tua resplendebat
Omni luce clarius.

5. Aurum tibi in fulgore
Non est comparabile,
Nec argentum in candore
Potest esse simile,
Nam tu omnes in decore
Superas mirifice.

6. Recte ergo nominaris
Cunctis praeclarissima
Et dilecto comprobaris
Esse dilectissima,
A quo totiens laudaris
Esse formosissima.

7. Ipse etiam formosus
Est et pulcher facie,
Rubens, candens, speciosus
Per virtutem gratiae,
Regnans Deus gloriosus
In superna acie.

8. Almo Deo melodiae
Sint et iubilatio
Atque virgini Mariae,
Cuius deprecatio
In caelestis hierarchiae
Ducat nos palatio.

Orat. ms. Epternacense saec. 15. Cod. Luciliburgen. 1. — Acrostich: Ave Maria.

124. De Nativitate BMV.

1. Ave, thronus maiestatis,
Ave, flos humilitatis
Et candoris lilium,
Totius divinitatis
Illibatae caritatis
Templum vel sacrarium.

2. Ave, terra virginea,
Sine caelestis area
Gerens florem gratum,
Quam fecundavit spiritus,
Obumbravit divinitus
Verbum, Mariae natum.

3. Ut lux aurorae vernula
Caeli depellit nubila,
Diei dat splendorem,
Sic ortus tui claritas
Est novella iucunditas
Proferens salvatorem.

4. Nos in mortis angaria,
Virgo, pro tua gratia
Digneris visitare
Et ad superna gaudia,
Ubi perennis gloria,
Post mortem convocare.

Orat. ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

125. De Nomine BMV.

1. Mater mirabilis, Maria, nomine
Multum lucidior quocunque lumine,
Muni me miserum mortis in limine,
Malignis obvians tuo iuvamine.

2. Aurora rutilans lunaque pulchrior,
Astris fulgentior et sole clarior,
Adflictum respice, qui nimis crucior,
Averte iaculum hostis, quo ferior.

3. Regina nobilis, filia filii,
Rosae consimilis et flori lilii,
Refove flebilem lacte consilii,
Ruentem per vias huius exsilii.

4. Iesse tu congrue vocata virgula,
Immarcessibilis et sine macula,
Iesum dans floridum, qui regit saecula,
Ipsi tu suggeras, ut solvat vincula.

5. Ancilla Domini, sumens tam humilis
Ave, quod Gabriel dedit mirabilis,
Accipe canticum servi inutilis,
Assis in omnibus mihi placabilis.

Cod. Trecen. (ol. Claraevallen.) 1612. saec. 15. A. — Cod. Parisin. 3639 saec. $^{15}/_{16}$. B. — 1, 1 Mater amabilis B. — 1, 2 nobilior B. — 1, 3 in tuo lumine. B. — 3, 3 flebiles B. — 3, 4 Ruentes B. — 4, 3 das B. — Str. 4 fehlt A.

126. De Nomine BMV.

1. Mater pia orphanorum
Consolatrixque maestorum,
Advocatrix peccatorum,
Miserere miserorum.

2. Angelorum o domina,
Audi nostra precamina,
Eruens nos a ruina,
Pia virgo et regina.

3. Rege nos tu, ne cadamus,
Sed ut post te transeamus,
Viam vitae inquiramus,
Ubi tecum gaudeamus.

4. Iam in caelis coronaris,
O praeclara stella maris,
Ab angelis veneraris
Et a nobis salutaris.

5. Ave, mater Iesu Christi,
Quae ad caelos conscendisti,
Morte deposita tristi
Te filio sociasti.

6. Iesum placa, tuum natum,
Nostrum solvat quod reatum,
Pacem donet et ducatum
Ad caelestia beatum.

7. Sit laus patri cum filio,
Sancto simul paraclito,
Trino et uni Domino,
Qui regnat sine termino.

Brev. ms. Raigradense $\frac{D}{K}$ Ia 17. anni 1342. add. saec. 15. Strophe 6 steht in der Hs. zwischen 2 u. 3 und zerstört so das Akrostich.

127. De Nomine BMV.

1. Ave, luminis imago,
Vera numinis propago,
Felix virgo Maria,
Mira cuius ornamenta
Exponit per elementa
Nominis harmonia.

2. **M**argarita **m**undans **m**entes,
Mater **m**itigans **m**aerentes,
Mel **m**isericordiae,
Aula **a**gni, **A**bel **a**ra,
Arbor **a**uferens **a**mara,
Ales **a**limoniae.

3. **R**osa **r**oscida **r**uboris,
Rubus **r**ubens, **r**ivus **r**oris,
Regis **r**egum **r**egia,
Intacta, **i**nviolata,
Ipotheca, **i**llibata,
Iaspis, **i**conomia.

4. **A**mans **a**sylum **a**rdentum,
Animarum **a**limentum,
Amoris **a**larica;
Ad amorem amatoris
Tui tuos mortis horis
Trahe dulcis amica.

Cod. Trecen. (ol. Claravallen.) 1612. saec. 15.

128. De Nomine beatae Mariae V.

1. In adplausu virginis
Novi melos carminis
Levet cor in gaudium,
Parum cernit luminis,
Qui Mariae nominis
Ignorat mysterium.

2. Nam sonat amarum mare,
Docens nihil nos amare
Carneae libidinis,
Istud mare non amare
Sapit, sed in ipso clare
Viget fons dulcedinis.

3. Sonat idem domina,
Tua sunt nam culmina
Caeli, terrae, marium;
Caeli substant agmina
Tibi, mundi machina,
Tuum sunt imperium.

4. Idem sonat maris stella,
Nam nunc motu, nunc procella
Navibus absconderis,
Surgant venti, stipent bella,
Pietatis semper cella
Parens es tu miseris.

5. Huius influentia
Stellae magnes gravia
Trahit ferri pondera,
Sic Mariae gratia
Corda levat gravia.

. . . .

6. Obsoletis noxiali
Mentibus fuligine
Redde vestem, virgo, textam
Virginali vellere,
Candidatam victimali
Mitis agni sanguine.

7. O Maria, subveni
Peccatori misero,
Te benignam inveni,
Virgo, non te desero.

8. Ora pro me, mater fortis,
Patrem, natum hora mortis,
Virgo et puerpera,
Ne me trahat saevae sortis
Inimicus vinclis tortis,
Lac profer et ubera.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343 anni 1351.

129. De Nomine beatae Mariae V.

1. Magna, maior, maxima,
Regalis genetrix,
Regis regum optima
Parens et alitrix.

2. Creatorem Dominum
Creatura portans,
Mundum plenum sanguinum
Es virgo supportans.

3. Magnum mare, Maria,
Es et spatiosum,
Quo secura est via
Iterque planosum.

4. Mare servans, nutriens
Pisces condecenter,
Hoc est stare faciens
Mundos innocenter.

5. Mare mundans immundos
Faece peccatorum,
Mare reddens fecundos
Victus proximorum.

6. Mare, quod est plenum
Gemmis medentibus,
Quae pellunt venenum
Eas ferentibus.

7. Mare, inquam, redundans
Sine periculo,
Cunctis bonis abundans
Inunda famulo.

8. Tanti maris rivulis
Ipse tam conscius
A cunctis maculis
Laver interius.

9. Et cor meum foetidum
Nimis indecenter,
Virgo, purum, nitidum
Facias clementer.

10. O magna fiducia,
Tutum refugium,
Discreta prudentia,
Certum consilium.

11. O cunctis fidelior,
Fida fidelibus,
O melle suavior,
Dulcis pauperibus.

12. Currenti mentaliter
Ad te sis obvia,
Subveni celeriter,
Fias propitia.

13. Numquid [tu] non poteris
Mox Iesum placare,
Cum ipsum merueris
Sola tu portare?

14. Credo sine dubio,
Quod, quidquid rogabis,
Id a tuo filio
Statim impetrabis.

15. Vere tuis meritis
Potes liberare
Mox me cunctis debitis
Et bene ditare.

16. Ergo mihi, rogito,
Postulare velis
Divitias a genito,
Quae fluunt e caelis.

Orat. ms. Caelestinorum saec. 15. Cod. Meten. 571. — 3, 3 est fehlt. — 10, 2 O tutum. — 11, 3 O fehlt. — Die Hs. hat die Bemerkungen „Alia oratio eiusdem ad eandem.“ Da dieselbe keinen Namen nennt, erfahren wir nur, daſs der anonyme Verfasser dieses Liedes und des langen Gedichtes über die Psalmen „*Quoniam virgo Maria* etc.“ ein und dieselbe Person ist.

130. De Nominibus BMV.

1. Salve, virgo gloriosa,
Parens femina formosa,
Funde preces, pulchra rosa,
Pro nobis ad filium.

2. Salve, civitas divina,
Cedrus, speculum, regina,
Funde preces, alma spina,
Pro nobis ad filium.

3. Salve, domina, puella,
Thalamus, amica, cella,
Funde preces, maris stella,
Pro nobis ad filium.

4. Salve, mulier, ancilla,
Nubes, scala, turris illa,
Funde preces, nardus, stilla,
Pro nobis ad filium.

5. Salve, benedicta navis,
Genetrix, aurora, clavis,
Funde preces, turtur, avis,
Pro nobis ad filium.

6. Salve, rubus, virga gregis,
Mons, cupressus, porta legis,
Funde preces, sponsa regis,
Pro nobis ad filium.

7. Salve, luna, sol et ortus,
Cinnamomum, flumen, portus,
Funde preces, fons et hortus
Pro nobis ad filium.

8. Salve, puteus, rosata,
Marathus, malagranata,
Funde preces, spes beata,
Pro nobis ad filium.

9. Salve, balsamus, oliva,
Platanus, columba, diva,
Funde preces, terra viva,
Pro nobis ad filium,

10. Salve, palma, flos, viola,
Lilium, fenestra, schola,
Funde preces, magna sola,
Pro nobis ad filium.

11. Salve, thronus, aula pia,
Semita, directa via,
Funde preces, o Maria,
Pro nobis ad filium.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Guelfenbyteran. Helmst. 1296. — 2, 3 alma pspina. — 2, 4 ad tuum filium. — 10, 1 et flos. — „Ista sunt septuaginta nomina beatae Mariae virginis. Quicunque ea devote legerit flexis genibus singulis sabbatis diebus, illi misericorditer apparebit in hora mortis suae et animam eius ducit[!] ad gaudia sempiterna.“

131. De Nominibus Christi et Virginis.

Virgo parens loquitur, et mystica res aperitur,
Se notat et natum verbis signisque notatum:
Mons ego sum, lapis hic, ego vinea, botrus hic, aula
Regis ego, rex hic, ego vellus et area, ros hic.
Sidus ego, sol hic, ego nubes, numen hic, urna
Legis ego, man hic, ego Iesse virgula, flos hic.
Vestis ego, Ioseph hic, ego tellus, vermis hic, olla
Moab ego, spes hic, ego schema throni, Salomon hic.
Hesther ego, sceptrum hic, ego sum rubus, ignis hic, arbor
Turis ego, tus hic, ego virgo, rhinoceros est hic.
Urbs ego, conditor hic, ego cortex, granum hic, oliva
Pinguis ego, liquor hic, ego ianua clausa, means hic.

Sum favus ipsa, mel hic, ovis ipsa, agnus hic, ipsa
Massa vitri, iubar hic, arx ipsa Sion, David hic est.
Dulcis ego, magis hic, miserans ego, plus hic, amator
Pacis ego, dator hic, homo sum, sed homo Deus est hic.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. 14/15.

132. De Annuntiatione BMV.

1. Laetare, virgo virginum,
Trinitatis triclinium,
Quae genuisti Dominum,
Aeterni patris filium.

2. Salve, virgo speciosa,
Quam salutavit angelus,
Dicens: Ave, gratiosa,
Quia tecum est Dominus.

3. Tecum inquit est Dominus,
Caelorum rex, non alius,
Pater et Deus filius
Atque amborum spiritus.

4. Pater est tecum confortans,
Spiritus sanctus impraegnans,
Filius sibi humana
Ex te aedificans membra.

5. Ecce, virgo, concipies
Sine aliquo pudore
Et Iesum Christum paries
Absque aliquo dolore.

6. Hic erit Dei filius,
Caelorum rex, non alius,
Et dabit ei Dominus
Sedem David, patris eius.

7. In domo Iacob regnabit
Et plebem suam salvabit,
Regnum eius quippe stabit
Et in aeternum durabit.

8. Cumque Maria audisset,
Quae Gabriel promisisset,
Quomodo, inquit, fecunda
Mater ero et iucunda?

9. Quia virum nunquam novi,
Ex quo a Deo sum facta,
Sed virginitatem vovi
Manensque virgo intacta.

10. O virgo, inquit Gabriel,
Tibi dico mysterium,
Concipies Emmanuel,
Redemptorem fidelium.

11. Spiritus superveniet,
Purificator cordium,
Qui te concipere faciet
Patris aeterni filium.

12. Sertum tuae castitatis
Erit Deus maiestatis,
Dum eris filii mater,
Cuius rex caeli est pater.

13. Mox ut Maria audivit
Gabrielis eloquium,
Mater esse concupivit
Redemptoris fidelium.

14. Ecce, Domini ancilla,
Respondit virgo credula,
Fiat mihi illud verbum
Secundum sermonem tuum.

15. Verbum, quod pater genuit,
Statim de caelo prodiit,
Carnis pallium induit
De virgine, quam condidit.

16. Castae parentis viscera
Caelestis intrat gratia,
Venter Mariae baiulat
Secreta, quae non noverat.

17. Virgo mater salvatoris
Fit sine tactu pudoris,
Fitque templum creatoris
Domus pudici pectoris.

18. O res valde mirabilis
Et excellens mysterium,
Quando ancilla humilis
Generat Dei filium.

19. Nos de tali mysterio
Inter laudes angelicas
Benedicamus Domino
Dicentes Deo gratias.

Orat. ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

133. De Annuntiatione BMV.

1. Grata Deo o ancilla,
Cuius verbo dum consentis,
In iucunda hora illa
Verbum caro factum sentis
Per virtutem obumbrantem,
In te Christum tunc formantem.
Animam fac depingentis
Hanc annuntiationem
Infra caeli mansionem
Vita frui resurgentis.

2. O maestorum consolamen,
Pro adflictis quibuscunque,
Qui ad tuum sublevamen
Huc concurrunt undecunque,
Ora, virgo benedicta,
Gratiae dono sic dicta,
Quia reis quibuscunque,
Licet tibi tam ingratis,
Gratiam Dei das gratis
Ac indignis quantumcunque.

3. O virgo, quae meruisti
Exaltari apud eum,
Cuius natum genuisti,
Redempturum omnem reum,
In angusta mortis porta,
Te precor, me sic supporta
Spiritum sumendo meum,
Ut tunc plenum pietate
Gratia et veritate
Clara luce cernam Deum.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — 2, 6 Gratiae domina sic dicta. — 2, 10 Hac. — 3, 6 Te deprecor.

134. De Annuntiatione BMV.

1. Fortis ut mors dilectio,
Qua durum fit suave,
Ut sacra refert lectio,
Amor nos traxit a vae,
Dum de caelesti solio
Fit Gabrielis Ave
In virginis conclave:
O felix, inquit, ave,
In te fiet conceptio,
Sed non pudoris laesio,
Tu tamen Deo fave.

2. Auditis his obstupuit
Puella Deo grata,
Et, ut pudicam decuit,
Silebat salutata;
Ne fieret turbata,
Mox angelus retexuit,
Modum prius exposuit,
Quo foret illibata;
Qua serie prolata
Vexillum crucis claruit,
Dum virgo verbo paruit
Et mansit impraegnata.

3. Archangelus regreditur,
   Qui venit haec narrare,
Et gravida relinquitur
   Puella sine pare,
   O decus singulare,
Virgo mater efficitur,
Creator est, qui gignitur
   Et Dei salutare;
   O pectus singulare,
Thesaurus in te tegitur,
Virtute cuius regitur
   Caelum, tellus et mare.

4. Magna sunt haec miracula,
   Quae manant ex amore,
Dum virgo sumit verbula,
Frondescit Aaron virgula
   Omni carens humore,
   Et vellus madet rore,
Nec terram tangit stillula,
Dum virgo sine macula
   Meretur mater fore.

5. Mira matris integritas
   In ventre Deum vexit,
Et subolis divinitas
   Portantem se protexit,
   Pro nobis se despexit
Vera Dei sublimitas,
Dum infirmatur sanitas,
   Quae mori non neglexit,
   Sed, quando resurrexit,
Vera patebat deitas,
Et sic probatur caritas,
   Qua Deus nos dilexit.

6. Virgo mente purissima,
   Te reus hinc honoro,
Dei mater castissima,
   Virili carens thoro,
   Te postulans exoro,
Ut, quae feci, nequissima
Pellantur et turpissima,
   Ne hostis trahat, oro,
   Condonans, quod ignoro,
Ad gaudia clarissima
Nos transfer, beatissima,
   Iungens caelesti choro.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — Str. 1 geht vorher:

Vale, Dei genetrix,
Virgo inaestimabilis,
Vale, caelestis pietas
Et pietatis caritas,
Sic [l: Sis] servi tui, deprecor,
Immeriti non (esto) immemor.

135. In Visitatione BMV.

1. Salve, o fructifera palma,
Virginum decus, mater alma,
Quae castitate floruit
Et vitae fructum protulit.

2. Salve, tu virga Aaron,
Quae et fronduit in Sion,
Obumbrata ab altissimo,
Irrigata spiritu sancto.

3. Salve, iubar aethereum,
Illustrans omne saeculum,
Tua praecellens claritas
Nobis diva iucunditas.

4. Salve, dies hodierna,
Digna laude sempiterna,
Qua visitavit Maria,
Per quam patet vitae via.

5. Salve, virginalis porta,
De qua nova lux est orta,
Sicut stella matutina
Lucens, sicut lux divina.

6. Salve, pia visitatrix,
Nostrae salutis amatrix,
Visitare nos dignare,
Tu scis, dulcis mater, quare.

7. Salve, sacrum Dei templum,
Virtutum tu es exemplum,
In quo rex regum tunc obtulit
Hostiam, quae sibi placuit.

8. Salve tu lucis claritas,
Solis Dei iucunditas,
Visita nos, mater, hodie
Ut fervor solis meridie.

9. Salve, tu pacis ianua,
In qua iucundant agmina,
Per quam patet huic saeculo
Sollemnis nunc visitatio.

10. Salve, casta o Maria,
Nostra spes, laus, mater pia,
Nam te collaudat, domina,
Trina haec mundi machina

11. Salve, mater luminis,
Quam divini numinis
Visitavit gratia,
Felix aurora splendida.

12. Salve, ros balsamamiticus,
Cuius color lac candidus
Et odor suavissimus,
Sapor plus quam mellifluus.

13. Salve, aeternum sacrarium,
Quo splenduit sacerdotium
Atque virtutum armarium,
Quo reconditur praeconium.

14. Salve, regalis progenies,
O tu veneranda species,
Unde surgit ut aurora
Virgo mater tam decora.

15. Salve clausus fons signatus,
O flos florum illibatus,
Tua pia visitatio
Sit nobis nunc consolatio.

16. Salve, praeclarum aureum vas,
Quo se transtulit divinitas,
Ad te nostrum refugium
Ut ad tutum praesidium.

17. Salve, ierarchia caelestis,
Cuius amoenitatis testis
Est Iesus tuus filius,
Pater et almus spiritus.

18. Salve, fulgens diadema,
Dictis prophetarum thema,
Tu es arca mosaica,
Plena divina gratia.

19. Salve, aureum ciborium
Et eburneum solarium,
Quod divinitas exstruxit,
Nobis natus quo illuxit.

20. Salve, pia visitatrix,
Omnis boni larga datrix,
In salutari nos visita,
Beata mater o Maria.

Orat. ms. Charthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116.

136. De Visitatione BMV.

Virgo Dei genetrix, nostrae vitae reparatrix,
Caelica regina, praefulgens stella marina,
Semper laudanda, cui laus non sufficit ulla;
Namque tuas laudes minime depromere possent,
Omnia si linguae mundi creata forent.
Praesenti festo laudes cape, quas tibi praesto
Et tibi corde promo, sono, simul ore iucundo.
O mater Christi, postquam tu, virgo, fuisti
Caelitus adfata, verbo Domini gravidata,
Exsurgis propere, montana petis, Zachariae
Uxorem quaeris, sed huic bona munera geris,
Prolem laetificas, dum matrem virgo salutas.
Pneumate repletam, cum fructu te benedictam
Nuntiat admirans, te prae cunctis fore sanctam.
Tunc, virgo celebris, genetrix clarissima Christi,

Magnificans Dominum caeleste melos cecinisti.
O mundi domina, tibi laus hodie super astra.
Vas deitatis, fons pietatis, lucis imago,
Virgo decoris, fructus honoris, sancta propago,
Filia prolis, ianua solis, regis amica,
Lux tenebrarum, spes animarum, virgo pudica,
Sacra sacrarum, pulchra rosarum, flos sine spina,
Munditiae flos, laetitiae ros et medicina,
Fructificans mons, mellificans fons, gemma decora,
Virgula turis, normala iuris, nardus odora,
Caelica clavis, virgo suavis, vera lucerna,
Iustitiae dux, laetitiae lux, porta superna,
Cellula mellis, nescia fellis, dulcis amanti,
Dura malignis, grata benignis, blanda precanti,
Regula morum, forma bonorum, femina digna,
Meta laborum, pax odiorum, virgo benigna,
Pulchra puella, caelica cella, regula legis,
Dulcis, amabilis et venerabilis, virgula regis.
O iuvenis praegnans, vetulae famulans parienti,
Virtum speculum, te corde precor sitienti,
Nostram nunc animam Dominum fac magnificare,
Spiritus ut noster queat in Domino iubilare,
Et sic in hoc festo facias nos humiliatos,
Ut post hanc vitam contingat esse beatos.
Qui tibi magna dedit, cuius est nomen benedictum,
Per te det veniam famulis trementibus ipsum,
Exaltans humiles, ponens de sede potentes,
Evacuans divites, implens simul esurientes;
Israel accipiat pueros per te memoretque
Pacto, quod pepigit patribus Abrahae seminique.
Pulsatis vitiis, victis cunctis inimicis
Per te, virgo pia, capiamus caelica regna.

Orat. ms. Carthus. Erfordien. saec. 15. (Privatbesitz). A. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19363. saec. 15. B. — 7. et ore B. — 8. O mater Christi, postquam montana subisti B. — 9 und 10. fehlen B. — 13. repleta A. — 16. Magnificat A. — 21. Dux A. — 27. laetiae dux B. 29 fehlt A. — 32. Pulchra puellula, caelica stellula A. — 35. Virtus speculor A.

137. Thalamus beatae Mariae V.

1. O quam pulchrum thalamum,
Iesu, construxisti,
In sole tabernaculum
Tuum posuisti,
Quod virtutum floribus
Undique sparsisti,
Quando novem mensibus
Ibi quievisti.

2. O beata viscera,
Quae te portaverunt,
O beata ubera,
Quae te lactaverunt,
O beati oculi,
Qui hoc conspexerunt,
Quod prophetae plurimi
Et reges optaverunt.

3. O Iesu, te carissima
Mater educavit,
Virgo sacratissima
Lacte suo pavit,
Quam virtus altissimi
Sola fecundavit,
Sic ut mater fieret,
Quae virgo duravit.

4. Quae putamus praemia
Parentum fuerunt,
Quae vel quanta gremia
Fore valuerunt,
Quae tantum infantulum
Ferre meruerunt
Quem caeli, terra capere
Nequaquam potuerunt!

5. Quanta sunt praeconia
Matris gloriosae,
Cuius sacri digiti
Manusque formosae
Tractare te gestiunt
Multum curiose,
Prae filiis hominum
Iesu speciose!

6. Humanum imperium
Nunc est dilatatum
Nec sanctis ab angelis
Ultra minoratum,
Cum tantum mysterium
Verbum incarnatum
Iam visum est oculis
Et manibus tractatum.

7. O parens sanctissima
Tui conditoris
Et nostri gratissima
Nutrix salvatoris,
Quantum tibi debemus
Laudis et honoris,
Quod nos ad hanc gloriam
Duxeris amoris!

8. Iesu, qui nos colere
Parentes iussisti,
Qui hanc benignissimam
Matrem elegisti,
Tu nostrae inopiam
Laudis supplevisti,
Dum sic tuum thalamum
Ad aethera sumpsisti.

9. Ubi mille milia
Tibi electorum
Et centena milia
Assistunt angelorum,
Qui in suis citharis,
Organis sanctorum,
Mariam glorificant
In saecula saeculorum.

Orat ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen IV° 29. — 8, 5 nostri.

138. De Partu beatae Mariae V.

1. Salutemus reverenter
Dei matrem, quam decenter
Salutavit angelus,
Qua salute modo miro
Gravidatur sine viro
Eius sacer uterus.

2. Ave, mater, virgo pura,
Ex qua factus creatura
Et creator omnium;
O quam mira genitura,
Sed in carnis hac natura
Nihil habet proprium.

3. Qui te mundat, te obumbrat,
Obumbrando te fecundat,
O Iesu gignitio,
Nostrum vae per ave tollis,
Nomen Evae dum revolvis
Gabriele nuntio.

4. Virgo, prolem genuisti,
Stella, solem induisti
Veste singulari,
Mundo vitam contulisti,
Evae damnum abstulisti
Partu puellari.

5. Quae res huic similis,
Quod ex matris humilis
Ventre propagatur,
Flos de rosa nascitur,
Pudor non amittitur,
Decor augmentatur.

6. Fructum natum de Maria
Triplex laudat hierarchia,
Tremunt venerantes
Caeli, terrae conditorem,
Hominis reparatorem
Digne collaudantes.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343 anni 1351.

139. De Partu Virginis.

1. Virgo, thronus Salomonis,
Virgo, vellus Gedeonis,
Virgo, mater gratiae,
Salve, cuius nubem nescit
Neque partu dediescit
Dies pudicitiae.

2. Increatum res creata,
Virgo Deum, patrem nata,
Fontem fudit rivulus,
Sic naturae cancellato
Primo iure designato
Vase prodit figulus.

3. Usu partus destituto
Fructum flore non soluto
Parit Iesse virgula,
Fructus flos non deflorescit,
Et aeterni non marcescit
Veris rosa primula.

4. Salve, servis spes aeternae
Libertatis, lux, supernae
Lucis ostiaria,
Salve, per quam servitutis
Iugo fracto sunt salutis
Restituta gaudia.

5. Per te nubes denubescat,
Vitae nubes exarescat
Primae sortis lacrima,
Ut ad mensam trinitatis
Post fermentum vetustatis
Epulemur azyma.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — 3, 5 aeternae.

140. De Partu Virginis.

1. Salve, salvatrix hominum,
Superlativa virginum
Virtutum privilegio,
Quae paris lumen luminum,
Quae mundi paris Dominum
Salvo pudoris lilio.

2. Ad renovamen veterum
Tuum fecundat uterum
Puer ex alto veniens,
Paris, Maria, puteum
Nec florem siccas tenerum
Nec infirmaris pariens.

3. O mira rei novitas,
Assumit in te deitas
Huius velamen habitus;
O mira Christi caritas,
Serviles currit semitas,
Quem nulla tenet servitus.

4. Vivendi factus formula,
Quem Deus ante saecula
Aequalem sibi genuit,
In virginali cellula,
Sub monachali regula
Cucullam carnis induit.

5. Hic novus abbas clanculo
Et nesciente pessulo
Claustrum subintrans virginis
Virtutum in capitulo
Toti texendam saeculo
Telam orditur ordinis.

6. Nos iter docens regium
Rex missus in exsilium,
Ut hoc regnemus exsule,
Primusque doctor omnium
Ad formam patientium
Manum supponit ferulae.

7. Qui licet possit omnia,
Non posse tamen vitia
Hoc solum soli deficit,
Sed talis impotentia,
Si dici debent talia,
Potentiorem efficit.

8. Nemo praesumat dicere,
Quod virgo possit parere
Deum non virginaliter;
Hoc de me dico libere,
Non possem natum credere,
Si natus esset aliter.

9. Sed si de modo quaerimus,
Male quaerendo claudimus,
Quod certa fides aperit;
Nos, qui sub ipso vivimus,
Indubitanter credimus,
Quod eum virgo peperit.

10. Et quia scimus licitum,
Quidquid est Deo placitum,
Credantur et incognita,
Et si credenti cognitum,
Fides non habet meritum
Experimento credita.

11. Nobiscum foedus iniit,
Per quem vetustas periit
Actor aetatis aureae,
Iam enim hiems transiit,
Iam sol aestivus rediit,
Iam floruerunt vineae.

12. Dum, quod in orbe sonuit,
Scire Iudaea renuit
Subole de virginea,
Nobis patenter claruit,
Quod vellus rore maduit,
Arente tamen area.

13. Dum mater virgo creditur,
In rubo flamma cernitur,
Nec rubi fit combustio,
Quidquid ubique legitur,
Si minus intellegitur,
Christus est expositio.

14. Virgo, quae tanta reseras,
Quae terram caelo foederas
Omni mundatam scelere,
Ne servos tuos deseras,
Sed mentes trahe miseras
Peccati pressas pondere.

15. Succurre, pia, miseris,
Perire ne permiseris
Mundi commissos fluctibus,
Sed corruptores foederis
Refoederare superis
Tuis dignare precibus.

16. Clama, reclama saepius,
Clama fiducialius,
Quod vino carent nuptiae;
Nam, quidquid quaeres, amplius
Hoc dabit matri filius,
Hoc dabit pater filiae.

17. In me peccata reprime,
Suavitatis intimae
Propina mihi stillulam,
Ut peccatricis animae
Compunctionis lacrimae
Delere possint maculam.

18. Per te, Maria, veniam
Ad peccatorum veniam,
Fortis et potens mulier,
Per te deducar etiam
Ad angelorum gloriam,
Ut in aeternum glorier.

19. Ubi nec in supplicium
Vertetur desiderium,
Quod non carebit gaudio,
Nec illud in fastidium
Verti licebit gaudium
Non carens desiderio.
Hoc praestet, Christe, praemium
Coetui supplicantium
Tua propitiatio.

Cod. Trecen. (ol. Claraevallen.) 1612. saec. 15. — 19, 1 Tibi nec.

141. De Partu Virginis.

1. Gaude, admirabilis,
Virgo venerabilis,
Quae paris intacta,
Sine viri coitu,
Plena sancto spiritu,
Genetrix es facta.

2. Cardine de supero
Rore salutifero
Venter fecundatur,
Peperit fecunditas,
Et sacra virginitas
Integra servatur.

3. Sicut ros in gramine
Descendit in virgine
Verbum summi patris,
Patrem non deseruit
Et mortalem induit
Formam alvo matris.

4. Sicut terram pluvia,
Sic divina gratia
Virginem fecundat,
Sanctus eam spiritus
A peccato penitus
Abluit et mundat.

5. Non est opus hominis,
Sed est opus numinis
Et magnae virtutis,
Concipit et generat,
Quae virum non noverat,
Auctorem salutis.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375.

142. De Partu Virginis.

1. Matri dignae non indigne
Praebe laudes tu, qui gaudes
In Mariae laudibus;
Dic de matre sine patre,
Sicut patrem primum fratrem
Fecit multis fratribus.

2. Virgo mater, natus pater,
Modo miro sine viro
Fit homo de homine;
Haec natura nescit iura,
Clausa domo Deus homo
Nascitur de virgine.

3. Nullus quidem istis fidem
Dare posset, nisi nosset
Hoc ex lege veteri;
Per fidelem Gabrielem
Nuntiatur et testatur
Sic debere fieri.

4. Si vis nati incarnati
Scire modum, istum nodum
Denodare nescio;
Sed hoc scito, quod audito
Salutatu fecundatu
Virgo gaudet regio.

5. Virgo credit et oboedit,
Et tu credas, ne te laedas
Animali vulnere;
In hoc sane, christiane,
Fidem puram, non naturam
Opus est consulere.

6. Prima parens spina carens
Fit spinosa et nodosa,
Dum a spina pungitur,
Qua radice illa vice
Vitiata, spineata
Virga quaevis oritur.

7. Hoc frutecto spina tecto
Sine spina vi divina
Iesse prodit virgula,
Rorans flore quae cruore
Sanans unctum spina punctum
Tersa spinae macula.

8. Ergo nati qui peccati
Spinae sumus, spinae dumus,
Hanc precemur virgulam,
Ut nos portet et confortet
Et puncturae spinae durae
Omnem tergat maculam.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — 1, 1 Salve digne. — 7, 2 ut divina.

143. De Partu Virginis.

1. Mira Dei caritas,
Deus incarnatur,
Mira rei novitas,
Virgo impraegnatur.

2. O novum conubium,
Soli nubit stella,
Novum puerperium,
Protulit puella!

3. Moyses qua iacuit,
Scirpea fiscella,
In qua Deus latuit,
Virgo res novella.

4. Aures et mens pervia
Deo sunt ingressus,
Non patent vestigia,
Quibus est egressus.

5. Sicut vitrum radio
Solis penetratur,
Inde tamen laesio
Vitro nulla datur:

6. Sic, immo subtilius
Matre non corrupta
Deus Dei filius
Sua prodit nupta.

7. Prodit cogitatio
Clausa cordis vena,
Praegnans absque vitio
Parit sine poena.

8. Non perit lux oculi,
Cum lux evagatur,
Nec in ortu flosculi
Mater defloratur.

9. Candens plus quam lilium,
Vernans plus quam rosa,
Tuum ora filium,
Virgo speciosa,

10. Ne post mortem puniat
Nos inferni poena,
Sed tecum reficiat
Angelorum cena.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Ecc. 375. — 1, 3 mira Dei. — 3, 3 Aqua Deus. — 4, 1 praevia. — 10, 3 tecum nos. — Vor Str. 1 befinden sich in der Hs. zwei Strophen, die augen-

scheinlich nicht zu diesem Liede gehören, sondern eher der Schluſs einer Sequenz zu sein scheinen:

1a. Vale, porta cristallina,
Vivi panis officina,
Dirae mortis medicina,
Flos mundi Maria.

1b. Vale, rosa carens spina,
Virga florens vi divina,
De qua nux amygdalina
Crevit vitae via.

2a. Vale, virgo virtuosa,
Dei mater generosa,
Plena sancto flamine.

2b. Te laudamus, ut condigne
Nos accendat Deus igne
Caritatis geminae.

144. De Partu Virginis.

1. Gaude, quae es obumbrata
Caelitusque fecundata;
Sic in nullo violata
Christum nobis genuit;
Rubus visus inflammari
Super Sina nec cremari
De conceptu puellari
Signum olim praebuit.

2. Contra casum primae sortis
Ad delenda iura mortis
Exsurrexit leo fortis
De stirpe Davidica,
Iura mortis sunt disrupta
. . . .
. . . .
Voce sic angelica.

3. Hoc lex vetus figuravit,
. . . .
Prophetarum hoc narravit
Laudabilis numerus,
A prophetis nuntiatum
Et a lege figuratum
Christum profert nobis natum
Virginalis uterus.

4. Vellus prius irrigatum
Tandem manet exsiccatum,
Sicque signum est signatum
Gedeoni creditum;
Sic ad nutum trinitatis
Constat regem maiestatis
Absque damno castitatis
Ex Maria genitum.

5. Virgo sola, mater matrum,
Nupta sola patri patrum,
Ut suorum velit fratrum
Misereri, supplica;
Ut a culpis nos emundet
Virtutibusque fecundet
Et post hanc vitam secum det
Vita frui caelica.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scrippt. Eccl. 375.

145. De Partu Virginis.

1. Gaude, parens contra iura
Cum pudoris lilio,
Hoc praecessit in figura
Certa sine dubio,
Usque tamen et natura
Stupent atque ratio,
Quod tu manes virgo pura
Nato tuo filio.

2. Te, Maria, salutavit
Gabriel archangelus,
Et mox tibi obumbravit
Virtus sancti spiritus,
Ventrem tuum fecundavit
Summi regis filius,
Sed te nunquam violavit,
Sicut omnes credimus.

3. Corpus tuum prolem gessit,
Si quis quaerit quomodo:
Verbum venit et recessit
Clauso tuo thalamo,
Venter tuus sic tumescit
Sine viri vitio;
Illud credo, quamvis nescit
Experiri ratio.

4. Tu es virgo singularis,
Felix muliercula,
Tu es clara stella maris,
Tu es Iesse virgula,
Miro modo natum paris
Sine patris copula,
Tu es facta mater maris
Sine maris macula.

5. Tu es mitis, non severa,
Te collaudant angeli,
Tu es vera vitis vena,
Laus totius populi
Tu es atque virgo plena
Spiritus paracliti,
Patrem paris sine poena
Salvatorem saeculi.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375.

146. De Partu Virginis.

Salve, flos, qui salvas nos virtutis odore,
Flos candens, fructum pandens remanente decore.
Salve, flos, cui caeli ros vim fructificantem
Sic tribuit, quod non minuit speciem rutilantem.
Salve, flos, cui lex et mos naturaque cedit,
Quando paris, non fuscaris, nec forma recedit.
Tu niveus, tu virgineus flos, alma Maria,
Quam mundat et fecundat divina sophia.
Productus tuus est fructus non te violata,
Ventre tuo miranda duo simul sunt sociata;
Integritas et fertilitas, duo dissona, rite
Consona sunt et conveniunt in te sine lite.
Sancta phoenix, virgo genetrix, quia nulla secunda,
Concipiens et parturiens manes integra, munda.
Quam nisi te transcendere se natura stupescit?
Quae nisi tu sine concubitu fecunda tumescit?
Quae praegnans opus ignorans, in quo violetur,
Quae pariens nil experiens, in quo crucietur,
Sola tenes castos renes, quando gravidaris,
Nec quereris nec torqueris, cum fasce levaris.
Conceptus tuus et partus non sunt generales,
Hic coitu caret, hic gemitu, tibi sunt speciales.
Dum generant aliae, temerant decus integritatis,
Te sequitur nec conteritur flos virginitatis.
Dum pariunt aliae, plangunt, tu nescia planctus,
Cui natus sine sorde datus per omnia sanctus.

Corporei domus esse Dei sine labe mereris,
Ingressus fit et egressus, sed clausa teneris.
Ingreditur, qui concipitur, qui nascitur, exit,
Sed salvam servans valvam claustrum bene texit.
Producis dominum lucis, qui te penetravit
Ut vitream nec virgineam portam violavit.
Sublimem gestas humilem magnumque pusillum,
Nam rerum Dominum verum virtus probat illum.
Amne rigas pannisque ligas, quo vincla reorum
Laxantur, quo mundantur sordes animorum.
Stella poli, regina soli, tu proxima soli,
Digna coli, sine nube doli, me spernere noli.
Flos florum, fons hortorum, regina polorum,
Spes veniae, lux laetitiae, medicina dolorum;
Ave, Dei clavis fidei requiesque laborum,
Clara dies, secura quies et regula morum;
Virga recens virgoque decens, tu forma bonorum,
Alma parens, tu labe carens spes atque reorum,
Prece reis opem fer eis pro pace eorum,
Pasce tuos, succurre tuis, miserere tuorum.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. $^{14}/_{15}$. — 3. caeli flos vim. — 9. tuus est sanctus fructus. — 13. Tu sancta phoenix. — 14. et fehlt. — 30. bene rexit. — 31. Producens donum lucens. — Nach Vers 36 eingeschoben:

Sancta Dei genitrix, benedicta puerpera, salve,
Inclita mater, ave, virgo beata, vale.

43. que fehlt. — 44. tu fehlt. — 45. Per te reis. — 46. Der Binnenreim zerstört. — Mone II, 323 hat Anfang und Schlufs des Gedichtes, nicht das Ganze, wie Chevalier, Repert. Hymnol. 17966, angiebt.

147. De Uberibus BMV.

1. Gaude, caeli domina,
   Quae Deum deorum
Pascis ex papillula
   Uberum tuorum;
O beata ubera,
   Omni laude digna,
Usu tam nobilia,
   Christo praeparata.

2. Virginis christiferae
   Ubera, valete,
In summis praeconiis
   Milies avete,
Pausat Dei filius
   Inter vos quiete,
Lac ex vestris faucibus
   Sugit delicate.

3. Salve, liquor nobilis,
   Dulcis, pretiose,
Manans ex uberibus
   Virginis formosae,
Praebens alimoniam
   Christo amorose,
Sis medela animae
   Meae vulnerosae.

4. O Christi puerpera,
   Virgo generosa,
In superno solio
   Regnans gloriosa,
Ad tua clara ubera,
   Asylum reorum,
Reus nunc confugio,
   O dulcis spes tuorum.

5. Eia, digna ubera,
   Vobis me impendo
Protectionis gratia
   Sub vobis me abscondo,
Rogo, me eripite
   Trementem fovendo,
A districto iudice
   Benigniter tuendo.

6. O Iesu dulcissime,
   Amor mentis piae,
Casto natus sanguine
   Virginis Mariae,
Quae te et in osculis
   Strinxit laetabunde
Gratisque uberibus
   Lactavit iucunde.

7. Tremenda iudicia
   Tua expavesco,
Ad tuae matris dulcia
   Ubera appello,
Ubi tuus feriens
   Mucro religatur,
Sicque reus latitans
   Sub ubere salvatur.

8. At si me ob crimina
   Iustum sit puniri,
Per matris manus punias,
   Quae taxet poenas mihi;
Age, dulcis domina,
   Tibi ut condoner
Ac propter peccamina,
   Ut sanxeris, flageller.

9. Benedicta ubera
   Tua, flos sanctorum,
Quae de te, pulcherrima,
   Suxit rex caelorum,
Fac, ut sine macula
   In regno polorum
Laudem haec in saecula
   Et in saeculorum.

Cod. S. Petri Salisburgen. b II 3. saec. 15. A. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen 20020. B. — 1, 5 O beata liberata A. — 1, 7 Usu tamen A. — 5, 7 Et districto A.

148. De Uberibus BMV.

1. Mariae matris mammulae,
Nitentes velut faculae,
   Lac filio praebentes,
Ardoris sunt scintillulae,
Quibus delentur maculae
   Odore redolentes.

2. Velut mala punicorum
Fragrant, halitus istorum
   Fugantes hostem saevum,
Laxant gesta nefandorum,
Stillant nectar per os florum
   Salvantes nos per aevum;

3. Fluunt ut vitis pocula
Currentia per rivula
   Summae deitatis.

Orat. ms. S. Mariae ad Scotos saec. 15. Cod. Scotor. Vindobon. 55 g 14. — 1, 1 mamillulae. — 2, 1 Font mala. — 2, 2 Fluunt ali ipsorum. — 2, 4 Lactans gesta. — 3, 1 Flant ut vitis.

149. In Purificatione BMV.

1. O Maria illustrata,
Summa luce consignata,
Vera lux est dilatata
In mentis tuae speculo;
Tu lucerna radiosa,
Cuius vita gloriosa
Per exempla virtuosa
Lucem dedit saeculo.

2. O amatrix meritorum,
Tu meorum peccatorum,
Vitiorum et errorum
Caliginem illumina,
Ut in via te ductrice
A te Dei genetrice
In me semper et hac vice
Sint gratiarum lumina.

3. O Maria, stella maris,
Claritate singularis,
Decus mundi nominaris
Mira pulchritudine,
Clara stella splenduisti,
Quando virgo concepisti
Salvatorem peperisti
Sine naturae ordine.

4. Tu salutis mihi stella,
Mihi placa mundi bella,
Ne involvat me procella
Damnantis miseriae,
Mea stella directiva,
Sis a malis salvativa
Et ad portum productiva
Perennalis patriae.

5. O Maria, tu amarum
Mare, quando in poenarum
Passione tuum carum
Conspexisti filium,
Magnum tunc compassionis
Iuxta verbum Simeonis
. . . .
Persensisti gladium.

6. Fac me Christo adhaerere,
Pro me passum fac lugere,
Crucifixo condolere
Tanto de supplicio,
Da peccata emendare,
Mihi flere da amare
. . . .
Mea sit contritio.

7. O tu domina Maria,
Tu cum potestate pia
Constitutis in hac via
Praesides hominibus,
Angelorum imperatrix,
Infernorum triumphatrix,
Miserorum miseratrix,
Sic dominaris omnibus.

8. O regina tu virtutum,
Esto mihi pacis scutum,
Iter meum serva tutum
A malignis hostibus;
Tuum natum pro me ora,
Ut instante mortis hora
Me commendet sine mora
Angelorum coetibus.

Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116.

150. De Vocabulo Purificationis BMV.

1. Festum, quod nobis imminet,
Purificationis
Hoc sacramentum continet
Sanctae religionis,
Ut, quidquid actionis
Pravae mens in se retinet,
Totum virtus eliminet
Purae confessionis.

2. Ob hoc purgari voluit
Maria stella maris,
Quae nil purgandum habuit
Velut ignara maris,
Ut tu, qui macularis
In his, quae lex prohibuit,
Confitendo, quod polluit,
Mundus efficiaris.

3. Consignat haec mysteria
Sub numero sacrato
Dies quadragenaria
Te bene subiugato
Decalogi mandato,
Quod quadrant evangelia,
Ut septiformis gratia
Stet in te pede rato.

4. Verbum patris a virgine
Dum patri praesentatur,
Ut hominis ab homine
Redemptor redimatur,
Per hoc insinuatur,
Ut cum in tuo nomine
Fit bonum opus, Domine,
Tibi laus ascribatur.

5. Oblata legis redditur,
Cum cor simplex et maestum,
Par columbarum geritur,
Ad omnia modestum,
Vincens omne molestum,
Par turturum adicitur,
Cum caritatis sequitur,
Sed carnis fugat aestum.

6. Quinque siclis redimitur
Oblatio legalis,
Quando sensus subicitur
Spiritui carnalis,
Ut fiat spiritalis,
Sic suus Deo solvitur
Regique regnum redditur
Denarius regalis.

7. Sic bonis tergens actibus
Vitae corruptionem
Velut apum operibus
Stuppae collectionem,
Ad pacis visionem
Procedes cum luminibus,
Christum portans in manibus
Sequensque Simeonem.

Cod. Londinen. (Liber Cistercii) Add. 15722. saec. 12/13.

151. De Compassione BMV.

1. O Maria, mater Christi,
Quem dolorem habuisti,
Cum in cruce conspexisti
Contemplando filium!
Fac me tecum condolere
Et de Christo semper flere,
Qui est passus pro me vere
Peccati patibulum.

2. Tota eras dolorosa
Et plorabas lacrimosa,
Velut nubes pluviosa
Dans cordis suspirium,
Quia Christus, tuus natus,
Spinis erat coronatus
Et irrisus et velatus
In conspectu hominum.

3. Vultus eius gloriosus
Et decore speciosus
Erat turpis et lutosus
Sputis infidelium,
Corpus eius candidatum
Totum erat denigratum,
Quia fuit flagellatum
Manibus crudelium.

4. Quem tu, virgo, dum vidisti,
Prae dolore defecisti,
Sed nec loqui potuisti
Per cordis martyrium;
Corde vero tu dolebas
Et amare nimis flebas
Propter natum, quem videbas
Verberatum nimium.

5. Tantus dolor abundavit,
Qui te totam conquassavit,
Sed et mente laniavit
Scindens tuum animum,
Tu videbas patientem
Christum crucem deferentem
. . . .
Ad perdendum unicum.

6. Post hoc Christus denudatur
. . . .
. . . .
Ut salvetur saeculum;
Per manus ipse pendebat,
Qui iam mundum redimebat,
Tibi mater condolebat
Per cordis incendium.

7. Nimis dure tu plorabas
Et te totam laniabas,
Quia Christus, quem amabas,
Ferebat supplicium;
Non est mirum, o decora,
Si plorabas sine mora,
Iam videbas illa hora
Sanguinem sanctissimum.

8. Post haec Christus exclamavit
Et in cruce exspiravit,
Sol se totum obscuravit,
Quasi lugens Dominum;
O quis possit cogitare,
Quaenam lingua explicare,
Quam tu flebas tunc amare
Videns unigenitum!

9. Stabas, virgo, cum dolore
Iuxta crucem cum maerore,
Quasi virga sine flore
Et amittens lilium,
Nec a cruce recedebas
Et in corde perferebas
. . . .
Passionis poculum.

10. Intus eras cruciata
Et in mente vulnerata,
Tota quoque denigrata
Perdens vultum roseum,
Duras plagas Iesu Christi
Sola corde pertulisti,
Vere martyr tu fuisti
Per doloris gladium.

Cod. Vallicellan. B 75. saec. 14. — 2, 8 spectu fehlt. — 4, 4 Prae cordis. — 10, 2 Et in ventre.

152. De Compassione BMV.

1. Gabrielis vox de caelis
Salutavit, quam amavit
Dei excellentia,
Dicens ave, verbum suave,
Virgo tota labe lota,
Plena sapientia.

2. Mater fui novo more
Fecundata sacro rore
Gabriele nuntio,
Genui sine dolore
Reservatoque pudore
Cum candoris lilio.

3. Christum pavi cum honore,
Dans amplexus cum amore
Et cum pleno gaudio,
Nunc repleta sum dolore,
Cum privata sum a flore,
Iesu, meo filio.

4. O Iudaea, quid fecisti!
Prolem meam tenuisti,
Istum sine vitio,
Iesum Christum condemnasti,
Barrabam sed liberasti
Reum homicidio.

5. Christi vultum tu velasti,
„Prophetiza“, tu clamasti,
„Cuius haec percussio?“
Illusisti, flagellasti,
Conspuisti, coronasti
Spinis et opprobrio.

6. Crucem hinc imposuisti,
Vestes eius divisisti
In tuo collegio,
Manus, pedes perfodisti,
Cruci Christum infixisti
In latronum medio.

7. Prolem meam blasphemasti,
Sitim eius tu potasti
Felle et absinthio,
Latus eius perforasti,
Hinc cor meum vulnerasti
Cum doloris gladio.

8. Fili, cruce me vidisti,
Iohanni me commisisti
Cum dolore nimio;
Non est dolor ut est meus,
Proles mea, verus Deus,
Moritur suspendio.

9. O vos omnes, qui transitis
Viam vitae, mecum sitis
Tristes, et est ratio.
Pia mater, fac me flere
Mala nostra, ut gaudere
Possim in iudicio

10. Et in huius mundi luctu
Nobis assis tuo fructu,
[Virgo], adiutorio,
Ut post nostri vanos dies
Nobis detur vera quies
In caelesti solio.

Orat. ms. Montis S. Georgii (apud Goslariam) anni 1464. Cod. Guelferbyteran. 1514, Helmstadien 1391. — 4, 1 O Iuda. — 9, 6 Possim tecum in. — 10, 2 fructo. — 10, 5 vera requies. — „Quicunque hanc orationem devote legerit singulis diebus flexis genibus et cum ea 7 Ave Maria, sciat veraciter, quod non moritur, quin beata virgo Maria assit sibi in fine vitae visibiliter.“ — Ob Strophe 1 zum Liede gehört, bleibt zweifelhaft.

153. De Compassione BMV.

1. Mater Alma Redemptoris,
Iubar Aurei viroris,
Claritatis radius,
Adest en plangenda hora,
Qua cor tuum, o decora,
Pertransivit gladius.

2. Recordare, virgo dia,
Verbum patris et sophia,
Tuus unigenitus,
Iesus Christus captus, caesus,
Spinis diris fronte laesus,
Crucifixus penitus.

3. Ah, quid dicam, spes lugentum!
Mihi si sint linguae centum,
Si facundus fuero,
Virgo, tamen nihil digne,
Nihil tibi coinsigne
Explicare potero.

4. Intuere, rosa, florem,
Vide tuum sic amorem
Exaltatum misere,
Rosascentes patefactas
Mundae carnis catharactas
Quino cerne vulnere.

5. Grandis dolor, quem ferebas,
Quem in corde sentiebas,
Nato cum assisteres,
Ornamentum sic foedari,
Sic virtutem maculari,
Praesto dum aspiceres.

6. O quis dolor, dum spectares,
Dum maternis inundares
Lacrimarum fontibus;
Rosa rubens pallescebat,
Corpus tuum fatiscebat
Admirandis luctibus.

7. Ab amaro demum fletu
Tibi flenti sine metu
Vultus intumuerat,
Post caligo nebulosa
Tibi, dulcis vernans rosa,
Oculos obvolverat.

8. Rubicunda plane rosa,
Tota rubes, amorosa,
Dulcis nati sanguine,
Omni parte profluentem
Quem dum rapis rosascentem,
Rubescis aspergine.

9. Heu, heu, mors o dura!
Morientis tamen cura
In te sola figitur,
Et nec illam Magdalenam,
Condoloris igne plenam,
Moriens adloquitur.

10. Res amoris, disclavatum
Corpus rapis cruentatum
Osculando dulciter,
Tibi mortem adoptando,
Corde miti, vultu blando
Flenti maternaliter.

11. Nutabunda sic in mundo
Volvebaris in profundo
Lugubris maestitiae,
Iam sed audis beatorum
Supra choros angelorum
Cantica laetitiae.

12. Dulcis mater, me tuere,
Mei, precor, miserere,
Mater, mater gratiae,
O tu clemens, mater pia,
Virgo mater, o Maria,
Dona locum veniae.

Cod. Lambacen. 476. saec. 15. — Die Aufschrift des Liedes in der Hs. lautet: Oratio ad beatam virginem de memoria passionis Christi; das Akrostich: Maria virgo, ora pro Hertnido, verrät den Namen des sonst unbekannten Dichters.

154. De Compassione BMV.

1. Virgo mater, recordare,
Quod vidisti filium
Ligno crucis exspirare,
Ut salvaret saeculum.

2. Iuxta crucem astitisti
Corde gemens anxio,
Natum tuum aspexisti
Mori in patibulo.

3. Dolor, tunc quem habuisti,
Maior est martyrio,
Sed gavisa tu fuisti
Resurgente filio.

4. Bona mater, me tuere
Et labentem erige,
Sum peccator miser vere,
Ad te cogor fugere.

5. Rei mei miserere,
Quem gravant miseriae,
Fac me digne paenitere,
Dum est tempus veniae.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — 1, 1 Gaude virgo recordare.

155. De Compassione BMV.

1. In templo Ierusalem
Iesu praesentato
Plenus ille Simeon
spiritu sacrato
De te prophetaverat,
virgo o Maria;
Completa in filio
est haec prophetia.

2. Tuam, inquit, animam
gladius transibit,
Nec quidquam de omnibus
istis praeteribit,
Quin patrentur singula
a me nunc praedicta,
Audi, mater regia,
o mater invicta.

3. De ferro vel calibe
nihil prophetavit,
Sed doloris gladium
vere denotavit.
Quae vel lingua dicere
aut quis intellectus
Potest comprehendere
adeo perfectus

4. Mensuram et pondera
desolationis
Tuae, virgo regia,
et compassionis?
Quae in tui filii
praesens astitisti
Poenis et in omnibus
particeps fuisti.

5. Nam et Christi animam
spiritu frementem
Conspexisti oculis
mentis et paventem,
Taedentem, maestissimam
et in passione
Nunc tristem, nunc anxiam,
sicque in agone

6. Esset tam horribilis
eius in natura
Haec imaginatio
morte de futura,
Ut patrem de transitu
calicis oraret,
Sudorque sanguineus
ab eo manaret.

7. Immo tua anima
amplius est laesa,
Quam si sic in corpore
tuo esses caesa,
Cum videres pauperem
ipsum assum, flentem,
Labores, insidias,
famem patientem,

8. Duris caesam alapis,
sputo maculatam
Cuius sanctam faciem
veloque velatam,
Nec decor nec species
eius apparebat,
Sed aspectus pallidus
poenas detegebat.

9. Fuit hic rex gloriae
Christus et exosus,
Sic ut aestimatus sit
quasi vir leprosus;
Hunc corona spinea
cernis coronatum
Et puncturis milibus
caput vulneratum.

10. Carnemque tenerrimam,
quam tu concepisti
Et tuo virgineo
lacte nutrivisti,
Flagellatam undique
virga duriori,
Plagas plagis additas,
livores livori.

11. Unde sanguis fluxerat
ut rivi fluentis
Per sacrata latera
Christi innocentis,
Quod in eo sanitas
nec a pedis planta
Capitis ad verticem
esset aliquanta,

12. Adfixum patibulo
clavis laniari,
Pendentem atrociter
nimis cruciari,
Haberi ludibrio,
aceto potari
Morteque pallescere,
latus vulnerari.

13. Multum tibi addidit
doloris, Maria,
Sepultura filii
tui Iesu, quia
Aut vivum aut mortuum
habuisti ante,
Sepulturae siquidem
tempore instante.

14. Omnino praesentia
 tibi corporalis
Tunc subtracta fuerat;
 o quanta et qualis
In te desolatio
 consequens descendit,
Quae et tuam animam
 perturbans offendit!

15. Cum propheta dicere
 potuisti flendo:
Aquam ducat oculus
 meus deplorando,
Quia recessit a me
 consolator meus,
Ducens meam animam
 Christus homo-deus.

16. Nunc ergo, misericors
 virgoque benigna,
Omni plena gratia,
 omni laude digna,
Te precamur supplices,
 quatenus illorum
Fletuum, tristitiae,
 omnium dolorum,

17. Quibus ut compatiens
 pia mater Christo
Toto plena saeculo
 fueras in isto,
Digneris perfundere
 nos una saltem stilla,
Ut nostrae memoriae
 sit infixa illa.

18. Iesu poena vulneret
 tuique doloris
Gladius nos qualibet
 die septem horis,
Ut sic tuo gaudio
 filiique tui
In aeterna gloria
 mereamur frui.

Scala caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3. — 1, 1 templum.

156. De Compassione BMV.

1. In templo Ierusalem
 Christo praesentato
Plenus ille Simeon
 Spiritu sacrato

2. Tuam, inquit, animam
 Gladius transibit,
Nec quidquam de omnibus
 Istis praeteribit,

3. Quin patrentur singula
 A me nunc praedicta,
Audi, mater regia,
 O mater invicta.

4. De ferro vel de calibe
 Nihil prophetavit,
Sed doloris gladium
 Vere denotavit,

5. A quo tua anima
 Acrius est laesa,
Quam si sic in corpore
 Tuo esses caesa,

6. Carnem hanc dum cerneres,
 Quam tu concepisti
Et tuo virgineo
 Lacte nutrivisti,

7. Flagellatam undique
 Virga duriori,
Plagas plagae additas,
 Livores livori,

8. Adfixum patibulo
 Clavis laniari
Morteque pallescere,
 Latus vulnerari.

9. Ubi ensis Simeon
 Te tunc vulneravit,
Tuam sanctam animam
 Dire penetravit.

10. Nunc ergo misericors
 Virgoque benigna
Omni plena gratia,
 Omni laude digna,

11. Te precamur supplices
Tuique doloris
Gladius nos vulneret
Die septem horis,

12. Ut sic tuo gaudio
Filiique tui
In aeterna gloria
Mereamur frui..

Scala caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3. — 5, 3 sit in. — 9, 1 Simeonis. — Ein Auszug aus dem vorhergehenden Liede.

157. De Compassione BMV.

1. Maria, quae Iesu Christi
Iuxta crucem astitisti
Concussa dolore,
Cum videres ex te natum
Mortuum et immolatum
Pro me peccatore,

2. Quo dolore movebaris
Supra tui salutaris
Iesu passione,
Nullus est, qui vel pensare,
Vel ad plenum explicare
Valeat sermone.

3. Nec mirum, nam ipsum pati
Videbas, in quo peccati
Macula non erat,
Sed quem sine genitura
Concepisti, virgo pura,
Si quis modum quaerat.

4. O quam tristis es effecta,
O quam intime confecta
Poena patientis,
Circumquaque cruentatum
Videns ex te propagatum
Corpus innocentis.

5. Videns, inquam, flagellari,
Conspui, colaphizari
Et ut morte dignum
Cum iniustis reputatum,
Manus pedesque clavatum
Super crucis lignum.

6. Videns sursum sic suspensum
In opprobrium immensum
A pravis Iudaeis,
Spinis densis coronari
Potu fellisque potari
Despectum ab eis.

7. Videns eius inclinatum
Caput atque „Consummatum
Est“ ipsum dicentem
Audiens, ut commendarat
Ei te, quem praeamarat
Et vidit praesentem.

8. Videns ultimo sacratum
Latus eius perforatum
Lancea pungenti,
Videns tantumque maerorem,
Cumularent ut dolorem
Haec tibi videnti.

9. Tunc, in partu quas nescisti
Poenas, experta fuisti
Materni maeroris,
Tunc, tunc iuxta praedicentem
Pertransivit tuam mentem
Gladius doloris.

10. Sed, Maria, iam laetare,
Quia Christus tam amarae
Passus probra mortis,
Sicut antea praedixit,
Die tertia revixit
Ille leo fortis.

11. Laetare, nam qui descendit,
Ipse est, et qui ascendit
Super omnes caelos,
Ubi secum collocatam
Laudat cunctis te praelatam
Angelorum melos.

12. Illuc, virgo, nos dignare
Filio recommendare,
Cum quo gloriaris,
Quia nobis post eundem
Es fiducia tantundem
Et spes singularis.

13. Mone atque pietatem
Tuam penes egestatem,
Cui subiacemus;
Spes, quam de te reportamus,
Cuius precibus speramus,
Quod salvi fiemus.

14. Alioquin vice versa
Propter opera perversa,
Quibus inhaeremus,
Si iuste diiudicemur,
Ne, quod absit, condemnemur,
Maxima timemus.

15. Sed, o felix advocata,
Quae clamantibus parata
Soles advenire,
Nostras preces admittendo
Nobisque compatiendo
Velis subvenire.

16. Ut redemptis te iuvante,
Virgo post partum et ante,
Lumen vultus sui,
Velit, nolit hostis victus,
Promat Christus, benedictus
Fructus ventris tui.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. 14/15. — 6, 1 Videns cursus sic. — 6, 6 Despectui. — 10, 4 Sicut anua praedixit.

158. De Compassione BMV.

1. Venite, mares et feminae,
Ploremus cum matre virgine,
Planctibus fruamur intimis
Facies rigando lacrimis
Cum Maria.

2. Cor nostrum ploret et oculus,
Nos pungat amoris stimulus,
Heu, mater carens contagio
Tam dulci privatur filio
In sepulcro.

3. Innocens et expers criminis
Moritur misertus hominis,
Maeroris simus consocii,
Cum simus causa supplicii,
Cum Maria.

4. Gloria virginis filio,
Qui pro nobis in exsilio
Se dedit tormentis asperis
Vitam reddendo miseris
Cum Maria.

Cursus hinc inde collecti, imp. Augustae 1487. — 1, 2 cum Maria virgine. — 3, 4 sumus. — 4, 4 Lies: Ut vitam redderet miseris?

159. De Compassione BMV.

1. Verus homo, verus Deus,
Propter reos factus reus,
Carne crucifigitur;
Sic salvator condemnatur,
Ut mors iure moriatur,
Vita sponte moritur.

2. Et videris ratione
Non hic minus in agone
Tulisse quam filius;
Suum corpus victimam
Dedit, tuam animam
Pertransivit gladius.

3. Sed resurgens leo fortis
Aufert principatum mortis,
Praedam refert inferi;
Plus compassa patienti
Plus consurgis resurgenti
Quam sanctorum ceteri.

4. Placa nobis, o beata
Parens, natum, patrem, nata,
Carnis pro flagitio
Ne mens ipsa flagelletur,
Sed in nobis iteretur
Christi resurrectio.

Cod. Trecen. (ol. Claraevallen.) 1612. saec. 15.

160. De Compassione BMV.

Ave, regina angelorum et archangelorum,
Laus et gloria sanctorum
Et totius trinitatis nobile triclinium;
Tu [inno]cens plus quam innocentem genuisti,
Tu munda mundum mundo protulisti.
Propter plagas Iesu Christi,
Quas cruentas flens vidisti
Pro nostra miseria,
Fac nos dignos te videre
Et in caelis tecum gaudere
In perenni saeculorum tempore.

Cod. Parisin. 11343. saec. 15. — „Hanc orationem dicentibus remittuntur xl dies de iniuncta paenitentia."

161. De Compassione BMV.

I.

1. Iam nunc matri virgini,
anima, intende,
Quantum ipsa doleat
sub cruce, perpende,
Ut te secum vulneret,
preces mox impende,
Et quod illi condoles,
lacrimis ostende.

2. O quantum es, genetrix,
intus cruciata
Ob tormenta filii,
tam multiplicata!
O virgo christifera,
mea advocata,
Mihi nude aliquid
pande exorata.

3. O mea fiducia
meaque patrona,
Omnis pudicitiae
rutilans corona,
Esto praesens spiritu,
praesens non persona,
Et quod ipsa edoces,
loquar, mater bona.

4. Loquere nunc, domina
super omnes digna,
Reum ne despicias,
precor, o benigna,
Mihi tua vulnera
concite designa
Ac tantae materiae
verba da condigna.

5. Sed respondes forsitan,
me non esse talem,
Cui hanc materiam
reveles poenalem,
Meque tuis ultimis
servis non aequalem,
Ut petam hanc gratiam
a te spiritalem.

6. Scio vere, domina,
me indignum esse,
Sed quid accusanti se
poterit obesse?
Te pro nato supplico,
virgo stirpis Iesse,
Ut tu meis precibus
digneris adesse.

7. Sed dicis non omnia
me fateri vere,
Nec, sicut peccaverim,
promere sincere,
Oblivisci plurima,
quaedam reticere,
Nec vitando crimina
bene paenitere.

8. Heu, mater clementiae,
haec sunt dura verba,
Quae, proh dolor, vera sunt,
licet sint acerba,
Nam nudari, sicut est,
non vult mens superba,
Sed te rogo, sana me,
o salutis herba.

II.

9. En, tibi confiteor
omne crimen meum,
In peccatis omnibus
fateor me reum,
In quibus cognoscis me
offendisse Deum,
Ut et ipse salvet me,
prece coge eum.

10. Peccavi superbia,
cogitatione,
Visu, verbo, opere
et omissione,
Gustu, tactu, auditu,
odoratione,
Multa negligentia,
delectatione.

11. Deliqui malitia
et perverso more,
In Dei et proximi
modico amore,
Luxu, avaritia,
ira et livore,
Gula et acedia,
odio, torpore.

12. Haec tibi confiteor
et omnipotenti
Et sanctorum coetui
vobiscum manenti,
Deprecor ob meritum
divini tormenti,
Salvate culpabilem
parcendo petenti.

13. Ecce, qualis factus sum
saepe delinquendo,
Tibi aliquantulum,
o clemens, ostendo,
Mea mala omnia
tibi nunc commendo,
Ut tu ipsa salves me
ea auferendo.

14. Sed, quid ago referens
sordes foeditatis
Ad auditum virginis
summae puritatis!
Horresco, sanctissima
mater pietatis,
Ista loqui auribus
tuis illibatis.

15. Expavesco, ne forsan
te a me avertas
Mentis ob putredines
intra me insertas,
Sed per Iesum deprecor,
ad me te convertas,
In quo tot miserias
cognoscis tam certas.

16. Tu, quae vota omnium
pie intueris,
Numquid soli misero
mihi dura eris?
Cur misericordiae
ergo nomen geris,
Si reo petenti te
tu non misereris?

17. Hanc consuetudinem
propter me non mutes,
Per quam soles miseris
reddere salutes,
Nec me, quamvis impium,
flagito, refutes,
Sed tuae clementiae
fac in me virtutes.

18. Recordare, domina
prae cunctis perfecta,
Quia ob culpabiles
fuisti electa,
Mater propter miseros
Dei es effecta,
Ergo salva miseros,
nostra spes erecta.

19. Te pro reis, domina,
Deus est ingressus,
Pro eis miserias
multas est perpessus,
Pro ipsis vidente te
in tormentis fessus
Ac mortis angustiis
est pro illis pressus.

20. Ergo nobis, genetrix,
semper sis parata
Reorumque infimum
audi me rogata,
Memento, pro quibus es
tantum exaltata,
Et pro quibus tua est
proles tormentata.

21. Meas preces, domina,
digneris audire
Et nunc et in posterum
semper subvenire,
Tuas atque Domini
plagas fac me scire
Et in corde iugiter
devote sentire.

22. O fracta doloribus,
stans sub crucis ara,
Ex nati vulneribus
plena et amara,
Cur precanti vulnera
mihi es ignara,
Quae larga et libera
dicta es et gnara?

23. O mea fiducia,
mater salvatoris,
Me transfige gladio
tui mox doloris,
Dita me ex munere
perfecti amoris
Ac dic meae animae
vim tui maeroris.

24. Nunc, nunc praesens spiritu,
mater singularis,
De tuis doloribus
aliquid loquaris,
Quod placere valeat
tuis servis caris
Et eos aspergere
lacrimis amaris.

III.

25. Importuna anima,
cur ad me sic clamas,
Quae tam raro recolis
et tam parum amas?
Sed dicis audisse te
de me pias famas
Et ob hoc audacius
sic ad me exclamas.

26. Modo si audire vis
poenas meae mentis,
Crucifixo filio
meo condolentis,
Vanitates abice
cordis discurrentis
Et lamenta animi
da compatientis.

27. Sine fletu, [anima,]
haec audire noli,
Ubi me sic compati
vides meae proli,
Vere fudit lacrimas
multas factor poli,
Ubi mortem sustulit
dominator soli.

28. En, imprimis adloquar
te certificando
Ex hoc, quod tu cogitas
de me aliquando,
Si cognovi vulnera
cuncta speculando,
Quae suscepit filius
meus tolerando,

29. Scias, quia dolor me
in tantum premebat,
Quod vim veri corporis
cum sensu dolebat,
Sed immensus filii
amor me cogebat
Omnes poenas cernere,
quas ipse ferebat.

30. Cumque poenam aliquam
inferri cernebam,
Tota quasi moriens
mox deficiebam,
Sed amoris impetu
statim revivebam
Et tormenta filii
avide videbam.

31. Nam in eo meum cor
totum habitabat,
Quem ineffabiliter
plus quam me amabat,
Idcirco, quod filius
meus tolerabat,
Inconsolabiliter
meum cor gravabat.

32. Nam cum eo meum cor
dure est ligatum,
Colaphis et alapis,
sputo maculatum,
Probris et blasphemiis
illusum, vexatum,
Flagris eius asperis
multum tormentatum.

33. Cum nato et cor meum
spinis coronatum,
Ligni crucis pondere
secum oneratum,
Ad locum calvariae
cum ipso tractatum,
Eius potu fellico
est amaritatum.

34. Cum magnis doloribus
vidi spoliatum,
Delicato sanguine
totum cruentatum,
Cum eo et cor meum
tensum et clavatum,
Ecce, vides meum cor
totum laceratum.

35. Contemplare, anima,
meum cor clavatum
Et cum meo filio
saepe perforatum,
Sed mihi est maxime
metu cor gravatum,
Quod non est suppliciis
his vita privatum.

36. Sed inenarrabiles
poenae me torquebant,
Quando crucem impii
sursum erigebant,
Nam cum tanto impetu
stare faciebant
Et ineffabiliter
natum adfligebant.

37. O si scires, quantum me
poena haec gravabat,
Quando nati manuum
plagas dilatabat,
Quamquam profundissime
ipse supplicabat,
Et quam amarissime
vere tunc plorabat.

38. Stabam sub patibulo
mater verbi Dei,
Videns pati Dominum
universae rei,
Condolebam intime
eius speciei,
Quam deformem fecerant
torquendo Iudaei.

39. In languore maximo
et dolore gravi
Ad natum saepissime
oculos levavi,
Vere vae, ut poteram,
vae, fili, clamavi
Ego te ad poenas has,
fili, generavi.

40. Suspexi multoties
ad natum suspensum,
In cruce atrociter
clavatum, distensum,
Solum iustum filium
inter reos pensum
Et haec gemens perdidi
paene meum sensum.

41. In dolore maximo
filium videbam
Et iuvare penitus
eum non valebam,
Gemitus, suspiria,
singultus edebam,
Lacrimas multiplices
amare fundebam.

42. Vidi sacram faciem
et deliciosam,
Plus quam lingua exprimat
dulcem, gratiosam,
Multis prae angustiis
totam lacrimosam,
Cruentatam, lividam
atque maculosam.

43. Nam tam largas lacrimas
oculi stillabant,
Quod prae multitudine
fletus caligabant,
Quia nulli aderant,
qui eos mundabant,
Sed lugentem filium
multi subsannabant.

44. Sanctum caput filii
lassum dependebat,
Nam, ubi quiesceret,
locus non manebat,
Praeter spinas minime
pulvinar habebat,
Cuius dolor multiplex
multum me torquebat.

45. Manus sacratissimas,
quas saepe tractavi,
Laceratas graviter
tunc consideravi,
Quas augebant nequiter
perforatas clavi,
Quos in his transfixerant
tunc Iudaei pravi.

46. Aspexi dignissimos
pedes laniatos,
Heu, percussos malleo,
ferro terebratos,
Omnes artus corporis
simul cruciatos
Et compages ossium
dire dissipatos.

47. Gustum mei filii
felle cruciabant,
Auditum blasphemiis
Iudaei vexabant,
Olfactum putredines
loci tormentabant
Et haec simul omnia
multum me gravabant.

48. Me loqui ad filium
amor compellebat,
Ac affectuosum cor
sermones edebat,
Sed, heu, dolor nimius
eos dirumpebat,
Quod verba edicere
lingua non valebat.

49. Sensibus languentibus
iam deficiebam
Et confractis viribus
dolens corruebam,
Sed resumpto spiritu
voce, qua valebam,
In verba huiusmodi
statim prorumpebam:

50. Vae, vae mihi, fili mi,
vae, vae, care nate,
Ecce, diviserunt me
hi perversi a te,
Adiuva me, obsecro,
in anxietate,
Audi preces miserae
matris desolatae.

51. Per te, fili, habui
omnia secunda,
In te, Iesu, exstiti
iugiter iucunda,
Heu, nunc in tristitia
pro te sum profunda,
Qua te sic excruciat
turba haec immunda.

52. Tecum fac obire me
per istum agonem,
Quae te ipsum alui
ad hanc passionem;
Ergo, heu, lactavi te
ad occisionem,
Fac me, precor, commori
per compassionem.

53. In te impassibilis,
fili mi, fuisti,
Totum hoc, quod pateris,
de me assumpsisti,
Ergo fac, ut moriar
tecum caede tristi,
Quia te exposui
dirae morti isti.

54. O, quis det, ut subeam
pro te, fili, mortem,
Cuius de me misera
tu sumpsisti sortem?
Fili, cur permittas me
nunc esse tam fortem?
Rogo, moriendo me
tuam fac consortem.

55. O mea laetitia,
salus, spes et vita,
Cur me relinquis, fili,
desolatam ita?
En, sine auxilio
sum in poenis sita,
Iam mea solacia
cuncta sunt finita.

56. Eia, vide, fili mi,
maternum gravamen;
Quis mihi de cetero
praestabit iuvamen?
Audire nunc digneris
maternum precamen
Et ad minus mihi da
aliquod solamen.

57. At tunc Iesus audiens
me indesinenter
Supplicare, gemere
et flere continenter
Intuensque anxium
meum cor patenter,
Consolari lugubrem
nisus est clementer.

58. O si scires, qualiter
mihi condolebat,
Nempe pro me multo plus,
quam pro se languebat,
Et eius poenalitas
multum me premebat,
Ac utrosque passio
vicissim angebat.

59. O immensa gravitas
et anxietudo,
Poena ineffabilis
et amaritudo,
Quantum pressit ambos nos
haec vicissitudo,
Quos inaestimabilis
strinxit gratitudo.

60. Iam morti adproximans
flentem me vocavit,
Iohannem in filium
mihi ordinavit,
Me in matrem pariter
illi commendavit,
Heu, doloris gladius
me tunc perforavit.

61. Semivivum Dominum,
heu, audiebamus,
Loqui pro maestitia
nihil valebamus,
Iesum pene mortuum
fari videbamus,
Respondere aliquid,
heu, non poteramus.

62. Ego cordis iubilum
mei amittebam
Et in multas lacrimas
tota defluebam,
Vitam meae animae
obire videbam,
Sic poenis ingentibus
tunc liquefiebam.

63. Nam sibi humanitas
derelinquebatur,
Tunc tota nec deitas
opitulabatur,
Verum et passibilis
valde reddebatur
Et „Cur reliquisti me,
Deus?“ loquebatur.

64. Anima, si rumines
pie hunc dolorem,
Possidebis forsitan
lacrimarum rorem,
Et si tu devota sis
cupiens honorem,
Meditare saepius
hunc meum maerorem.

IV.

65. O misericordiae
immensae repleta,
Laus et honor tibi sit,
mater, sine meta,
Omnia, quae facta sunt,
nota et secreta,
Tibi solvant gratiam,
virgo nomen feta.

66. Iam orbaris lacrimis
per compassionem,
Cogor interrumpere
tuum hunc sermonem,
Gratiarum reddere
tibi actionem
Et tuam extollere
miserationem.

67. O mea fiducia
mater Dei veri,
Per te oro iugiter
ad bona urgeri
Et a malis omnibus
per te cohiberi
Tuisque doloribus
semper adimpleri.

68. Utinam cum lacrimis
possem nunc rugire
Et pro te, o domina,
dolendo obire,
Poenas tuas semper me,
peto, fac sentire,
Meum cor durissimum
digneris mollire.

69. Heu, quare post filium,
domina, abisti
Et cur ad Calvariae
locum exivisti?
Quare solitarie
domi non mansisti?
Fortassis, ut in morte
perimaris Christi?

70. Nonne nati passio
nobis esset satis,
Nisi crucifigeret
te plebs feritatis?
Cur fecisti, domina,
corpus sanctitatis
Vas amaritudinis
et poenalitatis?

71. Heu, non solum cerno te
iuxta crucem flentem,
Sed simul cum filio
in cruce manentem,
Ipsum corporaliter
in ligno pendentem,
Tuam vero animam
suspensam dolentem.

72. Heu, contemplor tuum cor
saepe perforatum
Et cum membris singulis
nati conclavatum,
Ecce, geris infra te
crucifixum natum,
Flagris, spinis, ictibus,
clavis laceratum.

73. O cor delectabile,
dulce et sacratum,
Heu, nunc in angustias
totum es mutatum,
Probris et blasphemiis
nimis molestatum,
Sputis, felle, fletibus
es amaritatum.

74. O amabilissimum,
plenum cor dulcoris,
Quare sic conversum in
globum es maeroris?
Partem mihi, flagito,
da tui doloris,
Lacrimarum, vulnerum
natique languoris.

75. Tunc caro discipulo
matre commendata,
Ut sacrata pagina
esset consummata,
Proles Dei „Sitio"
dixit fatigata,
Sed, heu, ei potio
est amara data.

76. O Messia, supplico
tuam pietatem,
Pelle a me crapulam
et ebrietatem,
In cibis et potibus
da sobrietatem,
Ne sinas me subire
per edacitatem.

77. Heu, heu, quare cupimus
lautius cibari
Sive delicatius
unquam satiari?
O Iesu, ne sinas nos
ita delectari,
Qui felle dignatus es
pro nobis potari.

78. Tunc, sicut apostolus
Iohannes dictavit,
Iesus „Consummatum est"
statim recitavit,
Sicque suum spiritum
patri commendavit
Cum clamore valido,
et sic exspiravit.

79. Moriente Domino
terra contremebat,
Scindebantur lapides,
sol lumen claudebat,
Resurgebant mortui,
populus maerebat,
Velum templi scissum est,
luna non lucebat.

80. Si insensibilia
sic compatiantur,
Et in morte Domini
lapides scindantur,
Erubescant homines,
qui non contristantur,
Dum obisse Dominum
Iesum meditantur.

81. Tu dixisti, Domine,
prophetiam vere,
Quod nostrum lapideum
velles cor delere
Et cor tuo populo
carneum praebere;
Sed, heu, vix vult anima
tibi condolere.

82. O plus quam lapidei,
ingrati, indigni,
O nostri duritiam
cordis inbenigni,
Nonne contumelia
multa sumus digni,
Qui parum compatimur
regi tam insigni?

83. O cor meum pessimum,
durum, vagum, vanum,
Durius lapidibus,
quasi inhumanum,
Saltem nunc compatere,
nisi sis insanum,
Dum sic vides compati,
quod non est humanum.

84. O Iesu, quot gratiae
das donationes,
Omnes tuas supplico
miserationes,
Cordis mei dilue
obdurationes,
Et da mihi lacrimas
et compassiones.

85. Contemplare, anima,
cum magno fervore
Iesum Christum madidum
in suo cruore,
Virum sine specie
et sine decore,
Vulneratum, mortuum
tuo pro amore.

86. O, quantae, deifera,
tuae sunt pressurae,
Dum sic miserabiles
dolent creaturae!
O, quae lingua exprimit
vel mens penset pure,
Quales nato mortuo
tuae sint torturae?

87. O, quis novit, mea spes,
tuos cruciatus,
Quando Iesus coram te
est translanceatus,
Quando sic percussum est
illud sacrum latus,
Cuius sanguis pretium
nostrum est vocatus?

88. Nam corpus exanime
ictus non gravabat,
Sed tuum beatum cor
dire perforabat,
Iam cruorem lancea
de corde libabat,
Sed totius vulneris
dolor te vexabat.

89. Bernhardus, qui multum te,
virgo, diligebat
Et pro suis viribus
tibi serviebat,
Sicut tua pietas
eidem praebebat,
Sensum subsequentium
nobis describebat.

90. Iuxta crucem filii
mater assistebat,
Fletu amarissimo
iugiter lugebat,
Nam sensu emortua
ipsa vix vivebat,
Voce atque viribus,
proh dolor, carebat.

91. Immo fracta, anxia,
tacensque pallebat,
Vivens fuit mortua,
moriens vivebat,
Heu, plena angustiis
anima manebat,
Vivens tamen mortua
mori non valebat.

92. Rursus sese erigens
in maerore stabat
Et pendentem filium
flens considerabat,
Mori plus quam vivere
nempe adoptabat,
Dum deponi filium
suum exspectabat.

93. Tunc dicebat eiulans
illis depravatis:
Ecce, desideriis
vestris consummatis
Mihi matri miserae
corpus deponatis,
Vel, si libet, illi me
necando iungatis.

94. Suum natum tangere
mater cupiebat
Seque, quantum poterat,
sursum erigebat,
Sed ad eum tangere
nequaquam valebat,
Heu, ad terram debilis
graviter cadebat.

95. Iterum vi amoris
sursum ferebatur
Et crucis patibulum
mox amplectebatur,
Filiumque tangere
multum nitebatur,
Sed ad terram durius,
heu, collidebatur.

96. Ibi iacens anxia
male torquebatur,
Immensis doloribus,
heu, opprimebatur
Et cadentem sanguinem
deosculabatur,
Quod cruore facies
rubra reddebatur.

97. Inter haec discipuli
Iesu duo grati,
Nicodemus et Ioseph
qui sunt appellati,
Habita licentia
praesidis Pilati,
Ut Iesum deponerent,
venerunt parati.

98. Quibus visis paululum
mater revivebat
Ac eis, quod poterat,
iuvamen praebebat,
Unus de vulneribus
clavos extrahebat,
Alius, ne caderet,
corpus sustinebat.

99. Tunc caput et brachia
mater assumebat
Et ad se maestissima
concito trahebat,
Super iam depositum
osculis ruebat,
Satiari minime
de caro valebat.

100. Tunc ad sui filii
caput mater stabat
Beatamque faciem
lacrimis rigabat,
Saepe profundissime
gemens suspirabat
Se ipsamque feriens
tales voces dabat:

101. O fili carissime,
quid mihi fecisti?
Cur Iudaei morti te
tradiderunt isti?
Quare me relinquere
post te voluisti?
Succurre spiritui
meo nimis tristi.

102. O mi amor unice
atque salutare,
Gaudium, solacium
meum singulare,
Vita meae animae,
o fili, dic, quare
Permittis dolere me
pro te tam amare?

103. Ubi est, quod habui,
gaudium tam latum,
Dum virgo concepi te
peperique natum?
In magnam maestitiam,
heu, nunc est mutatum,
Dum te, meum gaudium,
video necatum.

104. Sed dolendo domina
modum conservabat,
Firmam fidem retinens
nihil desperabat,
Immo iuste doluit
recteque plorabat,
Dum iniuste Dominum
perimi spectabat.

105. Tunc volentes Dominum
sepulcro locare,
Ne tam cito facerent,
coepit haec rogare,
Hi volebant mortuum
sepulturae dare,
Ipsa ad se visa est
corpus retractare.

106. Inter eos taliter
pia lis fiebat,
Sed eorum quilibet
acriter dolebat,
Et pro matre virgine
maxime plangebat,
Quia ipsa anxie
iugiter lugebat.

107. Tunc ad tumbam Domini
singuli venerunt
Et sepulto Domino
laudes persolverunt,
Sed Mariae oculi
lacrimas fuderunt,
Singultus et gemitus
eam vexaverunt.

108. Taliter in tumulo
Iesu collocato
Genetrix tristissima
benedixit nato,
Commendavit, aestimo,
eum patri grato,
Gemens, flens et eiulans
pro mortificato.

109. En, qui nunquam moritur,
dominus deorum
Sepelitur mortuus
manibus servorum,
Quem nec terra continet
nec caeli caelorum,
Clausus est sub lapide
more mortuorum.

110. Tunc is, cui Dominus
matrem commendavit,
Iohannes videlicet
lugentem levavit
Urbemque Ierusalem
cum ea intravit
Et ei ut filius
pie ministravit.

111. Tunc devotae feminae,
quae ista viderunt,
Quae viventem Dominum
secutae fuerunt,
Mortuo obsequium
gratae praebuerunt,
Ementes aromata
ei paraverunt.

112. Inter quas Magdalena
talis videbatur,
Quod sexus feminei
obliviscebatur,
Sic amoris ignibus
fervens reddebatur,
Quod pergens in tenebris
nihil verebatur.

113. Sed virgo puerpera
fletibus vacabat,
Lugendo post filium
iugiter plorabat,
Quanta passus fuerit,
mente haec tractabat
Et in corde languido
flendo ruminabat.

114. Die autem tertia
Christo resurgente,
Captivos ab inferis
secum educente,
Descendebat angelus
de caelo repente
Terrae motu pariter
facto vehemente.

115. Maria Magdalena
ad tumbam pergebat
Secumque aromata
parata ferebat,
Nec arma nec homines
feros metuebat,
Sed ferventer diligens
Dominum quaerebat.

116. In tumbam aspiciens
Christum non videbat,
Conturbata amplius
sublatum credebat,
Consolantes angelos
audire metuebat,
Nulli nisi Domino
placere valebat.

117. Et quia ferventius
ceteris quaerebat,
Ipsi soli Dominus
primus apparebat,
Et, ne eum tangeret,
statim prohibebat,
Sed, quod vivum viderat,
fratribus dicebat.

118. Passionis Domini
finito agone,
Et ex Iudae genere
vincente leone,
Suscitato filio
victoque dracone,
Ergo Dei genetrix
dolores depone.

119. Gaudens vide filii
corpus immortale,
Subtile et agile
et spirituale,
Cui non nocebit plus
coniunctum carnale,
Resurrexit, ut dixit
die quodam tale.

120. Si gaudet Magdalena
viso peramato,
Qui eam absolverat
a suo peccato,
Multo magis gaude tu,
mater, viso nato
In tam vivo corpore
iam glorificato.

121. Deprecor te, domina,
et hanc Magdalenam,
Iuvate, ut cogitem
Christi passi poenam
Atque conscientiam
habeam serenam,
Dei atque proximi
caritatem plenam.

122. Tibi epa offero
mater haec divina,
Angelorum domina,
caelorum regina,
Reorum refugium,
aegris medicina,
Hoc, te rogo, suscipe,
stella o marina.

123. Domina, legentes hoc
deprecor audito,
Saepius legentibus
pie subvenito,
Legentes saepissime,
ne cadant, fulcito,
Hoc amantes intime
ut tuos munito.

124. Me ut tuum, domina,
velis custodire,
Tibi semper coge me
devote servire,
Precor, ne de cetero
indignum perire
Nec nisi praesente [te]
sinas me obire.

125. Pie lector, oro te,
recitare velis
Semel ad christiferam
Ave Gabrielis,
Ut me, qui hoc compegi,
collocet in caelis
Et cunctorum hostium
protegat a telis.

126. O Deus omnipotens,
cuncta qui disponis,
Unus in substantia,
trinus in personis,
Fac nos ita memores
Christi passionis,
Ut aeternis perfrui
mereamur bonis.

127. O Pater, qui filium
in mundum misisti
Et per eum impios
iustificavisti,
Fac nos velle, quae tu vis,
nolle, quae odisti,
Nosque salva meritis
matris Iesu Christi.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. — 3, 6 pravis non. — 15, 3 putredinem. — 40, 8 meae. — 49, 7 Et verba. — 57, 4 indesinenter. — 60, 7 Heu tunc doloris. — 60, 8 tunc fehlt. — 66, 3 cogo. — 69, 7 ne in morte. — 74, 5 Per te mihi; oder construiere: aliquid tui doloris. — 106, 7 Quod ipsa. — 116, 7 Nulli sine. — Vorher geht: Incipit Planctus gloriosissimae virginis Mariae; dann:

Lector posco pie, virginis memorare Mariae,
Non hic auctorem reputes sed quaere saporem,
Esto, quaeso, mitis et pro factore preceris,
Ut verae vitis caelesti dono satieris.

Hierauf folgt ein Prologus in sechs Sequenz-Strophen. Derselbe ist zusammengesetzt aus Teilen der Sequenz: Surgit Christus cum tropaeo (Kehrein, Nr. 227) und der letzten Strophe der Sequenz: Gaude Sion, quod egressus (Kehrein Nr. 800). Hieran schliefst sich noch die Strophe:

Virgo mater, pia, bona,
Advocata et patrona,
Prece semper sedula
Apud curiam summi regis
Derelicti vices gregis
Commenda per saecula.

Bei II steht: Sequitur confessio, bei III: Sequitur responsio beatae Mariae, bei IV: Sequitur gratiarum actio animae.

162. De Compassione BMV.

R° Dic, Maria, quid vidisti
Contemplando crucem Christi?

1. Vidi Iesum adligatum,
Sic aspexi dulcem natum
Vinctum duci ad Pilatum
Peccatorum manibus.

2. Vidi turbam cognitorum
Undecim apostolorum
Gravi metu Iudaeorum
Christum derelinquere.

3. Vidi Petrum sic ferocem
Dantem morti se per vocem
Formidasse servae vocem
Ter negantem Dominum.

4. Vidi Petrum paenitentem
Et amaros fletus dantem,
Lacrimando se pulsantem
Tunc, cum gallus cecinit.

5. Vidi coram tribunali,
Quem figebant testes mali,
Pro responso quali, quali
Alapa contunditur.

6. Vidi Iesum flagellari,
Heu, spinis coronari,
Illudendo blasphemari,
Meum dulcem filium.

7. Vidi eum deformatum,
Per flagella maceratum
Pondere crucis gravatum
Dorso eius proprio.

8. Vidi Iesum spoliari
Et in cruce sublevari,
Tali more condemnari
Pro mundi criminibus.

9. Vidi Iesum exaltatum,
Dumis caput coronatum,
Latus sacrum perforatum,
Aqua, sanguis profluunt.

10. Vidi „Heli" ter clamantem,
Sitim felle refoventem,
Vatum scripta consummantem,
Tunc emisit spiritum.

11. Vidi pravos illudentes,
Verbis ad eum clamantes,
Regem ipsum ignorantes
Supernorum civium.

12. Vidi tunc me desolari,
Nimis corde conturbari
Et Iohanni commendari;
Dolor me transverberat.

13. Vidi solem obscurari,
Terram nimis conquassari,
Monumenta reserari
Morte dulcis filii.

14. Vidi de cruce sublatum
Vitae fontem sic fuscatum,
Monumento tunc illatum,
Quem Ioseph recondidit.

15. Vidi Christum resurgentem,
Claustra mortis infringentem,
Protoplaustos liberantem
Fracto mortis vinculo.

16. Vidi caelos conscendentem,
Portam regni iam pandentem
Et ad vitam nos vocantem
In caeli palatio.

17. Nunc te rogo, mater Christi,
Fer medelam mihi tristi
Eius, quem caste concepisti,
Sic facta memoria.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Mantuan. E I 27. — 5, 2 fingebant. — 7, 3 Pondo crucis aggravatum. — 9, 4 Aqua et sanguis. — 14, 1 de cruce tunc.

163. Planctus beatae Mariae V.

1. Virgo plorans filium
Ductum ad supplicium:
Dic, o rex humilium,
Fili, quid fecisti,
Quia gens incredula,
Mordax velut vipera
Te traxit ad vincula
Et crucem subisti?

2. Te in cruce video
Fixum clavo ferreo,
Dulce fili, defleo,
Dulcis amor meus.
Ecce, mater misera,
Quae te parvum tenera
Nutrivit ad ubera,
Fili mi, o Deus!

3. Moreris et morior,
Pateris et patior,
Maerore afficior,
Tecum volo mori;
Qui es totum gaudium,
Dans Iohannem filium
Sed parvum remedium
Materno dolori.

4. Cerne matrem miseram,
Virginem puerperam,
Quam in annis teneram
Tibi dedicasti,
Ut pupillam oculi
Te servavi saeculi,
Qui peccata populi
In cruce portasti.

5. Fili venerabilis,
Multum delectabilis,
Non est dolor similis
Sicut dolor meus;
Matrem tuam respice,
Fili mi dulcissime,
Noli me deserere,
Dulcis amor meus.

6. Fili mi, tu loquere
Et mori me patere,
Cur me solam linquere,
Fili, vis Iudaeis?
Heu, mors amarissima
Te rapit, o misera,
Iam recedat gratia,
Moreris pro reis.

7. Vadis, vera hostia,
Mortis ad supplicia,
Solus fers stipendia
Ad salvandas gentes.
Ubi Thomas Didymus
Vel Petrus apostolus,
Qui dixerunt „Ibimus
Tecum morientes“?

8. Sed tu plagas pateris
Manuum ac lateris,
Et tu solus duceris
Ad crucifigendum.
Natus sine crimine
De me matre virgine,
Agnus sine murmure
Is ad redimendum.

9. Cum in te considero,
Certe pati video
Crucis in patibulo
Sine culpa poenas;
Quanta fers supplicia,
Verbera, ludibria,
Habens in opprobria
Tuas sputa genas.

10. Tamquam latro caperis
Et ligatus duceris
A Iudaeis miseris
Mortem crucis pati
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

11. Heu, Petre, cur frangeris,
Firmam petram deseris?
Pro quo mori asseris,
Iuramentis negas.
Ante multum loqueris,
Postea mulieris,
Naeh, a verbo sterneris
Atque vitam negas.

12. Solus pastor caeditur,
Totus grex dispergitur,
Pastor bonus patitur,
Et crux fugat mortem.
Mors morte destruitur,
Dum sic vita moritur,
Manus crucifigitur
Et destruxit sortem.

13. Quare tanta pateris,
Cum nihil peccaveris,
Quare nunc sic moreris,
Dulcis amor meus?

Cod. Guelfenbyteran. 1385. Helmstadien. 1277. saec. 15. — 7, 1 Vadit. — 11, 1 Heu me Petre. — 11, 2 iam deseris. — 11, 5 In te multum. — 11, 6 Ne aucto sterneris.

164. Dialogus Mariae cum Populo.

Populus.

1. O perpulchra domina,
   cur sic perturbaris?
   Nive quae candidior,
   fletu denigraris,
   Luna, sole clarior,
   lugens eclipsaris,
   Singulorum gaudium,
   tristis lacrimaris,
   Vita, salus hominum,
   mortua iudicaris?

Maria.

2. Dic, quare non debeam
   aspere lamentari,
   Natum meum intuens
   acriter vulnerari?
   Totus sanguis funditur
   manu militari,
   Nulli membro parcitur,
   sic commaculari
   Corpus eius video,
   dolens haec effari.

Populus.

3. O regina saeculi,
   barathri dominatrix,
   Scala caeli splendidi,
   hominum imperatrix,
   Virgo mater Domini,
   splendida mediatrix,
   Non est sui criminis
   plagula vulneratrix,
   Mortem morte liberat,
   haec sunt, dominatrix.

Maria.

4. Et si prosit homini
   dura flagellatio,
   Meae tamen animae
   haec est gladiatio,
   Nam non sensus discutit,
   obumbratur ratio,
   Cum matris sit ad filium
   perfecta compassio,
   Quae praedixit fieri
   prophetica narratio.

Populus.

5. O fontalis venia,
   parce delinquenti,
   Sanctorum victoria
   gloria praecellenti,
   Malo quinque verbula
   quam mille legenti,
   Secundum tua gaudia
   hoc do paenitenti,
   Quamvis sit apocrypha,
   claret hoc studenti.

Orat. ms. Anglicanum saec. 15. Cod. Maihingen. I 2. 8° 19.

165. De V Doloribus BMV.

1. Maria dulcis, miseros
   nos audi loquentes,
   Has quinque tristitias
   tibi referentes.

2. Primam fers tristitiam
   templum te intrante,
   Dum prophetat Simeon
   de ense vulnerante.

3. Secundo luctus oritur,
quando rediisti,
Natum in Ierusalem
quando perdidisti.

4. Dum hunc captum prospicis
ternus dolor crescit,
Dum materna caritas
subvenire nescit.

5. Quarto tuo animo
valde sauciaris,
Hunc pendentem publice
dum cruce specularis.

6. Quinta fit maestitia,
dum ipse defunctus
Cruce tuis brachiis
natus est coniunctus.

7. Per has quinque tristitias
ablue maerorem
Atque nos ad caelicum
transfer nunc amorem.

8. Et quia statum mundi
nescimus meliorem,
Post hanc vitam animas
ad summum duc honorem.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 4659. A. — Orat. ms. anni 1508. Hs. der k. u. k. Familien-Fidei-Kommifs-Bibliothek. 7955. B. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 2894. C. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Sangallen. 517. D. — 1, 1 Maria dulcis, dulcis audi me A; Maria dulcis misericors miseros BCD. — 1, 2 miserum loquentem A. — 1, 3 Has fehlt ACD. — 1, 4 referentem A. — 2, 2 templo A. — 2, 3 prophetavit D. — 1, 4 ense te vulnerante B. — 4, 1 fehlt D; Dum ipsum BC; Ipsum dum A. — 4, 2 tertio dolor D. — 4, 3 Cum B. — 5, 4 dum fehlt D; cruce dum B. — 6, 1 Quinto fuit D. — 6, 3 De cruce B. — Str. 7 und 8 fehlen A. — 7, 3 sq. fehlen B. — Nach 8, 4 fügt D noch bei: Maria, virgo virginum, consolatrix miserorum.

166. De V Doloribus BMV.

1. Recordare, o Maria,
Quo dolore tua pia
Perfusa sunt intima,
Dum narrante Simeone
Transfigenda cum mucrone
Tua fertur anima.

2. Recordare, virgo clemens,
Tuum natum quantum gemens,
Quem quaerebas triduo
Flens, dum illum perdidisti,
Qui est salus, invenisti
Cum corde assiduo.

3. Recordare, quod turbatum
Est cor tuum, dum artatum
Cognoscebas filium,
Quo detento liberabar,
Qui in culpis captivabar
Praesenti in exsilio.

4. Recordare, quantum flebas,
Dum in cruce hunc cernebas
Moriens deficere,
Quia ventris tui fructus
Sic sanare nostros luctus
Volens ac deicere.

5. Recordare, o praeclara,
Quam immensa, quam amara
Tua fuit anxietas,
Dum in cruce est levatus
Et in tuas ulnas datus,
Qui est vera pietas.

6. Recordare quinque horum
Tormentorum ac dolorum
Perenni memoria,
Ut omnes, qui te invocamus,
Per te sisti valeamus
In caelesti gloria.

Orat. ms. Carthus. Hildesheimen. saec. 15. Cod. Iosephini Hildesheimen 3(6).

167. De VII Doloribus BMV.

1. Ave, virgo, gemuisti,
A Simeone dum audisti,
Cuius doloris gladio
Transgladieris animo;
  Fac nos pro nostro scelere,
O pia mater, gemere,
Ne in peccati pulvere
Obdormiamus temere.

2. Ave, virgo, quae dolebas,
In Aegyptum dum fugebas
Ab Herodis imperio
Cum Ioseph atque filio;
  Sic a peccatis omnibus
Et a daemonis nexibus
Fac nos solutos libere
Ad tuum natum fugere.

3. Ave, mater, per triduum
Dolendo tuum filium
Inter cognatos quaerebas,
Hunc in templo sed cernebas;
  Fac nos Iesum quaerere
In praesenti curia
Et post mortem cernere
In paradisi gloria.

4. Ave, virgo, quae maerebas
In spiritu, dum cognoscebas
A Iudaeis captivatum
Dulcem Iesum, tuum natum;
  Sancta mater, istud age,
Captum in peccatis trahe
A peccatorum sarcina
Ad superna gaudia.

5. Ave, virgo, quae flevisti,
Dum secuta tu fuisti
Crucifigendum filium
Euntem ad supplicium;
  Fac nos, mater, tecum flere,
Crucifixo condolere,
Ut crucifixum filium
Sequamur in perpetuum.

6. Ave, quae planxisti natum,
Dum vidisti desolatum
Poenis ut latro pendentem
Et in cruce morientem;
  Tuo planctu contristatos
Fac nos tecum plangere,
Eius cruce consignatos
Poenasque recolere.

7. Ave, martyr martyrum,
Transgladiata nimium,
Dum vidisti filium
Emisisse spiritum;
  Fac nos, pia, vulnerari
Amoris tui gladio
Et post mortem collocari
In caelesti stadio.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. $^{14}/_{15}$. — 1, 1 virgo, quae gemuisti. — 3, 1 mater, quae per. — 6, 4 Et fehlt. — Das Lied wird interessant durch die mehrfachen Entlehnungen aus dem Stabat mater.

168. De VII Doloribus BMV.

1. Simeonis nuntium,
  matri quod praedixit,
Cor reginae virginum
  graviter afflixit,
Vulnus incredibile
  cordi dum inflixit,
Donec eius unicus
  mortuus revixit.

2. Mater pudicissima,
  cum iam perdidisti
Filium dulcissimum
  et hinc doluisti
Ipsumque post triduum
  in templo vidisti,
Dolorose quereris:
  quare sic fecisti?

3. Cum propinquat eminus
tempus passionis,
Renovatur virgini
mucro Simeonis,
Verba dantur mutuae
valedictionis,
Dum ad opus hominum
it redemptionis.

4. Dum caro virginea
nati flagellatur,
Caeditur, conspuitur,
ridetur, velatur,
Operitur purpura,
spinis coronatur,
Videns haec castissima
mater contristatur.

5. Reversatur iterum
mucro pungitivus,
Fitque cordi virginis
dolor disiunctivus
Corporis et animae,
natus genitivus
Dum per mortem tollitur,
datur adoptivus.

6. Continet in gremio
morte deformatum
Mater, quem cognoverat
speciosum natum,
Manibus virgineis
tractat vulneratum,
Fit cor eius denuo
valde contristatum.

7. Hora completorii
est credendum vere,
Virgo mater Domini
quia coepit flere
Magis, quod non licuit
mortuum tenere,
Quam quod prius debuit
vivente carere.

Orat. ms. Francisc. Monacen. saec. 15. Clm. Monacen. 9084.

169. De VII Doloribus BMV.

1. Christi matris animam
vicibus et horis
Septenis pertransiit
gladius doloris.

2. Te, Maria, gladius
doloris anxiavit,
Quem in templo Simeon
primum prophetavit.

3. Secundus, cum parvuli
Bethlehem necantur
Et per matres flebiles
voce deplorantur.

4. Tertius, cum triduo
Iesum amisisti
In doctorum medio
eumque invenisti.

5. Quartus, cum in spiritu
scires captivari
Iesum [atque] vinculis,
sputis, flagris dari.

6. Quintus, cum in medio
latronum pendentem
Crucifixum cerneres
atque morientem.

7. Sextus, cum depositum
de cruce tulisti,
Fletum et suspiria
gravia dedisti.

8. Septimus, cum tumulo
corpus abscondisti,
Flens et quasi mortua
inde recessisti.

9. Fac me, virgo, plangere
tecum ac turbari,
In extremis ut queam
per te consolari.

10. Hos dolores recolo
dolens cum Maria;
Christe, me caelicolam
fac cum matre pia.

Collect. ms. Garstense saec. $^{13}/_{14}$. Cod. Lincen. Cc II 6.

170. De V Gaudiis BMV.

1. Primum fuit gaudium,
cum, virgo, vidisti
Gabrielem nuntium
per quem cognovisti,
Quod deberes fieri
mater Iesu Christi,
De modo non dubitans
modum quaesivisti.

2. Secundum, cum puerum,
virgo, peperisti
Et erranti populo
lucem protulisti,
Cum tu, pura, puerum
pannis involvisti
Et pastores gaudii
testes recepisti.

3. Per tres magos gaudium
tertium sumpsisti,
Adorantes puerum
dum hos conspexisti
Atque trium munerum
causas perpendisti,
Regnum, mortem, gloriam
nati coniecisti.

4. Et ad quartum gaudium
tota conflexisti
Et ad risum prosperum
faciem solvisti,
Cum surgentem filium
amplexa fuisti,
A quo refrigerium
dulce recepisti.

5. Quintum, cum in corpore
caelos ascendisti
Et cum, quem lactaveras,
Deum conspexisti,
Tunc memor praesaepii
thronum stupuisti,
Cum ad nati dexteram
conregnans sedisti.

6. Ergo per haec gaudia,
mater magni Dei,
Gloriosa domina,
mater sanctae spei,
Apud ipsum memor sis,
oro, precor, mei
Meque reconcilia
sine fine ei.

Scala caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3. A. — Orat. ms. Carthus. Hildesheimen. saec. 15. Cod. Iosephini Hildesheimen. 3 (6). B. — 2, 4 edidisti B. — 2, 5 Pura purum puerum B. — 3, 3 Cum orantes puerum B. — 3, 4 ipsos conspexisti B. — 3, 5 Et tres trium B. — 3, 8 quando iacuisti B. — 4, 2 confluxisti A. — 4, 3 risum proprium B. — 4, 5 Eo surgente filio B. — 4, 6 tu consurrexisti B. — 4, 7 Et surgentem filium B. — 4, 8 amplexata fuisti B. — 5, 3 Et quem tu B. — 5, 8 regnantis B. — Str. 6 fehlt B.

171. De V Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo, gaudium
Mundo dans per filium,
Qui a patre genitus
Promissus est redditus,
Tua sugit ubera.
Primum tibi gaudium
Per caelestem nuntium
Missum fuit caelitus,
Per quod tua spiritus
Fecundavit viscera.

2. Secundum nativitas
Christi, quando deitas
Latuit in homine
Carnis tecta tegmine
Ut esca muscipula;
Tertium mirabilis
Cunctisque perutilis
Christi resurrectio
Et quartum ascensio
Regnantis in saecula.

3. Quintum, cum rex gloriae
Te coniunxit curiae
Caeli super omnia
Exaltans in gloria
Agmina spirituum.
Virgo, per haec gaudia
Fac, ut nos in patria
Omni pulso vitio
Laudes tuo filio
Demus in perpetuum.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375.

172. De V Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo mater Christi,
Quae per aurem concepisti,
Gabriele nuntio,
Ipsa sola tu fuisti,
Quae pacem cunctis emisti
De tuo servitio.

2. Gaude, quia Deo plena
Peperisti sine poena
Cum pudoris lilio,
Ob hoc nulla rupta vena
Virgo manens et serena,
Natum ferens gremio.

3. Gaude, quia tui nati,
Quem dolebas mortem pati
Fulget resurrectio,
Per quem sumus liberati
Et veteris renovati
Ab erroris devio.

4. Gaude, Christo ascendente
Qui in caelum te vidente
Motu fertur proprio,
Sonus de caelo repente
Apostolis fit non lente,
Redditur in solio.

5. Gaude, quae post ipsum scandis,
Et est honor tibi grandis
In caeli palatio,
Ubi cenas vere mandis
Et, quod habes, cunctis pandis
Et das parvo pretio.

6. Ubi fructus ventris tui
Per te nobis detur frui
In perenni gaudio,
Fac nos peccatis exui
Et tecum caelo statui,
Amen dicat contio.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. — 4, 2 Et in caelum. — Nach 6, 6 vielleicht Sequenz.

173. De V Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo concipiens
Verbo virumque nesciens,
Te salutavit Gabriel
Praedicens, quod Emanuel
Pareres, et integritas
Maneret et virginitas
Tibi inviolata.
Ha, propter istud gaudium,
Salus et spes fidelium,
Nostri sis apud filium
Miserans advocata.

2. Gaude, clausa parturiens,
Dolores partus nesciens,
Ut vitrum sol ingreditur,
Nec per ingressum laeditur,
Ex te Christus sic oritur,
Nec pudor diminuitur,
Ac manes illibata.

3. Gaude, videns resurgere
Tuo lactatum ubere;
O, quam laeta tunc fueras,
Quando, quem mori videras
Passum poenas innumeras,
Resurrexisse sciveras
Morte mortificata.
Ha, propter istud gaudium,
Salus et spes fidelium,
Nostri sis apud filium
Miserans advocata.

4. Gaude, destructo funere
Natum videns ascendere
Ad caelos super sidera
Captivitate libera,
Ubi patris in dextera
Summa regit et infera
Carne glorificata.

5. Gaude, quae iuncta filio
Suo laetaris gaudio;
Quam digna est praeconio
Tua felix assumptio!
Nam frueris consortio
Stellato sedens solio
Regina coronata.

Orat. ms. Flandricum saec. 15. Cod. Sitanstetten. 95. — 1, 8—11 wiederholen sich nach jeder Strophe.

174. De V Gaudiis BMV.

1. Heu, miser quid faciam?
Plenus sum dolore,
Nescio, quo fugiam
Mortis prae timore,
Nisi ad te, domina,
Stella cum nitore,
Fulgens super omnia
Speciali more.

2. Ave, virgo regia,
Cella Iesu Christi,
Quae tu plena gratia
Verbo concepisti
Castitatis lilium
Neque perdidisti,
Sed aeterni filium
Patris genuisti.

3. Ave, de qua nascitur
Noster advocatus,
Et de cuius pascitur
Lacte Dei natus,
O regina virginum,
Quaeso, sit placatus
Per te Deus omnium
Puer nobis datus.

4. Ave, plena gaudio,
Mater, inquam, Dei,
Resurgente filio
Tertiae diei
In aurora, nuntia,
Per quam verae spei
Nobis datur gratia,
Confitemur ei.

5. Ave, nostrum gaudium,
Laeta quae vidisti
Ascendentem filium,
Quem tu peperisti;
Vitis o fructifera,
Sponsa Iesu Christi,
Salva nos et libera
De timore tristi.

6. Ave, plena gratia,
Virgo coronata,
Summa cum laetitia
Caelo exaltata,
Spes et nostra gloria,
Clemens advocata,
Nobis in memoria
Sis propitiata.

7. Per haec quinque gaudia,
Verbi Dei cella,
Mortis tua gratia
Dira placa bella
Atque nos a dentibus,
Virgo, maris stella,
Tartari foetentibus
Erue, puella.

Cod. Londinen. Reg 7 A VI. saec $^{14}/_{15}$. A. — Aus einer Wolfenbüttler Hs. (Milchsack, 87) B. — 1, 4 prae dolore A. — 1, 5 Nisi tibi A. — 1, 6 cum virore A. — 2, 3 Quae in plena A. — 2, 4 Virgo concepisti A. — 3, 8 nobis natus B. — 5, 3 dominum B. — 5, 5 O vitis B. — 6, 4 collocata B. — 6, 5 Spes o nostra B. — 6, 7 Nobis cum victoria B. — 7, 1 Per haec quoque vulnera B. — 7, 3 Mortis tui B. — 7, 4 Pelle dira bella B. — 7, 7 sedentibus B. — 7, 8 Eripe B.

175. De V Gaudiis BMV.

Salve, stella maris, via, virgo Maria, salutis,
Lux caecis, claudis gressus, facundia mutis.
Salve, munditiae virgo, matrona pudoris,
Mater, quam puritas ornat, regina decoris.
Nomine multiplici vera te scriptura decorat,
Quam mare, terra, polus, quam spiritus omnis adorat.
Tu flos, tu fructus, tu fons, rosa tu sine spina,
Spes miseris, fessis requies, aegris medicina,
Sol rutilans, aurora micans sine vespere, porta
Iustitiae, per quam lux caelica prodiit orta.
Sponsa, thorus sponsi, thalamus, vinaria cella,
Remigium, per quod maris est vitata procella,
Virgula pigmenti redolens, paradisus amoenans,
Hortus conclusus, tu lux tenebrosa serenans.
Virga virens Aaron vellusque madens Gedeonis,
Quae vires veteris vicisti sola draconis.
Tu lac dulcore, tu balsama vincis odore,
Lilia candore praecellis melque sapore.
Tu fulgens, rutilans, tu candida, tu rubicunda,
Tu speciosa nimis et ab omni crimine munda.
Tu sacra Ierusalem, tu verae visio pacis,
Pace data machinas hostis confringe rapacis.
Arbor odorifera, fecundo praedita fructu,

Cuius ab aeterno gustus lavat omnia luctu.
Tu pratum vernans, tu palma, cupressus, oliva,
Munera divina donans tu dextra dativa.
Tu fulgens choris, candore thronus Salomonis,
Tu pretiosarum virtutum praedita donis.
Aeterni regis tu filia, mater, amica,
Tu nutrix, ancilla, soror, tu sponsa pudica,
Triste nihil redolens, lacrimosum nil sapuisti,
Singula qui solus dat gaudia, quem peperisti.
Gaudia gaudenti tibi singula cum famulentur,
Quinque tamen reliquis tibi gaudia pluris habentur.
Primus erat plausus, in quo gavisa fuisti,
Voce salutari Gabrielis dum meruisti,
Dum Christi matrem te nuntiat esse futuram
Atque puellare post partum ius habituram;
Qualiter hoc esset faciendum, cauta petisti,
Credula de facto, sed scire modum voluisti.
Prospera succedent in plausu cuncta *secundo*,
Dum de te vita nascens est reddita mundo,
Pura paris puerum, proprium, virgo, genitorem,
Virginitatis habens cum matris iure pudorem;
Testantur partum pastores et venerantur,
Dignaque pastori summo praeconia dantur.
In *trino* plausu gaudes laetata beato,
Dum tria tres reges dant regi munera nato;
Reges ad fidei perducit praevia portum
Stella, novum regem quae signat in orbe subortum,
Carne latens deitas signatur per data tura,
Murra mors hominis, auro regalia iura.
Quartus erat plausus, dum postquam maesta dolebas
Defunctum natum redivivum laeta videbas,
In cruce cui passo maerendo condoluisti,
Laeta resurgendo natum complexa fuisti,
Victor ab inferno consurgens dum redit imis,
Arte nova suprema ligans postremaque primis,
Diruta restituens, reddens ablata, reducens
Perdita, post mortem vitae novitate relucens.
Quintus adest plausus, quo gaudens glorificaris,
Dum super angelicos cives assumpta laetaris,
Dum scandis loca laetitiae, loca plena favoris,
Quo manet aeterna requies ignara laboris;
Prisca tui nati tibi dum memoratur egestas,
Iam tibi regnanti nimis est miranda potestas.
Gaudia plena vigent, ubi nunc in pace locaris,
Illuc virgineum thorum vexisse putaris;
Nos ibi perpetua Christus mercede coronet
Atque tuis precibus plausus post tristia donet.

Suscipe, quaeso, meos per gaudia quinque precatus,
Dilue, quas merui, poenas et terge reatus.
Plaudens plangenti da gaudens gaudia flenti,
Post planctus plausus, post luctus laeta dolenti.
Mater, amica, soror et summi nata parentis,
Sponsa pudica, comes caelum terramque regentis,
Ad te clamantum votis assiste parata,
Protege, munda reos, miseris miserere, beata.
Quae tibi non valeo praeconia reddere digne,
Suscipe, quaeso, tamen quamvis indigna benigne.
Quas licit indignus tibi solvo, suscipe laudes,
Per te subveniat, cum quo per saecula gaudes.
Quinque per hos plausus devoti quam veneramur,
Te nati quinque per vulnera dira precamur,
Redde pium nobis, cum quo regnas sine fine,
Ne nos aeternae tradat post fata ruinae.
Sit tibi, mater, honor, aeternae ianua lucis,
Luci coniungens tenebras, aeterna caducis.
Gloria sit patri, laus proli spirituique
Sit decus, imperium, virtus perennis ubique.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. $^{14}/_{15}$.

176. De VII Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo mater Christi,
Quae per aurem concepisti
Gabriele nuntio,
Dum confestim credidisti
Et sic Fiat protulisti
Adnuens altissimo.

2. Gaude, quae a Deo plena
Perperisti sine poena
Cum pudoris lilio,
Quem de caelo tu traxisti,
Caste, virgo, dum vixisti,
Mundi de auxilio.

3. Genuisti, virgo, solem,
Sicut spina mundum florem
Nova [prorsus] genitura;
Protulisti, mater, prolem,
Qui peccati nostri molem
Aufert per te, virgo pura.

4. Gaude, quod tres dona ferunt
Nato, quem adoraverunt
Virgineo in gremio,
A remotis hi venerunt,
Murram, aurum, tus tulerunt
Adorato Domino.

5. Adorabant, virgo, natum,
Quem tu mihi fac placatum
Peccatori maximo,
Ut meum solvat reatum
Et cum hoc me nunc beatum
Faciat in saeculo.

6. Gaude, virgo, praesentatus
Per te quod est tuus natus
Legis testimonio,
Mundo per te vere datus
Mihi, peto, fiat gratus
Et omni pio populo.

7. Gaude, quia tui nati,
Quem videbas mortem pati,
Fulget resurrectio;
Gavisi sunt discipuli
Et multitudo populi
Viso pio Domino.

8. Christus tibi, cum surrexit,
Deitatis tunc detexit,
Pia virgo, gloriam
Et te sanctam, quam dilexit,
A dolore sic erexit
Suae mortis dominam.

9. Gaude, mater, ascendente
Christo caelum, te vidente
Motu fertur proprio;
Oro, tibi supplicante,
Ipso memet adnuente
Transfer de exsilio.

10. Iam me taedet et me laedit
Vitae, quia non oboedit
Caro vilis animae,
Unde cum abhinc recedit,
Da videre, quod iam credit,
In caelesti culmine.

11. Gaude, mater, quia scandis
Et est tibi honor grandis
In caeli palatio,
Ubi fructus ventris tui
Per te nobis detur frui
In perenni gaudio.

12. Gaude, quia, ut a sole
Dies fit, a tua prole
Et tua praesentia
Illustrata iucundatur,
Iucundata gratulatur
Tota caeli curia.

Scala caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3.

177. De VII Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo generosa,
Cuius vita gloriosa
Mundo confert gaudium,
. . . .
. . . .
. . . .

2. Gaude, virgo, Dei porta,
Te laudantes nos conforta
Perenni subsidio,
Quem dum in ventre portabas,
Elisabeth ministrabas
Amoris obsequio.

3. Gaude, virgo singularis,
Decus orbis, lux solaris,
Digna Christum parere,
Sis pro nobis advocata,
Tuo nato virgo grata,
Die mortis miserae.

4. Gaude, virgo, mater Christi,
Quem adorare vidisti
Reges cum muneribus,
Dignare nos te laudare
Sic, ut possimus regnare
Sursum in caelestibus.

5. Gaude, mater summi regis,
In sequendo formam legis
Filium cum hostiis
Praesentasti fide plena,
Virgo decens et amoena,
Purga nos a vitiis.

6. Gaude, mater, quae filio
Resurgente cum gaudio
Felici laetitia
Gavisa es prae ceteris,
Subveni, quaeso, miseris
Donando vitae praemia.

7. Gaude, mater ascendente
Iesu Christo te praesente
Cum ingenti iubilo,
Te precamur, nos dirigas,
Mentesque nostras erigas
In aevae vitae speculo.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — 4, 1 mater Dei.

178. De VII Gaudiis BMV.

1. Gaude, stirpe regis nata,
Ab angelo salutata
De superni nuntio.

2. Gaude, fide gravidata,
Novo privilegiata
Partus privilegio.

3. Gaude, fructu decorata,
Tribus magis adorata
Signo stellae praevio.

4. Gaude, Maria beata,
Admodum laetificata
Resurgente filio.

5. Gaude, virgo decorata,
Cui est manifestata
Eiusdem ascensio.

6. Gaude, sancto consolata
Spiritu, irradiata
Suae lucis radio.

7. Gaude, superexaltata,
In carne glorificata,
Recepta cum filio.

8. Per haec gaudia sacrata
Mala nostra sint ablata
Tuo patrocinio.

9. Sancta et immaculata,
Per te nobis pax sit data
Et caelorum mansio.

Orat. ms. Italum saec. 15. Cod. S. Ignatii Londinen. s. n.

179. De VII Gaudiis BMV.

1. Ave, virgo virginum,
Ave, salus hominum,
Ancilla, quae Dominum
Genuisti, virgo, gaude;
Ave, verum gaudium,
Amor et solacium,
Sis mihi principium
Et finis in tua laude.

2. Pater, verbum, spiritus
Assit mihi caelitus
Et tu, plena gratiae,
Ut ad tuum libitum
Sit cor meum deditum,
Reddens tibi debitum
Laudis et laetitiae.

3. Gaudia, quibus plus gaudes,
Honores, virtutes, laudes
Dicam Deo annuente
Corde, lingua, voce, mente.
Primum gaudium de caelis
Venit ore Gabrielis,
Voce dicentis serena:
Ave, tu gratia plena.

4. Per hoc gaudium precamur,
Qui hunc regem veneramur,
Habere propitium,
Ut ab eo protegamur,
Protecti recipiamur
In terra viventium.

5. Secunda laetitia
Fuit ortus nuntia
Angelis canentibus:
In excelsis gloria.
Norunt animalia
Deum in praesaepia
Testibus pastoribus.

6. O Maria, mater pia,
Esto nobis recta via
Apud tuum filium
Atque pro tua gratia
Cuncta pelle vitia
Per secundum gaudium.

7. Post secundam tertia
Fuit stella regia,
Magos cum muneribus

Reges regens praevia,
Deo flexis genibus
Trina dantes munia
Fidem designantia.

8. O Maria, stella mundi,
A peccatis simus mundi
Per te, virgo Maria,
Et virtutibus fecundi,
Laeti tecum et iucundi
Laetemur in patria.

9. Et laetitiae quartae
Maria, soror Marthae,
Fuit fidelis testis,
Cui angelus sic dixit:
Quem quaeritis, revixit,
Ecce, locus et vestis.

10. Ergo, mater creatoris,
Funde preces cunctis horis,
Ut per illud gaudium
Post cursum huius laboris
Beatis iungamur choris
Supernorum civium.

11. Quintum fuit gaudium,
Quando mater filium
Ascendentem vidit caelum
Cunctorum solacium.

12. Per hoc gaudium rogamus,
Ne subici valeamus
Daemonis imperio,
Sed ad caelos ascendamus,
Ubi tecum gaudeamus,
Tecum et cum filio.

13. Sextum sancti spiritus
Dans eis divinitus
Novas linguas, novos sensus,
Scire cunctis penitus,
Nulli in hoc veritus
. . . .

14. Per hoc gaudium beatum
Ora, virgo, tuum natum,
Ut in hoc exsilio
Deleat nostrum reatum,
Ne sit nobis imputatum
In magno iudicio.

15. Hoc septimum gaudium
Non est par alterius,
Quando Dei genetrix
Assumpta superius
Audivit choros et thronos
Angelorum atque sonos,
Videns suum filium,
Creatorem omnium.

16. Virgo, mater pietatis,
Sentiamus bonitatis
Tuae beneficium,
Ut nos serves a peccatis
Et perducas cum beatis
Ad aeternum gaudium.

17. O Maria, tota munda,
A peccatis nos emunda
Per haec septem gaudia,
Et, fecunda, nos fecunda,
Duc nos tecum ad iucunda
Paradisi praemia.

Orat. ms. Caelestinorum saec. 15. Cod. Parisin. 18571. — 7, 6 munera, gegen den Reim. — 17, 3 Ut per haec septem.

180. De IX Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo singularis,
Virgo mater unica,
Mater veri salutaris,
Salus mundi publica.
Tu de caelo salutaris,
Tu per aurem gravidaris
Et in cella modica
Magnum Deum hospitaris,
Quem nec caeli, terrae, maris
Tota capit fabrica.

2. Gaude, quae, dum honoraris
Voce sic angelica,
Fructu vitae fecundaris
Contra mortis toxica;
Matris infans, quem adfaris,
Scit, quo fructu replearis,
Clausus alvi tunica,
Quo perpenso comprobaris
Via vitae linearis,
Animarum medica.

3. Gaude, quod nec habearis
   In conceptu lubrica
Nec in partu torquearis,
   Tu porta dominica,
Porta, quae non reseraris,
Tu quae solem stella paris,
   Stella non erratica,
Nesciaque parem paris,
In hoc sola praerogaris
   Nec instabit aliqua.

4. Gaude, quae dum a praeclaris
   Stella duce magica
Reverenter adoraris,
   Reges et Arabica
Dona regum admiraris,
Quibus ipsa figuraris;
   Murra docet typica,
Quia cruci complantaris,
Auro regnans ostendaris,
   Ture mater deica.

5. Gaude, luna transsolaris,
   Luna non ecliptica,
Luna, quae non variaris,
   Alba, clara, sphaerica,
Quod oblatis sacris aris,
Quae offerre tenebaris
   Ex lege Mosaica,
Voce lumen, quo lustraris,
Tanti stupet luminaris
   Simeon prophetica.

6. Gaude, sinus puellaris,
   Maiestas authentica,
Quae tyrannum depraedaris
   Depraedantem reliqua,
Lupum agno tu venaris,
Qui dum sui fit altaris
   Hostia pacifica,
Tuque simul immolaris,
Resurgenti collaetaris,
   Soli lux enclitica.

7. Gaude, quae dum consecraris
   Divina basilica,
Lapis, supra quem fundaris,
   Colla premit hostica,
Lapis quidem angularis,
Reprobatus ab ignaris
   In gente Iudaica,
Sed in Christo quae firmaris,
Elevatum contemplaris
   Supra quaeque caelica.

8. Gaude, lampas olearis,
   Lampas aromatica,
Vas, quod solum non solaris,
   Olla spei mystica,
Quod, qua summe replearis,
Exundare merearis
   Gratia pneumatica,
Reddendaque largiaris
Tua cara tuis caris
   Dona paraclitica.

9. Gaude, quae sic dominaris,
   Quod nec habet cantica,
Quibus plene concinaris
   Tota mundi musica;
Tu suprema collocaris,
Tu perfecte gloriaris,
   Tu potens, tu bellica,
Tu, quae victrix coronaris,
Ne nos vinci patiaris,
   Sed pro nobis dimica.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. 14/15. — 1, 3 salvatoris. — 2, 1 quae sic honoraris. — 2, 4 moris. — 5, 4 Alba clara spica; der Schreiber hat den per-Strich durch das p vergessen. — 5, 5 oblate. — 8, 7 pneumata. — Das Lied bedeutet eine wahre Parforcetour, da derselbe Doppelreim sich durch das ganze Lied hinzieht, u. zw. ohne dasselbe wesentlich zu beeinträchtigen.

181. De X Gaudiis BMV.

1. Gaude, dulcis o Maria,
Felix et beata,
Prae cunctis mulieribus
Nam es exaltata.

2. Gaude, nam per castitatem
Tuam meruisti,
Quod tu sola saeculorum
Regi placuisti.

3. Gaude, quia votum tuum
Deus acceptavit
Atque te prae ceteris
Solam adamavit.

4. Gaude, quia mundi rex,
Qui caelum, terram regit,
In sponsam sui thalami
Te solam praeelegit.

5. Gaude, virgo, quod vocaris
Regina saeculorum
Et in aevum dominaris
Choris angelorum.

6. Gaude, quia splendor es
Et saeculi lucerna
Et glorificata es
Laude sempiterna.

7. Gaude, per te christianum
Genus exaltatur,
Atque regnum supernorum
Per te reparatur.

8. Gaude, quod humanum genus
Per te liberatur
Atque lapsus angelorum
Per te restauratur.

9. Gaude, quia sola tu
Salvatrix miserorum
Es necnon refugium
Et salus peccatorum.

10. Gaude, quia portus es
Et spes desperatorum,
Es quoque solacium
Et mater afflictorum.

11. Gaude, quia Moysi
Legem implevisti
Atque novae gratiae
Vitam inchoasti.

12. Gaude, cunctae creaturae
Te laudant et adorant
Et misericordiae
Matrem te appellant.

13. Gaude, pia, gaude, felix,
Vale, iucundare,
Maria, virgo virginum,
Exsultans tu laetare.

14. Fac me, tuum servulum,
Tibi congaudere
Ac in tua gloria
In aevum te videre.

Cod. S. Petri Salisburgen. b II 3. saec. 15. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VII 10. saec. 15. B. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. C. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19363. saec. 15. D. —
1, 1 O Maria, felix, gaude D. — 1, 4 eris exaltata D. — 4, 2 caelos BCD. — 5, 1 Gaude, quod vocaberis D. — 5, 3 Atque dominaberis D. — 6, 1 splendor eris D. — 6, 3 Et glorificaberis D. — 7, 1 Gaude, quia per te genus D. — 7, 2 tuum exaltatur D. — 7, 3 Atque germen David regis D. — 8, 2 reparatur D. — 9, 3 Eris et refugium D. — 9, 4 salusque peccatorum D. — 10, 1 portus eris D. — 10, 3 Erisque solacium D. — 11, 2 legem renovabis D. — 11, 3 novam D. — 11, 4 vitam inchoabis D. — 12, 1 Gaude, quia cuncti te D. — 12, 2 mortales adorabunt D. — 12, 3 Et nunc te piissimam D. — 13, 4 Exsultans te laudare AB. — Str. 14 fehlt D. — A giebt die Aufschrift: „Gaudia decem Mariae“; es erscheinen aber deren 12 aufgeführt.

182. De X Gaudiis BMV.

Gaude, Maria, quae Iesum concipis in te,
Gaude, Maria, Iesum paris, inclita virgo.
Gaude, dant nato tres reges dona beato.
Gaude, quae ducis ad templum gaudia lucis.
Gaude, quae caesum vidisti surgere Iesum.
Gaude, cernis eum caelis inferre tropaeum.
Gaude, quae nato sociaris fine beato.
Gaude, quam Jesus fert in sua brachia laetus.
Gaude, quam secum duxit ad aethera Iesus.
Gaude, quam sanctos exaltavit super omnes.
Gaude, patrona, quam laudat ipsa corona.
Gaude, quam prope se locat exsultans, rosa, de te.
Gaude, quam trina vestit deitate, Maria.
Gaude, cui laeta cor pandit ad alta secreta.
Gaude, quam bina decorat stola pulchra, Maria.
Ad tua nos festa perducito, mater honesta,
Ut Iesum tecum potiamur virgo per aevum.

Orat. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Cod. Augustan. s. n. — 13. trina nescit deitate.

183. De X Gaudiis BMV.

I.

1. Gaude, virgo mater Dei,
Firmamentum meae spei,
Ad quam currunt omnes rei,
Sis incola cordis mei,
  Et vitiis me purgato
Virtutibusque beato
Reconcilies me nato,
Ne me puniat pro peccato,
  Et bis octo promissorum
Confer munus praemiorum
Ob felicem gaudiorum
Denarium hunc tuorum.

2. Gaude, virgo mater Christi,
Verbum verbo concepisti,
Dum hoc Ave suscepisti,
Quod nos solvit a Vae tristi;
Per hoc Ave tam suave
Nos absolve mortis a Vae
Iugum grave tollens, leve
Confer, mutans nomen Evae.

3. Gaude, fulgens stella maris,
Quae tu nescis thorum maris,
Verum solem Christum paris,
Expers post et ante paris;
  Ac per hunc desideratum
Fructum verum ex te natum
Illustres me tenebratum
Vitiorum ob reatum.

4. Gaude, quae, quem peperisti,
Natum quaerens corde tristi,
Quem nimium dilexisti,
Hunc in templo repperisti;
  Sic invento tuo nato
Compatere tribulato
Mihi meque consolato
Non arguas de peccato.

5. Gaude, quod in trinitate
Et in tota deitate
Deum cernis oculate
Adhuc vivens hic beate;
Eadem me trinitate
Contemplata deitate
Perfrui fac in beatae
Requiei claritate.

6. Gaude, videns baptizatum
A Iohanne Dei natum,
Voce patris nosce datum
Et pneumate illustratum;
Per te mihi rivus detur
Lacrimarum, quo lavetur
Reatus et baptizetur,
Christus mente cum tenetur.

II.

7. Gaude, virgo casta, pura,
Quod ex omni creatura
Es electa, genitura
Christum trinitatis cura;
Me tibi servum elige,
Diligentem te dilige,
Cum electis me collige
Et ad caelum me dirige.

8. Gaude, quod te matrem Dei
Scis, memento, precor, mei,
Tu ancora meae spei,
Qua salvantur omnes rei;
Memento quoque carorum
Utroque sexu meorum,
Vivorum et defunctorum,
Dans his dona praemiorum.

9. Gaude, quod es imperatrix,
Imperantis Dei latrix,
Larga veniae donatrix
Et maestorum consolatrix;
Imperatrix, impetrare
Inimicis tu dignare,
Qui me quaerunt condemnare,
Ne me queant superare.

10. Gaude, quod omnipotentis
Dei mater es et sentis
Omnipotentem te gentis
Miseratricem degentis;
Tuam ostende potentiam
Tuam atque clementiam,
Hostis domans saevitiam
Et iudicis sententiam.

11. Gaude, quod assumpta gaudes,
Cui dignas cano laudes,
Quod potenter quis et audes,
Hostis saevi seda fraudes;
Post te trahe me tuorum
In odore unguentorum,
Ut te sequar ad caelorum
Regna, decus angelorum.

12. Per ista decem gaudia
Dona sedecim praemia,
Quae promisisti, Maria,
Virgo, regnans inclita,
Ac insuper alia
Concede necessaria,
Quae mihi scis utilia,
Orphanorum mater pia.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. — 1, 1 virgo fehlt. — 1, 7 me tuo nato. — 3, 7 me fehlt. — 4, 1 quae dum.

184. De XII Gaudiis BMV.

1. Gaude, mater speciosa,
Mater Dei regia,
Iam in caelis gloriosa,
Benedicta Maria,
Te laudamus pretiosa
Per bis sena gaudia.

* * *

2. Gaude, virgo virginum,
Maria, mater Christi,
Quia primum gaudium
Nobis contulisti,
Quando velut oriens
Aurora prodisti,
Ortu tuo tribuens
Lucem mundo tristi.

3. Ad adfatum angeli
Laeta respondisti:
De me ancilla domini
Fiat, ut dixisti;
Quod dum verbi nuntio
Responsum dedisti,
Ventris sub hospitio
Verbum suscepisti.

4. Exsultat Elisabeth
A te salutata,
Exsultat et suboles
Eius nondum nata,
Eo, quod credideris,
Dicta es beata,
Dominum magnificas
Sic magnificata.

5. Gaude, cuius uterum
Decenter ornavit
Et ad opus proprium
Sibi coaptavit
Caeli rex et Dominus,
Qui et te creavit,
Totus novem mensibus
In te repausavit.

6. Stella sole clarior,
Gaude, stella maris,
Ex te clarus exiit
Radius solaris,
Singularis gloriae
Dono gloriaris,
Dum solem iustitiae
Virgo pura paris.

7. Pastores accelerant
Bethlehem tendentes,
Verbum, quod audiverant,
Sanctum requirentes,
Quaerunt et inveniunt
Et invenientes
Te gaudere faciunt
Tibi congaudentes.

8. Sic et magi de longe
Veniunt dicentes
Verbum, quod audierant,
Sanctum requirentes,
Adorant et offerunt
Dona procidentes,
Laeta magos aspicis
Ista facientes.

9. Gaude, cuius brachiis
Puer deportatur
Ad templum, cum hostiis
Patri praesentatur,
Offertur pro perditis,
Pater sic placatur,
Et pax tuis meritis
Reis redonatur.

10. Cum Christus ad nuptias
In vinum mutavit
Aquas, quibus hydrias
Impleri mandavit,
Signorum primitias
Hoc signo monstravit,
Quo primas delicias
Mundo praeparavit.

11. Ex te vite vitea
Botrus vitae natus,
Crucis trunco figitur
Dirae morti datus,
Cuius sic te cruciat
Crux et cruciatus,
Mire te laetificat
Hic resuscitatus.

12. Partus tui munere
Perit mors consumpta,
Porta patet gloriae
Vitae spe resumpta,
Cum de morte rediens
Ex te caro sumpta
Ad paternae dexteram
Sedis est assumpta.

13. Quando cum discipulis
Mater consedisti
Et de his, quae fuerant
Facta, contulisti,
De vita, de moribus
Et de morte Christi,
Dona sancti spiritus
Laete suscepisti.

14. Per haec tua gaudia
Memor esto mei,
Virgo plena gratia,
Peccatoris rei,
In Christo primitia,
Alma mater Dei,
Pro tua clementia
Me praesenta ei.

R° Per hoc dulce gaudium,
Virgo mater Dei,
Apud tuum filium
Memor esto mei.

Scala caeli saec. 14. ex. Cod Pragen. XIII. E. 3.

185. De XV Gaudiis BMV.

I. Prologus.

1. Gaude, mundi gaudium,
Mater pietatis,
Spes post tuum filium
Summa desolatis,
Miseris refugium,
Portus naufragatis,
Salutis initium,
Flos virginitatis.

2. Castitatis lilium,
Rosa venustatis,
Pneumatis sacrarium,
Templum trinitatis,
Salus et solacium
Reis, desperatis
Iter ad palatium
Summae claritatis.

3. Virgo virum nesciens,
Decus castitatis,
Rivus indeficiens
Summae bonitatis,
Expers paris pariens
Certam spem renatis,
Singulis compatiens,
Cunctos faves gratis.

4. Summi causa nosceris
Boni, spes reorum,
Salus nostri generis,
Vita perditorum,
Expugnatrix sceleris,
Reformatrix morum,
Abstrahens ab inferis
Regna das caelorum.

5. Quidquid boni fuerit,
Per te constat esse,
Mali nihil oberit,
Quibus vis prodesse,
Tuis tuum aderit
Iuvamen expresse,
Quotiens adfuerit
Opus et necesse.

6. Quidquid hostis suggerit,
Mox per te frustratur,
Quidquid mali ingerit,
Per te reparatur,
Per te, cum ceciderit,
Reus relevatur,
Mortis auctor deperit,
Vita restauratur.

7. Nulli lumen radius
Denegat solaris,
Tu vocata saepius
Nullum aspernaris,
Immo cunctis mitius
Omnes amplexaris,
Nilque negat filius,
Quod pie precaris.

8. Omnibus es omnia,
Singulis solamen,
Maestis es laetitia,
Miseris iuvamen,
Peccantibus venia,
Aegris medicamen,
Captivis fiducia,
Oppressis levamen.

9. Sinus tuus panditur
Pio cunctis more,
Singulos amplectitur
Materno favore,
Quidquid est, perfunditur
Tuo pio rore,
Nec ullus absconditur
A tuo calore.

10. Ad te, qui tot respicis,
Tantis misereris,
Te, quae nullum despicis,
Immo cunctos quaeris,
Ad te clemens redeo,
Licet horis seris,
Commissisque defleo,
Ut propitieris.

11. Tibi, inquam, gratiae
Parens absque pari,
Mea causa veniae,
Mens vult praesentari,
Sed pavet, dum anxie
Se cernit foedari,
Te aversa facie
Se abominari.

12. Horreo, dum video
Sorde me foetere,
Teque coram paveo
Foetens apparere,
Vae mihi, nec valeo
Foetore carere
Sine te, quam horreo
Talem me videre.

13. O saeva fallacia
Misera peccandi,
Dulcia principia
Cuius inchoandi,
Amari per omnia
Exitus nefandi,
Et dum spondet dulcia,
Poena pungit grandi.

14. O fera condicio
Servitutis dirae,
O vindicta vitio
Iuncta gravis irae,
Quam in me sic sentio
Horrende saevire,
Ut nec miseratio
Debeat audire.

15. O praepotens domina,
Plena pietate,
Quae sanctorum agmina
Vincis sanctitate,
Purga me propitia
Tanta foeditate,
Conferens remedia
Plena pietate.

16. Ne, precor, contineas
Summam pietatem,
Cum iam meam videas
Summam egestatem,
Quae te movet, deleas,
Quaeso, pravitatem,
Ne, quam horres, videas
In me foeditatem.

17. Purgans dele citius
Foetentis livorem,
Nec senties amplius,
Quam horres, foetorem,
Ad te spectat mitius
Tuum ob honorem,
Miseris quantotius
Praebere favorem.

18. Vernant tua merita,
Vernans mundi rosa,
Omni mundo cognita
Nitent pretiosa;
Restaurantur perdita,
Cedit fraus dolosa,
Vita redit perdita,
Fugit mors exosa.

19. Iuncta namque filio
In sede paterna
Coerces imperio
Infera, superna,
Hostem fraudas pretio,
Spolias inferna,
Solvis a supplicio
Regna dans aeterna.

20. Tu Theophilum pie
Inferis abstractum
Reformasti gratiae,
Irritasti pactum,
Auctorem malitiae
Inter et ipsum factum,
Reddens sub spe veniae
Chirographum actum.

21. Tu tuum Basilium
Attendens rogantem
Per quendam Mercurium
Tibi militantem
Iulianum impium,
Apostatam regnantem,
Te tuumque filium
Perdis blasphemantem.

22. Si tua cuncta quaero
Mira pertractare,
Ei similis ero,
Qui litus vult arare,
Si linguas habuero
Tot ut guttas mare,
Nunquam tamen potero
Ea pernarrare.

23. Ergo, mater gratiae,
Parens pietatis,
Fons misericordiae,
Simul caritatis,
Oculos eximiae
Tuae bonitatis
Ad meae miseriae
Statum verte gratis.

24. Solita succurrere,
Experta mederi,
Docta semper parcere,
Prona misereri,
Officium percipe,
Da, quod das fateri,
Et, quod verum promere,
Vere promereri.

25. Summae vena veniae,
Miserum attende
Et meae miseriae
Clemens condescende,
Consuetae gratiae
Solita repende
In meae nequitiae
Dona redimendae.

26. Regina clementiae
Iure nominata,
Quae deliqui noxie,
Da, sint condonata,
Ut tibi cotidie
Vota solvam grata,
Tandem tua facie
Perfruar beata.

27. Et ut per te gloria
Potiar optata
Impetrata venia,
Labe condonata,
Tibi, plena gratia,
Clemens advocata,
Haec ter quinque gaudia
Offero beata.

II.

1. Gaude, quae progrederis
Ut aurora nata,
Pacem firmans miseris
Vita reparata,
Illustrans, quae inferis
Erant obserata
Et in terris sceleris
Sordibus caecata.

2. Gaude, cuius inclita
Vita illustrata,
Moribus ecclesia
Floret informata,
Dum virtutum gratia
Omni perornata
Cunctis sanctimonia
Es exemplar data.

3. Gaude, caeli nuntio
Virgo salutata,
Cuius es adloquio
Gratanter adfata,
Certa de mysterio
Modum sciscitata,
Quo gauderes filio,
Mater illibata.

4. Gaude, plena gratia,
   Aure impraegnata,
Dei sapientia
   In te incarnata,
Intra virginalia
   Claustra baiulata
Regem, cui omnia
   Serviunt creata.

5. Gaude, cuius gaudia
   Necdum proles nata
In ventris angustia
   Senserat laetata
Elisabeth, omnibus
   Cuius iure fata
Praefert mulieribus
   Ex fide beata.

6. Gaude, patrem filia
   Gignens fecundata,
Matris habens gaudia,
   Sed intemerata,
Quae pascentem omnia
   Mamilla lactata,
Stricta cingis fascia
   Solventem peccata.

7. Gaude, quod puerpera
   Conspicis laetata
Per tres magos munera
   Mystice signata,
Numen, regnum, funera
   Nati figurata,
In aetate tenera
   Ipsi praesentata.

8. Gaude, plena gaudiis
   Legem observata,
In templo cum hostiis
   Filium oblata,
Simeonis brachiis
   Prole baiulata,
Plura vaticiniis
   Audis declarata.

9. Gaude, tuo filio
   Dolens hilarata,
In doctorum medio
   Eius adprobata
Prudenti scientia,
   Cunctis admirata,
Quod geris, et alia
   Corde conservata.

10. Gaude, quae tot conspicis
   Mira perpetrata,
Signorum initiis
   Cum nato vocata,
Fit in vinum nuptiis
   Aqua commutata,
Cunctis post prodigiis
   Signa sunt monstrata.

11. Gaude, quod redemptio
   Per te venit data,
Nati tui passio
   Dum fit consummata,
Adfixit patibulo
   Mortem et peccata,
Omni vitam saeculo
   Nece das sublata.

12. Gaude, summo gaudio
   Mater iucundata,
Resurgente filio
   Maesta confortata,
Cuius resurrectio
   Omni mundo grata
Mortis est destructio
   Vita reparata.

13. Gaude, caelos scandere
   Filium spectata,
Causa, quam peragere
   Venit, consummata;
O quam laeto pectore,
   Quam exhilarata
Ipsum regna petere
   Conspicis beata!

14. Gaude, sancti spiritus
   Igne perlustrata,
Quo promisso caelitus
   Gaudes inflammata
Intus et exterius
   Cum grege beata,
Tanto cunctis plenius,
   Quanto magis grata.

15. Gaude, iuncta filio
Caelis exaltata,
Sanctorum collegio
Omnium praelata,
Quo pio suffragio,
Clemens advocata,
Cunctorum praesidio
Faves invocata.

16. Per haec ergo gaudia,
Virgo mater laeta,
Dei plena gratia,
Gaudiis repleta,
Omni fac nequitia
Mea me deleta
Tua tecum gloria
Frui sine meta.

III. Epilogus.

1. Virgo munda, quae fecunda
Solem stella paris,
Quae tantorum gaudiorum
Gloria laetaris,
Per haec laeta sorde spreta,
Quam abominaris,
Iungi tibi me fac ibi,
Quo nunc gloriaris.

2. Mater digna, quae tot signa
Clemens operaris,
Condescende et intende
Fletibus amaris,
Quibus oro et imploro,
Ut me tuearis,
Quae cunctorum miserorum
Spes esse probaris.

3. Satis nosti, favens hosti
Quam prava patravi,
Et delicta, facta, dicta
Scis, quae perpetravi,
Intus, foris, cordis, oris
Labe me foedavi,
Deum patrem teque matrem
Peccans provocavi.

4. Insolenter neglegenter
Scio me vixisse,
Tam commissis quam omissis
Saepe deliquisse
Nec non donis Dei bonis
Abusum fuisse,
Et id novi, me, quod vovi,
Minus persolvisse.

5. O Maria, potens, pia,
Virtute potenti
Regnans caelis, esse velis
Solamen maerenti,
Medicina sis, regina,
Animae languenti,
Ut peccatis des ablatis
Veniam petenti.

6. Scio, spero, hoc, quod quaero,
Per te impetrare,
Cum sit certum et expertum
Te promptam salvare
Et mamillis, quarum stillis
Solebas lactare,
Nunc ostensis in offensis
Natum mitigare.

7. Imperatrix, reparatrix
Humanae miseriae,
Mihi reo coram Deo
Summa spes fiduciae,
In te spero, da, quod quaero,
Mihi munus veniae
Et post mortem me consortem
Fac perennis gloriae.

Cod. Londinen. Arundel 243. saec. $^{13}/_{14}$.

186. De XV Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo gloriosa,
Stirpe nata generosa,
Cuius sancta nativitas
Est gaudiorum novitas
Tam infimis quam superis;
Succurre nobis miseris,
Et tua generatio
Sit digna reparatio
Ortus nostri criminalis,
Tuis fove nos sub alis.

2. Gaude, virgo gloriosa,
Radix Iesse speciosa,
Cuius ortus puritas,
Cuius vitae sanctitas
Lucem dedit saeculo,
In te nam ut in speculo
Pura resplendet caritas,
Humilitas et castitas;
Tu per tuam sanctam vitam
Vitam nostram fac politam.

3. Gaude, virgo gloriosa,
Prophetarum vetus prosa,
Quae illud Ave caelicum
Per nuntium angelicum
Sola scire meruisti;
Precor te, o sponsa Christi,
Per hoc sollemne gaudium
Ut id Ave mellifluum
Ad laudem et ad gloriam
Tibi frequenter offeram.

4. Gaude, virgo gloriosa,
Virga Aaron frondosa,
Cuius castis visceribus
De pneumatis operibus
Deus purus et sincerus
Est conceptus homo verus;
Da, ut nobis tuus Iesus
Sit in ore mellis esus,
In aure melos dulcius,
In corde semper iubilus.

5. Gaude, virgo gloriosa,
Miro modo gratiosa,
Elisabeth cum filio,
Cuius salutatio
Magnum infudit gaudium;
Per illud da tripudium,
Ut relicta fide ficta
Te cum prole benedicta
Puro corde salutemus
Et sincere proclamemus.

6. Gaude, virgo gloriosa,
Terra sancta fructuosa,
Nam tu virgo concepisti,
Virgo manens peperisti,
Eburneis hunc manibus
Tractas, lactans uberibus;
Pro hoc dono singulari,
Virgo, da, ut in altari
Reverenter hunc tractemus
Et condigne manducemus.

7. Gaude, virgo gloriosa,
Iacob stella radiosa,
Ad praesaepe tui nati
Magi veniunt prostrati
Dona ferentes mystica;
Per haec precamur gaudia,
Ut nos tus devotionis
Murraque contritionis,
Aurum fulvum caritatis
Locet regno claritatis.

8. Gaude, virgo gloriosa,
Tu lucerna luminosa,
Quae manna gestans aureum
Ulnis, lumen fidelium,
Christum Dei, tuum natum,
Fers in templum praesentatum;
Per hoc sublime gaudium
Exstirpa fraudes cordium,
Ut in pace Simeonis
Perfruamur caeli bonis.

9. Gaude, virgo gloriosa,
Institutrix studiosa,
Cum filium amiseras,
In templo quem inveneras
In medio doctorum
Docentem vias morum,
Cuius suavi praesentia,
Melliflua scientia
Prae cunctis iucundaris;
Nos rege, stella maris.

10. Gaude, virgo gloriosa,
Scripturarum dulcis glosa,
De filii infantia
Virilique constantia,
De eius baptizatione,
Trinitatis ostensione,
De signis et virtutibus,
Quae tu claris obtutibus
Frequenter conspexisti;
Nos salva voce Christi.

11. Gaude, virgo gloriosa,
Condolendo lacrimosa,
Cum vidisti tuum natum,
Captivatum, flagellatum,
Vulneratum, cruentatum,
Diris spinis coronatum,
Mortem crucis sustinentem,
Tamen semper patientem,
Ut nos salvaret miseros;
Fac nos a malis liberos.

12. Gaude, virgo gloriosa,
Paradisi vernans rosa,
Quae tantam post tristitiam
Tam vividam laetitiam
Pio corde concepisti,
Natum tuum cum vidisti
Carne glorificatum,
A morte suscitatum;
Per hoc confer tripudium
Aeternae vitae praemium.

13. Gaude, virgo gloriosa,
Contemplatrix iubilosa
Scandentis super sidera,
Quem tu, stella soligera,
Ventre paris virginali,
O nullius rea mali;
Da nobis illuc tendere,
Quo visus est ascendere
Noster Deus, noster pater,
Nostra caro, noster frater.

14. Gaude, virgo gloriosa,
Quam perfudit copiosa
Deitatis pluvia,
Nam dudum plena gratia
Adhuc in linguis igneis
Cum ceteris apostolis
Repleris sacro pneumate;
Da, virgo, tali dogmate
Nos igniri caritate
Et fulciri castitate.

15. Gaude, virgo gloriosa,
Potens et imperiosa,
Quae corpore et animo
Assumpta es ad aethera,
Ubi nunc tota trinitas
Et velle tui unitas
Sunt unum in consilio;
Pro nobis, mater, filio
Ut imperatrix impera,
Excelsa super sidera.

Orat. ms. Sangallense saec. 15. Cod. Sangallen. 485. A. — Cod. S. Floriani XI 122 saec. 16. B. — 2, 4 vita B. — 3, 2 fatum prosa B. — 3, 6 Prae tot, te et sponsam A. — 3, 8 Ut illud B; Ave fehlt A. — 3, 9 et fehlt B. — 4, 8 mellis Iesus A. — 4, 9 Suave melos dulcius A. — 5, 3 u. 4 umgestellt B. — Str. 6 und 7 fehlen B. — 8, 3 Quae cum legi nil debebas B. — 8, 4 Legi tamen te subdebas B. — 8, 5 Quando Deum tuum B. — 8, 7 solemne gaudium B. — 9, 3 Dum natum amisisti B. — 9, 4 Quem tandem invenisti B. — 10, 4 Et virili B. — 10, 5 De baptismi sacramento B. — 10, 6 Trinitatis de ostento B. — 10, 10 Fac libro vitae sisti B. — 11, 4 Captivum B. — 11, 9 solveret A. — 12, 4 Tam mundam laetitiam B. — 13, 3 Scandens AB. — 13, 6 Tu nullius B. — 13, 8 est fehlt A. — 13, 9 noster fehlt das zweitemal A. — 14, 2 perfundit A. — Nach 14, 4 eingeschoben: Damnosa pellens vitia B. — 14, 8 tali dignitate A. — 14, 9 Nos igitur tali caritate B. — 14, 10 caritate B. — 15, 9 impetra B. — 15, 10 fehlt A.

187. De XV Gaudiis BMV.

1. Gaude, virgo virginum,
namque tuus pater
Ioachim ac domina
Anna, tua mater,
Gaudium, cum fueras
orta, receperunt,
Qui transacto tempore
dolentes fuerunt.

2. Gaude hac laetitia,
quam te salutante
Habebas ab angelo
et tibi narrante,
Quod de sancto spiritu
esses acceptura
Prolem mater florida
et virgo mansura.

3. Gaude eo gaudio,
quo eras repleta,
Dum in ventre gesseras
tuo mente laeta
Iesum, Dei filium,
qui est consolator
Noster fidelissimus
atque liberator.

4. O Maria domina,
gratia tu plena,
Virgo prudens, nobilis,
mitis ac serena,
Ardentis a baratri
me tuere poena,
Per te fruar gloria
cum sanctis amoena.

5. Gaude, nam laetitiam
Iohannes monstravit
Baptista, in utero
quem mater portavit,
Erat hic tripudians
exsultatione,
Quod de tua venerat
salutatione.

6. Gaude eo gaudio,
quod tunc habuisti,
Nocte dum in Bethlehem
mater peperisti
Sine poena puerum,
Iesum benedictum,
Qui nostrum expellere
venerat delictum.

7. Gaude, mater Domini,
nam laeti fuere
Pastores, dum angeli
vocem audiere,
Per quem ortum noverant
nostrum salvatorem,
Christum, caeli dominum,
mundi creatorem.

8. Stella caeli lucida,
o virgo fecunda,
Nulla inter feminas
tibi par secunda,
A te semper profluit
pietatis unda,
Tu me a criminibus
omnibus emunda.

9. Gaude, nam laetitiam,
Dominus dum natus
De te fuit, mundi rex
caelique beatus,
Domanstrabant angeli,
quando cantilenam
Cantarunt cum gaudio
claram et amoenam.

10. Gaude, flos laetitiae,
nam tres laetabantur
Reges, stellam lucidam
dum contemplabantur,
Adorabant gloriae
regem, quem noverunt,
Aurum, murram puero
et tus obtulerunt.

11. Gaude, flos dulcedinis,
nam sanctus gaudebat,
Dum tuum puerulum
in templo videbat,
Simeon, quem manibus
suis acceptavit,
Anna novit vidua
hunc et exaltavit.

12. Virga Iesse florida,
virgo speciosa,
Vel flos atque viola,
lilium ac rosa,
Herba odorifera,
vitis fecundosa,
Caelis fac me perfrui
luce gloriosa.

13. Gaude, nam cum gaudio
filium vidistis
Tu et Ioseph, domina,
dum hunc invenistis
In templo post triduum,
namque quaerebatis
Ipsum prius nimium
atque dolebatis.

14. Gaude, benignissima,
nam erant laetantes
Ad honestas nuptias
simul convivantes,
Aquam dum praesente te
in vinum mutabat
Christus, vim deificam
sic manifestabat.

15. Gaude hac laetitia,
qua, cum superavit
Mortem, surgens filius
te laetificavit,
Amicos ab inferis
suos educebat
Et aeternam gloriam
eis conferebat.

16. O arbor odorifera,
fructum edidisti,
Per quam summum apicem
tu acquisivisti,
Ab inferni protege
me dolore tristi,
Duc ad lumen caelicum
me, o mater Christi.

17. Gaude eo gaudio,
quo cor movebatur
Tuum, Iesus dominus
dum elevabatur
Ad paternam dexteram,
quod tu aspexisti
Cum sanctis apostolis
et laeta vidisti.

18. Gaude, nam laetitia
magna replebantur
Orantes discipuli,
dum illustrabantur
Radio paracliti
eos confortante
Et hos in praesentia
tua consolante.

19. Gaude, caeli domina,
nam rex angelorum,
Iesus, tuus filius,
cum coetu sanctorum
Tibi venit obviam
teque sublimavit
In caelestem patriam
atque coronavit.

20. Alma Dei genetrix,
virgo sine pari,
A cunctis periculis
peto liberari,
In superna patria
me fac gratulari,
Ubi semper valeam
Deum contemplari.

Off. ms. B. Mariae V. sec. usum Romanae curiae saec. 15. Cod. Rossian. VIII 37. — 5, 4 mater fehlt. — 8, 4 tibi par fehlt. — 8, 7 a peccatis. — 9, 3 fuerat. — 9, 4 caeli liberator beatus. — 11, 3 puerum. — 12, 3 Nel fios. — 14, 5 Aquam de praesente Dominus. — 17. 5 dexteram fehlt. — 17, 8 vidisti fehlt. — 18, 5 Radix. — 18, 6 confortantes. — 18, 8 consolantes. — 20, 2 sine partu.

188. De VII Gaudiis BMV terrestribus et totidem caelestibus.

1. Gaude, virgo, mater Christi,
Quae per aurem concepisti
Gabriele nuntio;
Gaude, quae a Deo plena
Peperisti sine poena
Cum pudoris lilio.

2. Gaude, quod tres dona ferunt
Nato, quem adoraverunt
In felici gremio;
Gaude, virgo, praesentatus
Per te quod est tuus natus
Legis testimonio.

3. Gaude, quia tui nati,
Quem videbas mortem pati,
Fulget resurrectio;
Gaude, mater, ascendente
Christo caelos, te vidente
Motu fertur proprio.

4. Gaude, quod post ipsum scandis,
Et est honor tibi grandis
In caeli palatia;
Gaude, angelis praelata,
Trinitati proximata
Singulari gratia.

5. Gaude, virgo, laus cunctorum,
Super decus angelorum
Fulget tua gloria;
Gaude, dies ut ornatur
Sole, ita iucundatur
In te caeli curia.

6. Gaude, tuae voluntati
Affectus est trinitati
Favere ad omnia;
Gaude, te honorant caeli
Cives affectu fideli
Et oboedientia.

7. Gaude, tibi obsequentes
Terrae et caeli gaudentes
Sumunt per te praemia;
Gaude, honor cuius crescit
Semper atque finem nescit,
Nec hic nec in patria.

8. Ergo, cara mater Dei,
Duc nos reformatos ei
Ad festa caelestia,
Ubi fructus ventris tui
Per te nobis detur frui
In aeterna gaudia.

Scala caeli saec. 14. ex. Cod. Pragen. XIII E 3.

189. De VII Gaudiis caelestibus BMV.

1. Gaude, flore virginali
Quae honore speciali
Transscendis splendiferum
Angelorum principatum
Et sanctorum decoratum
Dignitate numerum.

2. Gaude, cara sponsa Dei,
Nam ut clara lux diei
Solis datur lumine,
Sic tu facis orbem vere
Tuae pacis resplendere
Lucis plenitudine.

3. Gaude, splendens vas virtutum,
Cuius pendens est ad nutum
Tota caeli curia,
Te benignam, te felicem
Iesu dignam genetricem
Venerans in gloria.

4. Gaude, nexu voluntatis
Et amplexu caritatis
Iuncta sic altissimo,
Ut ad votum consequaris,
Quidquid totum postularis
A Iesu dulcissimo.

5. Gaude, mater miserorum,
Quia pater saeculorum
Dedit te colentibus
Congruentem hic mercedem
Et fulgentem poli sedem
Sursum in caelestibus.

6. Gaude, pia mater Christi,
Sola quia meruisti,
O virgo piissima,
Esse tantae dignitatis,
Ut sis sanctae trinitatis
Sessione proxima.

7. Gaude, parens virgo pura,
Certa manens et secura,
Quod haec tua gaudia
Non cessabunt nec decrescent,
Sed durabunt et florescent
Per aeterna saecula.

Orat. ms. Carth. Erphesfurten. saec. 15. Cod. Rossian. VIII 56, an zwei Stellen, A und B. — Orat. ms. Salisburgen. saec. 15. Cod. Scotor. Vindobonen 52 d 11 C. — Orat. ms. S. Mariae ad Scotos saec. 15. Cod. Scotor. Vindobonen. 55 g 14 D. — Horae B. M. V. sec. usum Romanum totaliter ad longum sine *require* imp. Parisiis (Hardouyn) s. a. (1531). E. — Miss. Romanum imp. Parisiis (Kerver) 1529. — Hortulus animae imp. Nurembergae 1519. G. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29 H.

Ferner: Brev. ms. Tornacense saec. 14. Cod. Tornacen. XXI. H. — Brev. Arremarense saec. 15. Cod. Parisin. 1063. I. — Orat. ms. Cisterciense saec. 15. Cod. Darmstadien. 1228. K. — Orat. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Vatican. Palatin. 540. L. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Colonien. 91. M. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Avenionen. s. n. N. — Orat. ms. Windeshemense anni 1508. Cod. 7955 der KK. Familien-Bibl. Wien. O. — Cod. Casanaten. D. V 26 (311) saec. 15. P. — Collectaneum ms. Hospitalense saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 4347. Q. — Oration. ms. Patavien. saec. 15. Cod. Gottvicen. 444. R.

Lesarten: 1, 2 Et honore B. — 1, 3 Transcendes D; Transscendens B; luciferum C. — 1, 6 munerum F. — 2, 1 sponsa cara BDEFG; sponsa summi C; speciosa cara A. — 2, 2 Nam ut lux clara DFGH; Nam ut claritas lux C. — 2, 3 Sol datur D. — 2, 4 urbem AB; vere fehlt A; mihi vere B. — 2, 5 pace C. — 3, 1 vas fehlt B. — 3, 2 Cuius parens est ACEF; Cuius sedens est D. — 3, 4 et felicem BCDEFG. — 3, 6 Veneratur D. — 4, 3 Iuncta sis CG. — 4, 4 Ut ad nutum AB; Quod ad vocem C. — 4, 5 Quidquid virgo ABCDEFGH; deprecaris B. — 4, 6 dilectissimo A. — Str. 5 und 6 umgestellt GH. — 5, 5 Et felicis poli ACGH; Et felicem DEF. — 5, 6 Regnis in caelestibus ACEFG. — 6, 1 Gaude virgo mater AEFGH; Gaude mater virgo C; Gaude humilis beata BD. — 6, 2 Quia sola meruisti ACEFGH; Corpore glorificata B. — 6, 3 Meruisti maxima BD. — 6, 4 Fore tantae BD. — 6, 5 Quod sis G; trinitati ABCDEF. — 7, 1 Gaude virgo mater ABDEFGH; Gaude mater virgo C. — 7, 3 Quia tua gaudia G; Quia haec tua gaudia C. — 7, 4 decrescunt C. — 7, 6 florescunt C. — Cfr. Kehrein No. 257.

Bemerkungen: Haec sunt septem gaudia spiritualia B. M. V. edita a beato Thoma. I. — Septem gaudia a beato Thoma martyre edita K. — Sequuntur septem gaudia virginis Mariae caelestia a beato Thoma martyre super verbis praedictis composita L. — Septem gaudia a beato Thoma martyre composita. M. — Oratio beati Thomae Cantuariensis de gaudiis virginis gloriosae, quibus iam fruitur in caelestibus. N. — Thomas von Canterbury bezeichnen als Auctor auch HPQ.

Legitur quod beatus Thomas Cantuariensis episcopus septem gaudia corporalia beatae Mariae cotidie cum magna devotione recolebat. Cui eiusdem gaudia in oratorio suo more solito dicenti tandem virgo Maria semel apparens dicit: Cur de gaudiis meis, quae praeterierunt, tantum gaudes et laetaris et de praesentibus, quibus in caelis nunc gaudeo, quae durabunt perpetue, potius non gaudes et laetaris. Et beata virgo dixit ei: Quicunque in his gaudiis mihi congratulando me cotidie honoraverit, in exitu animae ipsius a corpore praesentem consolationem meam obtinebit, et animam suam ab hostibus malignis liberabo et in conspectu filii mei, ut mecum gaudia paradisi possideat, praesentabo. Igitur idem venerabilis pontifex haec eadem gaudia perpetua virginis beatae secundum modum, qui sequitur, rigmice composuit. O. — Quicunque haec gaudia beatae Mariae V. cottidie devote dixerit, quando de hoc saeculo migrare contigerit, in exitu animae ipsius beata virgo ei apparebit, et ab ea consolationem obtinebit, et animam ipsius ab hostibus malignis liberabit et in conspectu filii sui tandem gaudere faci[e]t. Hanc orationem composuit beatus Thomas Cantu[a]riensis archiepiscopus. R.

190. De VII Gaudiis caelestibus BMV.

1. Gaude, mater divi nati,
Sola plus habens gloriae,
Quam insimul adunati
Cives supernae patriae.

2. Gaude, quia perlustratur
Caelum tua maiestate,
Sicut totus radiatur
Mundus solis claritate.

3. Gaude, quia sancti omnes
Atque beati spiritus
Tuas implent iussiones
Teque honorant caelitus.

4. Gaude, quia tibi paret
Imperator angelorum,
Omne, quod vis, et adimplet
Tuus natus, rex caelorum.

5. Gaude, quia Deus tuis
Hic devotis dat mercedem,
Prout optas, et in caelis,
Quam tu voles, dabit sedem.

6. Gaude, nam ad dextram Christi
Throno sedens in regali
Es propinqua trinitati,
Carne pollens immortali.

7. Gaude, quia iam secura
De tam immensa gloria,
In aeternum habitura
Es infinita gaudia.

8. Quae et nobis impetrare
Digneris, o virgo pia,
Vel modicum degustare
De hac tua laetitia.

Offic. BMV. imp. in Castro Lauro anno 1503.

191. De VII Gaudiis caelestibus BMV.

1. Gaude, Dei genetrix,
quae superas omnes
Dignitatis gloria
paradisi cives.

2. Gaude, quia sicut sol
illuminat mundum,
Ita tua claritas
illuminat caelum.

3. Gaude, mundi gloria,
regina caelorum,
Quam laudant in superis
coetus beatorum.

4. Gaude, cui cum Deo
est una voluntas,
Qui libenter exaudit
preces tuas cunctas.

5. Gaude, quia, sicut vis,
hic et in futuro
Servos tuos munerat
Iesus corde puro.

6. Gaude glorificato
corpore amicta,
Trinitati proxima
caelestibus sita.

7. Gaude, quia gaudia
haec sunt sempiterna,
Quibus gaudes, Maria,
gloria superna.

8. Qui de tuis gaudiis
gaudemus in mundo,
Praesenta nos filio
[cum] corde iucundo.

Orat. ms. Caelestinorum saec. 15. Cod. Parisien. 18571. A. — Septemplicata septem gaudia imp. s. l. et a. B. — 1, 3 Dignitate et gloria B. — 2, 2 laetificat B. — 2, 4 laetificat B. — 3, 3 Quam collaudant agmina B. — 3, 4 super coetus B. — 4, 2 est tibi una B. — 4, 3 Et ipse exaudit B. — 5, 4 Deus B. — Str. 8 fehlt A. — B hat folgende Note: „Legitur beatam virginem Mariam haec septem gaudia revelasse cuidam devoto et ut ea cotidie diceret monuisse."

192. De VII Gaudiis caelestibus BMV.

1. Ave, virgo virginum,
Cuius solius gaudium
Et praecellens iucunditas
Vincit caeli divitias,
Summaque caeli agmina
Ornat tua praesentia;
Per hoc excellens gaudium
Et meritum eximium
Fac nobis placatum fieri
Dilectum tui uteri.

2. Ave, fulgens ut aurora,
Sicut diem sol tu sola
Cuncta reples gaudiis,
Quae torrente voluptatis
Et abysso divinitatis
Deliciose iam potaris,
Sine fine gratularis;
Tu pro nobis, mater, ora,
Ut nobis donentur dona
Tuis in deliciis.

3. Ave, mundi imperatrix
Et caelorum gubernatrix,
Digna sceptro gloriae,
Cuius votis praeparantur
Caeli cives et laetantur
Frui tanta principe.

4. Ave, quam sic honoravit
Summus pater et amavit,
Ut cum sancta trinitate
Una sis in voluntate
Et clementer exaudiris
In cunctis, quae tu requiris;
Per haec tam magna gaudia
Et merita insignia
Assis nobis hilariter
Iuvando nos fideliter,
In hora nostri exitus
Fugando nequam spiritus.

5. Ave, mater clementiae,
Nam tuae providentiae
Tuus commisit unicus,
Ut praemiis caelestibus
Dites, ut volueris,
Tuis datos obsequiis;
Cum colimus haec gaudia,
Cordi tuo tam suavia,
Sis nostri memor, domina,
Quos gravat carnis sarcina.

6. Ave, [virgo], quae dignior
Et caelis es sublimior,
Gratia ex te nati
Tu solis luce clarior,
Tu cunctis praecellentior,
Proxima trinitati,
Quo tota iam exuberas
In Deum et exsuperas
Uranicas naturas;
Per hoc excellens gaudium
Et meritum insolitum
Precare nobis veniam
Et requiem perpetuam.

7. Ave, cuius felicitas
Et gaudiorum novitas
Nunquam minoratur,
Et meritorum dignitas
Et praemii iucunditas
Semper augmentatur.

8. Mater Dei castissima,
Mitis, dulcis, piissima,
Propter haec et omnia
Gaudia, nunc in patria
Cum plena cordis laetitia
Confer nobis caelestia.

Orat. ms. Carthus. Hildesheimen. saec. 15. Cod. Iosephini Hildesh. 3 (6). — 2, 3 Cunctis. — 8, 1 O mater Dei. — 8, 4 Gaudia quae nunc.

193. De VII Gaudiis caelestibus BMV.

1. O Maria virgo, gaude,
Tu es digna omni laude,

2. Quia per te angelorum
Chorus gaudet et sanctorum
Perenni laetitia,
Quos praecellis generosa,
Super omnes gloriosa,
Speciali gloria.

3. Gaude, gemma, templum Dei,
Per quam lucet lux diei
Solis de praesentia,
Per te magis illustratur,
Illustrata iucundatur
Tota caeli curia.

4. Gaude, lampas saeculorum,
Cui parent supernorum
Omnes cives curiae,
Vultum tuum deprecantes,
Tamquam matrem venerantes
Sui regis gloriae.

5. Gaude, cella fluens melle,
Cuius votum Christi velle
Sociavit caritas;
Quidquid tuae pietati,
Placet sanctae trinitati,
O pura virginitas.

6. Gaude, virgo, quae decoras
Tuos servos et honoras
Hic et in caelestibus,
Nos cum ipsis ad amoena
Paradisi laude plena
Transfer tuis precibus.

7. Gaude, rosa, princeps florum,
Super choros angelorum
Gloriosis laudibus
Exaltata iucundaris,
Trinitati sociaris
Et sanctorum civibus.

8. Gaude, cuius non marcescit
Laus et honor, non decrescit
Gaudiorum gaudium,
Iam secure iucundaris,
Iuncta Christo gloriaris
Super regni solium.

9. Omni laude, mater, digna,
Te laudanti sis benigna
In hac vita misera,
Imperatrix virtuosa,
Consolatrix viscerosa,
Nos a malis libera,

10. Et cum dies erit irae,
Fac tormenta non sentire
Haec colentes gaudia,
Ut nos tecum gloriemur,
Sine fine collaetemur
In caelesti patria.

Orat. ms. Carthus. Hildesheimen. saec. 15. Cod. Iosephini Hildesheimen. 3 (6). A. — Orat. ms. Carthus. Erfordien. saec. 15. (Privatbesitz). B. — 4, 1 lampas sanctorum A. — 5, 2 stella fluens A. — 7, 6 sanctorum milibus B. — 10, 1 Ut cum A. — 10, 5 collocemur A.

194. De XV Gaudiis caelestibus BMV.

Iam translata polis, aeterni cellula solis,
Gaudia quindena tibi debita, virgo serena,
Suscipe mente pia, caeli regina Maria.

1. Gaude, clara stella maris,
Quae sub nato principaris
Sanctorum collegio;
Gaude, mater singularis,
Virgo semper quae probaris
Miro privilegio.

2. Gaude cum ipso locata,
In carne glorificata
Patrum testimonio;
Gaude, stellis coronata
Bis senis et illustrata
Luminis principio.

3. Gaude, regina beata,
Super caelos exaltata,
Mater iuncta filio;
Gaude, spes desiderata,
Ex te fulsit salus data
Pressis in exsilio.

4. Gaude, dextris deitatis
Assistens fons pietatis,
Maestis consolatio;
Gaude, norma sanctitatis,
Speculum humilitatis
Boni propagatio.

5. Gaude, fuga vitiorum,
Solvens vincula reorum,
Iustis praemiatio;
Gaude, doctrix et lex morum,
Ductrix ac lux viatorum,
Lapsis relevatio.

6. Gaude, decus angelorum
Omniumque beatorum
Laeta speculatio;
Gaude, nutrix orphanorum,
Liberatrix oppressorum,
Aegris recreatio.

7. Gaude, parens absque pari,
Quam ferventer contemplari
Dulcis est refectio;
Gaude, praedigna laudari,
Digna tamen laudes fari
Impos est affectio.

8. Gaude, celsae vitae via,
Tibi compar psalmodia
Nulla nec oratio;
Ergo posse da, Maria,
Supple nosse poscens, pia
Caeli honoratio.

9. Et iste, qui non meretur,
Ad has laudes inflammetur
Tuo patrocinio,
Et sic semper veneretur
Nomen tuum, ut tenetur
Sincero praeconio;
Dona, quod exterminetur
Omne malum, vita detur
Omni carens vitio.

Cod. S. Petri Salisburgen. b II 3. saec. 15. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VII 10. saec. 15. B. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20 021. C. — 4, 6 propagatur AB. — 6, 2 que fehlt AB. —

195. De Assumptione BMV.

1. Ave, dies laudabilis,
In qua Deus mirabilis
Venit mirabiliter,
Gratiose exclamavit
Et matrem suam vocavit,
Dicens affabiliter:

2. Veni, mater et domina,
Transcende terrae limina,
Tota plena gratia;
Veni, templum deitatis,
Triclinium trinitatis
In aeterna gloria.

3. Nunquam decet dissolvere
Nec in terram resolvere
Corpus immaculatum,
Nunquam fuit infamia
Foetoris nec miseria,
Nisi propter reatum.

4. Caro tua caro mea,
Talis caro non est rea
Cuiuscunque criminis,
Ergo tua non sentiet
Dolorem nec percipiet
Foetorem putredinis.

5. Veni, mater, veni mecum,
Quia ero semper tecum
Filius tuus Iesus;
Tunc Seraphim exclamavit
Et Cherubim intonuit:
Veni, caeli regina.

6. Et sic omnis hierarchia
Adclamavit voce pia:
Veni, nostra domina.
Haec apostoli videntes
Et angelis respondentes
Dixerunt: Amen, amen.

7. Tunc Maria in corpore
Fulgente miro decore
Exivit de tumulo,
Quam statim Christus dotavit
Et mirabiliter ornavit
Regio ex annulo.

8. Sic in caelum coronata
Ascendit virgo beata
In regali solio,
Ibi pro nobis exorat
Deum patrem et implorat
Clementer cum filio.

Orat. ms. Tegurinum anni 1476. Clm. Monacen. 19991 A. — Orat. ms. Underdorfense saec. 15. Clm. Monacen. 7815. B. — Nach 1, 3 schiebt B ein:

Cum caelestium curia
Descendit die tertia
Iesus visibiliter.

3, 3 tam immaculatum A. — 7, 6 Ex regio annulo B.

196. In Assumptione BMV.

1. Ave, quae caeli atria
Summa intrasti gloria,
Tuis astantem crebrius
Attende clemens laudibus.

2. Ave, quam vocis organo
Laudo cordeque consono,
Mentem meam illumina
Per lacrimarum flumina.

3. Ave, o Dei filia,
Cuius intrans cubilia
Gaudes ineffabiliter,
Ipsum laudans perenniter.

4. Ave, quam honorifice
Turmae laudant angelicae,
Atque creata omnia
Tua dicunt praeconia.

5. Ave, quae caeli gloriam
Nacta es per victoriam
Hostis mundi et sanguinis
Vi superni spiraminis.

6. Ave, virgo, quam inclitus
Angelorum exercitus
Laudat et conventicula
Beatorum per saecula.

Orat. ms. Tegurin. anni 1467. Clm. Monacen. 19991.

197. De Assumptione BMV.

1. O imperatrix regia,
Caeli et terrae domina,
Mater Dei eximia,
Virginumque pulcherrima.

2. Supernorum laetitia,
Stupor, festum et gloria,
Laus, decus nostri generis
Salvatrixque mirabilis.

3. Ad summum regni solium
Evecta et fastigium,
Nos clarae tuae curiae
Ascribas et familiae.

4. Immenso cordis iubilo
Atque laudis tripudio
Nunc Deum benedicimus
Pro tibi datis omnibus.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VII 10. saec. 15. B.

198. In Assumptione BMV.

1. O virgo, Dei genetrix,
o mater veneranda,
O intacta Christi parens,
o domina laudanda.

2. O redemptrix hominum,
o decus angelorum,
O regina saeculi,
o gloria caelorum.

3. O spes et desiderium
omnium sanctorum,
O quies laborantium,
o salus miserorum.

4. Ergo benignissimam
te matrem imploramus
Tuamque mellifluam
clementiam rogamus,

5. Ut sicut assumpta es
ad Iesum tuum natum,
Et te caeli credimus
tenere principatum,

6. Tu pro nobis digneris
Deum exorare
Atque suam gratiam
nobis impetrare,

7. Ut nos ab hoc exsilio
cito liberare
Velit et in gloria
sua collocare.

Orat. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Clm. Monacen. 4432.

199. In Assumptione BMV.

1. O virgo prudentissima,
quo progredi disponis,
Quae tantis in virtutibus
coruscas atque donis?

2. Tu es luna clarior
et universis stellis
Et solem tuo lumine
fulgida praecellis.

3. Tu spiritus angelicos
meritis praecedis
Atque sanctos universos
virtutibus excedis.

4. Ave ergo, genetrix
nostri creatoris,
Mater filii Dei,
mundi redemptoris.

5. Ave, virgo virginum,
dulcissima Maria,
Ave clementissima,
misericors et pia.

6. Tu nam desiderabilis
es et affectuosa,
Amabilis, mirabilis
Et nimis gratiosa.

7. Per misericordiam
tuam et virtutem
Corporis et animae
impetra salutem.

8. Et Iesum tuum filium
dulcissimum dignare
Pro me, mater gratiae,
clementer exorare,

9. Ut per suam a te sanctam
incarnationem
Atque per sanctissimam
suam passionem

10. Mihi paenitentiam
meorum peccatorum
Tribuat et scelerum
veniam meorum,

11. Ut mea digne valeam
delicta paenitere
Atque mea, quae commisi,
facinora deflere.

Orat. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Clm. Monacen. 4432. — 4, 3 Ave mater.

200. In Assumptione BMV.

1. Socie, dic et declara,
Quae est ista tam praeclara?
Ista illa virga Iesse,
Quam praeclaram decet esse.

2. Quae est ista stella maris,
Luna plena, lux solaris?
Ista mitis generosa,
Flos regalis, vernans rosa.

3. Quae est ista progrediens
Mundo sicut sol oriens?
Haec est virgo, caeli porta,
De qua mundo lux est orta.

4. Quae est tantae speciei,
Ad quam currunt omnes rei?
Haec est salus infirmorum
Et solamen miserorum.

5. Quae est ista lux iustorum,
Saepta choris supernorum?
Haec est, super quam splenduit
Splendor, quem pater genuit.

6. Quae est ista mater alma,
Quae florescit sicut palma?
Haec est rosa venustatis,
Virgo mater sanctitatis.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. $^{14}/_{15}$. — 1, 3 Ista est illa. — 2, 3 Ista est mitis. — Aufschrift: Interrogationes angelorum, responsiones eorum.

201. In Assumptione BMV.

1. Thronus David elevatur,
Dum in caelis exaltatur
Virgo, mater gratiae;
Mulier haec, quae monstratur,
Amicta sole levatur
Ut signum victoriae.

2. In templo perennitatis
Levant arcam sanctitatis
Caelestes exercitus,
Quae iure maternitatis
Cunctis praesidet beatis
Fecundata caelitus.

3. Et ut fuit Deus homo
Praecellentior in domo
Receptus per virginem,
Sic excelsiore throno
Sublimatur eius dono,
Quae lactavit hominem.

4. Numquid Seraphim miratur,
Quod femina praeferatur
Ierarchiis omnibus?
Sic et mirans contemplatur,
Quo haec iure provehatur
Tam excelsis sedibus.

5. Contemplantur, quanto iure
Veneretur, geniturae
Suae iuncta lateri,
Qui nos iungat mortis durae
Passo transacto secure
Spretis portis inferi.

6. Huius vitae ne procella
Nos submergat, interpella
Iudicem iustitiae.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343 anni 1351.

202. De Assumptione BMV.

Virgo parens triplici mortis nexu retineri
Non potuit, quamvis naturae lege soluta.
Mors, infernalis lacus, incineratio carnis
Non depressit eam, quia vivere credimus ipsam.
Anne potest credi divino munere plena,
Pulchra vel est tota, si pars iacet incinerata?

Absit, ut incineret illam corruptio carnem,
De qua sumpta fuit unita Dei caro verbo.
Nam caruisse suam decuisset honore parentem,
Cuius decreto patres cumulantur honore?
Pone, quod in terra sint ossa relicta beatae
Virginis et nulla tantus thesaurus in ara
Sit celebris populis: certe solertia regum
Prorsus in abstrusis telluris hiatibus illum
Quaereret et cultu mundo celeberrimus esset,
Nec quasi neglectus ad tempora nostra lateret.
Creditur ergo pie caro glorificata Mariae.

Cod. S. Floriani XI 216. saec. 13.

203. In Assumptione BMV.

Petrus.

1. Salve, mater salvatoris,
Quae Deum deorum paris,
Salve, virgo singularis,
Quae vocaris stella maris.

Paulus.

2. Salve, vitae reparatrix,
Salve, vitae reseratrix,
Salve, verbi praedicatrix,
Salve, sancta legislatrix.

Andreas.

3. Salve, mater Iesu Christi,
Salve, virgo, vita mundi,
Sola digna quae fuisti
Ab angelo salutari.

Iacobus.

4. Gaude, soror insignita,
Gaude, mundi spes et vita,
Gaude, sacra margarita
In corona Iesu sita.

Iohannes.

5. Virga fronde fructuosa,
Virgo prole pretiosa,
Regis sponsa speciosa,
Gaude, gaudens florens rosa.

Thomas.

6. Gaude tu, quae genuisti,
Regem regum Deum caeli,
Quem adorant archangeli,
Quem angeli quemque throni.

Iacobus.

7. O deorum dominatrix,
Angelorum imperatrix,
O maestorum consolatrix,
Esto mihi miseratrix.

Philippus.

8. O domina et regina,
Casta, simplex, columbina,
Quae es mundi medicina,
Ad medendum me festina.

Bartholomaeus.

9. O Maria, gemma caeli,
Lux et luna paradisi,
A fluctibus huius saecli
Conserva nos et custodi.

Matthaeus.

10. Tu sanctorum psalmodia,
Tu martyrum melodia,
Tu militum letania,
Tu civium symphonia.

Simon.

11. Tu virgo virginum pia,
Tu lux vera, lex et via,
Tu mitis es, o Maria,
Tibi laus est Alleluia.

Thaddaeus.

12. Tu domina angelorum,
Tu regina seniorum,
Tu mamilla parvulorum,
Tu es mater orphanorum.

Simul omnes:

13. Salve, eia, te laudamus,
Te supplices exoramus,
Quia ad te suspiramus,
Te videre valeamus.

Orat. ms. Gelriense saec. 15. Cod. Bremen. c 15. A. — Orat. ms. Corssendoncanum saec. 15. Cod. Leodien. 397. B. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Bruxellen. 9798. C. — Brev. ms. S. Clarae Neapolit. saec. 14. Cod. Casanaten. B III 5 (407). add. saec. 15. D. — Orat. ms. S. Mariae ad Scotos saec. 15. Cod. Scotor. Vindobonen. 50 f 27. E.

1, 1 mater salutaris A; salvatoris mater E. — 1, 2 Quae cunctorum Deum C; Quae deorum Deum AE; Quae divorum Deum D. — 2, 2 fehlt E. — 3, 2 Salve fehlt B. — 3, 3 Salve, digna quae E; tu fuisti B. — 3, 4 salutata CE. — Str. 4 und 5 umgestellt D. — 4, 1 infinita D. — 4, 2 fides, spes et BE. — 4, 4 corona regis B. — 5, 1 Salve virgo fructuosa D. — 5, 2 prole E; prolens D; speciosa ACE. — 5, 3 Sponsa regis E; formosa A; gloriosa E. — 5, 4 fehlt A; Gaude, gaude BE. — 6, 1 Salve quae tu D; Gaude, namque B; Gaude, Maria, namque E. — 6, 2 Dominum caeli E. — 6, 3 laudant E; angeli D. — 6, 4 Et angeli quoque throni A; Throni et archangeli D; et quem throni E; die ganze Str. 6 lautet in C:

Gaude, mater tui patris
Et salvatrix Evae matris,
Nostrum generans Dominum
Et salvatorem hominum.

7, 1 Salve caelorum dominatrix D. — 7, 3 Miserorum impetratrix et consolatrix E. — 7, 4 mei miseratrix D. — 8, 1 o regina E; Salve, domina regina D. — 8, 3 Ad medendum me festina B; Ad redimendum E. — 8, 4 Quae es mundi medicina C; Audi nos, o regina B. — 9, 1 Salve, in qua gemma caeli D; 9, 2 Et lumen paradisi E. — 9, 3 Afflictibus D; saeculi BD; huius mundi C. — 9, 4 me E. — 10 Matthias B, Simon D. — 10, 1 Tu fehlt D; psalmorum psalmodia B. — 10, 2 Tu fehlt E. — 10, 4 O civium B. — 11. Barnabas D. — 11, 1 Salve, virginum D; virginum virgo E. — 11, 2 Tu lucerna CD; lux et via AC; lex vera lux et E. — 11, 3 Tu iustis o Maria B. — 11, 4 Tibi laus et gloria E. — 12. Matthaeus D. — 12, 1 Salve, domina D. — 12, 3 Tu tutela C. — 12, 4 Tu mater es E. — 13, 1 Salve fehlt ABCE; Simul omnes, laudamus E. — 13, 2 adoramus C. — 13, 3 Atque ad te B; Et ad te E; Omnes ad te C. — 13, 4 Ut te AE. — Nach 13, 4 In saecula saeculorum D.

Vor dem Liede: Ut dicitur, apostoli cantaverunt, quando Maria ascendit in caelum, hos versus A. — In visione de strata florida legitur, quod quilibet de duodecim apostolis cum tribu una versum rigmaticum ante dominam nostram Mariam, reginam caeli et terrae, decantabat. B.

Hierauf in E noch folgendes:

Salve, dulcis mater Domini,
Quem venientem genuisti,
Eum roga pro delictis
Remittendo facinora.

Flos pratorum, o Maria,
Decus mundi, flos hortorum,
Laus [et] honor angelorum,
Solacium tribulatorum.

Dann: Ave, virgo speciosa, clarior sideribus etc; fremde Entlehnung.

204. De Rosario BMV.

1. Mater nati mirifici,
Aeterni patris lilium
Et pneumatis almifici
Mirabile triclinium.

2. Aurora surgens dulciter,
Taetros illustrans homines,
Qui dicunt Ave iugiter,
Damni non sint participes.

3. Rorem infunde gratiae
Dicenti sertum roseum,
Pro hoc stabis in acie,
Qui fert tuum psalterium.

4. In quinquaginta texitur
Ave sertum virgineum,
In tribus sertis noscitur
Psalterii triclinium.

5. A . . . .
. . . .
Pater noster quindecies
In psalterio recites.

6. Mire prodest psalterium,
Nam praestat paenitentiam,
Lassis dat refrigerium,
Lugentibus gaudentiam.

7. Adgravatos alleviat
Dura laxans compendia
Temptatosque tranquilliat,
Egentes ab inedia.

8. Tenorem observantiae
Religiosis fratribus
Copiamque scientiae
Devotis dat scholaribus.

9. Excludens est poenalia
Regni et territorii,
Mala fert infernalia
Poenasque purgatorii.

10. Recte dictum daemonibus
Infert confusibilia,
Sanctis honorem, omnibus
Largitur perutilia.

11. Iesu ergo concinite,
Ut caelum consequamini,
Mariae quoque psallite,
Ut ad polum ducamini.

R° Eia, cari,
Velle non dispari
Hinc offeramus iugiter
„Ave Maria gratia“,
Ut ad caeli palatia
Tendamus persuaviter.

Pass. ms. Io. Gilemans saec. 15. Cod. 9365. der k. u. k. Familien Fidei-Comifs-Bibliothek. — „Rigmus commendabilis de utilitate ac salubritate psalterii beatae et gloriosae Dei genetricis Mariae semper virginis.“ — 7, 1 Oneratos alleviat, gegen das Akrostich: Maria mater Iesu.

205. Ad beatam Mariam V.

Oratio vespertina.

1. Ad te clamamus, audi nos,
Virgo, regina saeculi,
Et in nocte custodi nos
Sicut pupillam oculi.

2. Iam tibi, mater, septies
In die laudem diximus,
Sit nobis in te requies,
Sub umbra cuius vivimus.

3. Fessos diurnis aestibus
Nos somno pacis refove
Nobisque quiescentibus
Tu fraudes hostis remove.

4. Stella fulgore praedita,
Lux iucunda, lux celebris,
In tuas laudes excita
Nos mane pulsis tenebris.

Brev. Arremarense saec. 15. Cod. Parisien. 1063.

206. Ad beatam Mariam V.

Oratio vespertina.

1. O Salomonis ferculum,
Amor, amplexus, osculum,
Lectus vallatus liliis
Lampadibusque aureis,

2. Da nobis lectum nobilem,
Id est amorem humilem,
In quo dilecti suavibus
Astringamur amplexibus.

3. Pax nostra indeficiens
Et custos nunquam dormiens,
Virtute nos modifica,
Custodi et pacifica.

4. Fac nobis novo sidere
In hac nocte diescere
Et sub tua custodia
Dormiamus in gratia

Orat. ms. Tegurinum anni 1466. Clm. Monacen. 19991.

207. Ad BMV. tempore pestilentiae.

1. Stella caeli exstirpavit,
Quae lactavit Dominum,
Mortis pestem, quam plantavit
Primus parens hominum.

2. Ipsa stella nunc dignetur
Sidera compescere,
Quorum bella plebem caedunt
Diro mortis ulcere.

3. Virga Iesse germinavit
Florem veri luminis,
Quem benigne ros rigavit
Septiformis spiritus.

4. Ipsa virgo nunc compescat
Daemonum insidias,
Ut in nobis nunc virescat
Laus et omnis bonitas.

5. Mater Dei amicta sole,
Luna tuis pedibus
Subest, nunc a cladis mole
Serva nos in aedibus.

6. Ipsa mater deprecetur
Filium piissimum,
Ut viventes hunc laudemus,
Patrem et paraclitum.

Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. — Diesem Liede gehen in der Hs. einige offenbar nicht hierher gehörige Strophen voraus:

Salve, sancta luminosa
Stella caeli, rubens rosa
Formae deitatis,
Quae per regem Salomonem
Praerogativam rationem
Tenes in beatis.

Ad nos veni(re), propera,
Nostra regas opera,
Ne mors subitanea
Nos invadat vel ea
Improvise irruat;

Tua virtus suppleat,
Quod in nobis deficit
Et veneno inficit
Animae subiectum;
Tu da finem rectum,
Quomodo vixerimus,
Licet peccaverimus,
Ut cum tuo filio,
Tam clementi, tam pio
Valeamus miseri
Nos sic tuae fieri
Gloriae consortes.

Str. 1 und 2 dieses Liedes waren als Antiphon in liturgischem Gebrauch, die andern sind spätere Erweiterung. Von ersteren weiss das Breviarium Romanum, Antwerpiae, Ex Architypographia Plantiniana MDCCXXXIIII folgende Legende „ex Chronicis Ordinis Seraphici Fratrum Minorum, conscriptis per R. P. Franciscum Gonzagam, eiusdem ordinis Generalem, Part. 3, de Provincia Portugalliae Monast. VIII.“ zu berichten:

Laborante universa Conimbricensi civitate gravissima peste coepit et hic locus (puta monasterium sororum S. Clarae, quae Urbanistae dicuntur) infici. Cumque abatissa daret operam, ut sorores sibi subiectae alio transferentur, ut vel sic mortem evadere possent, adfuit ex insperato mendicus, qui ab ea tantae tristitiae et sollicitudinis causam sciscitans atque certior de his factus membranulam ei porrexit inquiens: Si curaveris, ut Antiphona et Oratio hac in chartula scripta singulis diebus decantetur, hic locus immunis omnino a peste erit; hisque dictis evanuit. Existimarunt sorores huiusmodi mendicum fuisse s. Bartholomaeum. Quidquid tamen sit, indubia res est, coenobium ex eo tempore ab omni pestifera lue, Conimbricensi etiam civitate infecta, liberum fuisse.

Nach Str. 2 folgen in dem Breviere noch die Worte: O piissima stella maris, a peste succurre nobis; dann die Verse der Sequenz Ave praeclara maris stella: Audi nos, domina, nam filius tuus nihil negans te honorat. Salva nos, Iesu, pro quibus virgo mater te orat. Hierauf Versikel und Oration.

208. Letania beatae Mariae V.

R. Iesu mater, audi nos,
Christi mater, salva nos.

1. O Maria, deitatem,
Caritatem, bonitatem,
Trinitatem o. p. n.

2. O Maria, dulcis pia,
. . . laus, sophia,
Sacra dia, o. p. n.

3. O Maria, mater Dei,
Summa spei, salus rei
Cordis mei, o. p. n.

4. O Maria, adoptata,
Nobis data, foederata,
Advocata, o. p. n.

5. O Maria . . . .
Ancilla humillima,
Mulier mundissima.

6. Femina castissima,
Natura piissima,
Virgo ferventissima.

7. Genetrix suavissima,
Mater clementissima,
Prole fecundissima.

8. Cella splendidissima,
Stella serenissima,
Sol, luna clarissima.

9. Tota candidissima,
Regina dignissima,
Sanctorum sanctissima.

10. Gratia plenissima,
Spes mundi laetissima,
Caritas iustissima.

11. Salvatrix mitissima,
Semita rectissima,
Ianua amplissima.

12. Matrona tutissima,
Nuntia fidissima,
Misericors, piissima.

13. Suavis, amoenissima,
Medulla dulcissima,
Mel, gutta melliflua.

14. Domina carissima,
Pia, dilectissima,
Dulcis, benignissima.

15. Auribus lenissima,
Prece placatissima,
Voce potentissima.

Cod. Sangallen. 27. add. saec. 12.

209. Iubilus Quindecim Graduum.

1. Ave, mater, quae primaevae
Mala pellis matris Evae,
Quae pepercit nemini;
Ave, virgo, Dei porta,
De qua mundo salus orta,
Salus venit homini.

2. Ave, sacro verbo parens,
Verbo facta verbi parens,
Regis regum omnium;
Ave, summi verbi mater,
Quod de summo misit pater
Pro salute gentium.

3. Ave, virgo, signum rubi,
Rubus ardet nec est, ubi
Flammae sint vestigia;
Ave, virgo, sancto partu
Virgo mater, nulli par tu,
Patrem paris filia.

4. Ave, de qua mons praevisus,
De qua lapis est abscisus
Non manus officio;
Ave, virgo, virga Iesse,
Virgo digna mater esse,
Non corrupta filio.

5. Ave, de qua lex, prophetae
Clarent cuncta dicta de te,
Clarum hoc mysterium;
Ave, quondam repromissa,
Tunc promissa, mundo missa,
Modo plenum gaudium.

6. Ave, per quam salus mundi,
Mundus exit ab immundi
Praedonis dominio;
Ave, cuius ortu nati
Homo primo liberati
Primo redit gaudio.

7. Ave, dulcis, salve, pia,
Nostra tota spes, Maria,
Atque vitae praemia;
Ave, digna salutari,
Quae in tuo salutari
Nato salvas omnia.

8. Ave, summa digna laude,
Summa mater, summe gaude
Paradisi sedibus;
Ave, virgo, lux caelorum,
Lumen nobis beatorum
Confer tuis precibus.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. — „Explicit iubilus quindecim graduum." Nach jeder Halbstrophe folgt der Anfang eines Gradual-Psalmes.

210. „Te Deum" Marianum.

1. Te deam digne laudibus
et dominam fatemur,
Te in terris virginem
aeternam veneramur,
Te feminam eximiam
omnes laude famur.

2. Te matrem fertilissimam
elementa dicunt,
Tibi iugiter vocibus
creata benedicunt,
Te non colentes laudibus
se ipsos maledicunt.

3. Tibi omnes homines
sunt semper servientes,
Tibi omnes angeli
sunt semper obsequentes,
Tibi et archangeli
virtutesque canentes.

4. Principatus, potestates
et dominatus sonantes,
Te Cherubim et Seraphim
cum thronis sunt laudantes,
Te cuncta caeli agmina
sunt iugiter dicentes:

5. Sancta, dulcis, inclita,
hierarchiarum domina,
Sanctior, eximia
sanctificata femina,
Sanctissima, ingenua
patrona in patria.

6. Virgo, virgo virginum,
prima abs exemplo,
Mater, mater omnium
matrum, absque viro,
Mulier o mulierum
sexu non coniugio.

7. Te pater altissimus
sibi concreavit,
Te, pia, Deus filius
deifice beavit,
Te sanctus ex hoc spiritus
semper inhabitavit.

8. Plena infernalia
sunt, caelica, terrena,
Plena caeli curia
est gloria serena,
Plena virtualium
habituum tu vena.

9. Te praedicant apostoli
reginam gloriosam,
Te prophetarum paginae
stellam radiosam,
Te scimus multo carmine
radicem fructuosam.

10. Te scripturali serie
terram germinosam,
Te cruciatus martyrum
dicunt triumphosam,
Te confessorum viola
florum speciosam.

11. Te virginalis turmula
fert sideriosam,
Te caelebs viduitas
concinit flagrosam,
Sanctorum te fraglantia
spiratque fraglosam.

12. Te laudat omnis hominis
beatam hic facesia,
Te timet omnis feminam
victricem haeresia,
Te confitetur undique
sancta nunc ecclesia

13. Matrem Dei hominis
immensae maiestatis,
Matrem Dei plasmatis
intensae pietatis,
Matrem cuncti generis
virtutum dignitatis,

14. Venerandam Christi sponsam
et mariti nesciam,
Venerandam roris concham,
incontactam aream,
Venerandam mannae urnam,
panis, vini tinnulam,

15. Sancto solam impraegnatam,
tamen non generatam,
Sancto solam fecundatam
terram, non aratam,
Sancto solam sublimatam,
summe ubertatam.

16. Tu es aula Iesu Christi,
dos suavitatis,
Tu es caula reo tristi,
flos amoenitatis,
Tuque paula sic crevisti,
ut mons viriditatis.

17. Tu es patri amorosa,
sempiterna filia,
Tu es nata generosa,
mater spernens vilia,
Tu es semper dulcorosa
pneumati cum gratia.

18. Tu ad liberandum mundum
incarnasti Dominum,
Tu ad diligendum Deum
horruisti saeculum,
Tu ad redimendum reum
plantas Iesum genitum.

19. Tu praegnando mortem calcas,
vitam donans saeculo,
Tu gignendo natum falcas
crimina cum calculo,
Tu fovendo Christum saltas,
gaudens eius solio.

20. Tu ad dextram Dei patris
astas mater filio,
Tu ad morem piae matris
condoles exsilio,
Tu assertum trinitatis
edoces consilio.

21. Iudex per te mitigatur
vivo, simul mortuo,
Iudex in te complacatur
reo toto morbido,
Iudex tecum consolatur
compassurus populo.

22. Te ergo, clemens o patrona,
quaesumus, nunc subveni,
Se hinc demens, o matrona,
offert tantae consuli,
Se hinc amens, o corona
virginum, vult dirigi.

23. Aeterna qui es Dominus
luce trinus unus,
Aeterna nihilominus
vita, via, munus
Aeternum sis in gloria,
Christe, largiturus.

24. Salvum redde supplicem
populum et audi,
Salva, victrix, triplicem
pugnam et exaudi,
Solum tuae famuli
dent votum verae laudi.

25. Et hos rege, benedic
rectos te collentes,
Et extolle manu sic
hos fide inter gentes,
Et hosti nostro maledic,
secura nos timentes.

26. Per singulos dies te,
clemens, benedicimus,
Per singulas noctes te,
pia, flentes petimus,
Per singulas horas, o
dulcis, tibi gemimus.

27. Et laudamus nomen tuum
semper et in aevum,
Et laudamus partum tuum,
ut nil sit nobis saevum,
Et laudantem vultum tuum
non fac nato laevum.

28. Dignare, domna, omni hora
per gratiam te cernere,
Dignare nos laudare te
et votum nunquam spernere,
Dignare nos colendo te
tuos hostes sternere.

29. Miserere miseris,
regina clementiae,
Miserere, diceris
mater indulgentiae,
Miserere miserae
delictis neglegentiae.

30. Fiat misericordia
nobis, ut speramus,
Fiat benevolentia
nobis, qui clamamus,
Fiat et clementia
nobis, ut amamus.

Cod. Graecen. 347. saec. 14. — 3, 2 sint. — 5, 4 sanctificatorum. — 15, 2 Spiritu tamen. — 15, 4 Spiritu terram. — 15, 6 Spiritu summe. — 19, 4 crimen cum.

Nachträge und Berichtigungen.

Nr. 44, welches bei Mone I, 356 unter dem Anfange „Quanta mihi cura de te" aus einer Karlsruher Hs. mitgeteilt ist, hat allem Anschein nach Thomas a Kempis zum Verfasser. Ebendort lies 1, 6 exsul, ni fluctues statt in fluctu es.

Nr. 23. 1, 2 lies Regum rex statt Regnum rex.

Inhalts-Übersicht.

I. Real-Index.

1. De Deo.

2. De Beata.

II. Verbal-Index.

Pierer'sche Hofbuchdruckerei Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

